

T.C.
KONYA TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

GÜNÜMÜZ KENTLERİNDE MEYDAN:
KONYA ÖRNEĞİ

ÖZGENUR BEYAZBENLİ

YÜKSEK LİSANS

Mimarlık Anabilim Dalı

Nisan-2022
KONYA
Her Hakkı Saklıdır

TEZ KABUL VE ONAYI

Özgenur BEYAZBENLİ tarafından hazırlanan “GÜNÜMÜZ KENTLERİNDE MEYDAN: Konya Örneği” adlı tez çalışması 29/04/2022 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Konya Teknik Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı’nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmza

Başkan

Doç. Dr. Mehmet Ergün HATIR

.....

Danışman

Prof. Dr. Mine ULUSOY

.....

Üye

Doç. Dr. Fatih CANAN

.....

Yukarıdaki sonucu onaylarım.

Prof. Dr. Saadettin Erhan KESEN
Enstitü Müdürü

TEZ BİLDİRİMİ

Bu tezdeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini ve tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

DECLARATION PAGE

I hereby declare that all information in this document has been obtained and presented in accordance with academic rules and ethical conduct. I also declare that, as required by these rules and conduct, I have fully cited and referenced all material and results that are not original to this work.

İmza

Özgenur BEYAZBENLİ

Tarih: 29.04.2022

ÖZET**YÜKSEK LİSANS****GÜNÜMÜZ KENTLERİNDE MEYDAN: KONYA ÖRNEĞİ****Özgenur BEYAZBENLİ****Konya Teknik Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Mimarlık Anabilim Dalı****Danışman: Unvanı Adı SOYADI
Prof. Mine ULUSOY****2022, 220 Sayfa****Jüri
Prof. Dr. Mine ULUSOY
Doç. Dr. Fatih CANAN
Doç. Dr. Mehmet Ergün HATIR**

Meydanlar, kentli olma bilincini kentliye yaşatan mekanlardır. Meydanlar, sosyal, kültürel, ticari ve siyasi gibi birçok alanda insanların kendilerini ifade ettikleri, anlam yükledikleri alanlardır. Kamusal kent mekanları olarak meydanlar, geçmişle bağlarının kurulmasıyla yer duygusunu da güçlendirerek toplumsal bellekte iz bırakılmasını sağlamaktadır.

Konya kentinde tarihsel gelişim süreci içinde şekillenmiş meydan olarak nitelendirilen mekanlar bulunmaktadır. Bu mekanlar zamanla sosyal, kültürel ve toplumsal hayatın gereği olarak kentin düğüm noktalarını oluşturarak meydan niteliğini kazanmışlardır. Bu araştırmada; geçmişten günümüze kadar gelen Konya kenti meydanlarının kent kurgusundaki ve yaşamındaki önemine değinilmiştir. Aynı zamanda meydanların kullanım özelliklerinin korunarak günümüzde de Konya kentinin tarihi mekânları olması niteliği vurgulanmıştır.

Bu amaçlar doğrultusunda öncelikle, meydan kavramı ele alınarak meydanın şekillenmesinde ve oluşumunda etkili olan fiziksel, kültürel ve sosyal faktörler anlatılmıştır. Avrupa’da tarihi süreç içerisinde şekillenen ve günümüzde de aktif olarak kullanılan meydanlar seçilmiş ve meydanların sınıflandırılması ve değerlendirilmesi açısından incelenerek ortak veriler bulunması amaçlanmıştır. Konya’da da Zafer Meydanı, Hükümet Meydanı ve Mevlana Meydanı çalışma alanı olarak seçilmiştir. Bu çalışma sonunda Dünyadan seçilen meydanlar ve Konya kentinde seçilen meydanların mekânsal nitelikleri karşılaştırmalı analiz yapılarak değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: meydan, mekânsal analiz, Konya Kenti, Zafer Meydanı, Hükümet Meydanı, Mevlana Meydanı

ABSTRACT**MS THESIS****SQUARE IN TODAY'S CITIES: THE CASE OF KONYA****Özgenur BEYAZBENLİ****Konya Technical University
Institute of Graduate Studies
Department of Architecture****Advisor: Prof. Dr. Mine Ulusoy****2022, 220 Pages****Jüri****Prof. Dr. Mine ULUSOY****Doç. Dr. Fatih CANAN****Doç. Dr. Mehmet Ergün HATIR**

Squares are places that make the citizens feel the consciousness of being a citizen. Squares are areas where people express themselves and give meaning in many areas such as social, cultural, commercial and political. Squares, as public urban spaces, strengthen the sense of place by establishing their ties with the past, leaving a trace in the social memory.

Considering the historical development process in the city of Konya, there are places that are described as squares. These places have gained the quality of a square by forming the nodal points of the city as a requirement of social, cultural and social life. In this study; The importance of the squares of the city of Konya, which has come from the past to the present, in the urban setting and life has been mentioned. At the same time, the use of the squares has been preserved and the quality of the city of Konya as historical places has been emphasized today.

For these purposes, first of all, the concept of the square is discussed and the physical, cultural and social factors that are effective in the formation and formation of the square are explained. The squares that were shaped in the historical process in Europe and are still actively used today were selected and examined in terms of the classification and evaluation of the squares, it was aimed to find common data. In Konya, Zafer Square, Government Square and Mevlana Square were chosen as study areas. At the end of this study, the squares selected from the world and the spatial qualities of the selected squares in the city of Konya were evaluated by making a comparative analysis.

Keywords: squares, spatial analysis, the city of Konya, Zafer square, Hükümet square, Mevlana square

ÖNSÖZ

Yüksek lisans öğrenim süresince, çalışmalarımda beni yönlendiren, değerli yardımlarını ve zamanını esirgemeyen Sayın Prof. Dr. Mine ULUSOY'a teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca çalışmam sürecinde hep yanımda olan, bilgi ve deneyimini benimle paylaşıp maddi ve manevi her türlü desteği sağladığı için Yüksek Mimar Ekrem BEYAZBENLİ'ye ve değerli aileme yürekten teşekkür ederim.

Tez çalışmam sürecinde bana yol gösteren, her zaman yanımda olan ve yapmış olduğum bu çalışmamda ilgi, anlayış ve sevgisini tüm süreçte bana hissettirdiği için çok değerli eşim Şerafettin GÜNALTAY'a en içten teşekkürlerimi sunarım...

Özgenur BEYAZBENLİ

KONYA-2022

İÇİNDEKİLER

ÖZET	1
ABSTRACT.....	2
ÖNSÖZ	3
İÇİNDEKİLER	4
1. GİRİŞ	6
1.1. Tezin amacı.....	7
1.2. Tezin kapsamı	7
1.3. Yöntem.....	8
1.4. Kaynak araştırması	8
2. MEYDANLAR	12
2.1. Meydan Kavramı	12
2.2. Meydanların Tarihsel Gelişimi	13
2.2.1. Dünyada meydanların tarihsel gelişimi	13
2.2.2. Anadolu'da meydanların tarihsel gelişimi	51
2.3. Meydanların Sınıflandırılması	60
2.3.1. İşlevlerine göre meydanlar.....	60
2.3.2. Biçimlerine göre meydanlar.....	64
2.3.3. Meydanların değerlendirme kriterleri	75
3. KONYA KENTİ VE TARİHSEL GELİŞİMİ	84
3.1. Tarihsel süreç	84
3.1.1. Selçuklu dönemi	85
3.1.2. Osmanlı dönemi	86
3.1.3. Cumhuriyet dönemi	88
4. KONYA MEYDANLARI.....	129
4.1. Zafer meydanı	130
4.1.1. Zafer Meydanı'nın biçimsel özellikleri	130
4.1.2. Zafer Meydanı'nın işlevsel özellikleri.....	131
4.1.3. Değerlendirme kriterleri	133
4.2. Hükümet Meydanı	153
4.2.1. Hükümet Meydanı'nın biçimsel özellikleri.....	153
4.2.2. Hükümet Meydanı'nın işlevsel özellikleri	154
4.2.3. Değerlendirme kriterleri	155
4.3. Mevlana Meydanı	190
4.3.1. Mevlana Meydanı'nın biçimsel özellikleri.....	190
4.3.2. Mevlana Meydanı'nın işlevsel özellikleri	191
4.3.3. Değerlendirme kriterleri	192

5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER	208
KAYNAKLAR	212

1. GİRİŞ

Kent meydanları, tarih boyunca kentlerimizin kişiliğini ortaya koyan önemli bir kentsel yaşam odağıdır. Meydanlar kentlilerin Şehirde yaşayanların sosyokültürel, ekonomi ve politika gibi birçok alanda kendilerini ifade ettikleri alanlardır. Aynı zamanda meydanlar kentlilerin aktif yaşam koşulları içinde koşturmacaya bir ara verip dinlenmeleri ve diğer kentli bireylerle bir araya gelip sosyalleşmeleri, kentte olup biten hakkında görüş paylaşımları için buluşma yeri olarak hizmet etmiş ortak kullanım alanlarıdır.

Konya asırlar boyu farklı medeniyetlere ev sahipliği yapmış tarihi bir kenttir. Anadolunun tam ortasında yer alan bu tarihi kentin pek çok tarihi anıtsal yapıları olduğu gibi, tarihi meydanları da vardır.

Tarihsel süreçte oluşan meydanların kent dokusuna olan katkısı, yaşayan insanlara kültürel yapısının aktarılması ve kente olan işlevsel katkılarıyla kentte aktif kullanılan alanlardır. Bundan dolayı meydanlar geçmişten günümüze ulaşana kadar birçok özelliği bünyesinde biriktirmiştir. Meydanların ait oldukları kentin sosyal ve kültürel yapısına, kent sınırları içinde de etraflarındaki yapıların etkileşimlerine ve çevrenin kullanım tarzına göre şekillenmiştir (Sertkaya ve Çolak,2011).

Meydanlar, kentlerin tarihi değerlerinin ön plana çıkmasına ve korunmasına, turizmin özendirilmesine, kentlilerin sosyal aktivite ihtiyacını karşılamasına, ticaretin ve kentsel yeşil alan bölgelerinin artmasını planlayarak insanların hayat kalitesine katkı sağlamaktadır (Semerci,2014).

Günümüzde nüfus artışıyla beraber taşıtların çoğalması ve kentsel alanda düzensiz yerleşmeden dolayı kentlilerin kullandığı mekanlar işlevsel ve boyutsal olarak ihtiyaçlara yeterince cevap verememiş, mevcutta bulunan açık alanlar ve meydanlar ise fonksiyonlarını kaybetmeye başlamıştır. Ülkemizde de kentsel mekan olarak kullanılan meydanların bir kısmı araç kullanımındaki artıştan dolayı kavşak haline dönüşmüştür. Kentsel mekanlar özel zamanlarda yapılan miting ve organizasyonlar için trafiğe kapanmaktadır. Bu nedenle meydanların sürekliliğine olan ihtiyaç yeterince karşılanmamaktadır. Kentsel mekân olarak meydanların ihtiyaçlara karşılık verememesi meydanın kentle ve kullanıcılarla kurduğu ilişkinin azalmasına neden olabilmektedir (Sertkaya ve Çolak,2011).

1.1. Tezin amacı

Bu çalışmada zengin bir tarihe sahip olan Konya'da kent meydanlarının geçmişten günümüze kadar olan tarihsel gelişimi araştırılmıştır. Bu araştırma kapsamında Konya kent meydanlarının mekânsal analizleri yapılarak literatüre kazandırılması amaçlanmaktadır.

1.2. Tezin kapsamı

Çalışmada, meydanların kentsel dokudaki, sosyal yaşamdaki yeri ve fiziksel çevresiyle birlikte meydanın kavramsal analizi ve meydanın tarihsel sürecinden bahsedilerek, meydanların biçim ve işlevsel özellikleri incelenmiştir.

Avrupa'da oluşan ve günümüzde de halen aktif olarak kullanılan tarihi meydanların mekânsal analizi, planlanması ve değerlendirilmesi incelenmiş ve elde edilen veriler ışığında Konya kentinin tarihsel süreciyle oluşan Zafer, Hükümet ve Mevlana meydanları üzerinde karşılaştırmalı analizi yapılmıştır.

Bu çalışmada birinci bölümde, tez kapsamında giriş bölümünde meydan kavramından bahsedilmiş tezin amacı ve kapsamı anlatılmıştır. İkinci bölümde, kavramsal çerçevede, tarihsel olarak ilk yerleşimlerden bu yana meydan oluşumu ve gelişimi incelenecektir. Meydanların işlevleri ve boyutlarıyla meydanı oluşturan ve sınıflandıran etkenler belirlenecek ve meydan değerlendirmesinde kullanılacak ölçütlerin açıklaması yapılacaktır. Dünyadan meydan örnekleri seçilerek özellikleri işlev ve boyutları belirlenecektir. Üçüncü bölümde Konya kenti ve tarihsel süreci incelenmiştir. Dördüncü bölümde seçilen meydanların kentliler ile olan etkileşimi incelenip bulgular eşliğinde, mekânsal analiz faktörleri göz önünde bulundurularak, araştırma konusunda seçilen meydanların analizi yapılmış, mekânsal ve işlevsel sorunlar belirlenmiş ve öneriler oluşturulmuştur.

Son olarak araştırma alanında kullanılacak meydanlarla ilgili değerlendirmeler yapılacak, bu konuda daha önce yapılmış çalışmalara, kişisel gözlem, deneyim ve araştırmalara dayanarak incelemeler yapılacaktır.

1.3. Yöntem

Araştırmada meydanın, varlıksal ve işlevsel yönüyle kente yaptığı katkıyı ölçmeyi hedefler nitelikte olmasına dikkat edilmiştir. Araştırmada kullanılacak yöntemleri şu şekilde sıralayabiliriz: 1. Literatür araştırması yöntemiyle kaynak taramasıyla birlikte analiz ve yorum yapılarak değerlendirilmiştir. 2. Arşiv çalışması yöntemiyle fotoğraf ve belge araştırması yapılmış analiz ve yorum yaparak değerlendirilmiştir. 3. Alan çalışması yöntemiyle gezi, gözlem yapılarak yorum, değerlendirme yapılmış ve toplanan ortak veriler doğrultusunda karşılaştırmalı analiz yapılmıştır.

1.4. Kaynak araştırması

Aybike Yıldız'ın 2007'de yayınlanan; Tarihsel Birikime Sahip Kentsel Açık Alanların Dinamizmi: İstanbul Kent Örneği, Beyazıt Meydanı, Sultanahmet Meydanı ve Taksim Meydanı adlı tezinde, günümüzde kentsel açık alanların kent üzerindeki rolünü ve planlamaları sırasında sadece fiziksel öge olarak ele alınmamalarının gerekliliğini tarihsel birikime sahip üç farklı meydan örneği üzerinden belirlemiştir. Kentsel açık alan kavramının ne demek olduğu, tarihsel süreç içinde kullanım yoğunluklarının nasıl şekillendiğini ve buna bağlı olarak işlevleri ile fiziksel yapılanması hakkında bilgi vermiştir. Alanların canlılığının, dinamizminin nedenleri buradan edinilen bilgiler doğrultusunda değerlendirmiştir.

Aslı Aygün Öztürk'ün 'Kentsel Kamusal Alan Olarak Meydanlar: Mekân ve Yaşamla Kurduğu İlişki' adlı tez çalışmasında, kentsel kamusal alanların dönüşüm süreçleri ele alınarak kentsel kamusal mekân olarak meydanların sahip olmaları gereken nitelikler araştırılmıştır. İstanbul'daki Taksim Meydanı ile yine İstanbul'daki Ortaköy Meydanı örnekleri üzerinden analizler yaparak araştırma konusu irdelenmiştir.

Atalay'ın kent meydanları üzerine yaptığı çalışmada, Osmanlı ve cumhuriyet döneminde meydanların oluşup gelişmesiyle günümüze kadar gelen meydanların incelendiği ve kent meydanı üzerine değerlendirme yaptığı bilimsel bir çalışma olduğu için kaynak olarak alınmıştır.

Gökhan Bilgihan'ın 'Kentsel Meydanların Dönüşümü' adlı tez çalışmasında tarihsel süreç içerisinde siyasi ve ekonomik boyutlarda yaşanan dönüşüm ve

çatışmaların kent mekânını nasıl şekillendirdiği ve meydanların genel anlamda dönüşümünün incelenmesi ile tez oluşturulmuştur.

Dağıstanlı'nın 1997'de yaptığı meydanların mekansal analizi çalışmasında meydanın tarihi süreç içinde gelişimi ve mekansal analizinin incelenmesi, günümüz kentlerinde oluşan meydan anlayışını şekillendiren etkenler incelenirken benzer konular konular içerdiği için kaynak olarak alınmıştır.

Krier, şehri sokak, meydan ve diğer açık alanların oluşturduğu şehrsel mekânların bir bütünü olarak çeşitli formların oluşturduğu şehrsel mekânlar olarak tanımladığı ve formlarına göre meydan çeşitlerini incelediği için kaynak olarak alınmıştır.

Kuştepe'nin, Mevlana Caddesinin tarihsel süreç içerisinde değişimini incelediği çalışmasında konu benzerliği bulunmaktadır ve çalışma alanı aynı tarihi çevrededir. Bu nedenle çalışmadaki işlev önerilerinin değerlendirilmesinde tarihi değişim süreci eleştirel bir bakış açısı oluşturacaktır. Bu nedenle kaynak olarak alınmıştır.

Lynch, K. (1960). 'Kent İmgesi'. İrem Başaran: İlk bölümde meydan kavramı ile ilgili yapılan çalışmalar incelenecektir. Bu bağlamda, meydanların tanımlandığı ve kriterlerinin belirlendiği çalışma kaynak olarak kabul edilmiştir.

Moughtin'in Urban Design Street and Square adlı kitabında, meydanların kentin oluşum süreci içerisinde şekillenmesi tez kapsamında incelenecektir. Bu sebeple kaynak olarak alınmıştır.

Özkaynak'ın Zafer meydanının yayalaştırılmasını incelediği çalışmasında, tez kapsamında incelenecek olan meydanlardan zafer meydanı üzerine yapılan çalışmada zafer meydanının tarihsel süreç içerisinde geçirdiği değişikliklerin araştırıldığı bu çalışma, işlev değerlendirmesi açısından yapılan değişikliklere eleştirel yönden incelemek için referans olarak alınmıştır.

Semerci, F'nin 2008'de, Beyazıt meydanını incelediği tezinde, İlk bölümde meydan kavramı ile ilgili yapılan çalışmalar incelenecektir. Bu bağlamda, meydanların tanımlandığı ve kriterlerinin belirlendiği çalışmada İstanbul meydanlarını incelediği için tez çalışması ile ilgili benzer konuları içerdiğinden referans olarak alınmıştır.

Semerci, F'nin 2014'de yayınlanan; Meydanların İşlevsellik Analizi: İstanbul Tarihi Yarımada Örneği adlı doktora tezinde, meydanların tasarımı ile kullanıcıların mekânsal davranışları arasındaki ilişkiyi açıklamaya ve analiz etmeye yönelik bir yöntem geliştirilmiştir. Meydanlarda kullanıcılara yönelik analiz ve etüt çalışmaları yaparak meydan tasarımlarına katkıda bulunmak hedeflenmiştir. Seçilen meydanlarda

işlevsellik analizi ve sorun tespiti yapılmıştır. Bu amaçla dönemin değişen koşullarına bağlı olarak farklı amaçlar için Tarihi Yarımada Meydanları (Bayezid, Sultanahmet ve Eminönü) yöntemin uygulanma alanı olarak seçilmiştir. İşlevsellik analizi kriterleri kapsamında bu meydanlarda olumlu ve olumsuz yönler ortaya konarak, planlama ve kullanım önerileri geliştirilmiştir.

İlknur Sertkaya'nın 2011'de Kent Meydanları: Adana 5 Ocak Meydanı Örneği Üzerine Bir İrdeleme adlı tezinde meydan kavramını ele alarak oluşmasında ve şekillenmesinde etkili olan fiziksel kültürel ve sosyal faktörler incelenmiş dünyadan meydan örnekleri üzerinde mekânsal analizler yapılmıştır. Adana 5 Ocak meydanı üzerinde bu değerlendirmeler sonucu toplanan bilgiler ışığında meydanın mekânsal analizi karşılaştırmalı olarak incelenmiştir.

İnceoğlu, M.'nin 2007'de yayınlanan; Kentsel Açık Mekanların Kalite Açısından Değerlendirilmesine Yönelik Bir Yaklaşım: İstanbul Meydanlarının İncelenmesi adlı doktora tezinde mekan algısı, kentsel mekan kavramı kentsel/ kamusal mekânların olması beklenen yaşam kalitesine sahip olup olmadığının belirlenmesi hedeflenmiştir. Çalışmada ayrıca kullanıcılar tarafından kentsel çevrenin, kamusal mekânların fiziksel, duygusal değerlendirmesi ile kalitenin sadece uzmanlar tarafından değerlendirilmesi yanı sıra kullanıcı katılımının dahil edilmesi ile bütüncül bir yaklaşımın gerekliliği vurgulanmıştır. Kentsel mekan olarak meydanlar kapsamında İstanbul meydanları üzerinde mekan kalitesi bağlamında analizler ve değerlendirmeler yapılmıştır.

Sala, İ.'nin 2009'da yayınlanan: Geçmişten günümüze meydan tasarımında yönetsel farklılığın etkileri; Tiran Örneği adlı tezinde kent ve kentsel mekan olarak meydanların incelenmesi ve tarihsel gelişimi incelenmiştir. Tiran kentinin kent dokusu ve meydan oluşum süreci etkenleri analiz edilmiştir. Tez kapsamında benzer içerikler bulunması nedeniyle kaynak olarak kullanılmıştır.

Seda Bütün Tekin'in 2016 da yayınlanan; Kent Meydanlarının Mekânsal Analizi: Burdur Cumhuriyet Meydanı Örneği adlı tezinde, kent ve meydan kavramları ve meydanın oluşumunda etkili olan faktörler hakkında toplanan literatür verileri ışığında, öncelikle Burdur Cumhuriyet Meydanı özelinde çevre yapılar, ulaşım arterleri ve kullanım özellikleri açısından mekânsal analizler yapılmıştır. Daha sonra kullanıcı gruplara sorular yöneltilerek meydanın peyzaj tasarımı hakkında anket yapılmıştır. İncelenen tez kapsamında benzer analizler yapıldığı için kaynak olarak kullanılmıştır.

Sevil Şahin'in 2015 de yayınlanan; Kentte Meydanın Rolü: Ankara Kızılay Meydanı adlı tezinde meydan kavramı ve özellikleri incelenerek Kızılay meydanının Ankara için önemi ve tarihsel gelişimi incelenerek işlevsel ve biçimsel analizi yapılmıştır. Tez kapsamında benzer konular içerdiği için kaynak olarak kullanılmıştır.

Şahin, E'nin 2006'da yayınlanan; Meydanların Kentsel Yaşama Katkısı Üzerine Bir İnceleme: Bursa Örneği adlı tez çalışmasında, kentsel yasama katkı sağlayan meydanlara sahip olabilmek için değerlendirilmesi gerekli olan faktörleri inceleyip değerlendirme yapılmıştır. Bursa'da kent meydanı olarak tanımlanabilen Orhangazi Meydanı ve Ahmet Taner Kışlalı Meydanı ele alınmış, tarihsel süreç içindeki gelişimi, doğal, fiziksel, sosyal ve ekonomik faktörlere ilişkin analizler, kullanıcı yoğunluğu ve profilinin belirlenmesi, kullanıcı görüşlerinin değerlendirilmesi kapsamında anket çalışması yaparak incelenmiştir. Konuyla ilgili benzer çalışmalar içerdiği için kaynak olarak kullanılmıştır.

Taşçı'nın Üsküdar meydanını incelediği tezinde, meydanların tarihsel gelişimi incelemiş, eleştirel bakış açısı ve değerlendirme kriterleri sunduğu için referans oluşturması için kaynak olarak kabul edilmiştir.

Ter, Ü. ve Özbek, O., 2005, Kent Merkezlerinin Oluşumunda Alansal Gömülülük: Konya Tarihi Kent Merkezi adlı makalesinde Konya tarihi gelişim sürecinde Alaaddin ve Mevlana bulvarı üzerinde incelemeler yapıldığı ve tez çalışmasıyla ilgili benzer konular içermesi diğer yandan, aynı tarihi çevre kapsamında çalışma olmasıyla tez için kaynak olarak kabul edilmiştir

2. MEYDANLAR

Meydanlar, en az üç yönü ile binalarla sınırlanmış alanlardır. Binalarla çevrelenmiş bu mekanlar, kent içinde tavanı gökyüzü olan odalardır. İnsanların bir araya geldiği, aktivitelerde bulunduğu ve vakit geçirdiği, kentin önemli odak noktalarıdır. Çeşitli toplumsal etkinlikler için kullanılan meydanlar, kentte insanların toplanabileceği ortak kentsel mekanlar oluşturur.

2.1. Meydan Kavramı

Meydanları tanımlarken farklı isimlerle ifade edilmiştir. İtalyancada meydanı ifade eden “plaza ve piazza” kelimeleri, Latince açık mekan ya da genişletilmiş sokak anlamına gelen "Platea" kelimesinden doğmuştur. İngilizce “square” kelimesinin ifade ettiği biçimde sınırları yapılarla belirlenerek tanımlanmış alanlar için meydan kavramı kullanılmaktadır.

Kentsel alanda meydanlar, insanların devamlı hareket içinde olması halinden daha çok, dinlenme imkanı veren ve hareket etmeye zorlamayan alanlardır.

Lynch, ‘square’ ya da ‘plaza’ için aynı tanımlamayı yapmış, bu alanları yoğun kent dokusu içinde, kent için önemli bir aktivite merkezi olarak tanımlamıştır. Lynch'e göre meydan kavramı, kent içinde oluşan sosyal işlevli mekanlardır. Genel olarak meydanların etrafı çoğunlukla binalarla döşenmiştir ve çevresinde caddeler bulunmaktadır. (Marcus ve Francis 1998; Semerci,2014).

Yapılarla sınırlanmış, sokaklarla çevrelenmiş ya da onlarla bağlantı içindeki bu alanlar, çeşme, bank, bitki, sınırlayıcı elemanlar gibi çeşitli biçim ve fonksiyonlar içererek, insanların ilgisini çeker ve bu şekilde kent halkının görüşmesini kolaylaştırır.

2.2. Meydanların Tarihsel Gelişimi

Meydanlar ilk oluşumundan itibaren ele alındığında, insanların kullandığı ilk kentsel mekân olarak ifade edilir. Vardar (1990), kentte yaşayanların dini, siyasi, ticari, sosyal ve kültürel sebeplerle bir mekânsal alanda toplanma ihtiyacının kentsel yaşamla yaşıt olduğunu ifade etmektedir. Meydanlar açık alan etrafında yapıların, yolların ve sokakların gruplanmasıyla oluşmuştur.

Tarihsel süreçten günümüze kadar, kentlilerin ve ziyaretçilerinin buluşma noktası, sosyal ihtiyaçları için kullanabildikleri, rahatlama ve dinlenme imkânı veren, birden fazla amaç için kullanılan mekânlar olmuşlardır. Bütün dünya şehirlerinde olduğu gibi ülkemizde de günümüz koşullarında sosyal yaşamın gelişmesiyle birlikte yoğun araç trafiği ile işgal edilmişlerdir (İnceoğlu,2007).

Meydanların tarihsel incelemesini süreç içerisinde ele aldığımızda Antik Çağ Dönemi, Orta Çağ Dönemi, Barok Dönemi, Rönesans Dönemi, Sanayi Devri Dönemi, Modern Dönem olarak 6 dönem halinde incelenmiştir.

2.2.1. Dünyada meydanların tarihsel gelişimi

Geçmişten günümüze kadar ki süreci incelediğimizde meydanlarda dini törenler, kutlamalar, ticaret, politika, eğitim, kültür ve sanatsal faaliyetler, ulaşım, iletişim gibi aktiviteler gerçekleştirilmiştir. Meydanlar ilk oluştuğu zamandan günümüze kadar her dönemde farklı işlev ve biçim kazanmışlardır. Temel olarak meydanların amacı insanların doğal olarak bir araya gelme ihtiyacından doğmuş ve şekillenmiştir. Meydanların tarihsel gelişiminin incelenmesi, kullanım amacı ve günümüze kadar taşıdığı anlam açısından önemlidir. Bu amaçla antik dönemden bugüne kadar geçen süre bu bölümde değerlendirilmiştir.

2.2.1.1. Antik çağ döneminde meydanlar

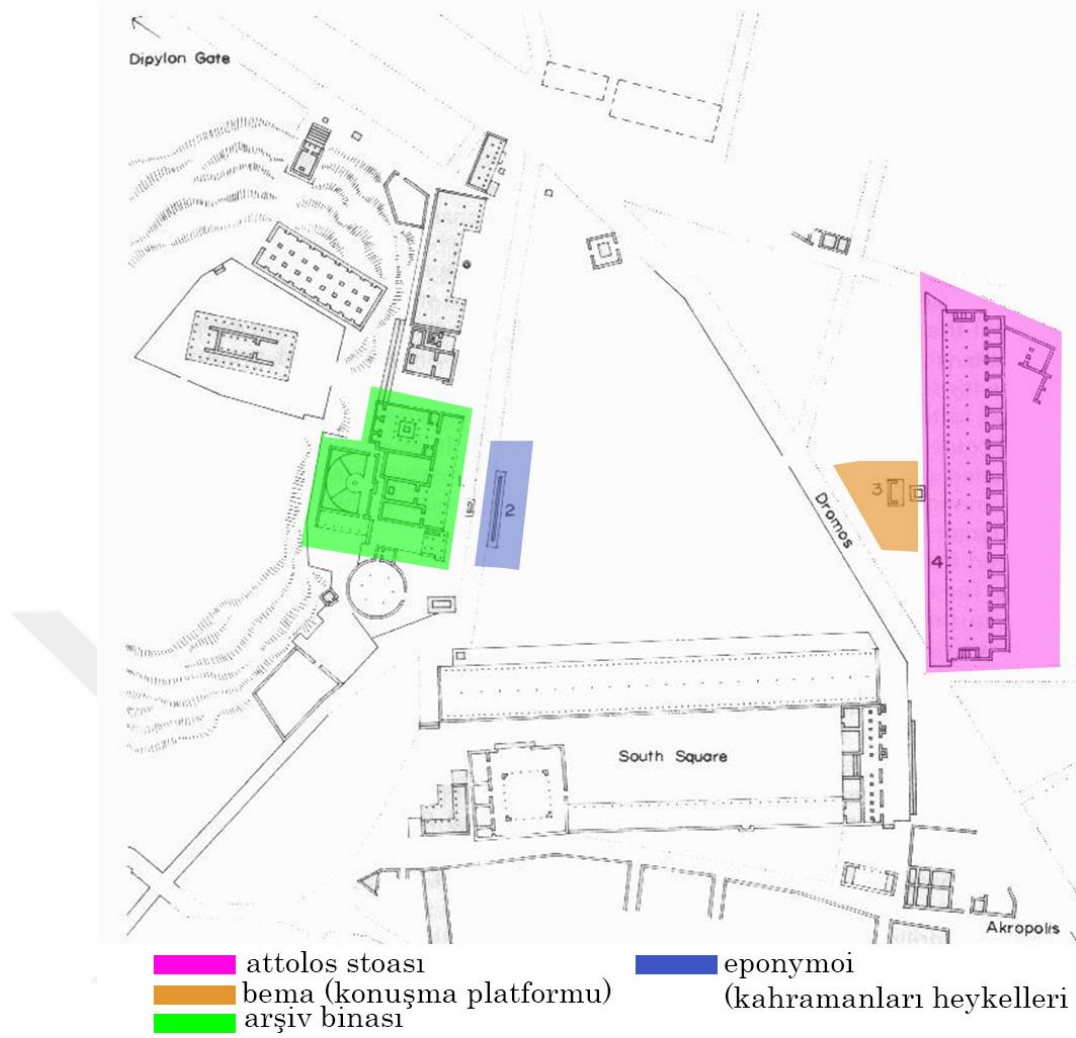
(M.Ö. 720 – M.S. 375)

Avrupa'da meydanın tarihsel gelişimi, Antik Yunan kentlerinde başlamaktadır. Yunan kent planları incelemeye alındığında, kültür zenginleşmesinden dolayı insanların katılımının fazla olduğu görülmektedir.

Tarihsel süreçteki ilk düzenli kent meydanı örneği planlı ve doğal yapıya sahip Yunan kentlerinde agora adı verilen alandır. Antik çağ dönemi'nde, "agoralar", meydan olarak kullanılan kare, dikdörtgen veya yolun genişlemesi ile oluşan açık alanlar olarak görülmektedir. Agora, ilk zamanlar geniş bir yol olarak insanların toplandığı mekan olmuştur. Milattan sonra beşinci yüzyılda üretim ve ticaretin serbest olmasından sonra, pazar özelliği arttığı için mekânsal olarak genişlemiştir.

Atina agorası, ilk dönemde özel evlerle ve dükkanlarla çevrelenmiştir. M.Ö. 3. Yüzyıla gelindiğinde, agoranın çevresindeki özel ev ve dükkanların yerini, mal satışı yapan zanaatkarların barınağı olan stoalar almıştır. Agoranın çevresinde özel konutların ve dükkanların olduğu yerleşimi, şekil 2.1 ise dükkanların yerine yapılmış Attolos stoasının yer aldığı yerleşimi göstermektedir (Roth 2002; Şahin,2006).

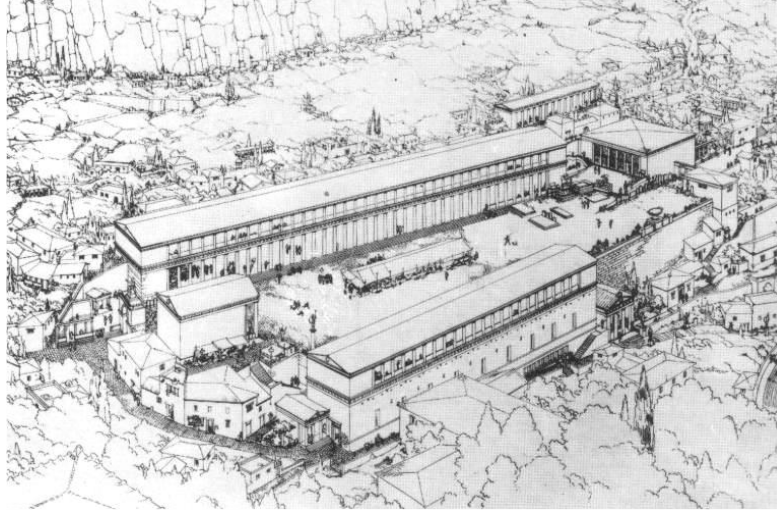
Atina'daki agora, kültürel, ticari, hukuki amaçlı çeşitli etkinlikler için kullanılmıştır. 'Orkhestra' adı verilen bölümde dini danslar ve bankacılık faaliyetleri gerçekleşmiştir. Atinalılar dini bayramlarını mabetlerin dışında agorada kutlamışlardır. Aynı zamanda, bu alanda bulunan bireyler hukuki davalara da katılma olanağı bulmuşlardır. Atina agorasındaki mahkeme, 1500 kişi alabilen, büyük ve çatısız bir mekandır. Agora ve bu alanı çevreleyen yapıların boyutlarında insan ölçeği yakalanmıştır. Yunan kentlerinde nüfusa sınır getirilmiştir ve agora için genellikle kentin boyutu ile orantılı olarak bir büyüklük seçilmiştir. Bu büyüklüğün sınırlı olması agorada yapılan konuşmanın etkili olabileceği kişi sayısının belirlemektir (Şahin,2006). mekanı çevreleyen duvarların alçak olması sayesinde, çevredeki insanlar görülen davaları izleyebilmişler ve jüri üyeleri ile resmi konuları tartışabilmişlerdir.

Şekil 2.1. M.S. 1. Yüzyılın sonlarında Atina agorası (Şahin, 2006)

1. Metroon (Arşiv Binası) 2.Eponymoi (Kahramanların heykelleri) 3. Bema (Kuşma Platformu) 4. Attolos stoası

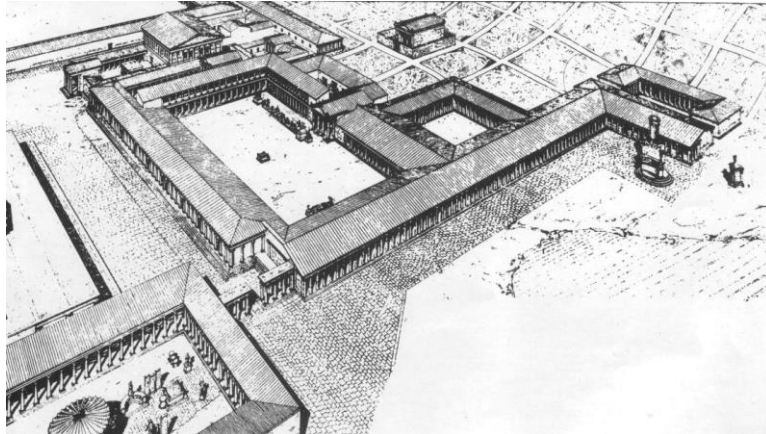
Yunanlılar, günlük yaşamın büyük bölümünü sosyal yaşamın merkezi agorada geçirmişlerdir. Agoranın en eski ve sürekli fonksiyonu görüşme sağlamasıdır ve bununla birlikte haber, düşünce ve fikir alışverişinin yapıldığı bir mekandır (Oktay,1996). Şekil 2.2 ve şekil 2.4 'de agoranın planlı ve plansız yapıya sahip iki kent örneğinde biçimlenişi yer almaktadır.

Şekil 2.2. M.Ö. 2. ve 3. yüzyılda organik kent yapısına sahip Assos (Behramkale) Kentinde agora (Şahin,2006)

Şekil 2.3. Günümüzde Assos (Behramkale) (url-1)

Şekil 2.4. Planlı kent yapısına sahip Milet Kentinde agora (Şahin,2006)

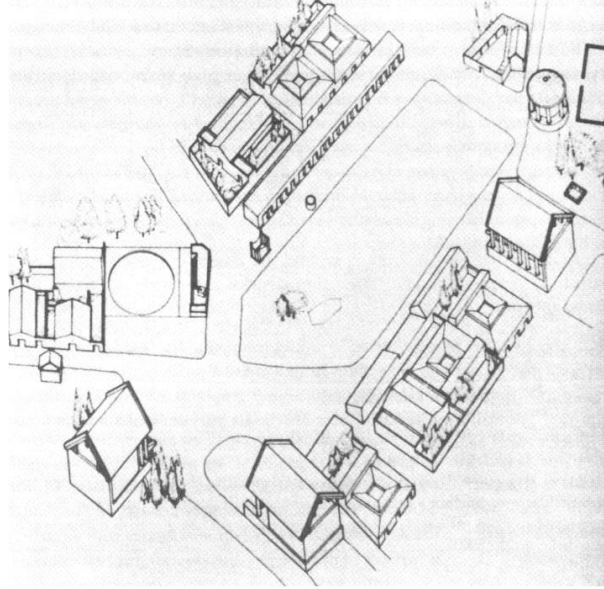

Şekil 2.5. Milet kentinde agora, günümüz (url-2)

Yunan kentlerinde bahsettiğimiz “agora”, Romalılar’da “forum” olarak değişmiştir. Forumlar, çevresi stoalar ve kamu yapılarıyla çevrelenen kentsel açık alanlardır. Halkın etrafında toplandığı, toplumsal etkinliklerin yapıldığı her zaman sokak ile bitişik şekilde konumlanmıştır. Sokak forumun içine direkt olarak girmez. Sokağa komşu olan forum dikdörtgen, kare, yarım daire gibi şekiller ile meydan oluşumunu gerçekleştirir. Forum, büyük bir mekân kurgusu içinde, farklı birkaç mekândan oluşmuştur. Forum, kent planı içinde yer alan genellikle dik açılı dikdörtgen bir alandır. Sınırlarını yönetim binası, toplantı salonu, kapalı pazar yeri ve çeşitli tapınaklar oluşturmuştur (Aykılıç,2015).

Forumun çevresinde, tiyatro, sirk, hamam gibi genel ve tüm halkın kullanımına açık binalar yer almıştır (Suher 1998; Şahin 2006).

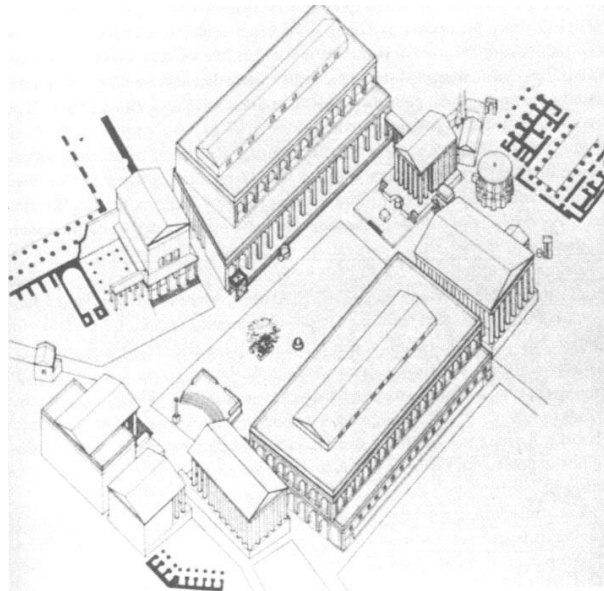
Eski Roma forumu (Forum Romanum), M.Ö. 2. yüzyılın başlarında, siyaset, ekonomi, din ve günlük olaylarla ilgili sohbetlerin yapıldığı bir kent merkezidir (Şekil 2.6). Çeşitli ticari fonksiyonlar taşıyan forum alanı, zamanla sadece yönetsel işlerin görüldüğü, törensel bir mekana dönüşmüştür (Şekil 2.8). M.S. 1. yüzyıla gelindiğinde forum daha düzenli bir hale gelmiş, daha önce burada bulunan kasap, bakkal, balıkçı gibi dükkanlar ve tüccarlar ayrı semtlere dağılmış, forum avukat ve bürokratların çalıştığı bir yer haline gelmiştir (Sennett 2002).

Şekil 2.6. M.Ö. 4. yüzyılda Roma Forumu (Sennett 2002; Şahin,2006)

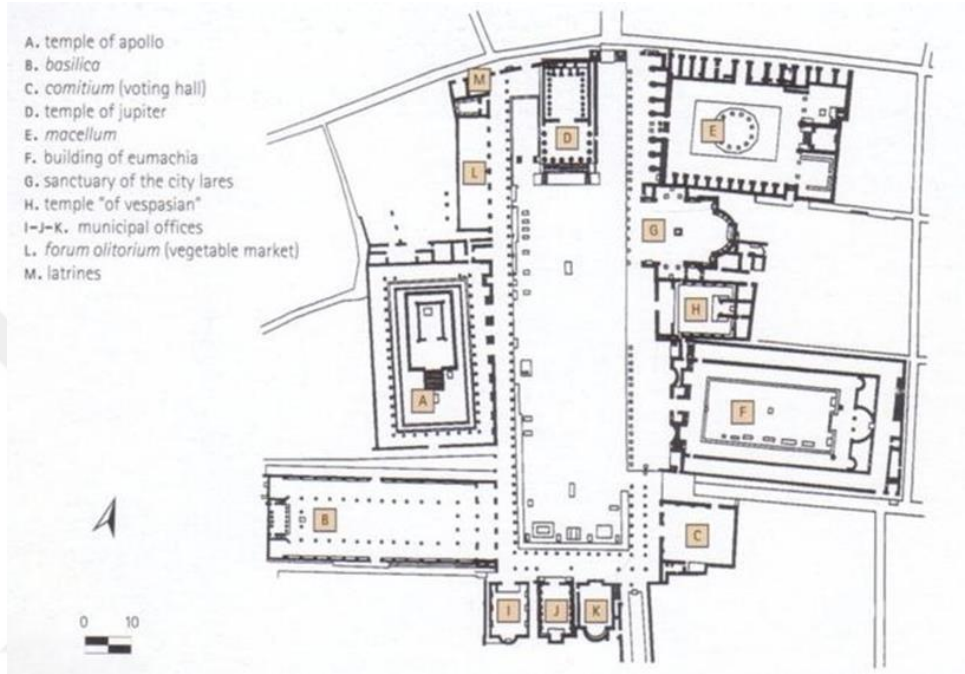

Şekil 2.7. Forum Romanum (Roma) (url-3)

Şekil 2.8. M.Ö. 1. yüzyılda Roma Forumu (Sennett 2002; Şahin 2006)

Forumun etrafında yer alarak ona şekil veren, ofisler, adli konuların bakıldığı bir yapı, bazilika ile birlikte farklı tapınaklar ve kamu binaları tarafından çevrenmektedir. Forumun ayırt edici özelliği açık mimari tanımı ve forumunun ekseninin bir ucunda (Pompei'de kuzey uçta) yer alan bir Jüpiter tapınağının hakim olduğu, genellikle dikdörtgen şekildedir (Şekil 2.9.) (Roth, 2002).

Şekil 2.9. Pompei Forumu (Roth, 2002)

Şekil 2.10. Pompei Forumu (url-4)

Roma’da yer alan forumlar sergilediği yapılar ve mekan organizasyonu ile gücünü ve ihtişamını göstermiştir. Aynı özellik, Avrupa’nın Rönesans ve Barok döneminde burjuva sınıfında ve daha sonra da baskıcı rejimler tarafından yapılan meydan düzenlemelerinde görülmektedir. Kentin odak noktası haline gelen forum, pazar alanı olmasının yanında, toplumsal ve politik işlevleriyle de ön plana çıkmıştır.

2.2.1.2. Orta çağ döneminde meydanlar

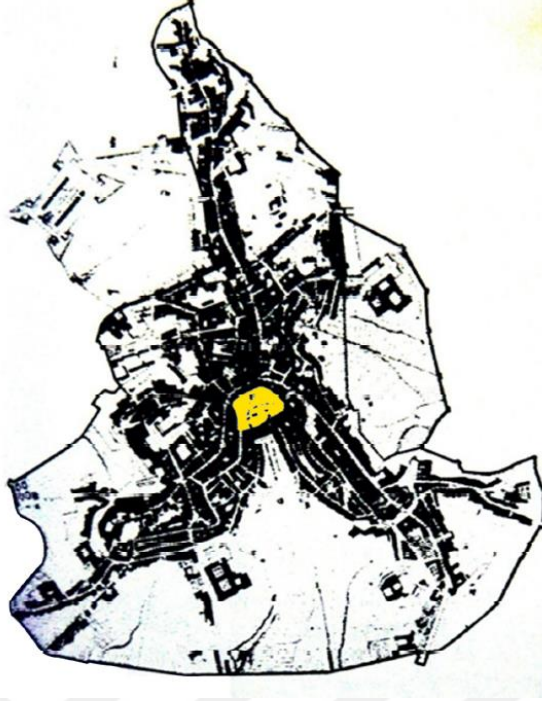
(M.S.350-1789)

Ortaçağ’da meydan, ticari rolde yer almıştır. Meydanlarda, yönetici kısmının yaşayan halkla kaynaşmasını sağlayabilmek için festivaller düzenlenmiştir. Bu dönemde meydanların toplumsal hayatın olmazsa olmaz faktörü olmaktan çıkması, batı dünyasında iktisadi sebeplerden dolayı kırsal yaşamın ön plana çıkmasından kaynaklanmıştır. Ortaçağ’da dini kutlamaların yapıldığı ve bunun yanında pazar yeri olarak da kullanılan alanlara “Market Square” adı verilmiştir. Kilise figürünün yaygın olarak kullanılması bu çağın en öne çıkan özelliğidir.

Floransa’daki Duomo Meydanı, Siena’daki Piazza del Campo ve Floransada’ki Signoria Meydanı Ortaçağ meydanlarına örnek verilebilir.

Campo meydanı, Siena

Ortaçağ kentinde bulunan bu meydan, kentin organik dokusuna uyumlu olarak kentin merkezinde yer alır ve kentin sokaklarıyla bağlantılı olarak etkileyicilik kazanır. Meydana dar ve gölgeli sokaklardan ulaşılır. Kentin koridorlarından salonuna çıkma etkisi oluşturur. Meydan çevresi yapılarla çevrili olduğu için kentte kalabalık içinde bir aydınlık mekan oluşturur. Kentliler ve kullanıcılar üzerinde kent dokusu içinde boşluk oluşturmasıyla etkili bir algı oluşturur (Şekil 2.11).

Şekil 2.11. Siena Kenti, San marco Meydanının organik dokuya uyumu (Sala,2009)

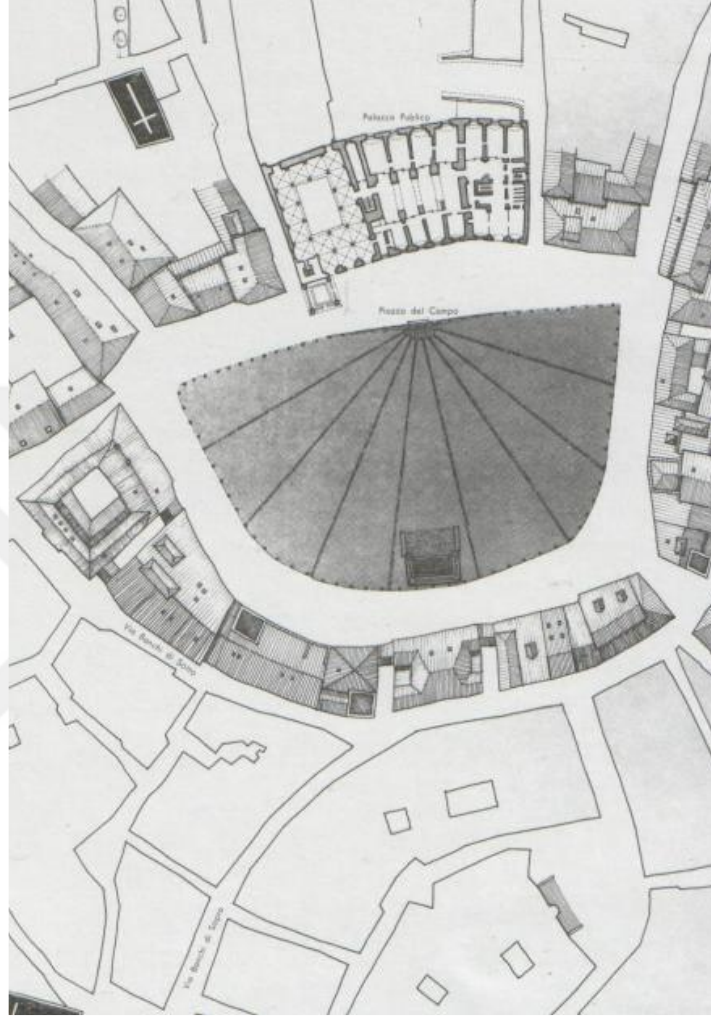
Piazza del Campo çevresindeki yoğun dokuya zıtlık oluşturmuştur. Aynı zamanda çevresindeki sokakların biçimini de belirlemiştir. Mekanın etkili algı oluşturmasının nedeni etrafındaki kütle yoğunluğu içinde bir boşluk etkisi oluşturmasından almıştır (Şekil 2.12).

Şekil 2.12. Piazza del Campo'da doluluk ve boşluklar (Trancik 1986; Şahin 2006)

Piazza del Campo, kentsel tasarımcılar için pek çok önemli bilgi sunan, en etkili kentsel mekanlardan biridir. Kentin üzerine kurulduğu üç ana tepenin kesiştiği yerdeki hafif eğimli açıklıkta eski bir Roma forumu üzerine kurulmuştur. Bu açıklığın çevresinde devam eden yaklaşık kottaki tepeler meydana şeklini vermiştir. Meydanın

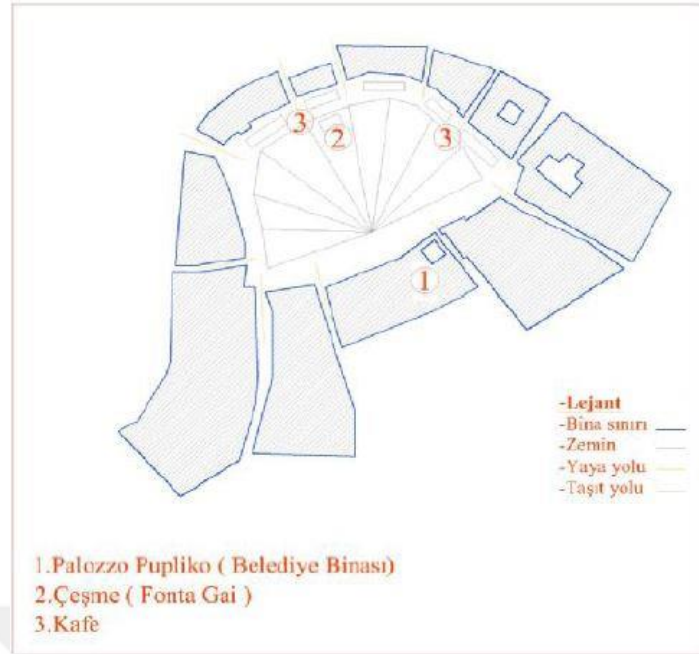
konumu ve topografik yapısı nedeniyle her bir noktasının kendi aralarında görsel ilişki içinde olmasını sağlamıştır (Mesutoğlu, 2001). Şekil 2.13 ve şekil 2.14’de meydanın planı ve alandan görünüm yer almaktadır.

Şekil 2.13. Piazza del Campo'nun planı (Şahin,2006)

Şekil 2.14. Piazza del Campo Meydanı görünümü (url-5)

Şekil 2.15. Campo Meydanı çevre yapıların işlevi (Sertkaya,2011)

Bu meydanın sahip olduğu hafif eğim bir tiyatro amfisi benzerliğiyle ilgiyi merkezinde toplamıştır ve meydana kimliğini veren belediye binasına bu ilgiyi yönlendirmiştir. Günümüzde de kullanılan Palazzo Publico belediye sarayı yapımına 1297 ve 1310 yıllarında başlamıştır. Bu yapının ilk katında belediye binası ve tiyatrosu, ikinci katta sarayın arka cephesine yönü olan belediye meclisi bulunur (Şekil 2.16).

Şekil 2.16. Campo Meydanı Palazzo Publico (Url-6)

Meydanda yer alan, belediye sarayı Palazzo Publico 1338-1348 yılları arasında Muccio ve Francesco di Rinaldo kardeşler tarafından yapılmıştır. Düşey bir odak

noktası oluşturan 102 metre boyutundaki ‘Torre del Mangia’ adlı kule meydanda dikkat çeken diğer bir yapıdır. Meydanlara sosyal ve kültürel bir anlam kazandıran kule, geleneksel meydanlarda sıklıkla kullanılan bir yapı elemanıdır.

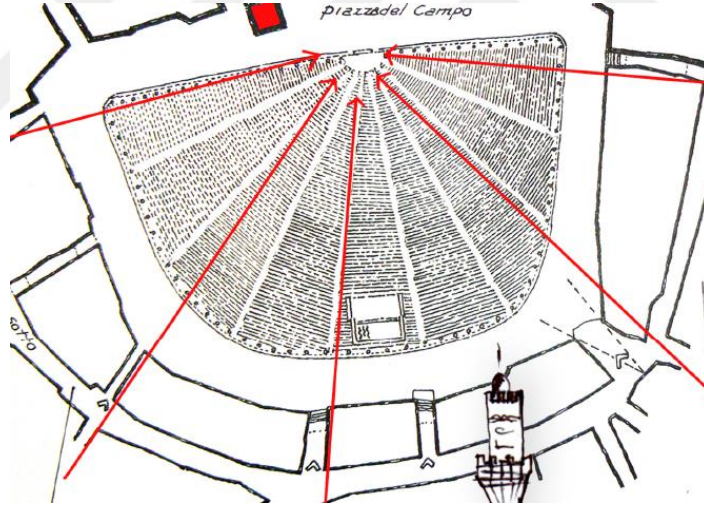
Şekil 2.17. Campo Meydanı Torre del Mangia Kulesi (url- 7)

Meydanda bulunan önemli yapılardan biri de Fonta Gai'dır (Şekil 2.18). Bu çeşme 1409 ve 1419 yılları arasında tasarlanmıştır. Çeşme etrafındaki tasarım duvarların zarar görmemesi için orijinali taşınarak yerine kopyası yapılmıştır. Bütün bir eğimli topografik yapısıyla amfi tiyatro görünümündeki meydanın planı, midye kabuğunu andırır. Mekânsal sürekliliğin devamını sağlayabilmek için meydan çeşmesinin boyutları da insan ölçeğine yakın ve alçak planlanmıştır (Zucker, 1959).

Şekil 2.18. Campo Meydanı Fonta Gai Çeşmesi (url-8)

Meydanın biçimsel etkisini güçlendirmede sokakların düzensel yapısı etkili olmuştur (Şekil 2.19) (Yazar, 2006). Sokakların düzeni meydanın biçimsel etkisini güçlendirmiştir. Meydan, geçmişte olduğu gibi günümüzde de etkin bir şekilde kullanılmaktadır.

Şekil 2.19. San Marco Meydanına yaya yaklaşımları- geçirgenlik (Sala,2009)

Döşeme kaplaması, meydanın formuna uygun ve formun etkisini güçlendiren bir şekilde açılı olarak düzenlenmiştir (Şekil 2.20) (Şahin,2006).

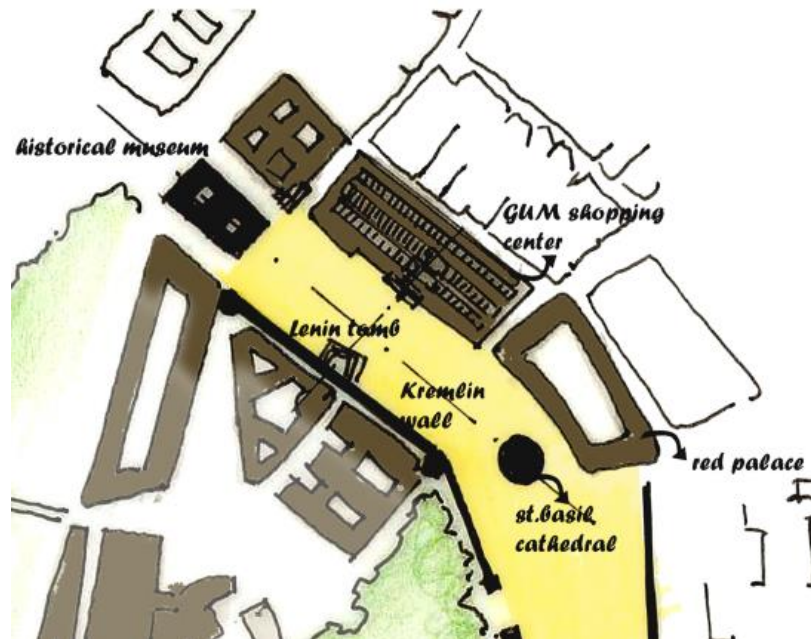

Şekil 2.20. Campo Meydanı, zemin kaplaması (Sala,2009)

Kızıl meydan, Moskova

Moskova, Rusya'nın başkentidir ve içinden geçen Moskova Nehri'nden adını alan kentin en önemli meydanı Kızıl Meydan'dır.

Kızıl Meydan 15. yy'da Kremlin'in duvarları tamamlandıktan hemen sonra yapılmıştır. Tarih boyunca idamlara, gösterilere, geçit törenlerine ve mitinglere sahne olmuştur. Şekil 2.21 ve şekil 2.22 de plan şeması ve günümüz görünümü yer almaktadır.

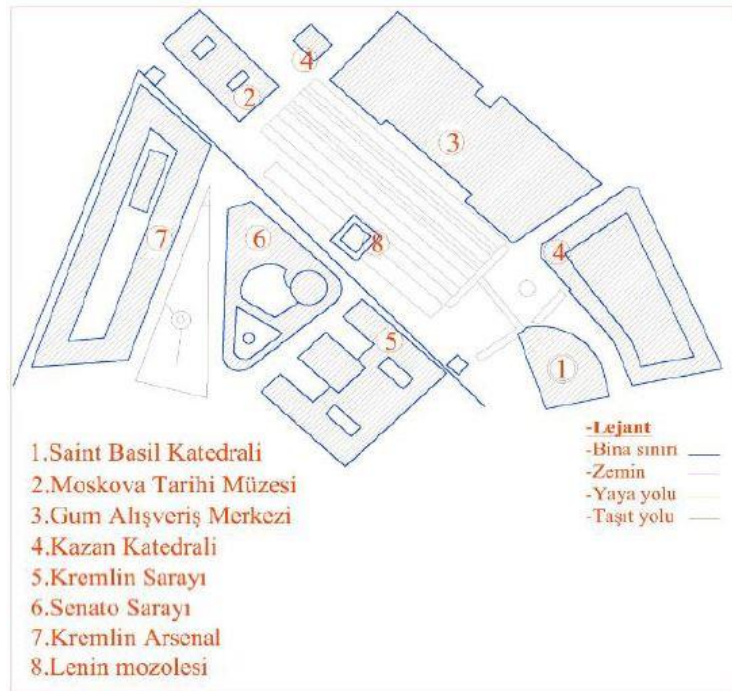

Şekil 2.21. Kızıl Meydan plan şeması (Sala,2009)

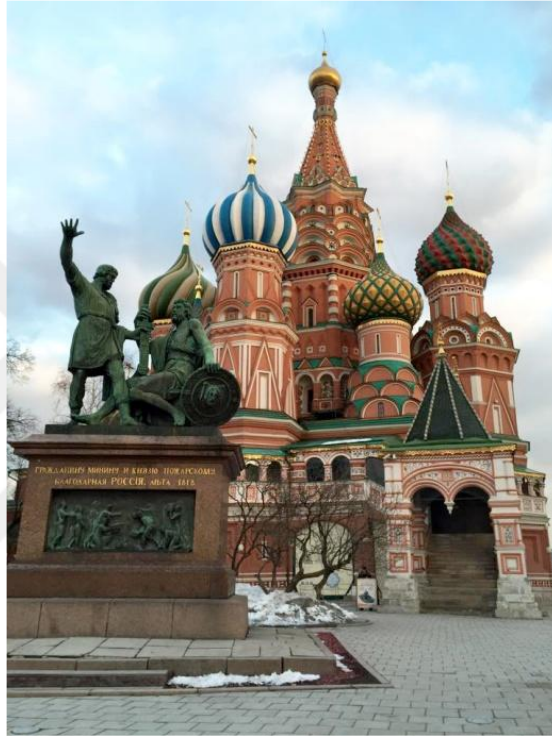
Şekil 2.22. Kızıl Meydan genel görünümü (url-9)

Eskiden, kentin merkezindeki en büyük pazar alanı olan meydan, Moskova'yı Rusya'nın belli başlı kentlerine bağlayan yolların kavşağı konumundayken meydan, değişik zamanlarda konutlar, kiliseler, bir halk tiyatrosu ve bir basımevi tarafından çevrelenmiştir. Moskova'nın ilk halk kütüphanesi ile üniversitesi de burada kurulmuştur (Şekil 2.23).

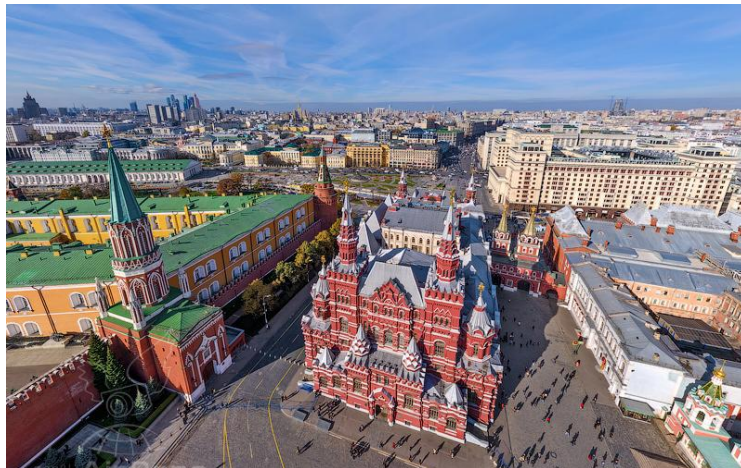

Şekil 2.23. San Pietro Meydanını çevreleyen yapıların işlevi (Sertkaya,2011)

Meydan Kremlin'in hemen doğusunda, Moskova nehrinin kuzeyinde yaklaşık 73,000 m²'lik bir alanı kaplar. Meydanın kuzey ucunda bulunan Devlet Tarih Müzesi 1875-81 arasında yapılmıştır. Güney uçta bulunan Vasili Blajenni Katedrali ise 1554-60 arasında yapılmıştır. Doğu yakasında, Rusların Riyadîy adını verdikleri ticaret galerileri vardır. 1953'te, bu galerilerin yeniden düzenlenmesinden sonra Devlet Satış Mağazaları (GUM) açılmıştır. Meydanın batısında Kremlin'in duvarı önünde bulunan Lenin'in anıtmezarı ise 1930'da tamamlanmıştır.

Şekil 2.24. Saint Basil Katedrali önden görünümü (url-10)

Şekil 2.25. Tarihi Müze (url-11)

Şekil 2.26. GUM alışveriş merkezi (url-12)

Kremlin ile beraber, Rus kalbinin fiziksel olarak ortaya çıktığı kutsal yer olan bu mekân görkemliliğini sunmak için misafirlere açıktır. Kapalı meydan özelliğine sahip mekân, büyüklüğü ve boşluğu ile insanları baskılamış, kendilerini önemsiz bir varlık olarak hissettirmiştir (Şekil 2.27) (Aygün, 2009).

Şekil 2.27. Kremlin Sarayı (url-13)

2008 yılında, Sovyetler Birliği'nin yıkılışından beri ilk kez, SSCB'nin almanlara karşı kazandığı tarihi zaferin yıldönümü olan Zafer Günü törenlerinde ağır askeri araçlar geçit törenlerine katılmıştır. Sovyetler birliği döneminde her yıl 1 Mayıs ve 7 Kasım'da (ekim devrimi) düzenlenen geçit törenleri, Kızıl Meydan'daki en önemli kutlamalardır.

Şekil 2.28. Kızıl Meydan geçit töreni (url-14)

2.2.1.3 Rönesans döneminde meydanlar

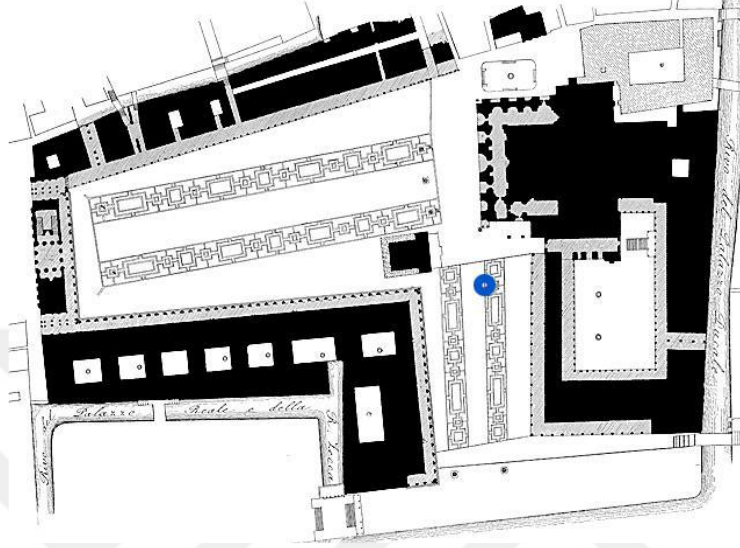
(14. yy- 17. yy)

Rönesans ile bütün sanat dallarında evrilmeler yaşandığı gibi bu evrilmelerden mimari ve kent planlamaları da önemli ölçüde payını almıştır. Bu dönemde oluşan Rönesans tarzı kent planlaması, büyüyen kentlerde ve yeni kentlerdeki yapım aşamalarında kendine yer bulmuştur. Rönesans meydanlarını genel olarak tanımlarken, meydanda bütünlük sağlamak için, mevcut mimari elemanlar arasında bir denge sağlanarak meydanda görsel ve bütüncül bir etkinin oluşması şeklinde tasvir edilebilir. Yapı cephelerinde arkalara önem verilmiş, meydanın özelliğine göre için anıt, heykel gibi plastik elemanlara ve su ile etkileşim içinde olacak şekilde birleşimlerine yer verilmiştir.

Gotik sanat akımına tepki olarak doğan Rönesans mimarisi yeni bir kent tarzı oluşmasına neden olmuştur. Kentin sahne olarak tasarlandığı bir ortamda kamu binaları mimari hassasiyetle farklı kriterler kazanırken pazarlar, meydanlar gezinti yerleri fonksiyonunu kaybedip, dekor olmaktan öteye geçememiştir.

Bu dönemde saray, kilise ve yönetim yapılarının önlerinde meydanlar tasarlanmıştır. Yönetimin gücünü sergileyen görkemli binalarla çevrili bu alanlar, geometrik olarak biçimli, simetrik ve yatay bir düzene sahiptir. Meydanla tasarlanırken eni ile boyu arasında, 1/2, 1/1.42, 1/3, 1/ 1.73 gibi oranlar belirlenmiştir. Meydan, çevresinde yer alan ticaret, dini merasimler, yönetsel işler için insanların bir araya geldiği bir mekan olmuştur (Giritlioğlu 1991).

Meydanlar, Rönesans döneminde dört şekilde oluşturulmuştur. Bunlardan birincisi; boyut olarak küçük ölçekli yenilenen meydanlardır. Ortaçağ kentlerinin kısmen inşa edilmesi ile düzenlenmiş meydanlardır. Bu tip meydanlara verilecek örnekler, Verona'daki Signori ve Venedik'teki San Marco Meydanlarıdır (Şekil 2.29).

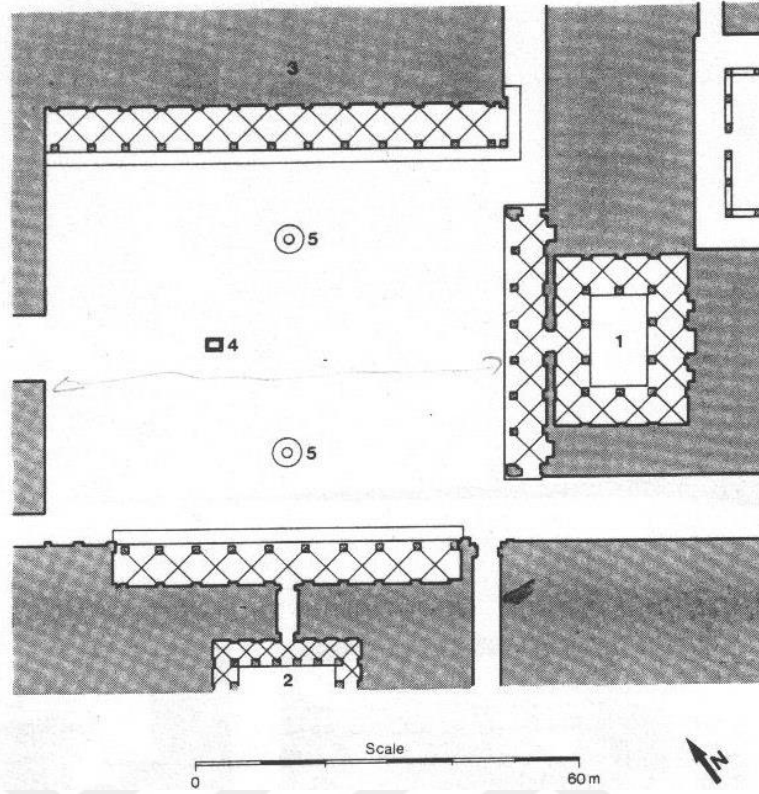

Şekil 2.29. Piazza San Marco'nun planı (url-15)

Şekil 2.30. San Marco Meydanı görünümü (url-16)

İkinci tip meydanlar; ortaçağ kentlerinden tümüyle yıkıma uğramış bir alanın onarılmasıyla oluşan meydanlardır. Floransa'daki Santa Annunziata Meydanı bu tip meydanlardır (Şekil 2.31).

Şekil 2.31. Piazza della Santissima Annunziata'nın planı (Moughtin 1992)
1. Santissima Kilisesi, 2. Hastane, 3. Santa Maria Birliği, 4. Dük 1. Ferdinant'ın Heykeli, 5. Çesmeler

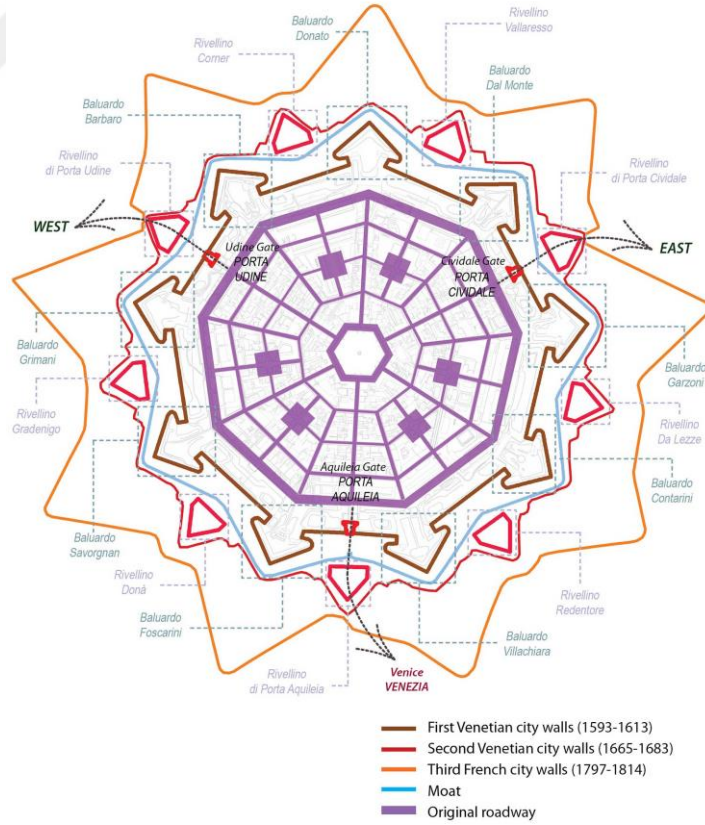
Şekil 2.32. Piazza Della Santissima Annunziata'nın görünümü (Moughtin 1992)

Üçüncü tip meydanlar; var olan bir kentin daha da büyümesi için yeni kısımlarla oluşmuş meydanlardır. Ferrara'da bulunan Aristoea Meydanı üçüncü tipe en güzel örnektir (Şekil 2.33).

Şekil 2.33. Ferrara’da bulunan Aristocrazia Meydanı görünümü (url-17)

Dördüncü tip meydanlar; tasarlanma amacı açısından şekilciliğe önem verilmiştir. İdeal kent planlamaları teorik olarak tasarlanmıştır. Palma Nova ve Sabbioneta bu tip meydanlara örnek verilebilir (Şekil 2.34) (Tayşi,2006).

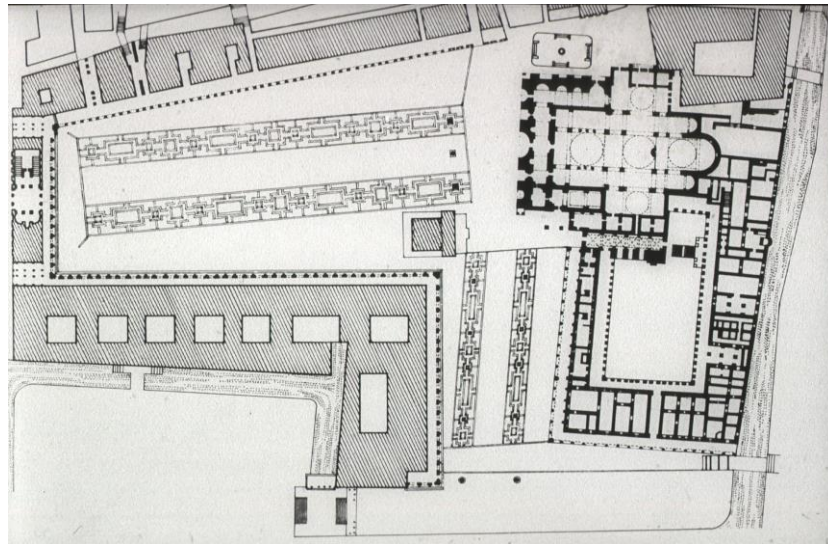
Şekil 2.34. Palma Nova Meydanı planı (Tayşi,2006).

Şekil 2.35. Palma Nova Meydanı genel görünümü (url-18)

San marco meydanı, Venedik

Rönesans dönemi meydanları içinde en çok bilineni Venedik'te bulunan Piazza San Marco'dur. Meydan, Siena'da bulunan Piazza del Campo gibi, dar sokaklar ve kanallarla kesilmiştir. Ayrıca yoğun bir bina dokusu ile çevrelenmiştir. Meydanın çevresinde bulunan yapılar farklı zaman dilimlerinde yapılmış olmasına rağmen, binaların yükseklikleri birbirine oldukça yakın ve uyumlu tutulmuştur. Meydan kendi içinde de "piazza" ve "piazzetta" diye iki farklı meydandan oluşur ve birçok özgün yapıyı ve kentsel donatıyı içinde bulundurur. San Marco Bazilikası, Çan Kulesi, Dükler Sarayı ve kütüphane meydanı çevreleyen yapılardır (Şekil 2.36).

Şekil 2.36. San Marco Meydanı plan (url-19)

Grup meydan tipi özelliğindedir. Ticaretle ilişkili olan meydanın çevresindeki U şeklindeki yapı, Venedik'in deniz ticaretinde önemli bir yere sahip olmuştur. Şekil 2.37'te Piazza San Marco'nun genel görünümü yer almaktadır.

Şekil 2.37. San Marco Meydanı genel görünüm (url-20)

Tarihi Rönesans dönemine kadar uzanması ve denizle ilişkisi olması insanların bu meydanı yaşayan bir meydan haline getirmesinde etkili olmuştur. Meydan tamamen kolonat ve arkadlar ile çevrelenmiştir. Arkadlar, mekanı bütünleştiren bir etki sağlamıştır (Şekil 2.38). Meydan, toplanma, eğlenme, ticaret dini yapı, yönetimsel alan vb. işlevleri insanlara yaşatmasıyla canlı ve aktif bir meydan özelliği taşır. Kentin sosyal yaşam alanı olmasının yanı sıra çeşitli ülkelerden insanları kendine çekerek turizmi destekler.

Şekil 2.38. San Marco meydanından denize bakış (url-21)

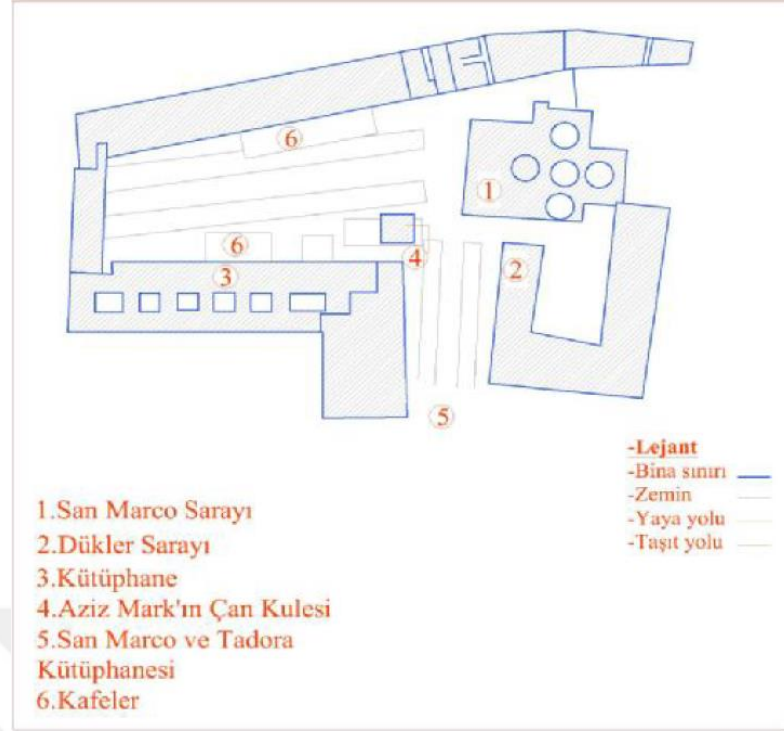
Meydanda bulunan sütunlardan biri san marcoyu temsil eden bronz aslan heykelidir (Şekil 2.39) Venedik'in de sembolü hâline gelmiştir. Diğer heykel de Bizans kraliçesi olan Theodora'nın heykelidir (Şekil 2.30) (Sertkaya,2011).

Şekil 2.39. San Marco Meydanı girişinde sütunlar ve heykeller (url-22)

Kilise ağırlıklı olarak Bizans mimarisi özellikleri taşımanın yanında Rönesans mimarisi özellikleri de taşır. San Marco Kilisesi'nin yanında bulunan Dükler Sarayı, tarihte deniz ticaretinde önemli bir yere sahip olan Venedik'e, gelenleri etkilemek için güç ve şöhret sembolü olarak yapıp Venedik Düklerinin yerleşim yeri ve yönetim merkezi olmuştur. San Marco Meydanı'nın batı tarafı boyunca uzanan kütüphane binası, nadir eserlerin bulunduğu oldukça zengin bir kütüphanedir. 15. yüzyılda yapılan saat kulesinde ise, sanat ve bilim iç içedir. Burç sembollerinin tasvir edildiği Saat Kulesi ile gökyüzünün ve günün bütün hareketleri görülebilir.

Meydanın çevresinde yer alan yapıların işlevleri şekil 2.40'ta gösterilmiştir. Daha sonraki görsellerde bu yapıların günümüzdeki görünümleri yer almaktadır.

Şekil 2.40. San Marco meydanı çevre yapıların işlevi (Sertkaya,2011)

Şekil 2.41. San Marco bazilikası (url-23)

Düşey odak nokta tanımlayan kule, iki meydan arasında bir bağlantı yeri özelliği taşımıştır (Trancik 1986; Şahin,2006).

Şekil 2.42. San Marco Meydanı çan kulesi (url-24)

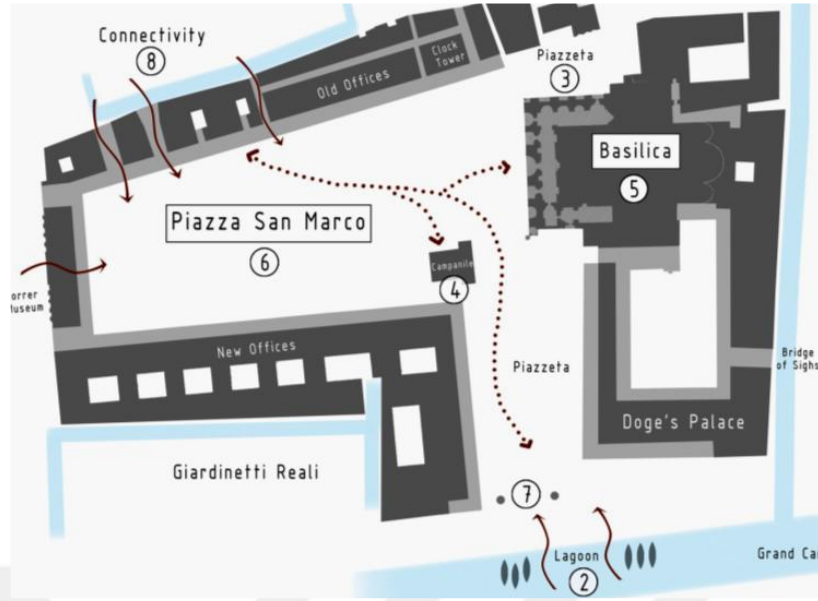

Şekil 2.43. San Marco Meydanı Kilisesi (url-25)

Şekil 2.44. San Marco Meydanındaki Saat Kulesi ve Dükler Sarayı (url-26)

Meydan ulaşım ağları açısından birçok kolaylık sağlamaktadır. Yaya ve vapurla ulaşım sağlanmaktadır. Bu nedenle geçmişten günümüze şehrin en çok ziyaret edilen noktası olmuştur.

Şekil 2.45. San Marco Meydanına yaya yaklaşımları- geçirgenlik (Apak ve Dinçer,2005).

Zemin kaplaması, L biçimli meydanda, iki meydan bölümünü benzer duruma getirmiş, mekanı birleştirme ve bütünleştirmeye yardımcı olmuştur. Şekil 2.37’de zemin meydanda yer alan zemin kaplamaları görülmektedir.

Şekil 2.46. San Marco zemin kaplamaları (Apak ve Dinçer,2005).

2.2.1.4. Barok dönemde meydanlar

(17. yy- 18. yy)

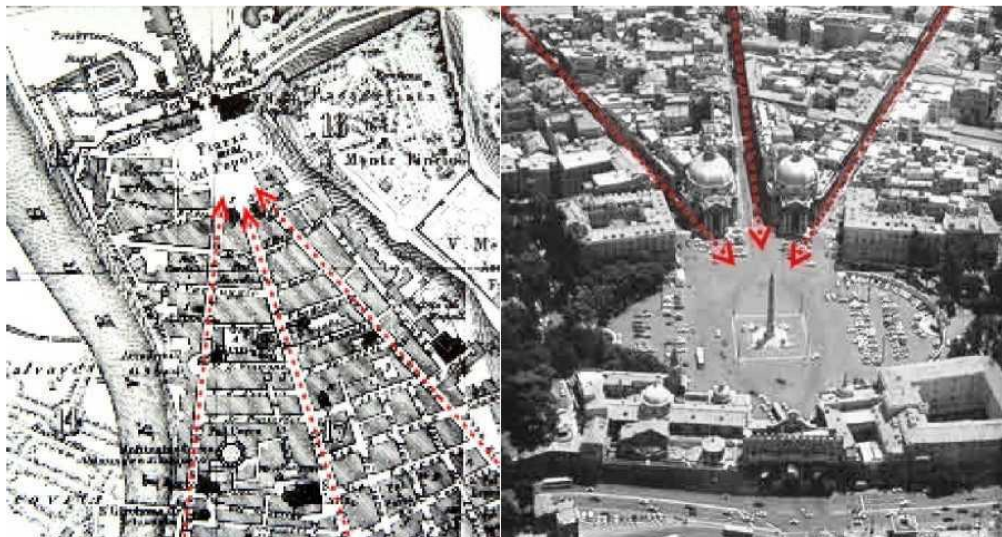
17. yüzyılda ortaya çıkan Barok döneminde; Rönesans dönemindeki keskin kuralların hüküm sürdüğü fikir akımlarının aksine kaos hakimiyeti oluşmuştur. Bu

dönemde kent planlamasının en öne çıkan özelliği, bir eksen doğrultusunda oluşan yolların gösterişli meydanlar ile sonuçlandırılmasıdır

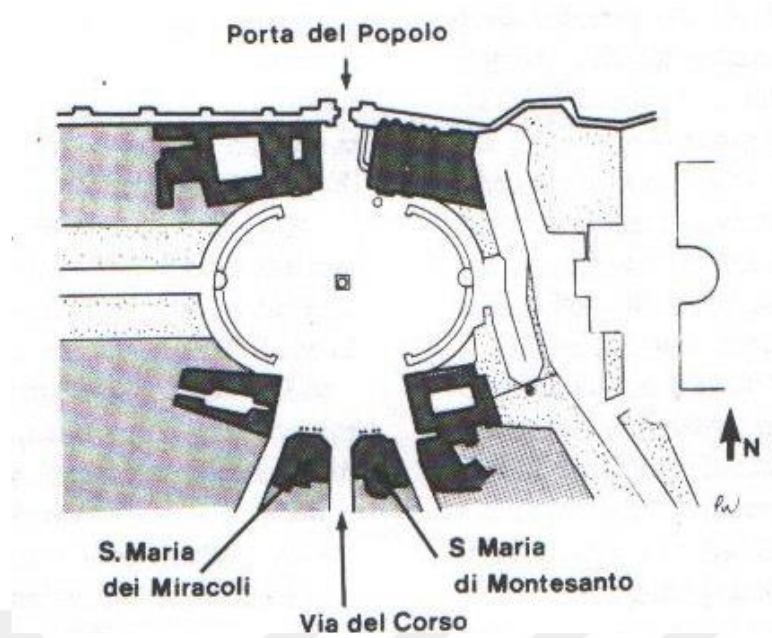
Bu dönemin kent hayatına katkısı Ortaçağ'dan kalan kentsel açık alanlarla ilgili de yenilikler yapılmasıdır. Bu çalışma neticesinde yeni yollar yapılmış var olan yollar genişletilmiş, kesişim noktalarını ön plana çıkararak ulaşım sıkıntısına bir çözüm getirilmiştir. Barok dönemi meydanları, tüm kentlilere değil, burjuva kesimine yönelik bir kent mekanı olmuştur. Zamanla sarayın gösterişli bahçesinin bir devamı haline gelmiştir. Burjuva olmayan toplumun geri kalan kısmı da Ortaçağ kent hissiyatının kaybolmadığı meydanlarda toplanmışlardır. Sonuç olarak Barok ve Rönesans dönemleri meydanlarının en belirgin farkı; Barok döneminin açık yapı tarzına, Rönesans döneminin kapalı yapı tarzına sahip oluşudur (Taşcı,2012).

Barok dönemi anlayışını yansıtan meydanlara, Roma'da bulunan Pietro Meydanı, Campidoglio Meydanı, İl Popolo Meydanı ve Navona Meydanı örnek verilebilir.

Roma'da bulunan Piazza del Popolo Meydanı, kent kapısı özelliğini gösteren önemli bir örnektir. Demiryolu kuruluncaya kadar meydan, Roma'ya kuzeyden gelen ziyaretçiler için bir giriş kapısı özelliği göstermiştir. Meydanın orta noktasında kırmızı granit bir obelisk taşı bulunmaktadır. Obelisk, 5. Sixtus tarafından, Roma'nın yeniden inşası sürecinde yaptırılmış ve kentte birbiriyle bağlantılı odak noktalardan birini oluşturmak amacı ile meydana yer almıştır (Moughtin,1992). Meydanın üstten görünüşü ve meydana ulaşım aksları şekil 2.47'deki gibidir.

Şekil 2.47. Roma'da İl Popolo Meydanı (Sala, 2009)

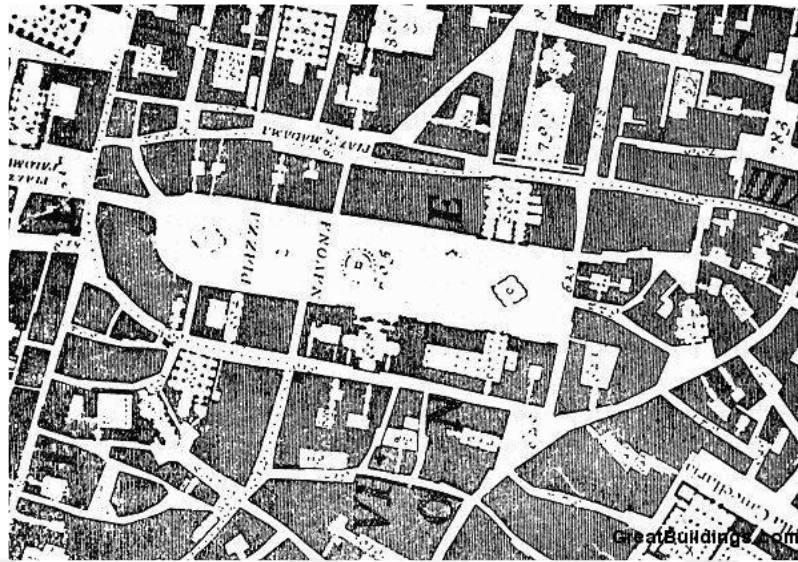
Şekil 2.48. Roma'da İl Popolo Meydanı planı (Şahin, 2006)

Günümüzde, kent girişi özelliğini kaybetmiş olan meydan, Pincio bahçelerine bir giriş ve üç yolun son bulduğu bir yer haline gelmiştir. Hala ziyaretçi almasına karşın eski kent girişini yeniden canlandırabilmesi için meydanda yeni aktivitelere ve amaçlara gereksinim duyulmaktadır. İl popolo meydanının günümüzde görünümü şekil 2.49'da verilmiştir.

Şekil 2.49. Roma'da İl Popolo Meydanı günümüzde görünümü (url-27)

Roma'nın salonu olarak adlandırılan Piazza Navona, uzun ve dikdörtgen bir şekle sahiptir. Bu şeklin oluşmasındaki neden, bu alanda eskiden at koşularının yapıldığı Domitian Stadyumu'nun bulunmasıdır (Bindal 1990). Şekil 2.50 ve Şekil 2.51' de plan şeması ve görünümü yer almaktadır.

Şekil 2.50. Novano Meydanı planı (Sertkaya,2001)

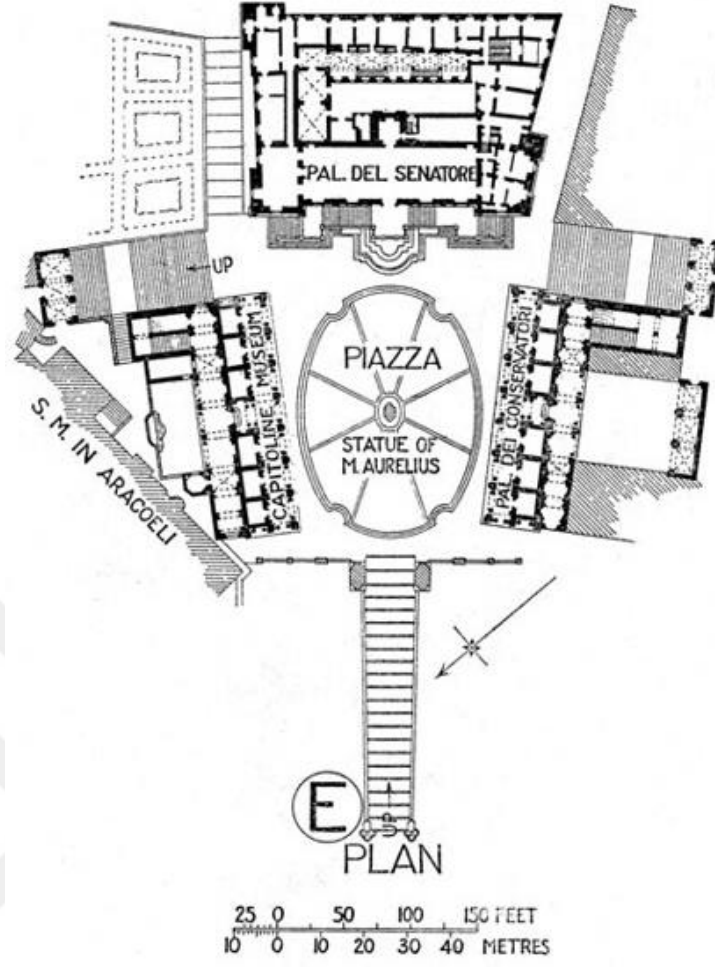

Şekil 2.51. Novano meydanı görünümü (url-28)

Michelangelo tarafından tasarımına 1544 yılında başlanan Piazza del Campidoglio Roma'nın yedi tepesinden birisi olan, Capitol Tepesi üzerinde yer alır. Meydanda, mevcut binaların cephelerini yeniden düzenlenmiş etkili ve güçlü bir kentsel mekan haline gelmiştir.

Meydan, geçmişten günümüze tüm kentin kullandığı dini ve politik bir merkez olmuştur. Meydanın düzenlenmesinde alandaki iki mevcut bina, Pallazzo del Senatore ve Pallazzo dei Conservatori, Michalengelo tarafından korunmuş ve yeni bir mimari form tasarlanmıştır (Şahin,2006).

Meydanın düzenlemesi, küçük bir alanda yapılan bir tasarımın, tarihi yapıları yıkıp zarar vermeden yeniden etkili bir şekilde kullanılabilir olduğunu göstermesi nedeniyle günümüzdeki meydan tasarımlarına örnek oluşturur. Şekil 2.52 ve şekil 2.53'de plan şeması ve görünümü yer almaktadır.

Şekil 2.52. Piazza del Campidoglio'nun plan şeması (url-29)

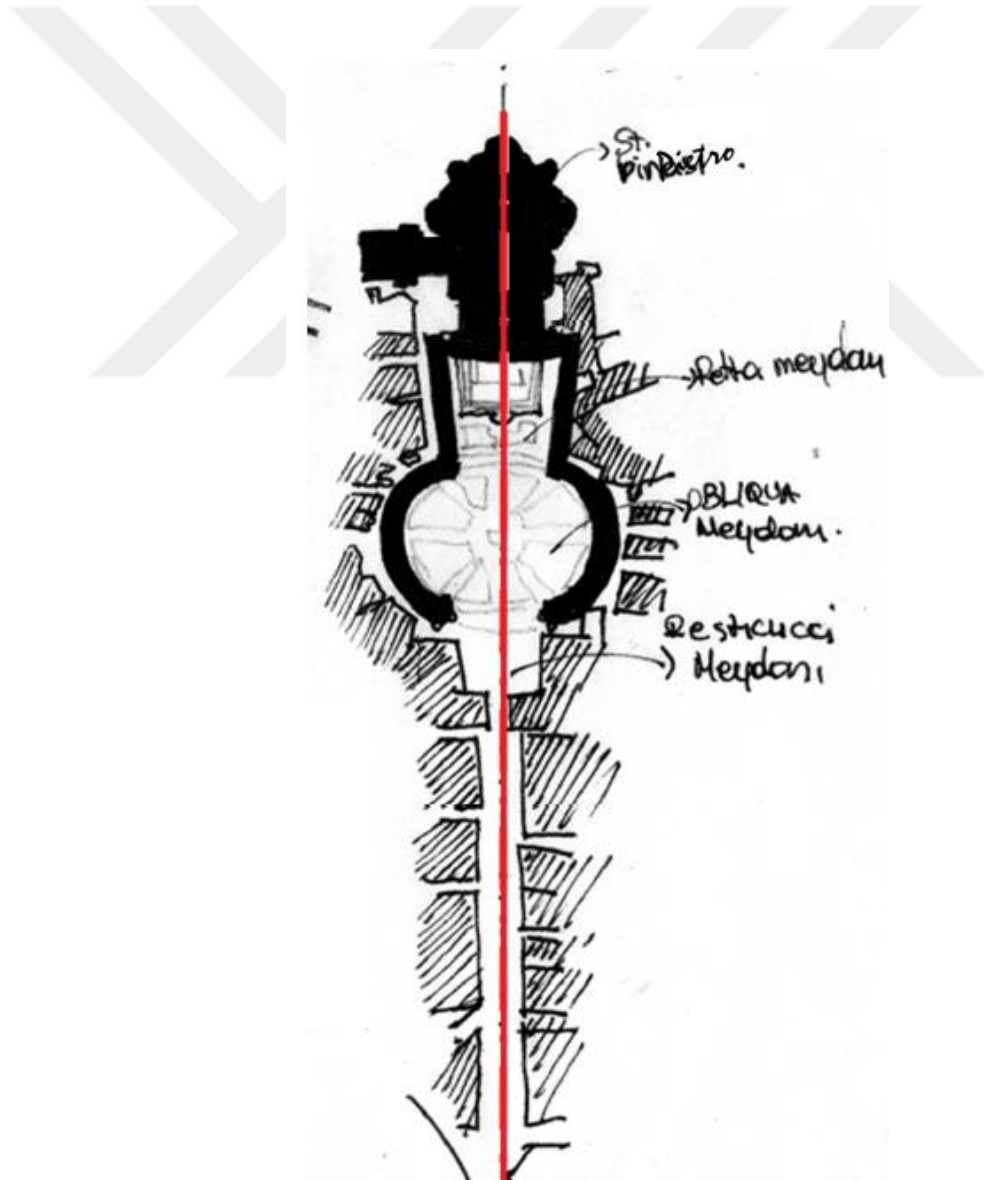

Şekil 2.53. Piazza del Campidoglio'nun genel görünümü (url-30)

San pietro meydanı, Roma

San Pietro' nun cephesiyle ayrılmaz bir bütünlük sergileyen meydan, devasa boyutlarına rağmen düzenli bir parvis olarak nitelendirilebilir ve baskın meydan sınıfına dâhil edilebilir (Şekil 2.45).

Meydanın çevresindeki binalar oldukça düzensiz konumlanmıştır. San Pietro Kilisesi önündeki meydanı, biçimli ve kolay algılanır hale getirmek için kolon sırasıyla çevrelenmiş ve mekanda etkileyici bir duvar etkisi yaratmıştır. Kolonlar, farklı noktalardan meydana girilmesine izin verilmiştir. Böylece güçlü bir merkezin oluşmasını sağlamıştır. Dini törenler için kullanılan meydan, Vatikan'ın anıtsal avlusudur (Şekil 2.54) (Trancik 1986; Şahin 2006).

Şekil 2.54. San Pietro Meydanı planı (Sala,2009)

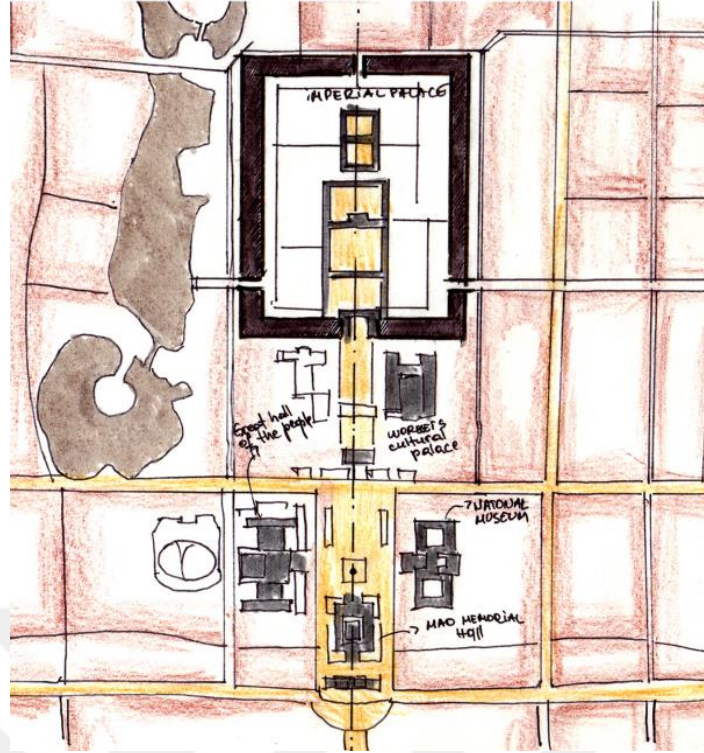

Şekil 2.55. San Pietro Meydanı (url-31)

Tiananmen meydanı, Pekin

Tiananmen Meydanı, hanedanlar döneminde yasak şehre ana girişi oluşturmuştur. 1417'de ilk olarak inşa edilmeye başlanmıştır. İki kez yangın ile zarar gördükten sonra 1651'de tekrar inşa edilmiştir. Meydan aynı zamanda "Ulusun kapısı" olarak da anılır.

Tiananmen Meydanı, 440.000 m²'lik alanı ile bir milyon kişinin sığabileceği kapasiteye sahip olmakta ve bu özelliği onu dünyanın en büyük meydanı unvanına erdirmektir. Yasak Şehrin ana giriş kapısının hemen karşısında yer alan meydan Çin tarihindeki pek çok önemli olayın gerçekleştiği bir meydandır. Şekil 2.56 ve şekil 2.57' de meydanın plan şeması ve görünümü yer almaktadır.

Şekil 2.56. Tiananmen Meydanı, plan şeması (Sala,2009)

Şekil 2.57. Tiananmen Meydanı genel görünümü, Pekin (url-32)

Halkın Kahramanları Anıtı, imparatorluk ekseninde, Tiananmen Kapısı'nın karşısına yerleştirilmiştir (Şekil 2.58). İmparatorluk ekseninde diğer yapıları, güney yönünde yerleşmişken, bu anıt kuzey yönünde, Mao portresinin karşılayacak şekilde yerleştirilmiştir. İktidar Müzesi ve Halkın Büyük Hol binası batı ve doğu yönünde yer almıştır. Amaç, meydandaki tüm mimari elemanları gruplayarak kendi kendine yeten, kentin diğer bölümünden bağımsız bir bölüme dönüştürmektir. Meydan dört yönde buluşma noktasına dönüşüp, başkent merkezi olmuştur. Artık kent merkezi olarak Yasaklanmış Kent'in yerine, Halk Meydanı konulmuştur (Sala, 2009).

Şekil 2.58. Tiananmen Meydanı, halkın kahramanları anıtı, Pekin (url-33)

Tiananmen Meydanı'ndaki diğer önemli yapılar da Mao Zedong'un mozolesi, Meclis Binası, Büyük Halk Binası, Tiananmen Kapısı, Devrim Müzesi ve Çin Tarih Müzesidir (Şekil 2.59).

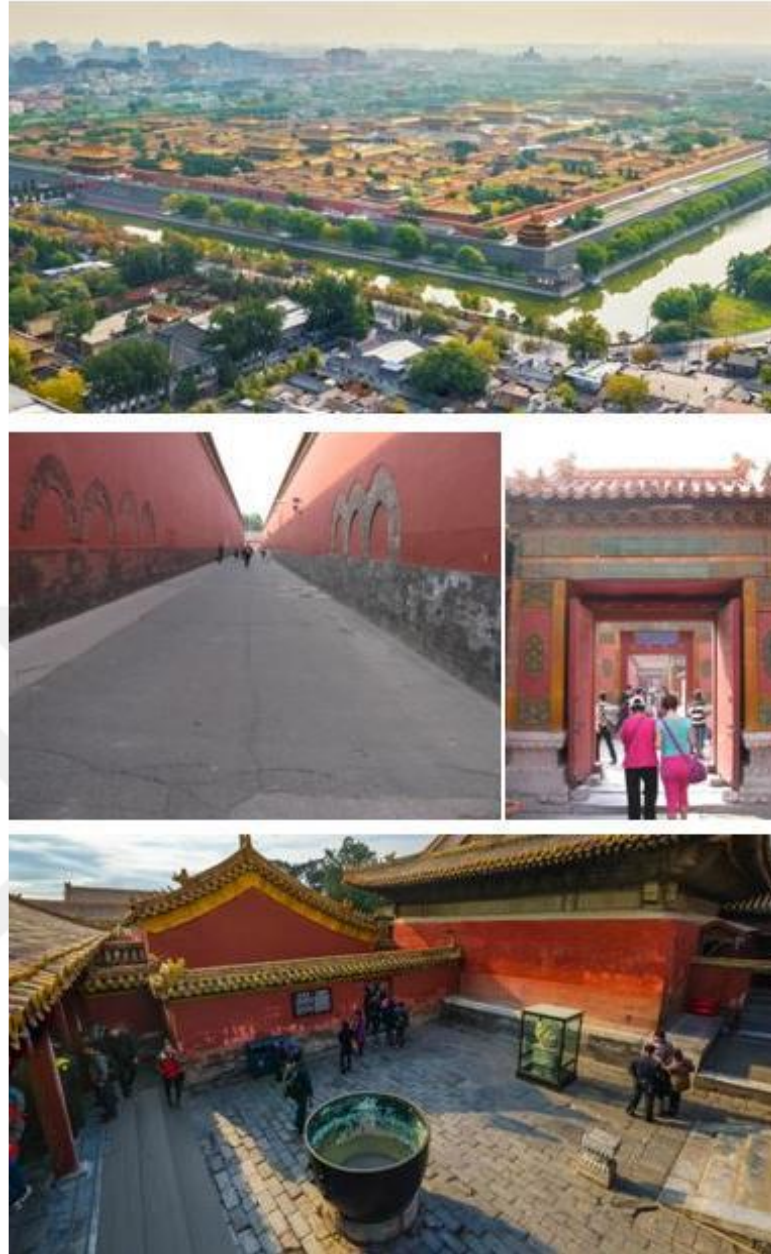

Şekil 2.59. Meydana giriş kapısı (url-34)

Şekil 2.60. Mao'nun Mozolesi (url-35)

Tiananmen Meydanı'nda sokak görünümü ve yasak şehre giriş kapısı görsellerde verilmiştir (Şekil 2.61).

Şekil 2.61. Yasak Şehir'den görünüm (url-36)

2.2.1.5. Sanayi devrimi döneminde meydanlar

18. YY- 19. YY

Sanayi devriminin İngiltere'nin Londra kentinde başlayıp Fransa'ya kadar ilerlemesi kentler arasındaki iş bulma amacıyla göç trafiğini arttırmış ve devrimin sınırlarını genişleterek bu ülkeleri Avrupa'nın en büyük ve önemli kentlerine dönüştürmüştür. Sanayileşme ve ticari faaliyetlerin ilerlemesi, iş olanaklarının artmasına ve kentlerde köklü bir değişim yaşanmasına sebep olmuştur. Endüstriyel

temelli göçler Kentlerin büyümesi Batı ile sınırlı kalmayıp Amerika'ya kadar ilerlemiştir. Bununla birlikte kentlerin tarzı ve nüfusu, nüfus yoğunluğu oranları artarak sanayi kentleri kavramı oluşmuştur (Semerci,2014).

2.2.1.6. Modern dönemde meydanlar

19. YY ve günümüz

Modern Dönem meydanlarına temel katkı; kentlerdeki yaşam tarzında önemli pay alan otomobil kullanımı olmuştur. Araç kullanım alanlarının meydanlara bağlı olarak kullanıma sunulması beraberinde kavşaklarında bir meydan alanına dönüşmesini sağlamıştır. Yapılan düzenlemelerde ışınal cadde bir meydan niteliğindedir. Aldığı geometrik görünümle bu caddeler çokgen ve dairesel biçimde oluşturulmuş alanda birleşmektedir (Aykılıç, 2015).

Kentlerde yeni oluşturulmaya çalışılan meydanlar, milli fikirleri aşılama alanları olarak bir merasim hareketiyle tasarlanmışlardır. Bu merasimlerde farklılıklara çeşitliliklere önem verilmiş, sınırlarını geniş tutan ve toplumun birbirlerine bağlılık duygusunu aşılamaaya çalışan aktif toplanma merkezi olarak hayat bulamamıştır. Aksine bu geniş çaplı yapılanmalar nedeniyle birbirlerinden uzaklaşmışlardır (Atalay, 2010).

Meydanların tarihsel gelişme süreci önceki başlıklarda incelenmiştir. Kronolojik olarak toplumsal yapı ve kentlilerin meydana bakış açıları, biçimsel ve işlevsel yapıları ve etki alanları yapılan değerlendirmelerden sonra tablo haline getirilmiştir. Konu aşağıdaki tabloda olduğu şekliyle özetlenmiştir.

Çizelge 2.1. meydanların değerlendirilme tablosu

	TOPLUMSAL YAPI		İŞLEV	BİÇİM	
ANTİK ÇAĞ	YUNAN	- Politik ve sosyal işlev - Demokratik mekan - Kamusalılık	- Pazar yeri - Tören alanı - Panayır yeri	AGORA - İnsan ölçeği - Geometrik düzenleme yok genellikle dörtgen anayol boyunca veya yolun genişlemesiyle oluşur.	
	ROMA	- Dinsel, ticari, yargısal işlevler - Yönetimin gücünün gösterildiği alan	- Rekreasyon - Yargılama - Toplanma, buluşma, tartışma yeri	FORUM - Kuşatılmış tanımlı mekan (anıt, heykel, sütun) - Anıtsal ölçek Yetkin mimari anlatım (ritm, oran, denge)	
ORTA ÇAĞ	ANADOLU	- Dinsel, ticari işlev - Kamusal kullanım (erkeklerle ait olan)	- Pazar yeri - Tören alanı - Toplanma, buluşma, tartışma alanı	- Şehir surları dışında toplanılan alan - musalla ve cami avlularında buluşma ve toplanma alanı	
	AVRUPA	ERKEN DÖNEM	- Dinsel, ticari işlev - Sivil bir yaşam mekanı - Kamusal	- Pazar yeri - Panayır yeri - Tören alanı - spor, oyun , yarış	- Küçük surlu şehirlerin merkezinde tanımlı bir mekan - Kilise meydanı ve pazar alanı - Küçük sokakların açıldığı mekan
		RÖNESANS	- Ticaret, kamusal, dinsel işlevler - Sanatsal mimari anlayış	- Rekreasyon - Panayır yeri - Dini festival alanı - spor, oyun , yarış	- Yetkin mimari tanımlı bir alan - matematik, perspektif, optik algı yoluyla havuz ve heykelin estetik mimari birleşimi
		BAROK	- Feodal temsili kamu - burjuva kamusu - Sivil dış mekan kullanımı	- Tören alanı - Kutlama - Panayır yeri - Dini festival alanı - spor, oyun , yarış	- Rönesansın üzerine kurulu anlayış - Gelişkin süsleme - Boyutların esnetilmesi - Anıtsallık, havuz ve heykelle birlikte bol su kullanımı
MODERN		- Orduların ve yönetimlerin gücünün gösterilmesi - Zayıf kamusal alan yaklaşımı - Ticari özel alan	- Rekreasyon - Spor - Miting - Kavşak - Tören	- Eski tarzları terk etme - Yalın sade süslemesiz mimari - Tanımsız açık alan - Trafik kavşakları - Kamusal yapı önünde oluşan meydanlar	

2.2.2. Anadolu'da meydanların tarihsel gelişimi

Anadoluda kentsel meydanlar, geleneksel Türk kenti yapısında gelişmiş toplumların siyasi, iktisadi, dini anlayış ve sosyokültürel değerlerine göre biçimlenmiştir ve bu doğrultuda gelişme kat etmiştir. Bu meydanlar genelde bulunduğu kentin ana merkez noktası haline gelmiştir. Meydanların Türk kentlerinde böyle odak noktası halini alması kentin dokusuna zenginlik katmıştır. Kentin dokusunun anlaşılabilirliği hakkında bilgi verirken birlik ve bağlılık duygusuna da katkı sağlamaktadır.

Geleneksel Türk kentleri meydanları ile batılı meydanlar arasındaki fark değerlendirildiğinde, geleneksel Türk toplumları içe dönük bir yaşam tarzına sahip olduğu için kentlerin yapısı da bu şekilde gelişim göstermiştir. Kentler fonksiyon olarak bölümler halinde içe kapalı şekilde tasarlanmıştır. Böylece Türk kentlerinin üzerinde meydan oluşumunun fazla düşünmeden tasarlanması meydan algısını olumsuz yönde etkilemiştir (Sertkaya,2011).

Şekil 2.62. İstanbul'a yakın bir kasaba olan Çekmece'de meydan görünümü (url-37)

2.2.2.1. Selçuklu döneminde meydan

(1075-1204 yılları arasında)

Selçuklularda meydan, kentin ortasında ya da caminin yanında taş döşemeli bir yer olarak değil kentin civarında çimenliklerle kaplı alanlardır. Bu dönemde tanımlanmış bir biçim bulunmamaktadır. Meydan şehrin dışında bulunur ve açık akan görünümündedir.

Şekil 2.64. At Meydanı, İstanbul, 1863 (url-39)

Şekil 2.65. At Meydanı, İstanbul, günümüz (url-40)

Geleneksel Türk kentlerindeki açık alanlar; kahvehane, pazar ya da caddelerin planlama yapılmadan oluşan gelişmiş mahalle ölçeğindeki meydanlar olarak kullanılır.

Geleneksel Türk şehirlerinde yer alan meydanları daha genel olarak şu şekilde açıklayabiliriz; dini ve sosyal yaşayış tarzından doğan hayat anlayışı Türk kentlerinde ortak kullanım mekanlarına sınır koymuştur. Cami ve Külliyelerin dış ve iç bahçeleri kentsel ortak kullanım için açık mekanları oluşturur.

2.2.2.2. Osmanlı döneminde meydan

(1299-1922 yılları arasında)

Türkçe’de meydan, boşluk, açıklık anlamında dilimize çevrilmiştir. Osmanlı kentinde yer alan bu tür alanlar tipolojik bir düzende biçimlendirilmemiş genellikle

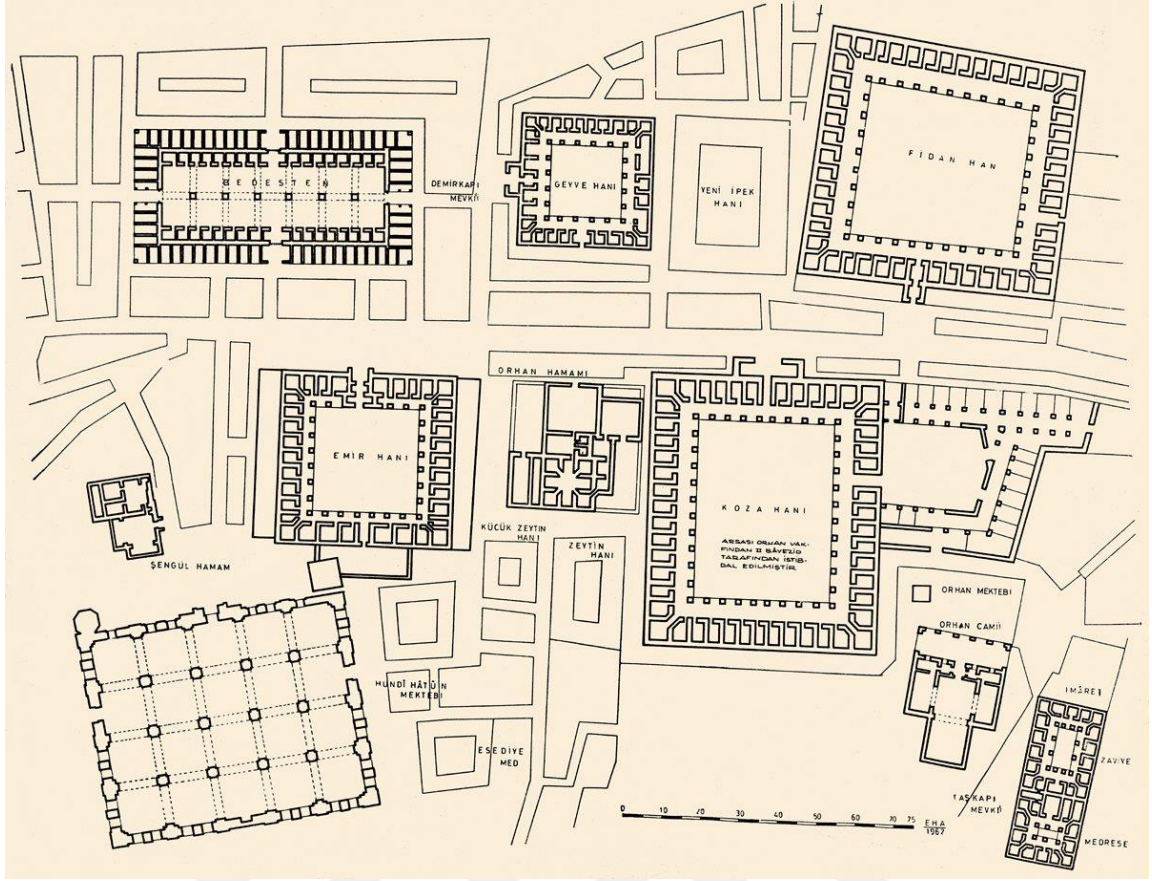
rastlantısal olarak şekillenmiştir. Osmanlı döneminde meydanlarda çadırlar ve kulübelerin kurulmuş, insanlar daire biçiminde gruplar oluşturarak oturmuş, yemek yemiş, at binicileri oyunlar oynamıştır. Bu yönüyle Avrupa'daki meydanlardan farklı olarak bu mekanlar daha çok yönlüdür.

Osmanlı döneminde mahalle kültürü etkili olduğu için erkekler daha çok ev dışında zaman geçirir, kadınlar ise mahrem bir yaşam sürdürerek evden çok fazla dışarı çıkmayıp sosyal yaşamda aktif değillerdir. Erkek ve kadınların ortak olarak dışarda bir sosyal yaşam hayatları bulunmamaktadır. Mahalle meydanlarının çevresinde açık alan olarak yer alan kıraathane, cami, türbe, tekke, çeşmeler, çınar altı kahvehaneleri yer almaktadır (Taşcı,2012).

Osmanlı kenti döneminde merkezi otorite olması nedeniyle birey toplumda çok fazla söz sahibi olmamış bu nedenle batı kentlerinde olduğu gibi halkın toplandığı, grup törenlerinin yapıldığı, önemli kararların alındığı mekanlar oluşmamıştır. Meydan olarak tanımlanan alanlar ise sadece toplumsal olarak bir araya gelme ihtiyacını karşılar.

Meydanlar kentlerin merkezlerinde yer alan önemli ticaret yerleri olan bedesten, han, arasta, kapalı çarşılar gün boyu faaliyet gösteren mekanlardır. Osmanlı dönemi kent meydanlarında; özellikle Osmanlı'nın geç döneminde ortaya çıkan Tanzimat dönemi batılılaşma hareketleri ile değişim başlamıştır. Bu dönemle birlikte batı kültürü ve batı kent tarzından etkilenme çok hızlı ve yoğun bir şekilde yaşanmıştır. Geleneksel yapıdaki meydan mekanları yavaş yavaş yerini saat kuleleri, çeşme ve bahçe işleri gibi kentsel donatı elemanlarıyla çevrelenmiş açık alanlara bırakmıştır (Atalay,2010).

Bursa'da bulunan Ulu Cami avlusu halkın bir araya gelip zaman geçirdiği ve sosyalleştiği alan olarak kullanılmıştır. Bu cami avlusu etrafında gelişen han ve hamamlar, bedestenler Bursa Çarşısını oluşturmuştur. Kent hayatına ticaret ve sosyallik olarak büyük katkı sağlamıştır. Günümüzde alışveriş imkanları sayesinde hala aktif olarak kullanılmaktadır.

Şekil 2.66. Bursa büyük çarşı ve bedesten vaziyet planı (url-41)

Şekil 2.67. Bursa çarşısı, günümüz görünümü (url-42)

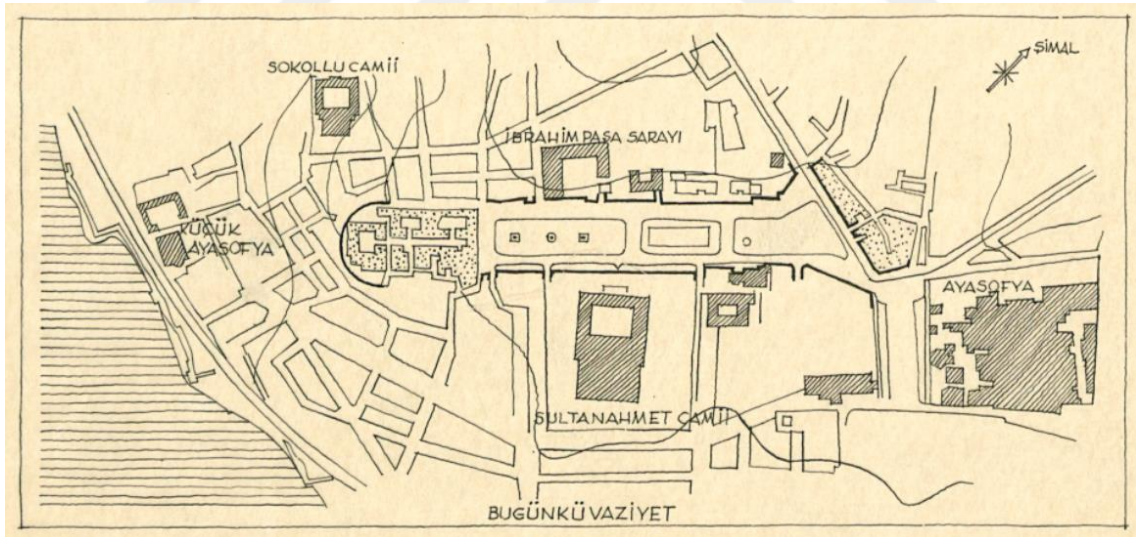
Osmanlı dönemi kentlerinde genel olarak, Avrupa kentlerinde görülen yolların bir meydana açıldığı yada birçok mahalle ve sokağın birleşiminden oluşan merkez niteliği taşıyan meydanlar bulunmamasına karşın, İstanbul Osmanlı kentlerinden bu

yönde bir farklılık taşımıştır. Kentin fethine kadar, Roma-Bizans yani Batı kenti olmuştur. İstanbul'da, bu dönemde ortaya çıkmış bazı forumlar, Osmanlı Dönemi'nde de varlıklarını koruyan meydanlar olarak günümüze kadar ulaşmıştır (Taşçı,2012).

Sultanahmet Meydanı, Roma ve Bizans İmparatorluğu dönemlerinde hipodrom olarak kullanılmıştır. At meydanı olarak kullanılan antik hipodrom Osmanlı döneminde Sultanahmet Meydanı içinde yer almıştır. Şehrin önemli meydanlarından birisi olan alanın içerisinde bulunan Roma sirki, bugün Sultanahmet Camiinin olduğu noktada ise Büyük Saray yer almıştır. Osmanlı döneminde şehzadelerin sünnet düğünleri burada yapılmıştır. Birçok miting ve gösteri alanı olarak da kullanılmıştır. 1920 yılında İstanbul'un işgali sırasında Halide Edip mitingini bu meydanda yapılmıştır.

Meydanın kuzeydoğu-güneybatı doğrultusunda uzanan meydanın doğusunda Sultanahmet Cami, batısında Türk ve İslam Eserleri Müzesi ile İbrahim Paşa Sarayı yer alır. Trafığe kapalı iki yönlü geniş yürüme yollarının ortasında Örne Dikilitaş, Yılanlı Sütun, Theodosius Dikilitaşı ve alman çeşmesi bulunur (Şekil 2.68).

Günümüzde onlarca önemli eserin bulunduğu, insanların buluşma noktası olan bu meydan İstanbul'un en önemli meydanı olarak kabul edilmiştir.

Şekil 2.68. Sultanahmet Meydanı vaziyet planı, 1950 (url-43)

Şekil 2.69. Sultanahmet Meydanı günümüz (url-44 ve url-45)

Daha sonraki dönemlerde ise gerek Osmanlı'nın son zamanları ve gerekse Cumhuriyet döneminde ki şehir planlarında "meydan" bir kentsel öge olarak yer almıştır.

2.2.2.3. Cumhuriyet döneminde meydan

(1923 ve günümüz)

Geçmiş dönem içerisinde dış mekânlar ve açık alanlar için meydan tasarımına çok fazla ihtiyaç duyulmamıştır. Osmanlı imparatorluğunun son dönemlerinde batılılaşma hareketleri süreci içerisinde, yeni kamu binalarının inşa edilmesiyle birlikte kentsel meydanlar oluşturulmaya başlanmıştır. Bu dönemle birlikte birçok kent ve yerleşim yerlerinde özel kent mekanı olarak meydanlar yapılmıştır. Yalnızca Cumhuriyet Meydanı adı altında Kayseri, Samsun, Kars, Kastamonu, Kilis, Antalya, Tekirdağ, İzmir, Tokat, Siirt gibi birçok kentte meydanlar yer almıştır. Bu meydanlar Cumhuriyet'in değerlerini yansıtan bir temsil yapısı haline gelmişlerdir. Vedat Tek'in Kastamonu Hükümet Konağı (1901-1902) bu anlamdaki örnek bir yapıdır (Şekil 2.70).

Şekil 2.70. Kastamonu hükümet meydanı (url-46)

Cumhuriyet döneminde yapılan hükümet konakları ile yönetim binaları meydanı kontrol eden yapılardır. Mimari yapıları Avrupa'ya özgü modern mimari biçimlerinin tesiri ile geometrik ve düzenli formlardan oluşan nitelikler barındırmaktadır. Çevresinde diğer iktisadi, yönetim, askeri dairelerin yer aldığı meydanı şekillendiren ve genel tarzını ortaya koyan yapılar bulunmaktadır. Cumhuriyet dönemiyle birlikte ülke çapında Cumhuriyet, Kurtuluş, Zafer, Atatürk gibi meydanlar kendine yer bulmuştur (Şekil 2.71). Bu meydanlar devrin yönetiminin gücünü sergileyen mekanlar olarak fonksiyon kazanmışlardır. Genelde kentin merkezinde bulunan eski dönemlerin özelliklerini barındıran (han, bedesten, arasta vb.) mekanlar geometrik bir düzen içinde ve yeni açılmış yolların aksında bulunmaktadır.

Şekil 2.71. Kars Cumhuriyet Meydanı (url-47)

Cumhuriyet dönemi ile birlikte değişen yönetim tarzına bağlı olarak kentlerde valilik ve belediye binaları, kamu kurum binaları yer almaya başlamıştır. Bu dönemin kamu yapıları genel olarak birbirine benzeyen mimari tarzlar sergilemektedirler. Kent meydanında daha önceki yönetim merkezlerinin belediye binaları yer almaktadır. Etrafında kamu yapılarının ve hükümet konaklarının yer aldığı döneme özgü meydanlara Ankara'da Ulus, İstanbul'da Taksim, örnek olarak gösterilebilir (Atalay,2010).

Şekil 2.72. Ankara Ulus Meydanı (url-48)

Şekil 2.73. İstanbul Taksim Meydanı (url-49)

Meydanlar Cumhuriyet döneminde; Batı kentlerinin kullanım çeşitliliğine sahip olmayan, kentin günlük yaşam akışına hitap etmeyen, yalnızca resmi merasimlerin yapıldığı alan olarak kalmıştır. Bu meydanlarda sadece bir kapasite oluşturma yani doldurmak amaçlandığı için mekânsal bütünlük sağlanamamış, detaylı tasarlanmayan düzenlemeler bütünlüğü oluşturmada yeterli olmamıştır (Vardar 1990).

2.3. Meydanların Sınıflandırılması

Rob Krier (1979)'e göre meydan; halk için önemli yerler olan kilise, manastır, agora gibi yerlerden model alınarak geliştirilip ilerleyen zamanlarda yapılacak meydanlar için de değişim ve gelişimin esin kaynağı olduğunu savunmaktadır.

Meydanları genel olarak iki ana grup şeklinde sınıflandırmak mümkündür.

1. İşleve göre meydanlar
2. Biçime göre meydanlar

2.3.1. İşlevlerine göre meydanlar

Tarihten günümüze başarıyla ulaşılmış şehir meydanları, her ne kadar baskın işlevleri olsa ve bu şekilde ifade edilmiş olsalar da, çoğunlukla başarılı olanlar etraflarını sınırlayan yapılara birçok kullanım imkanı sağlayabilenlerdir. İşlev için meydanın aktifliği çok büyük önem taşımaktadır.

Tüm şartlarda ortaya çıkan ana gereksinimlere bağlı olarak oluşan faaliyetler okula yada işe gitmek, toplu taşımak kullanmak, alışveriş yapmak, kısacası genel olarak rutin günlük hayatta devam eden etkinliklerdir. Bu grup, en çok yürüme eylemi ile ilgilidir. Bütün koşullar altında ortaya çıkarlar ve dış çevreden bağımsızdırlar, zorlu hava koşullarında bile bu aktiviteler yapılmaktadır (Gehl, 2001).

Meydanın karakteristiğini belirleyen bu işlevler kent meydanını tam olarak tanımamızı sağlar. Meydanlar işlevlerine göre aşağıdaki şekillerde sınıflandırılabilirler:

- Ticari işlevli meydanlar
- Trafik işlevli meydanlar,
- Dinî yapıların bulunduğu meydanlar,
- Rekreasyonel işlevli meydanlar,
- Sosyalleşme ve kültürel işlevli meydanlar,
- Toplanma mekânları olan meydanlar
- Çok fonksiyonlu kent meydanları

2.3.1.1. Ticari işlevli meydanlar

İtalyanca'da piazza olarak tanımlanan meydanın pazar kelimesi ile aynı kökenden geldiğini daha önceki bölümlerde belirtilmiştir. Günümüz kent meydanlarının ortasında pazar kurulmasa da, meydanlar etraflarındaki ticarethaneler sayesinde devamlı bir alışveriş olanağı sağlamaktadırlar.

Meydanların etrafında yer alan ticaret mekanları, kente iktisadi faydasının yanında toplumun bireyleri arasında müşterek kullanım odağı halini alan meydanlarda sosyal ilişkileri de yenileyerek sosyo-kültürel katkılar sağlamaktadır. Nitekim bu toplanma alanlarında meydana gelen etkinliklerinde izlenmesini sağlamaktadır. Örnek vermek gerekirse meydanların etrafında bulunan binaların alt katları genelde kafe, restoran, yemekhane, kırtasiye olarak kullanılmaktadır. Bu sayede meydan topluma bir sokak kültürü aynası tutarak olandan bitenden haberdar olma imkanı sunmaktadır (Sertkaya,2011).

2.3.1.2 Trafik işlevli meydanlar

Kentleşme; beraberinde kentsel nüfusun artmasını ve ardından toplu taşıma gibi ulaşım araçlarının kullanımını yaygın hale getirmiştir. Şahsi araçları ile trafiğe çıkan insanların da yaygınlaşması ile durdurulamaz bir trafik problemini kentlere yerleştirmiştir. Kentlerin en önemli sorunu haline gelerek kendisine işlevsellik bakımından yer bulmuştur.

Kentin meydanlarını bölerek geçen araç yolları nedeniyle mekanlardaki hareket kabiliyeti minimum düzeyde kalmaktadır. Bunlara ilave olarak otobüs durakları, metro istasyonları, tramvay durakları gibi ulaşım faktörlerinin uzantılarıyla trafik sıkışıklığı mekânsal daralmaları daha da tetikler hale gelmektedir. Meydanın genel yapısı, belli bir hareket alanı değil serbest harekete ve durup beklemeye teşvik edici olmalıyken, insanlar adeta bir caddede yürür gibi, belli doğrultularda hareket etmeye zorlanmaktadır. Meydan, bir toplanma alanı halinden çıkıp sadece gelip geçme mekanına dönüşmüştür (Bilgihan,2006).

2.3.1.3 Sosyalleşme ve kültürel işlevli meydanlar

Meydanlar, kentlilerin birbiriyle iletişim kurma, toplumsal yaşayışa hareket ve canlılık kazandırma, tanıma ve tanıtmaya imkanlarını geliştirerek toplumsal gelişim ve yenilenme sağlar. Geçmişten günümüze kadar bütün meydanlar kapasiteleri oranında toplanma ve karşılaşma alanları olarak kullanılabilirler. Bu nedenle kent meydanları sosyal iletişim ve etkileşimin en etkili aracı olarak sayılmaktadırlar.

Bir şehrin meydanını kentsel hayatın sahnesi yapan ve canlı kalmasına etki eden en önemli unsur meydanın barındırdığı sanatsal ve kültürel ağırlıklı objeleridir. Meydanları kullananların birçoğu meydanın çevresinde veya içinde yer alan sanatsal ve kültürel değeri olan objeleri görmek için ziyaret etmektedirler. Hatta önemli kültürel öğeleri barındıran bir kentsel alanın sadece geçiş noktası olarak bile diğer mekânlara tercih edildiği bilinmektedir (Taşcı,2012).

2.3.1.4 Rekreatif işlevli meydanlar

Rekreasyon; oyun, eğlence, dinlenme, yenilenme ve yeniden oluşma anlamları ile eşdeğerdir. Sözcük “bireylerin kendilerini ifade etmeleri için yol gösteren, bireyin tabiatında var olan potansiyeli ortaya çıkartan ve geliştiren, arzu edilen başarıların gerçekleşmesine yardımcı olan araç” olarak ifade edilmektedir.

Meydanların etkinliğini sağlayan en önemli öğelerden biri de sanatsal içerikli ve görsellik sağlayan öğelerdir (Taşcı,2012).

Meydanlar bir sergi, bir vitrin oluşturmak için yapılan alanlardır. Meydanların ana işlevlerinden biri de budur. Kent meydanları insanlar içindir; insanların yürüyüp karşıdan karşıya geçmesine, çevresinde oturup etrafı izleyerek dinlenmesine, kısacası yaşamasına, hayatının farkına varmasına izin verir yapıdadırlar.

2.3.1.5 Dini yapıların bulunduğu meydanlar

Bir caminin bahçesi, kilisenin önü, hükümet konağı veya iş merkezinin önünde bulunan meydanlar, biçimsel düzenleri ile daha ilgi çekici olurlar. Kentsel dokuda meydanların tasarımlarına bu etki yansımaktadır.

Bu meydanların en öne çıkan örnekleri Avrupa’da bulunanlardır. Dini yapıların önünde bir toplanma ve ait oldukları yapıya doğru yönlendirme görevi gören yerlerdir.

Meydanın temel işlevi ziyaretçileri toplamak ve dini yapıya yönlendirmektir. Burada meydanların, mekân olarak yönlendirici etkisi kullanılmıştır. Bu etki gerek meydanın kendisinde mimari özellikleri kullanarak ve gerekse dominant faktör olarak kiliseyi ön plana çıkararak sağlanmıştır. Temel olarak sokaklar akışkanlık sağlayıcı, ama meydanlar durup seyretmeye sevk eden mekânlardır. Bundan dolayı sokaklarda hareket iki yönlü, meydanda ise üç boyutludur. Bu türden yapının en güzel örneği Romadaki St. Peter's Meydanıdır (Taşcı,2012).

İslam şehir uygulamalarında bu görevi kısmen camilerin “dış avlu” dediğimiz bölümleri görmektedirler. Ancak dış avlularda yönlendirici özelliği baskın olmamakla birlikte “iç avlu” da bu özellik çok daha belirgin bir konumdadır.

2.3.1.6 Toplanma işleviyle kullanılan meydanlar

Siyasî konular, kutlamalar, merasimler ve benzeri olaylar insanların tepki olarak bir meydana çıkmasını sağlayabilir. Bu özelliğiyle meydan bir çekim gücüne sahiptir ve toplanma alanıdır. Kutlama veya protestoların, eylem veya toplumsal olayların başladığı yerler hep kent meydanları olmuşlardır. Ülkemizde Taksim Meydanı denildiğinde ilk akla gelen her türlü kutlama ve eyleminin yapıldığı yer olma özelliğidir (Taşcı,2012).

Ülkemizde bulunan meydanlar da, Kızılay Meydanı, Ulus meydanı, Taksim Meydanı gibi meydanlar tarihte önemli sosyal ve politik olaylara sahne olmuştur (Sertkaya,2011).

2.3.1.7 Çok fonksiyonlu kent meydanları

Günümüz şehirlerinde ulaşımın en önemli kentsel işlev olduğundan dolayı meydanların çoğunda bu fonksiyon birincil konumdadır. Bunun yanı sıra merkezi olması ve bilinirlikleri nedeniyle meydanlar buluşma noktası olarak da işlev görmektedirler.

Meydanlar birden fazla işlevi de içinde barındırabilir. Örnek olarak Taksim Meydanı birçok yolun birleştiği trafik geçiş alanı olmasının yanında, rekreasyon ihtiyacının karşılandığı, gösteri ve politik amaçlı toplanma alanı olarak kullanılan bir mekandır. Meydanların bir başka fonksiyonu da tarihi birikimlerinden doğmaktadır. Şehrin tarihini yansıtarak insanları kendisine çeken mekân, diğer işlevlere de katkıda bulunur (Coşkun,2003).

2.3.2. Biçimlerine göre meydanlar

Meydanların gelişim aşamaları tarihsel olarak incelendiğinde başarılı meydanların biçimsel olarak iyi tanımlanmış olduğu görülmektedir.

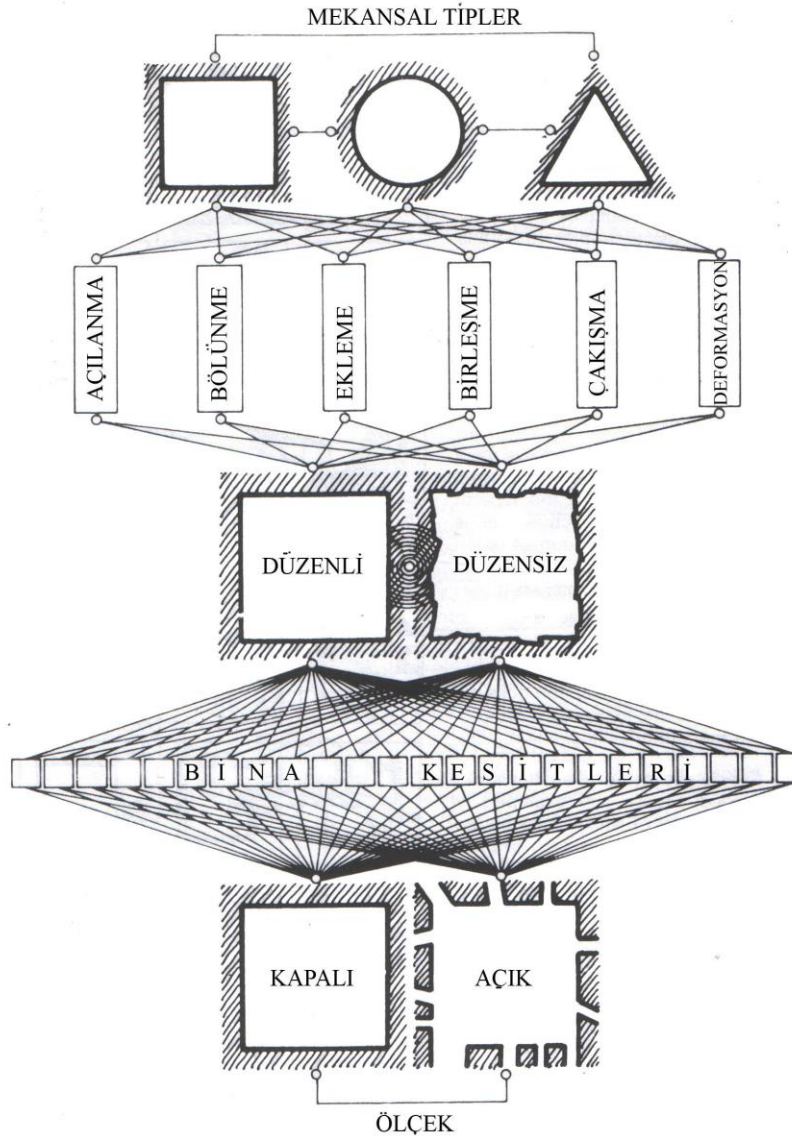
Vitruvius göre kentte yaşayan nüfusun kentin tasarımı ile orantılı ölçüde olması gerekir. Bu sayede ne küçük olup kullanılabilirlik fonksiyonunu yitirsin ne de düşük nüfus olarak kalınca ıssız bir yere dönüşsün demiştir. (Vitruvius 1960, 132; İnceoğlu,2009).

Bu yönden, İtalyanın kentsel dokusunda meydanların fazla oluşu, ılıman iklimsel şartlar sayesinde dış mekân yaşamının kolaylaşması ve kent kültürünün dışa dönük olmasının birlikteliğiyle açıklanabilir. Avrupa şehirlerindeki meydan örneklerinde biçim ve boyut açısından meydan anlayışının simgesi haline gelmiştir ve kent yaşamında merkezi noktaları halini almıştır (Moughtin, 1992).

Osmanlı kent kültüründe; Cerasi'ye göre İtalyan piazza'sının fonksiyonunu geleneksel Türk kentlerinde cami avluları ve çarşılar karşılar. Meydan olarak kullanılan cami avlusu ve çarşılar kendine özgü tarzla bağımsız biçimler alır. Farsça bir kelime olan maidan, belirgin bir şekle tabi olan meydanı anlatır. Türkçe'deki "meydan" kavramı boşluk, açık alan anlamına gelirken, yapılaşmanın olmadığı alanı belirtir (Cerasi,1999).

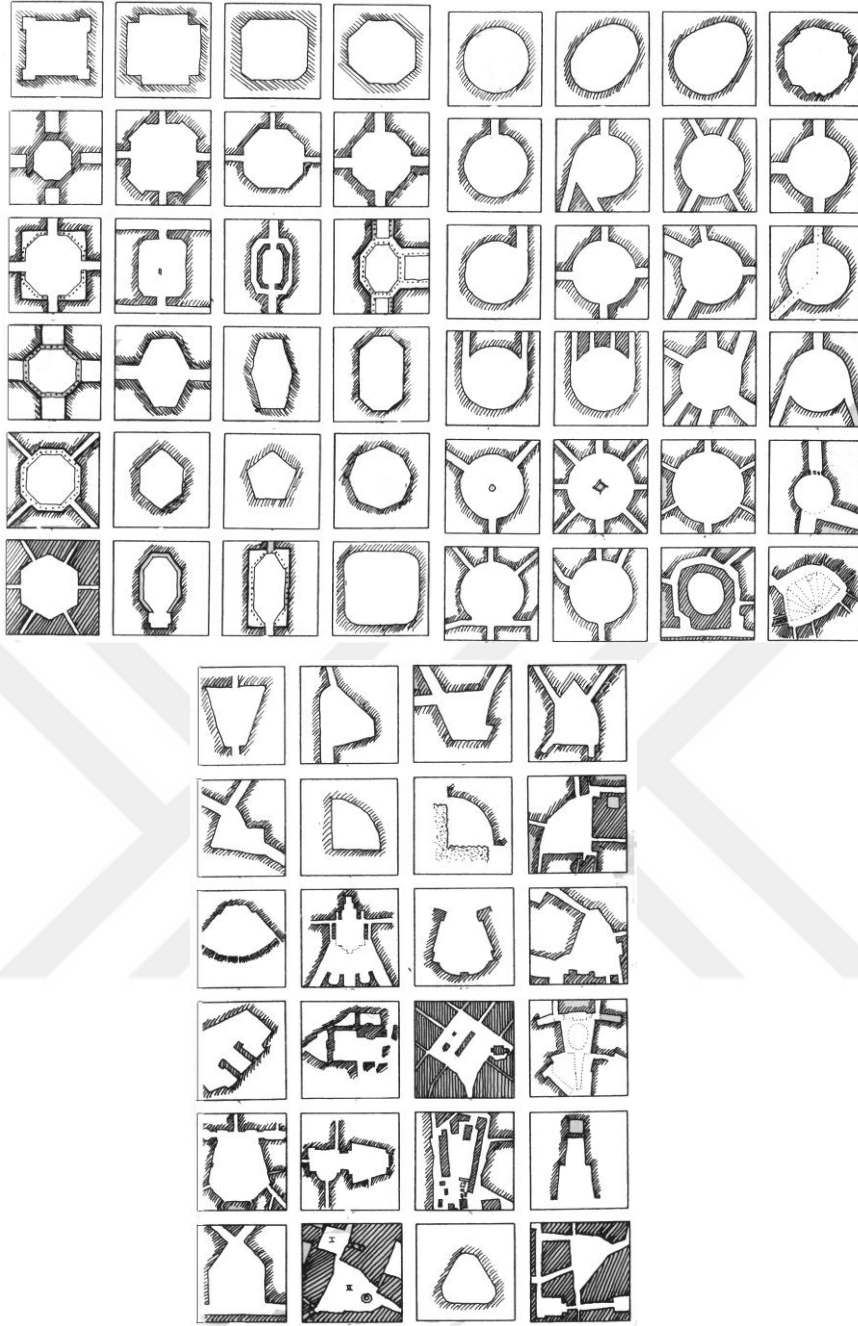
Meydanların biçimini boyutu, işlevleri, mimari formu, yerleşim düzeni, baskın kullanım amacı gibi özelliklerine göre sınıflara ayırabiliriz. Ancak öncelikli olarak meydanlar form ve fonksiyonlarına göre sınıflandırılmalıdır (Moughtin 1992).

Meydanların biçimi ile ilgili birçok görüş ve çeşitli tipolojiler ortaya konmuştur. Krier, geometrik karakterlerine göre meydanları üç ana gruba ayırıp kentsel mekânın tipolojisini tanımlamıştır. Bu bağlamda meydanlar, ana grup olarak kare, daire, üçgen ve bu formların çeşitlenmesiyle oluşmuştur. Temel formdaki meydanların, açısız değişim, parçalanma, birleşme, çakışma ve deforme olma gibi faktörler nedeniyle biçimleri değişmiştir (Şekil 2.74) (Krier 1979).

Şekil 2.74. Meydanların biçimsel oluşumları (Krier 1979; Şahin,2006)

Bu bağlamda meydanlar, ana grup olarak kare, daire, üçgen ve bu formlarından oluşmuştur. Bu formların türevleri çeşitli meydan biçimlerini oluşturmuştur (Şekil 2.75).

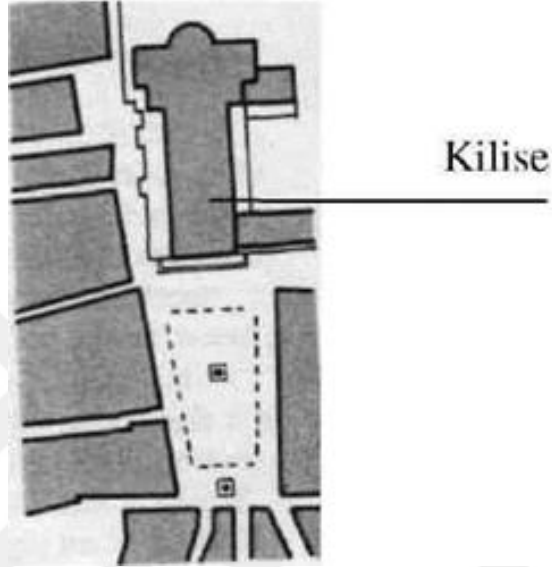
Şekil 2.75. Kare, daire ve üçgen biçimli meydanlar ve türevleri
(Krier 1979; Şahin,2006)

Sitte'ye göre ise geniş ve derin olmak üzere şekil açısından iki grupta meydanlar oluşur. Derin ya da geniş olma durumu, hakim binanın bulunduğu mekan ile binanın karşısında bulunan gözlemciye göre mekanın yönlendiğiyle meydanları incelemiştir. Amorf meydanlar ve tek merkez çevresinde şekillenen meydanlar bu tanımlamanın dışındadır (Sitte, 1979).

Meydanları oluşturan yapılar meydanın geniş ya da derin olması durumunu belirler. Dini yapı ile belirlenen meydanlar, kilisenin eninin dar ve boyunun yüksek

olması nedeniyle derin meydan olarak adlandırılırlar. Belediye yapılarının bulunduğu meydanlar ise enlerinin yüksekliklerine oranının daha büyük olmasından dolayı geniş meydan olarak adlandırılırlar (Sertkaya,2011).

Santa Croce meydanı Sitte tarafından derin meydan olarak adlandırılır. Meydanda bulunan yollar, caddeler ve tüm bakış yönleri kiliseyi işaret eder, kentsel donatılar da bu doğrultuda yerleştirilmiştir (şekil 2.76) (Aslan,2006).

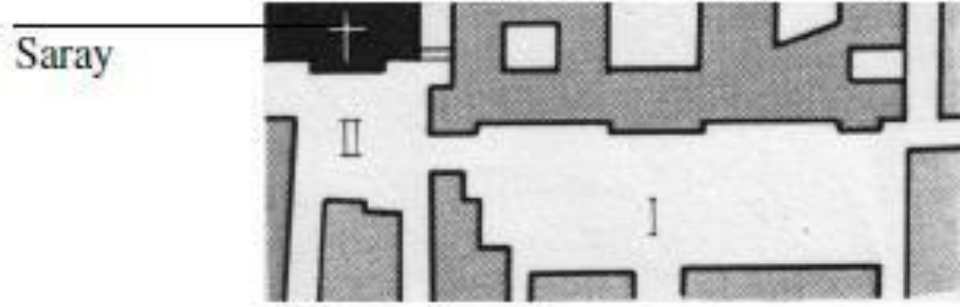
Şekil 2.76. Derin meydan örneği: Santa Croce Meydanı planı, Floransa (Aslan,2006).

Şekil 2.77. Derin meydan örneği görünümü, Santa Croce Meydanı, Floransa (Aslan,2006).

Sitte, Piazza Reale Modena'yı ise geniş meydan olarak göstermiştir (Şekil 2.78). Meydanda bulunan baskın yapı saraydır. Saray, kapladığı alan olarak ait olduğu

meydanla benzer boyutlara sahiptir ve kısa bir sokakla yanındaki meydandan ayrılmıştır (Semerci,2014).

Şekil 2.78. Piazza Reale Modena planı (Moughtin 1992)

Şekil 2.79. Piazza Reale Modena görünümü (url-50)

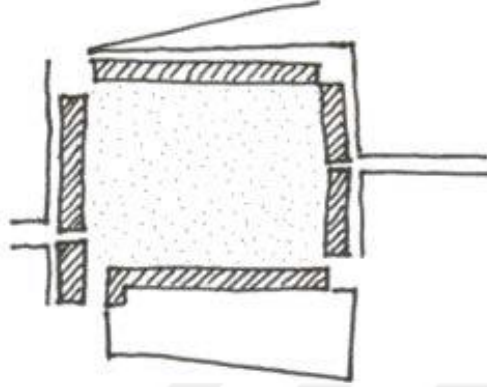
Meydanların biçimsel açıdan sınıflandırılması ile ilgili çalışma yapmış olan Zucker ise meydanları beş ayrı form olarak aşağıdaki gibi sınıflandırmıştır.

2.3.2.1. Kapalı meydanlar

Mekânın tamamen binalarla çevrilip, sınırlanmış olduğu içe dönük meydanlardır. Avrupa şehirlerinde birçok örneği görülebilen bu meydanlar sosyal hayatın ortak kullanıma açık salonları gibidirler. Bu meydanlarda mekân kendi içinde tutulmuş durumdadır ve meydan bağımsız bir kentsel form olma özelliğindedir. Meydanların etrafı yapılarla çevrenmiştir ve bu yapıların çeşitli özellikleri vardır. Meydan içinde kamu yapıları alışveriş yapıları, sosyal aktivite alanları gibi birçok işlev vardır. Kentli meydan içinde şehri koridorlarından salonuna girmiş gibi hisseder. Paris'te bulunan Place Des Vosges meydanı bu türe verilebilecek bir örnektir.

Place des Vosges, Paris'te bulunan dünyanın en popüler meydanlarından biridir. Meydanın tarihi ise, Kral Henry IV döneminde Kral Köşkü'nün inşa ettirilmesine kadar

gitmektedir. Meydan etrafında kral ve kraliçe köşkleri, Tournelles hoteli, tarihi çeşme ve birçok kafe bulunmaktadır.

Şekil 2.80. Place des Vosges, Paris plan (Öztürk,2009).

Şekil 2.81. Place des Vosges görünümü, Paris (url-51)

2.3.2.2. Çekirdeksel meydanlar

Çekirdeksel meydanlarda mekân bir merkez etrafında oluşur. Burada baskın bina, meydanın kenarında ve onun yönlendirilme yönünün karşısında değil, meydanın tam ortasında yer almaktadır. Meydan baskın olan yapının etrafında şekillenir. Bu bağlamda meydanlarda merkezdeki unsurun etrafında mekânsal bütünlük oluşur. En tipik örnekleri Rönesans zamanında yapılmıştır.

Roma'daki Vittorio Emanuele II anıtının bulunduğu Piazza Venezia Meydanı üç tarafı kuşatılan ulaşım meydanları ağındaki alanların içinde oluşan merkezi konumda bir meydandır (Şekil 2.82) (Taşcı,2012).

Şekil 2.82. Piazza Venezia, Roma (Öztürk,2009).

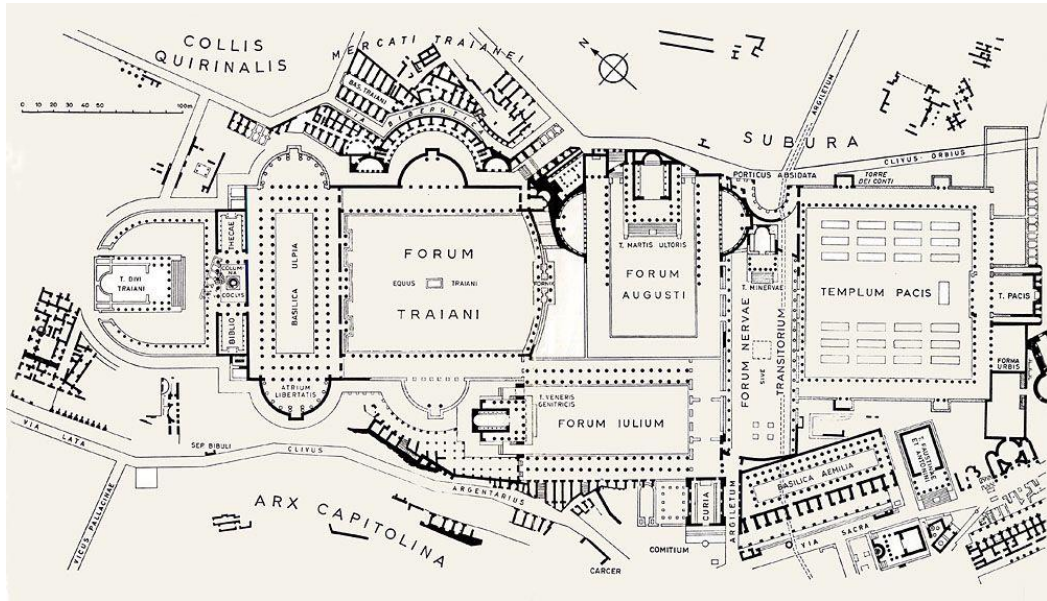

Şekil 2.83. Piazza Venezia, Roma (url-52)

2.3.2.3. Grup meydanlar

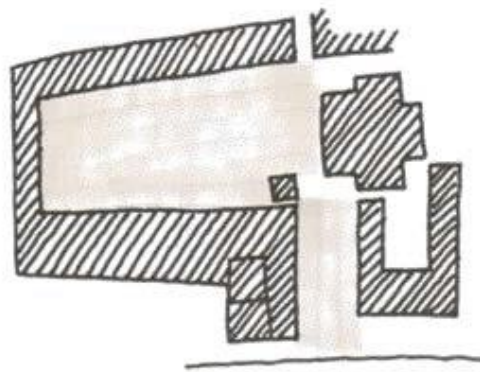
Gruplanmış meydanlar; farklı biçimler ve işlevlere sahip mekanların birbirine bağlı olarak, fiziksel şekilde cadde ve yollarla ile bağlanmış ve organik bir bütün oluşturmuştur. Birden çok meydanın bir bütün haline gelmesiyle grup meydan adını almıştır.

Birden fazla bulunan tekil meydanların estetik ve fiziksel olarak bütünlük oluşturmasıyla meydana gelir. Dört şekli vardır: ilk şekli, farklı biçim ve boyutta birçok meydanın bir eksen doğrultusunda art arda yerleşmesiyle oluşan The Imperial Fora, Roma formudur (Şekil 2.84) (Öztürk,2009).

Şekil 2.84. The Imperial Fora, Roma (Sala,2009)

İkinci şekli, biri diğerinden daha küçük iki meydanın aynı doğrultuda olmayan birbirinden bağımsız akslarının bir açı yapacak şekilde kesişmesiyle oluşur. Örnek olarak Venedik'te bulunan Piazza ve Piazzetta verilebilir (Şekil 2.85).

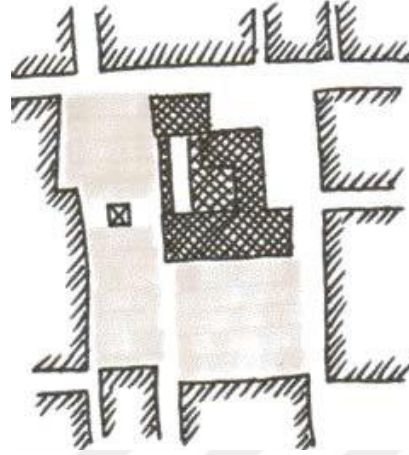

Şekil 2.85. Piazza ve Piazzetta, Venice (Öztürk,2009).

Şekil 2.86. Piazza ve Piazzetta görünümü, Venice (url-53)

Üçüncü şekli, farklı şekil ve oranlarda üç ya da daha fazla meydanın baskın bir bina etrafında gruplaşmasıyla oluşur. İtalya’da bulunan Palazzo Podesta etrafında gruplaşmış meydanlar bu gruba örnek oluşturur.

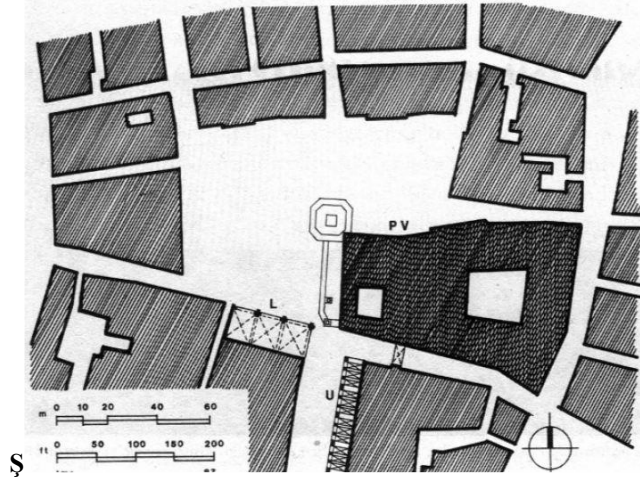

Şekil 2.87. Palazzo Podesta, Bologna (Öztürk,2009).

Şekil 2.87. Palazzo Podesta görünümü, Bologna (url-54)

Dördüncü şekli ise tekil iki meydanın birbirlerinden bina bloklarıyla ayrı olmalarına karşın dengeli şekilde birlik oluşturarak kentsel doku içine yerleşmeleriyle oluşur. Gruplaşmış meydanların düzenli olmayan fakat sağlam bağlantılarla gruplanmış olanları orta çağlarda görülür. Bazılarında ise Piazza d’Erbe ve Piazza dei Signori meydanlarındaki gibi iki meydan arasında kısa sokaklar ile geçiş işlevi sağlanır (Şekil 2.88,89) (Öztürk,2009).

Şekil 2.88. Piazza dei Signori and Piazza d'Erbe plan şeması, Verona (Roth, 2002)

Şekil 2.89. Piazza dei Signori and Piazza d'Erbe görünümü, Verona (Öztürk,2009).

2.3.2.4. Amorf meydanlar

Mekânın belirli bir sınırı ve tanımlanmış biçiminin olmadığı meydanlardır.

Selçuklular döneminde şehrin dışında belirli bir alanda oluşan çeşitli spor ve kültürel etkinlikler için kullanılmış olan Gökmeydan bu biçimde oluşan meydanlardandır. Cumhuriyet döneminde ise trafik düzenlemeleri için ve şehirlerin

içinde veya kenarında çoğunlukla rekreasyon işlevi amacıyla yapılmış olan meydanlar bu biçimin örneklerindedir (Taşcı,2012).

Bu tip meydanlara genellikle üçüncü boyuttaki mekan kalitesine yeterince özen gösterilmeyen 19. yüzyılda rastlanır. Metropoliten alanlarda trafik akışının kesişiminden dolayı bir kentsel açıklık meydana getiren meydanlar vardır. Bu türe örnek New York, Times Square meydanı verilebilir (Şekil 2.90).

Şekil 2.90. Times meydanı, New York (url-55)

2.3.2.5. Baskın meydanlar

En belirgin örnekleri ortaçağ sonlarında barok döneminde görülür. Tüm açık kentsel mekanda hakim olan yapılara göre şekillenir. Baskın yapı dini yapı, saray veya tasarlanmış bir çeşme olabilir (Bilgihan,2006). St. Peter meydanında baskın yapının kilise olması ve meydanın kilise etrafında şekillenmesi nedeniyle bu türe verilecek bir örnektir (Şekil 2.91).

Şekil 2.91. St. Peter's Meydanı plan şeması, Roma (Öztürk,2009).

Şekil 2.92. St. Peter's Meydanı görünümü, Roma (url-56)

2.3.3. Meydanların değerlendirme kriterleri

Burada yapılan çalışmanın ana amacı meydan planlamalarında birey faktörünün ön planda olmasıdır. Meydanı kullanan insanların bu alanlardan çok fonksiyonlu olarak yararlanabilmesi için uygun koşullar yaratılmalı ve alanlar üzerinde işlevler kazandırılmalıdır. Meydanlarda yalnızca görsel güzellik amacı güdülmemeli, halkın katılım sağlayabileceği, birbirleriyle etkileşim ve aidiyet duygusunun kazanılacağı bir mekan oluşturulmalıdır.

Alanlar daha önce de değindiğimiz gibi genç, yaşlı, kadın, erkek, engelli, çocuk, yerli, yabancı olan her kesim için düzenlenmelidir.

Bir meydanın iyi meydan olarak tabir edilmesi için taşıması gereken bazı özellikler vardır. Bu özelliklerin en başında olması gereken meydanın etkinlik alanı ve kullanışlı bir meydan olmasıdır. Meydan kullanıcılarına, dinlenme, civardaki insanlarla iletişime geçme, yemek yeme, çevreyi inceleme olanaklarını sunmalıdır. Bunların yanında konser, siyasi miting, panayır gibi etkinliklere mekan oluşturmalıdır. Meydanlar kullanıcıların hem yalnız hem de toplu şekilde rahat hareket edebilecekleri şekilde planlanmalıdır. Meydandaki alanın büyük bir bölümü insanların aktif kullanacağı şekilde olmalı, kullanılmayan kısımlar minimum düzeyde olmalıdır. Meydanın başarılı olmasına katkı sağlayan bir diğer husus ise meydanın kullanım sürekliliğidir. Olumlu ya da olumsuz iklim şartlarına ayak uyduran bir meydan gerçekten başarılı sayılır.

Kentsel mekanların düzenlemelerinde bir diğer etkiyi yaratan oran sistemi ve perspektif sisteminin kullanılmasıdır. Geometrik düzene sahip meydanların oluşturulma şekli; kentin içinde geniş ve düzgün yolların açılması, Vistaların oluşturulması ve bu yolların kesişim noktalarında meydanların yer almasıdır. Meydanları donatılarla zenginleştirmek mümkündür. Örnek olarak; havuz, merdiven, çeşme eklemeleri yapılmıştır (Gehl, 1987; Semerci,2014).

2.3.3.1. Doğal etkenler

Meydanların mekânsal analizinde doğal etkenlerin arasında, iklim, topografya ve kent dokusu, sosyal ve kültürel toplumsal yapı gösterilebilir.

2.3.3.1.1. Topografya ve kent dokusu

Kent içerisinde doğanın doğal öğeleri olan nehirler, dereler, denizler ve tepeler girmekte ve buralarda kent doğanın formunu almaktadır. Yüzey özelliklerinden her biri kentler için farklı formların oluşumunu etkileyebilir. Kent yüzey şekilleri ile uyumlu, dengeli bir şekilde tasarlandığında, kentlilerin doğayı algılaması ve kentle bütünleşmesi de kolaylaşmaktadır.

Kent dokusunu incelediğimizde tarihsel süreç içerisinde, çoğu kentin dokusunda. kentin eski dokusuyla uyumsuz veya bu dokuyla uyumlu olarak meydanlarda birtakım değişiklikler oluşmuştur. Örneğin; kentin eski organik dokusuna uyumlu bir nitelikte olan Siena’da Campo Meydanı, kentin organik yapısına uyumlu olarak etrafı ile bir bütünlük oluşturacak şekilde oluşmuştur. Venedik’teki San Marco Meydanı ise kentin organik dokusuna zıt olarak, daha rasyonel ve geometrik bir düzende şekillenmiştir (Sala,2009).

2.3.3.1.2. İklim

İklimsel özellikler; renk, malzeme, konum, çatı biçimi ve yönlenme gibi mimari etkenlerle meydanların biçimlenmesinde rol oynarlar. İklim sokakların dar veya geniş olması gibi meydanların planlama ölçeğinde de farklılıkların çıkmasına neden olmaktadır.

İklime bağı olarak gelişen yeşil dokunun kentin kimlik karakterine etkisi de oldukça fazladır (Aykılıç,2015).

2.3.3.2. Sosyal ve kültürel toplumsal yapı

Meydanın ait olduğu toplumun sosyal ve kültürel özelliklerinin, meydanın oluşumunda çok önemli bir etken oynadığını söylemek mümkündür. Meydan, kentin ortak kullanım alanı olmasından dolayı, yaşayan toplumsal yapının kültür, uygarlık ve ekonomik durumunun bir göstergesidir. Örneğin; Eski Yunan şehrinde agora, Roma döneminde forum, sosyal yaşantının geçtiği mekânları tanımlar. Avrupa meydanlarında ise, Ortaçağ'dan bu yana festivaller, seremoniler düzenlenmiş özellikle son yıllarda politik gösteriler gerçekleşmiştir.

2.3.3.3. Ulaşılabilirlik

Konum olarak meydanlar kullanıcıların ulaşma noktasında herhangi bir zorluk ya da engelle karşılaşmayacak şekilde konumlanmalıdır. Kentin her konumundan ulaşım ağlarının aktif olduğu noktaların bu meydanlara çıkacak şekilde planlanması gerekir. Toplumun genç, yaşlı tüm bireyleri istediği her zaman diliminde rahatça ulaşım araçlarını ve yollarını kullanıp meydana ulaşmalıdır.

Meydan tasarımında dikkat edilmesi gereken önemli olan diğer bir husus; planlanış ve tasarım ilkesine sadık kalarak araç trafiğinin yaya trafiği ile keskin bir şekilde ayrımının yapılmasıdır. Yaya ve araç trafiğinin keşmiş olması büyük bir sorun olarak günümüz meydanlarında devam etmektedir. Her zaman meydanlarda öncelik yayalarda olmalıdır çünkü yayaların meydanlara erişiminin artırılması meydanın kullanımını ve aktivitelerin çeşitliliğini arttıracaktır. Yaya geçitlerinin iyi yerleştirildiği, trafik ışıklarının yayalar için zamanlandığı, civar sokaklarının dar olduğu meydanlar ulaşılabilirliğin olduğu yerlerdir. Madrid kentinde bulunan Santa Ana meydanına çıkan yaya geçidi meydana ulaşımı kolaylaştırıp meydanın kullanılabilirliğini artırır (Şekil 2.93).

Şekil 2.93. Santa Ana Meydanına çıkan yaya geçidi- Madrid (url-57)

2.3.3.4. Meydanların boyutu ve kullanım yoğunluğu

Meydanların çok büyük ölçülerde düzenlenmesi işlevlerinin kaybolmasına neden olmaktadır ve üç boyutlu algının oluşturulması zorlaşmaktadır. Meydanın ideal ölçülerdeki büyüklüğünü saptayabilmek için çalışmalar yapılmıştır.

2.3.3.4.1. Kullanım yoğunluğu

Meydanın insanlara kapalılık hissi veren ölçütte olması, kent meydanını açık bir alandan ya da mekandan ayıran en önemli özelliklerden biridir. Bu yüzden meydanın kapasitesi kullanan insanların sayısı ile orantılı olması gerekmektedir. Bu ölçüt meydanların enleri ve boyları hem de etrafında yer alan binaların yükseklikleriyle ilgilidir. Genelde meydanların çevrelerinin açık olmadığı, etrafında anıtsal, tarihi özellikte binaların olmasından dolayı nispeten kapalı olan mekanlardır. Bu yüzden İngilizler, meydanı tanımlarken geometrik bir terim olan “square”, İtalyanlar ise “piazza” kelimelerini kullanmışlardır.

Yaya kullanımı için oluşturulan meydanların çok geniş ölçülerde olmaması gerekir. Meydanların kısa kenarının ortalama olarak 18 metre olduğu alanlarda kullanıcılar tarafından rahat hissedilip yaşanan bir mekânsal alan olmaktadır. Meydanların kısa kenarı, yaklaşık 21 metrenin üzerinde olmaya başladığında meydan aktif olma özelliğini kaybetmektedir. Tespitte kullanan insan sayısı ve meydan büyüklünde; yaklaşık 30 metre boyutundaki meydanda, 33 insandan daha az insan bulunuyorsa meydan ıssız ve terkedilmiş gözükmektedir. Meydanın yaşanan bir kentsel

alan olması için, yaklaşık 10 metre büyüklüğünde bir meydana en az 4 kişi, yaklaşık 18 metre büyüklüğündeki meydana da en az 12 kişinin bulunması gerekmektedir (Alexander 1977; Semerci,2014).

Kent içinde daha büyük meydanlar için yapılan başka bir çalışmaya göre, meydanın boyutları en fazla yaklaşık olarak 61 metre'ye 152 metre olarak tespit edilmiştir. Bu oranların artması halinde, insanların meydanlarda tanımsız hale geleceği ve meydan hissini elde etmenin zorlaşacağı ifade edilmiştir (Marcus ve Francis 1990). Bu boyutlara, eski dönemlerdeki Avrupa meydanları değerlendirilerek ulaşılmıştır (Hedman ve Jaszewski 198; Semerci,2014)

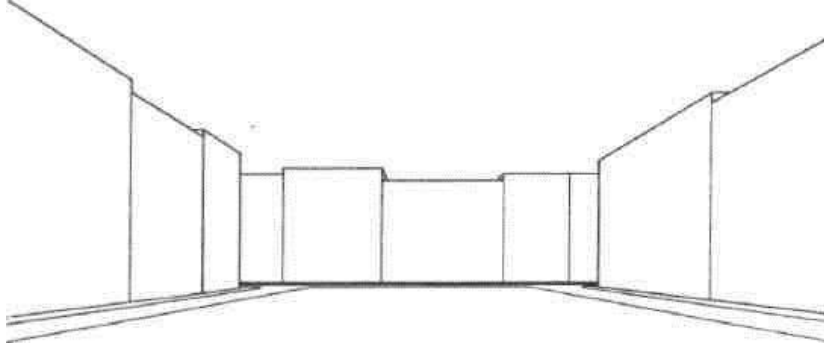
Meydan büyüklüğünü insanların kullanımı yönünden üç farklı maddede inceleyebiliriz. Birinci olarak yakınlık ölçeğidir. Eski konutlarda kullanılan; insanların birbirlerinin yüzünü tanıyabilecekleri mesafe, 27 metredir. İkincisi kentsel ölçek; daha büyük kentsel mekanlarda bu 150 metredir. Üçüncü ve sonuncu olan anıtsal ölçek; kişilerin tam olarak algılanamadığı boyut olan 1300 metredir (Öztürk,2009).

Meydanların kullanım zamanlarına bakıldığı zaman, en işlek saatlerin öğlen vakitleri ve öğleden sonra olduğu tespit edilmiştir. Bu zaman diliminde meydana kullananlar günün iklim şartlarına göre farklılık göstermektedir. Hareketli manzaraya sahip noktalar meydanların en fazla kullanılan noktalarıdır (Gehl,1987; Taşcı,2012)

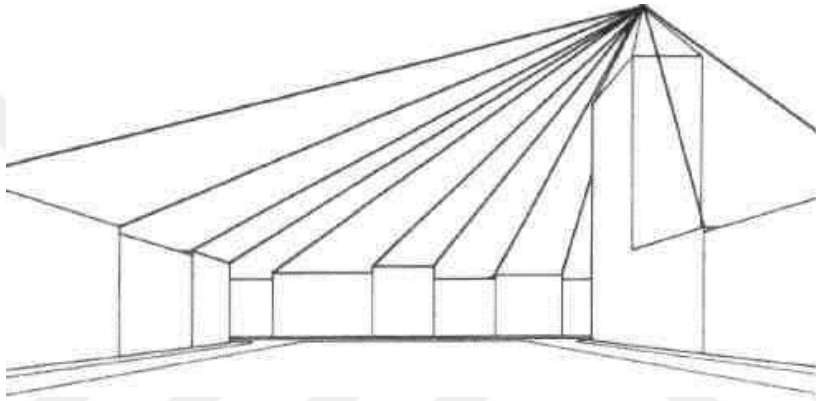
2.3.3.4.2. Boyut

Meydanların boyutunu incelediğimizde büyüklük ve yükseklik değerlendirmesi yaparız. Kullanıcılar için iyi bir meydan algısını oluşturabilmek için belirli kapalılık ölçütlerini sağlaması gerekir. Bu açıdan insanların görme duyusu algılamada önemli rol oynar. Gözün düşey ve yatay görme açısı planlamada etkilidir.

Meydan için kapalılığın ölçütü, meydanın etrafındaki çevre yapılar arasındaki mesafenin, yapıların yüksekliği ile oranına göre değişir (Şekil 2.94,95). Meydanın merkezinde bulunan bir kişinin arasındaki mesafe ile yapı yüksekliğinin oranının, 45 derece (1/1), 30 derece (1/2), ve 18 derece (1/3), olması halinde, kapanma oluşurken, bu oran 14 dereceye (1/4) olduğunda, bu etki kaybolmaktadır. Bu tür meydana ağaç, duvar gibi donatılar meydana kapanma oluşturabilmek için kullanılabilir (Bakan ve Konuk 1987).

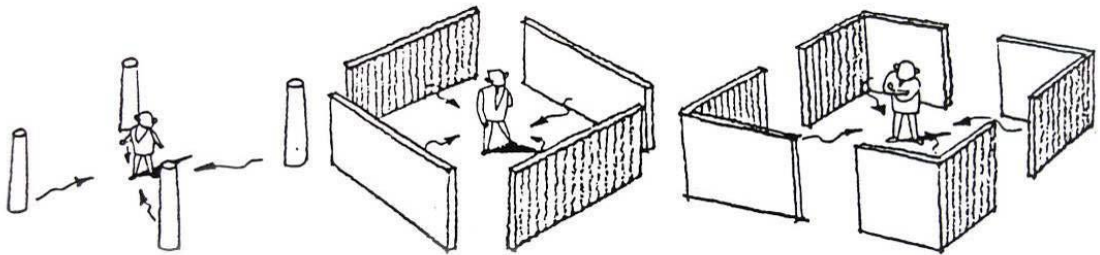

Şekil 2.94. Bina yüksekliği ve meydanın oranının, 1/3 olması düzenli etkiyi oluşturur. (Hedman ve Jaszewski 1984; Taşcı,2012).

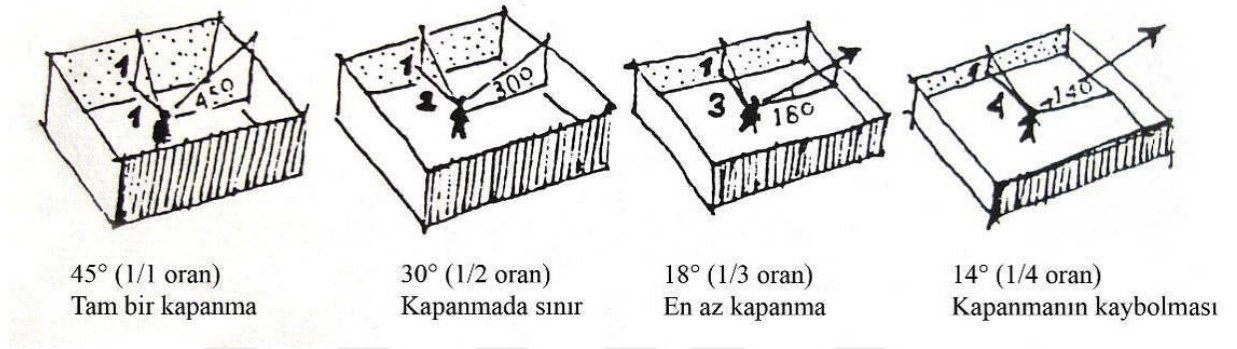
Şekil 2.95. Bina yüksekliği ve meydanın oranının, 1/4 olması da düzenli etkiyi oluşturur. (Hedman ve Jaszewski 1984; Taşcı,2012).

Dengeli bir mekan yaratabilmek için mekânın yüksekliği ve derinliği orantılı olmalıdır (Bakan ve Konuk, 1987). Buna göre gözlemcinin meydan sınırına yerleştiği ve bakış açısını karşıdaki sınıra yönlendirdiği düşünülürse dikey doğrultudaki bu bakışın alanının maksimum 27° olduğu görülür (Schmidt, H., 1968).

Şekil 2.96. Meydanlarda Kapalılık Derecesi (Whyte,1980).

Meydanın iyi bir fonksiyon göstermesi için kentsel açıklığın sınırlanması mekan duygusunu uyandıracak boyutta olmalıdır. Bu boyut ve oranları sistemli bir şekilde anlatabilmek için Bakan ve Konuk'un 1987'te yaptığı çalışmadan yararlanılmıştır. Bu bilimsel araştırmaya göre; meydana tam bir kapalılık olması için meydana bulunan bir kişi meydan sınırına olan uzaklığı ve bu sınırdaki yapının yüksekliği arasındaki oranı 1/1 olarak algılamalıdır. Kapalılık hissini kaybolmaya başladığı oran 1/2'dir. 1/3 oranı kapalılık hissini en az veren orandır. Mekansal kapalılığın tamamıyla kaybolduğu oran ise 1/4'tür (Şekil 2.97) (Bakan ve Konuk, 1987).

Şekil 2.97. Meydanda kapanma oranları (Dökmeci ve Dülgeroğlu-Yüksel, 1996).

2.3.3.5. Sınırların ve girişlerin tanımlılığı

Sınırlayıcılar bir meydanı belirleyen en önemli unsurlardandır. Binalar, duvarlar, binaların kolonları, heykeller, çeşmeler vb. gibi insan inşaları ile tabiat, su kenarları, ağaçlar gibi doğal unsurlar bir mekanın sınırlarını belirler.

Meydanların çevreleri çeşitli yapı unsurları ile donatılmış ve bu donatılar tanımlanmış olmalıdır. Meydanı çevreleyen sınırların ve meydana girişlerin, belirgin ve algılanabilir düzeyde olması gerekmektedir. Bir meydanın sınırlarının ve girişlerinin tanımlı olması mekan duygusunu oluşturması açısından önem taşır (Öztürk,2009).

2.3.3.6. İşlev Çeşitliliği ve İşlevlere Uygun Düzenlemeler

Meydanların sosyal aktivite ve çeşitli işlevlerde kullanılma gibi özelliklere sahip olması gerekir. Meydanlar kullanıcılara dinlenme, çevredeki bulunan insanlarla iletişim kurma, yeme, etrafı inceleme imkanı sağlamalıdır. Başka işlevlerde kermes, konser,

miting vb. etkinlikler için kentsel mekan oluşturabilmelidir. Ayrıca iyi bir meydan olabilmesi için her yaş grubuna ve cinsiyete hitap eden kullanım alanı olmalıdır.

Çok sayıda insanın meydanı kullanması için bütün büyük meydanların içinde çeşitli mekanlar vardır. Bunlar, kafeler, çeşmeler, tarihi ya da modern heykeller olabilir.

2.3.3.7. Zemin kaplamaları

Meydanlarda insanları en fazla tesiri altına alan ve yönlendiren unsurlardan biri de döşemedir. Meydanın zemininin kaplaması, desen olarak yön verici, sınırları belirleyici, bina cephelerinin tamamlayıcı etkileri ile kullanılmalıdır. Estetik yönünden etkili olduğu kadar işlevselliği açısından da meydanı kullanan insanların üzerinde konfor unsuru haline gelmektedir. Döşemenin dokusu insanların hareket yönünü ve etkinlik seçiminde bilgi sağlayıcı, yönünü belirlemede özel mekanlara girişi engelleyerek hızını yavaşlatmaktadır.

2.3.3.8. Peyzaj durumu ve donatı elemanları

Tarihsel süreçte meydanlar yaşayan halkın merkezi, kent kimliğini şekillendirmede önemli faktörler olmuştur. Meydanlara bir kimlik katabilmek için, bazı meydanlarda çeşme kullanılmıştır. Buna örnek olarak Roma'da bulunan Trevi çeşmesi verilebilir. Çoğu meydan kimliği, çevresindeki dini yapılar, kamu yapıları ya da kütüphaneler ile yakın temas içinde bulunurlar.

Meydanların park niteliği kazanmaması için çim veya dikili alan oranlarının sert zemini geçmemelidir. Sert zeminin hakimiyeti fazla olmalıdır. Ama mekanda farklı etkiler yaratabilme adına bitkisel materyallerin kullanımı da önemlidir. Sert zemin üzerine yerleştirilen bitkiler saksı ya da büyük bitki kasalarında yerleştirildiği takdirde görsellik açısından göz alıcı hale gelebilir. Bir meydan öncelikle insanlara kullanışlı çevre düzenlemesi sunmalıdır.

Aydınlatma; etkinlikleri, meydanların sınırlarını ve girişlerinin aydınlatarak mekanın popülerliğini kuvvetlendirmektedir. Kamusal alanlardaki kentsel donatılar, her yaş grubundan bireyin buluşup iletişim kurabilmesi için cazibe noktası özelliği taşır. İyi bir aydınlatma ve peyzaj düzenlemesi, insanlar arasındaki etkileşimin kurulması ve artması yönünden başarılı bir zemin sağlamaktadır.

2.3.3.9. Yapı cepheleri

Yapı cepheleri, yüzey dokuları, renkleri, doluluk ve boşluk oranları, saçaklar, kapı ve pencere biçimleri ve yüzey üzerinde bulunan aydınlatma elemanları meydana sınırlayan ve geometrisini tanımlayan özellikler oluşturmaktadır.

Meydanları çevreleyen yapılar ve bu yapılara bağlı yollar da meydana şekil verir. Yollar yapılara erişimi sağlarken yapılar da yolların karakterini belirler. Oluşturulan bu yapıların yükseklikleri, cephelerinin oranları, kullanılan malzemeler, çatıların şekilleri, renkleri ve mimari tarzları spesifik bir özellik katar (Taşçı, 2012).

2.3.3.10. Meydanlarda algı

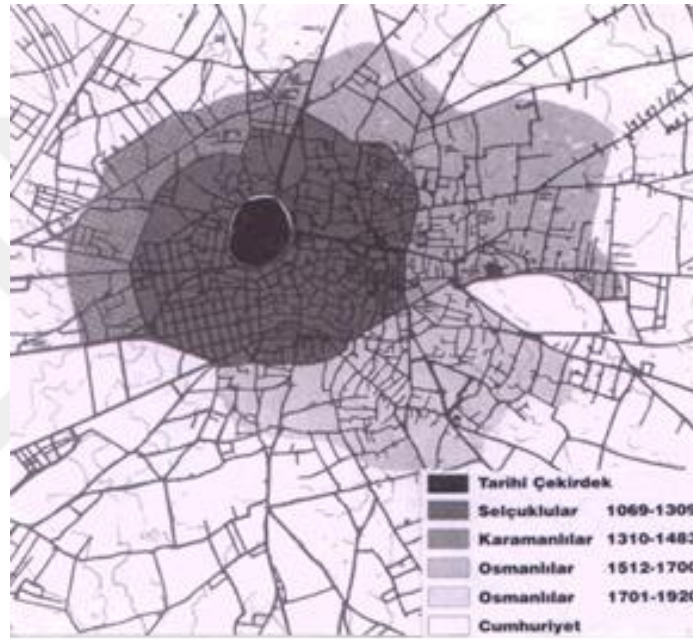
Meydanlarda, algının güçlenmesi için kentsel donatı elemanları, idari, dini yapılar ve kamusal yapılar yer almaktadır. Bazen bir çeşme yada bir heykel meydanın algının akıllarda kalmasını sağlayacak etki oluşturur. Sonuç olarak, meydanların oluşturduğu algı, tanımlanmasında önemli bir araç olmuştur.

Kentsel mekanın değerlendirme kriterleri, mekanların düzenlenme biçimlerini ve buna bağlı olarak da işlevsel özelliklerini belirler. Bu kriterler kullanıcıların davranışını çok yönlü (yönlendirici, ayırıcı, yakınlık gibi) etkilemektedir.

Kent meydanlarının biçimsel ve işlevsel olarak ele alınması mekanların yaşayan ve sürekliliği sağlaması açısından bir bütün içinde değerlendirilmesi gerekir. Daha sonraki bölümlerde Konya meydanları incelenirken yapılan gözlemlerde ve mekansal analizlerde bu yaklaşımdan yola çıkılmıştır. Konya kenti meydanlarının analizi bu bilgiler doğrultusunda değerlendirilmiştir.

3. KONYA KENTİ VE TARİHSEL GELİŞİMİ

Kentler yaşayan halk arasında iletişimi sağlayan, toplumsal hayata yön veren, sosyal ilişkilerin en aktif olduğu yerlerdir. Konya kentinde tarihsel süreçte çok katmanlı bir yerleşim düzeni olmuştur. Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde yıllarca etkin olarak yerleşim yeri olarak kullanılmıştır. Kentin yerleşim düzeninde en önemli etken Mevlana Celaleddin-i Rumi'nin Konya'da yaşamış olmasının kente kazandırdığı önemli sosyal, kültürel ve fiziksel kazanımların olmasıdır.

Şekil 3.2. Konya Kenti'nin mekansal gelişimi (Ter,2002)

3.1. Tarihsel süreç

Konya kentinin tarihsel süreçte edindiği önemli tarihi eserler, Meram bağları gibi doğal değerlere sahip olması, her bir bölgesinde mevcut değerleri ve daha sonra bu değerlere bağlı olarak üretilen plan kararları ile şekillenen farklı yapılaşmalar, kenti üç merkez bölgeye ayırmıştır. Bunlar Selçuklu, Meram ve Karatay olarak üç merkez ilçenin birbirinden farklı algısal kimlikleri vardır.

Şekil 3.2. Konya Kenti ilçeleri (url-58)

3.1.1. Selçuklu dönemi

Anadolu'nun en eski yerleşimlerinden biri olan Konya kenti M.Ö. 6.000'lerden bu yana önemli kültürlere merkezlik yapmıştır. Kent, milattan hemen sonraları önemli dini merkezlerden biri olmuştur. Ortaçağ'da ise Alaeddin Tepesi etrafında kurulmuş bir ticaret kenti özelliğindedir.

Bir Roma koloni kenti olan Konya'da, Alaeddin Tepesi ve tepenin güneyi ilk yerleşim alanı olmuştur. Bizans döneminde de kent, özellikle Alaeddin Tepesi ve güneyindeki alanlarda gelişim göstermiştir.

1077 yılında Selçuklular tarafından ele geçirilen kent, 1097 yılında da Anadolu Selçuklu Devleti'nin başkenti olmuştur. Bu zamanda önce Alaeddin Tepesi'nin etrafı, daha sonraları da kentin etrafı surlarla çevrilmiştir. 1327 yılından sonra Karamanoğulları yönetimine geçen Konya kenti batı yönünde genişlemiş ve bu yönde kalenin dışına taşmalar olmuştur (Önder ve Aklanoğlu,2002). 13. yüzyıl'da kentin yerleşim dokusu yine Alaeddin Tepesi'nin yakın çevresinde yoğunlaşmıştır. Bu bölgede geleneksel Konya çarşısı oluşmuştur.

Alaeddin tepesine bağlı merkez gelişiminde, kentin topografyasının şekillendirici bir etkisi olmuştur. Konya kentinin doğu kısmının düzlük alandan oluşması ve bu bölgede eğimin %10'nun altında olması nedeniyle kent merkezi daha fazla bu bölge üzerinde kurulmuştur.

Konya mekânsal olarak Selçuklu döneminin ve İslam kültürünün etkileriyle şekillenmiştir. Selçuklu döneminde kentin başkent olması ve çeşitli kültürel yapıları içinde bulundurmasıyla tarihsel ve mekânsal olarak etkin olmuştur. Alâeddin Tepesinin bulunduğu yer kentin merkezi olarak kullanılmıştır. Bu özelliğinden dolayı ulaşım yolları merkez etrafında şekillenmiştir. Ama Alaaddin tepesinin fiziksel olarak yüksek bir tepe olması, onun meydan özelliği göstermesine engel olmuştur. Bundan dolayı Alâeddin Tepesinin yaklaşık bir km kadar doğusunda Mevlana Türbesi'nin olması, güneyinde bulunan kentin alışveriş ve sosyal ihtiyacını karşılayan ve aktif olarak kentliler tarafından kullanılan bedesten çarşısının olması nedeniyle bu bölge meydan olarak kullanılmıştır ve Konya'nın merkezi konumundadır.

Şekil 3.3. Alaaddin tepesi görünümü, Selçuklu dönemi, 1300'lü yıllar (url-59)

Şekil 3.4. Alaaddin Tepesi görünümü,2015 (Kılıçarslan Köşkü restorasyonundan önceki hali) (url- 60)

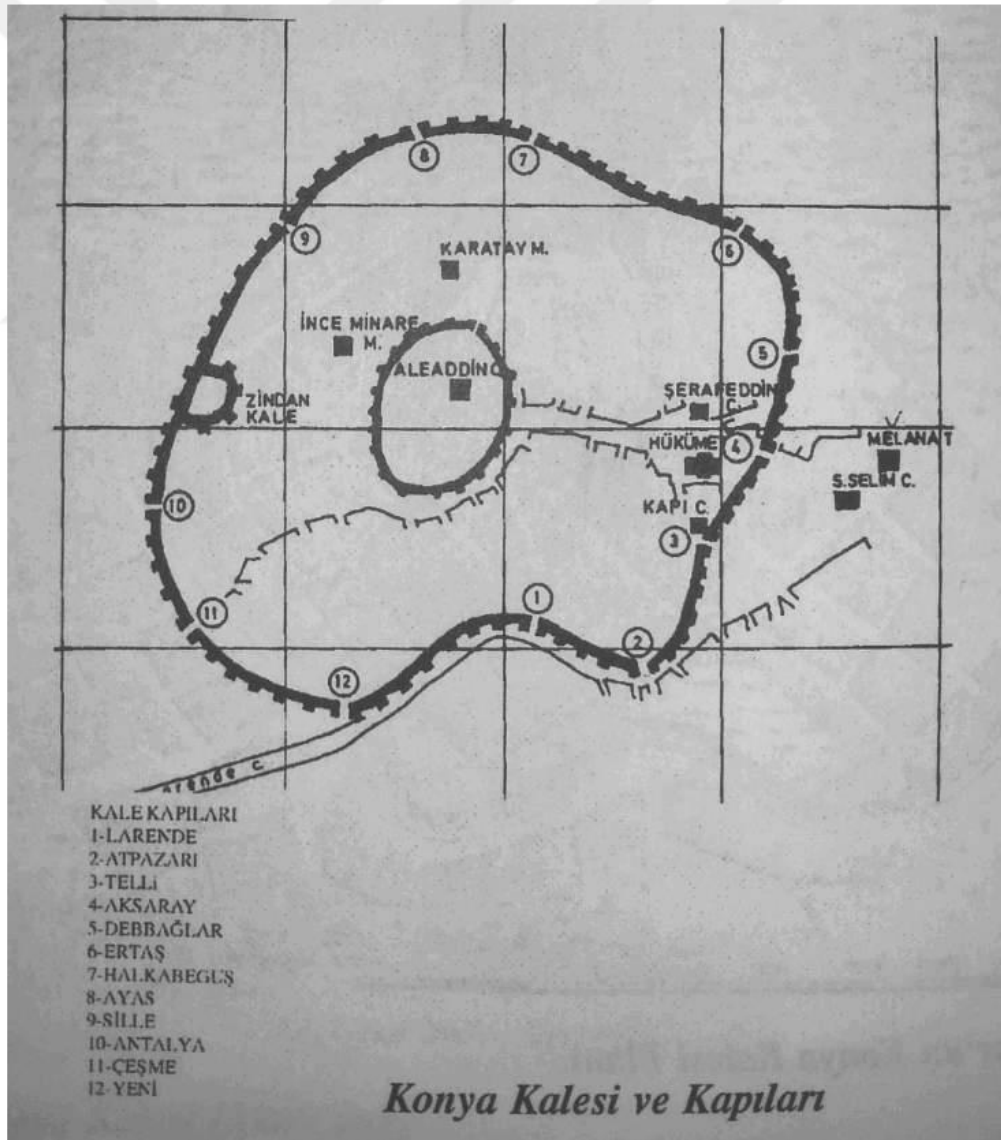
3.1.2. Osmanlı dönemi

Kent 1466'da Osmanlı Devleti'ne katılmıştır ve 15.-19. yy'larda gelişim göstermiştir. Konya kenti, düz bir alanda gelişmiştir. Alaeddin Camii'nin bulunduğu

Alaeddin tepesi ile çevresinde yer alan ticaret odaklı bir merkez etrafında oluşur. Kent ışımsal yapıya sahip gelişim göstermiştir.

Kentin gelişimi Osmanlı döneminde, 15. ve 18. yy arasında Alaeddin Tepesi'nin doğu yönüne, Alaeddin Tepesi'nin güney ve güneydoğu yönünde gelişim ise 18. ve 19. yy arasında olmuştur. Kentte Osmanlı kenti tarihinden beri meydan olarak merkez camiler ve çarşılar kullanılmıştır. Bu nedenle kentte en kalabalık yerler çarşılarıdır. Sosyal, ticaret ve dinsel faaliyetlerin bütünleşmesi nedeniyle cemaatin buluşma yeri olan büyük camiler de bu bölgede yer almıştır (Ter 2002).

İplikçi Camii, Kapı camii, Aziziye Camii ve Şerafeddin Camii'nin ticaret alanlarının içinde bulunması, sosyal hareketliliğin bu alanlardaki canlılığını göstermektedir (Sözeri,2009)

Şekil 3.5. Konya Kenti Sur Kapıları (Karpuz,2004)

Osmanlılar döneminde Konya kentinin, ticaret mekanlarının şekillenmesinde bedestenin ve uzun çarşının büyük etkisi bulunmaktadır. Burada zengin tüccarların değerli mallarının bulunduğu belirtilmektedir. Uzun Çarşı, bedestenden başlayan civarı dükkanlarla çevrili bir alandır. Atpazarına (Piri Mehmed Paşa Külliyesi civarı) kadar uzandığı varsayılan uzun çarşının yakınında Şerafeddin Camii'nin olması ve karşısında İplikçi Camii'nin bulunması, bu bölgeyi her açıdan kentin merkezi konuma getirmiştir. 17.yy'ın ortalarında bu bölgede, Konya'nın bedesteni de dahil olmak üzere 1900 dükkan bulunur (Ter 2002).

Şekil 3.6. 1897 itibariyle Alaeddin Tepesi'nden doğu istikametine bakış. Soldaki yapı Kazanlı Medresesi, sağdaki kubbeli yapı ise Nalıncı Türbesi'dir (Önge,2015)

Buradan, Konya'nın yoğun ticaret bölgesinin, Mevlana Külliyesinden Bedestene kadar uzanan kısım olduğu, bu alanda esnaf çarşıları ve pazar yerlerinin bulunduğu, tüccarların konakladıkları ve malların depoladıkları hanların da bu bölgede yer aldığı söylenebilir (Sözeri,2009)

3.1.3. Cumhuriyet dönemi

Cumhuriyet Döneminde 19.yy'ın başlarına kadar imar faaliyetlerinde önemli değişim yaşanmamıştır. 1867'de başlayıp üç gün boyunca devam eden yangın, bu dönemde kentin fiziki yapısını etkileyen en önemli olaydır. Yangından sonra kentte düzenli imar faaliyetleri yapılmıştır.

Mevlana Külliyesi ve çevresi 15. ve 16. yüzyıllarda kentin prestij yerleşme alanı olmaya başlamıştır. Kentin zengin tüccar ve memurlarının konutlarının bulunduğu

Mevlana Caddesi'nde 2-3 katlı apartmanlar oluşmuştur. Cumhuriyet sonrası, Konya'da nüfus artışı ve ekonomik hayattaki değişimler nedeniyle kentin yerleşim alanı büyümeye başlamıştır. İşyerleri ile konut alanları arasındaki mesafenin uzaması sonucu toplu taşıma araçlarına olan gereksinim de artmıştır. Bu nedenle toplu taşıma aracı olarak atlı tramvay sisteminin kurulmasıyla ulaşım sorunları çözülmeye çalışılmıştır (Şekil 3.7).

Şekil 3.7. Kayalıpark önünden Mevlana'ya doğru atlı tramvay, 1920'li yıllar (url-61)

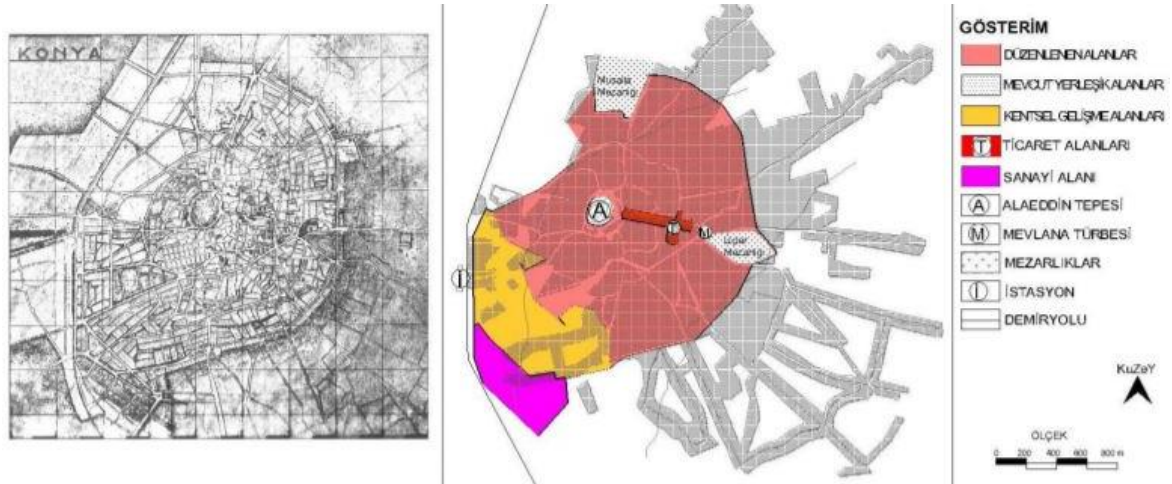
20.yy'ın başlarında Selanik'ten sökülen sistemin hemen kurulması ile faaliyete geçen atlı tramvay sistemi, istasyondan bölgesinden geleneksel çarşının yer aldığı kent merkezine gelmek için kullanılmıştır (Ter 2002).

1930'lu yıllar, Türkiye'de cumhuriyet dönemiyle birlikte yenilik hareketlerinin bir devamı olarak imar çalışmalarının başladığı tarihtir. Konya'da, 1933 yıllarında ilk plan çalışmaları yapılmış ama önerilen projeler uygulanamamıştır. 1946 yılında ilk imar planı uygulanmıştır. (Yenice,2012).

Konya'nın ilk imar planı (1946)

Konya kenti ilk imar planı Asım Kömürcü tarafından hazırlanmıştır. Kentin batı ve güneybatı yönlerinde gelişimi planlanmıştır. İstasyon Caddesi ve Kayalıpark arasında bağlantıyı sağlayan bir yol açılmış, Alaeddin Tepesi etrafını dolanan yol düzenlemesi önerilmiştir. İmar planına göre, kentin gelişim yönü istasyona doğru seçilmiştir. Alaeddin Tepesi ve kent etrafındaki yollar, özellikle istasyon ve Hükümet

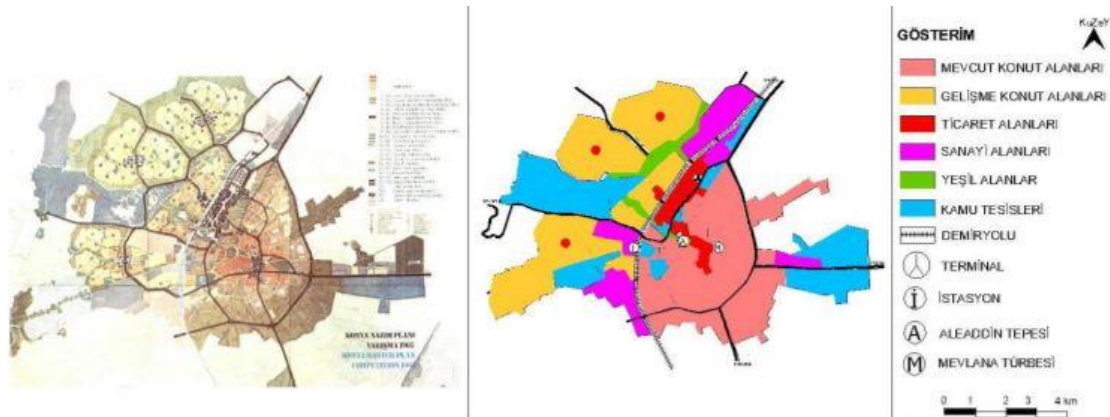
meydanını bağlayan ana büyük cadde ile Mevlana Türbesi çevresindeki yollar ile bağlanmıştır (Ulvi, 2003)

Şekil 3.8. 1946 Konya İmar Planı ve Kentsel Arazi Kullanım Şeması (Yenice,2012)

Konya Kent'i 1960'lı yıllara kadar büyük ölçütlerde değişimler yaşamamıştır. Günümüzdeki Konya kentinin arazi kullanım kararlarına genel olarak 1966 imar planı şekil vermiştir (Erdem ve ark., 2003).

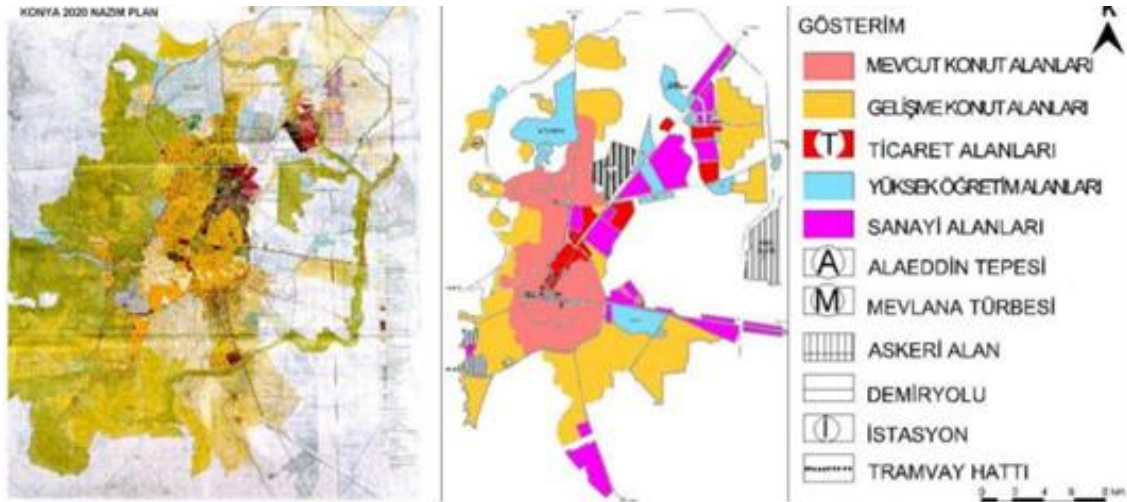
1966 yılında yapılan imar planında, mevcut gelişimin ters yönünde, kentin batı, kuzeybatı ve kuzey yönlerinde gelişmesi planlanmıştır. Bu planla birlikte yeni yerleşim alanları kurulmuştur. Ayrıca imar planında; geleneksel merkeze yakın ve onunla ilişkili ikinci bir merkez planlanmıştır. Kuzeyde sanayi bölgeleri, batıda üniversite alanı kurulması tasarlanmıştır (Önder 2001). Alâeddin tepesi ile Mevlana arasındaki taşıt yolunun yaya yoluna dönüştürülmesi ve yeni bir idari merkez (günümüzde yıkılan Büyükşehir Belediyesinin bulunduğu alan) oluşturulması amaçlanmıştır (Taşçı ve Berksan,1967).

Şekil 3.9. 1965 Konya İmar Planı (Yarışma Projesi) ve Kentsel Arazi Kullanım Şeması (Yenice,2012)

Karatay bölgesi şehrin çukur kısmında kaldığı için yerleşme ve gelişme yoğunluklu olarak yaşanmamıştır. 1965 imar planı bu süreci kuzeyde yerleşimin artması yönünde etkilemiştir.

1999'da ilk anakent imar planı olan Kon-Plan uygulanmıştır. Kentsel açık ve yeşil alanlar ayrılmıştır. Kenti; kuzey, doğu ve güney yönlerinde çevreleyen yeni çevre yolu boyunca devam ederek, bazı yerlerde yerleşme içlerine kadar uzanan yeşil alanlar yer almaktadır. Kentsel sosyal donatı alanları için alan ayrılmıştır. Bu alanın yarısını üniversite kuruluşlarının da dâhil olduğu eğitim yapıları oluşturmaktadır.

Şekil 3.10. 1999 Konya Nazım İmar Planı ve Kentsel Arazi Kullanım Şeması (Yenice,2012)

Konya kentinde yürürlükte olan imar planında, geleneksel konut dokusu üzerinde bir-iki katlı eski Konya evleri yıkılıp, aynı sokak üzerinde 4-6 katlı yapılar yapılmış ve yoğunluk artırılmıştır. Tarihi kent dokusuna karşıt bir yapılaşma düzeni oluşmaktadır. Ayrıca sokaklarda yol genişletmeleri ve trafik düzenlemeleri yapılmıştır. Tarihi kent dokusuyla bütüncül olmayan düzenlemeler kent dokusunu zedelemektedir.

3.1.3.1. Mevlana caddesi

1867 tarihinde meydana gelen yangın üç gün boyunca devam etmiştir. Kentin fiziki yapısını etkileyen önemli olaylardan biri olmuş ve yangının ardından kentte imar faaliyetleri görülmüştür. Bu faaliyetler, 1898-1902 yıllarında hız kazanmıştır ve kentin merkezinde birbirini dik kesen cadde ve sokaklar açılmıştır. Bu caddelerden en önemlisi 1900 -1923 yüzyılın başlarında açılan, günümüzde de önemini devam ettiren Alâeddin

Tepesi ve Mevlana Külliyesi arasında uzanan Mevlana Caddesi'dir (Şekil 3.11) (Kuştepe, 2011).

Şekil 3.11. Mevlana Caddesi açılmadan önce 1800'li yıllar

Kentin 1900'li yılların başları Osmanlının 1. Dünya Savaşı'nda mağlup olduğu dönemdir. Bu dönemde Mevlana Caddesinde bulunan Hükümet konağı ve Alaeddin tepesi arasındaki medreseler ile camiler tahribata uğramış ve birçok sayıda mimari eser yıkılmıştır (Kuştepe, 2011). 1950'li yıllarda, Alaeddin Tepesi'nden kentin doğusuna bakıldığında önce Meçhul Asker Anıtı, iki caddenin başında ise Cumhuriyetin 10. yıl anıtı görülmektedir.

Şekil 3.12. 1950'li yıllar, Alaeddin Tepesinden şehrin doğusuna bakıldığında önce "Meçhul Asker Anıtı ve iki caddenin ortasında da "Cumhuriyetin 10. yıl anıtı" görülür. Sağ tarafta bulunan büyük konak ise, Yusuf Şar'ın konağıdır ve daha sonra belediye binası olarak kullanılmıştır (Odabaşı ve ark., 2000)

İlerleyen süreç içerisinde Konya, Alaeddin Tepesi ve çevresini merkez alan bir kent olarak gelişme göstermiştir. Bu merkezde Mevlana caddesi üzerindeki ticaret mekanları, konutlar ve bankalar yer almıştır (Ter ve Özbek, 2005). 19. ve 20. yy'larda Mevlana Külliyesi ve çevresinin kentin prestijli yerleşme alanı olmasıyla, kentin zengin kısmının konutlarının bulunduğu Mevlana Caddesi'nde çok katlı yapılar yapılmıştır.

Şekil 3.13. Mevlana Caddesi ,1980 (Ter ve Özbek, 2005)

Tarihsel süreç boyunca bu meydanlarda oluşan değişimlerden biri Mevlana caddesi üzerinde ulaşımı kolaylaştırmak için tramvay yolu açılmasıdır. Bununla beraber Çevre düzenleme ve restorasyon çalışmaları amacıyla cadde üzerinde cephe değişiklikleri yapılmıştır.

Şekil 3.14. Mevlana Caddesi tramvay yolu açılmadan önce Şerafettin Cami ve Kayalıpark önü, 2015 (url-62)

Şekil 3.15. Mevlana Caddesi tramvay yolu,2019 (url-63)

Mevcut durumda kentin doğusunda üniversite açılması şehir hastanesi kurulması ve kongre merkeziyle birlikte şehir merkezin kayması yaşanmıştır. Bu nedenle trafik yoğunluğu oluşmasıyla yeni ulaşım ağı planlanmıştır. Alaaddin Tepesi ve Mevlana meydanı koridorunda yaya aksının kaybolup trafiğe açılan yollar yapılırken yıkılmalar olmuştur.

Şekil 3.16. Alaaddin Mevlana arası, kayalıpark durakları (Özcan,2009)

Şekil 3.17. Alaaddin Mevlana arası, mevlanaya uzanan yol (Özcan,2009)

Trafik yoğunluğundan ötürü yeni kavşakların yapılması ihtiyacını gerektirir. Bu da yoğunluğu artırdığı için alt geçit ihtiyacı doğar ve tüm bunların sonucunda belediye yeni alan oluşturabilmek için kamudan yeni alan toplar ve belediye de maliyet artmasına sebep olmaktadır. Yenileme ve dönüşümün olduğu yerdeki alan sahipleri ve belediye arasındaki maliyet anlaşmazlığı sonucu aynı yerde yüksek katlı binalar yapmak zorunda kalarak alan sahiplerine pay verilmektedir. Alanın yoğunluğunu azaltmak isterken kat yüksekliği sorunu ortaya çıkmaktadır. Bunun sonucunda yapılması hedeflenen proje beklentileri karşılamamaktadır.

Yeni planda düzenlenen tramvay yolu birçok tepkiye neden olmuştur. Yol aksının ikiye bölünmesi ile yaya yolu ve taşıt yolu mesafesi daralmıştır. Bu esnaf halkı için zarar verici bir durum olmakla beraber turistlerin Alaaddin tepesi, Mevlana meydanı ve aziziye cami arasında kesintisiz gezebilme imkanlarını kısıtlamıştır.

Şekil 3.18. Mevlana caddesi tramvay yolu,2019 (url-64)

Osmanlı döneminden günümüze kadar tarihi kent özelliği gösteren Hükümet meydanı ve Mevlana meydanı bölgesi arasındaki aksın günümüzde harita üzerinde gösterimi şekil 3.19'deki gibidir.

Şekil 3.19. Mevlana caddesi, 2022 (kent rehberinden ekran görüntüsü alınıp düzenleme yapılmıştır).

3.1.3.2. Hükümet meydanı

Hükümet meydanı, Hükümet konağının önünde bulunan yeraltı çarşısının bulunduğu bölge, Hükümet konağı arkasında kalan toplu taşıma durakları ve tarihi yapılarla birlikte otuma-dinlenme imkanları sunan Kayalıpark ve Şerafettin Cami'nin bulunduğu bölge hükümet meydanının sınırlarını oluşturmaktadır.

Şekil 3.20. Hükümet Meydanı sınırları, 2019 (kent rehberinden ekran görüntüsü alınıp düzenleme yapılmıştır).

1-Hükümet konağı önü

Şekil 3.21. Hükümet Konağı ve Yeraltı Çarşısının bulunduğu bölge, 2019 (kent rehberinden ekran görüntüsü alınıp düzenleme yapılmıştır).

Mevlana caddesi üzerinde bulunan hükümet meydanı da tarihsel süreç içerisinde bir çok değişim yaşamıştır. Cumhuriyetin kuruluşundan 10. yılına kadar Cumhuriyet Bayramı kutlamaları hep bu meydanda yapılmıştır.

Hükümet konağının önünde bulunan alanın ortasında eskiden bir şadırvan bulunmaktaydı. Osmanlı döneminde bu meydanda tahta çıkış törenleri yapılmaktaydı.

Ayrıca padişah değişikliklerinde başta askerler olmak üzere bütün görevlilere cülûs bahşisi dağıtılmıştır. Devlet görevlileri ve müderrisler resmi kıyafetleri ile Hükümet Binası'nın merdivenlerinde ve önündeki yol üzerinde toplanır, konuşma yapılır sonra da tören yapılmıştır. Halktan büyük bir grup töreni daha gerideki Şerafettin camisinin bulunduğu meydandan takip etmektedir.

Şekil 3.22. Hükümet Meydanında 1929 yılında kutlanan Cumhuriyet Bayramı'ndan bir hatıra. Atlı tramvaya ait rayların da görüldüğü meydanın ortasında yer alan havuz/şadırvan görünmektedir (url-65)

1883 yılında yapımına Konya Valisi Sait Paşa tarafından yapımına başlanan Hükümet konağı meydanın merkez noktasını oluşturur. Yapımı Vali Sururi Pasa tarafından 1887 yılında tamamlanmıştır. Meydanda inşa edilen ilk yapılar hükümet konağının sol köşesinde kalan iki katlı ilk belediye binası, bugün Yüzüktaşı binası ve sol arka tarafından kalan Dedeler hanı, bugün Saray çarşısının bulunduğu binadır (Şekil 3.23) (Uz, 2009).

Şekil 3.23 Hükümet binası ve meydanının eski durumu ve karşı sol köşede Yüzük Taşı denilen Konya'nın eski belediye binası 1930'lu yıllar (url-66)

Şekil 3.24. Valilik Binası, 2019 (url-67)

Şekil 3.25. Hükümet meydanı, 1930'lı yıllar, Hükümet binasının doğu ve kuzey doğu tarafı. Doğuda Küçük Bedesten, kuzeydoğuda Uluşahin otelinin bulunduğu bölge (url-68)

Hükümet Meydanı, 1940'larda düzenlenerek meydanın ortasına havuz yaptırılmış ve ilerleyen zamanda bu havuz kaldırılmıştır. Meydanda Hükümet konağının olması nedeniyle burada çalışan kamu görevlilerinin, iş için gelen kişilerin ve meydana gelen yabancı insanların ihtiyaçları doğrultusunda meydana dükkan ve mağazalar açılmış, üretimden ziyade hizmete yönelik olarak kullanılmıştır. Ayrıca meydana otel, lokanta, kahvehane gibi yapılar da bulunmaktadır.

Şekil 3.25. Hükümet Meydanı, 1965 (url-69)

1991 yılında yapılan Yer Altı Çarşısı yapılmıştır. Üst kısmında bulunan bankalar kısa süreli dinlenmeyi sağlamak amaçlı yapılmıştır. Meydanın da etrafında bulunan sarraflar ve ticaret yerlerinin altında yer altı çarşısı bulunmaktadır. Yer altı çarşının giriş ve çıkış noktaları meydanın üzerinde yer almaktadır.

Şekil 3.26. Hükümet Meydanı önü yer altı çarşısı girişi, 2014 (url-71)

Meydan Alaeddin Tepesi'nden dağılan ışınsal akslarda konumlanır. Meydanın ortasından geçen yolun bir ucu Mevlana türbesi diğer ucu Alaeddin Tepesi'ne bağlanmaktadır.

Şekil 3.27. Hükümet Meydanı, 2019

Günümüzde kamu kurumu ve ticaret için gelen insanlar kullanmaktadır. Diğer taraftan meydanın yanında bulunan Şerafettin Camii ibadet amacıyla gelen insanlar tarafından kullanılmaktadır.

Şekil 3.28. Hükümet binası güney cephesinde bulunan saray çarşısı,2019 (url-72)

Şekil 3.29. Eski jandarma binasının bulunduğu yer 1950'li yıllarda Saray Çarşısı haline gelmiştir (url-73)

Şekil 3.30. Hükümet Meydanı sınırlayan sarraf ve dükkanlar, 2019

2-Şerafettin cami

Selçuklu dönemi eseri olan Şerafettin cami etrafındaki tarihi yapılarla birlikte günümüze kadar kentliler tarafından buluşma noktası olarak kullanılmıştır.

Şekil 3.31. Şerafettin Cami'nin bulunduğu meydan, 2019 (kent rehberinden ekran görüntüsü alınıp düzenleme yapılmıştır)

12.yy'da Şeyh Şerâfettin tarafından Şerafettin Camii, yaptırılmıştır. II. Karamanoğlu İbrahim Bey tarafından onartıldıktan sonra zamanla yıpranan câmi, 1636 yılında Mehmed Çavuşoğlu Memi Bey tarafından yıktırılarak yeniden yaptırılmıştır.

Gövdesi kesme taşlardan büyük bir kubbe ile örtülü olan cami on fil ayağının tutmakta olduğu ana kubbe, güneyinde bir yarım kubbe ile desteklenmektedir. Güney kısmı hariç diğer yönlerde ikinci kat mahfelleri bulunmaktadır. Câmiiin içi hat örnekleri ve nakışlarla süslenmiştir. Mermer işlemeli minber ve mihrabı ile kentte bulunan tarihi sanat eserleri sayılan yapılar arasındadır.

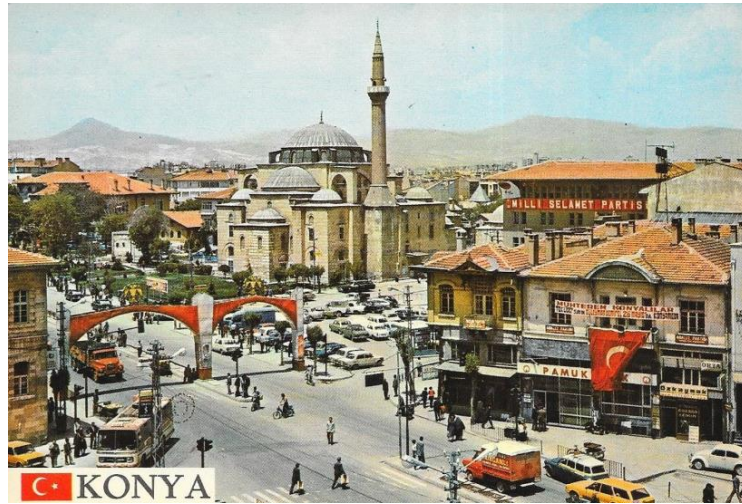
Şekil 3.32. Şerafettin cami, 2019

Câminin güney cephesinde bulunan Şeyh Şerâfeddin Türbesi, 1924 yılında yol düzenlemesi amacıyla yıkılmıştır. 2010 yılında Vakıflar Bölge Müdürlüğü tarafından yeniden yaptırılmıştır.

Şekil 3.33. Şeyh Şerafettin türbesi resimde görülmektedir, 1924 öncesi (url-74)

Meydanda bulunan Şerafettin Cami'nin sağ tarafında Cumhuriyet'in ilk yıllarında yapılan ve bugünkü Fatih Çarşısı'na kadar uzanan yerde iş yeri ve dükkânlar bulunmaktadır. Günümüzde Yapı Kredi Bankası ile Şerafettin Camii arasındaki otoparkta ise Ziraat Bankası bulunmaktaydı. Banka binası sonradan yıktırılarak bugünkü yerine taşınmıştır. Bugünkü Yapı Kredi Bankası'nın yerinde Osmanlı Bankası bulunuyordu. Osmanlı Bankası'nın yanında Telgraf İdaresi binası ve Vakıflar binası bulunmaktaydı. Bu eski bina yıkılarak yerine modern Vakıflar Müdürlüğü yaptırılmıştır.

Şekil 3.34. Yaklaşık 45 yıl öncesi hükümet meydanından Şerafettin camiye bakış (url-75)

Şerafettin Camii ile Hükümet Konağı arasında yer alan yapı, 1913 yılında yaptırılmıştır. Binanın üst katı bir dönem telgrafhane daha sonra da parti binası olarak kullanılmıştır. 1949 yılında binanın alt katında açılan Yapı Kredi Bankası, 1987 yılında binanın tamamını satın almıştır. Günümüzde hala banka olarak kullanılmaktadır.

Şekil 3.35. Şerafettin caminin karşısında bulunan tarihi Osmanlı Bankası, 1920'li yıllar (url-76).

Şekil 3.36. Şerafettin caminin karşısında bulunan tarihi Osmanlı Bankası günümüzde yapı kredi bankası olarak kullanılmaktadır, 2019

Meydanda Şerafeddin Camii ile Şems-i Tebrizi arasında bulunan hamam, Karamanoğlu II. İbrahim Bey döneminde, 15. yüzyılda yaptırılmıştır. 1754 yılında onarılmıştır. Günümüzde tarihi hamam restore edilip kullanılmaktadır. Dış cephesinde de iş yeri ve dükkanlar açılmıştır. Meydana gelen turistler için de hediyelik eşya dükkanları bulunmaktadır.

Osmán Nuri Dülgerler

Şekil 3.37. Karamanoğlu dönemi eseri olan Konya Mahkeme Hamamı'nın 1990'ların başında geçirdiği restorasyona ait bir fotoğraf. Geride Osmanlı eseri Şerafeddin Camii ile Karamanoğlu eseri Hacı Ali Muallimhanesi'nin kubbesi de görülmektedir (url-77).

Şekil 3.38. Mahkeme hamamı dış cephesinde açılan işyeri ve dükkanlar,1990'lı yıllar (url-78).

Şerafettin Camii'nin karşısında, Tarihi Mahkeme Hamamı'nın hizasında bulunan yapı Hacı Ali Sayrafî Dâr-ül Huffazı veya diğer adıyla Muallimhane'dir. Duvarları kesme taş, kubbesi tuğla ile yapılmış ve sonradan kurşunla kaplanmıştır. Yapım tarihi tam olarak bilinmemekle beraber Fatih, II. Bayezid ve III. Murad dönemi tahrir defterlerinde kayıtlar bulunmaktadır. Günümüzde kullanılmamaktadır.

Şekil 3.39. Hacı Ali Muallimhanesi (url-79)

Şerafettin Camii'nin arka tarafında kalan ve Kayalıpark'tan görünen Konya Sanayi-i Nefise Mektebi, 1558'de Kanuni Sultan Süleyman zamanında 9 kubbeli Konya Bedesteni'nin yerine yaptırılmıştır. Daha sonra yıktırılmış, Sultan II. Abdülhamid'in emriyle, Konya Valisi Avlonyalı Mehmed Ferid Paşa tarafından projelendirilip, Vilayet Ser Mühendisi Şefik Bey'in denetiminde 1898 yılında inşaatına başlanmış ve 1901 yılında tamamlanmıştır. Günümüzde zabıta müdürlüğü olarak hala kullanılmaktadır.

Şekil 3.40. Alaaddin tepesinden Şerafettin camisine bakışta tarihi 9 kubbeli bedesten görülmektedir, 1800'lü yıllar (url-80)

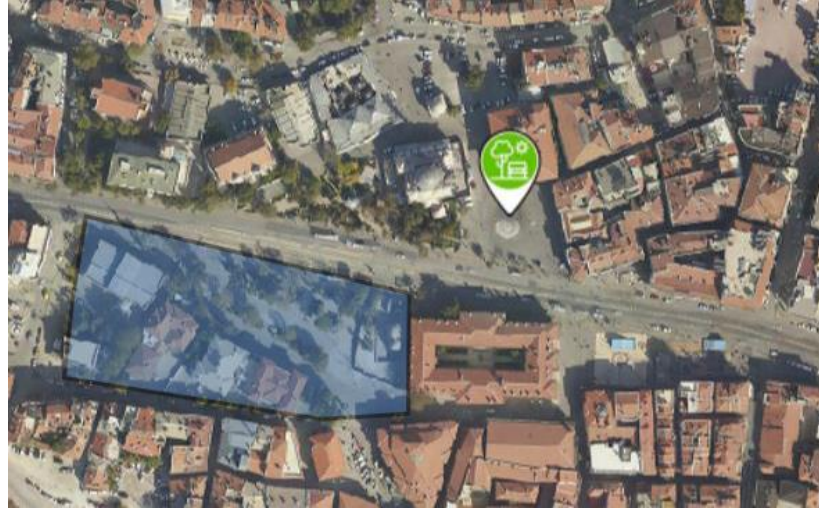
Şekil 3.41. Kayalıparktan görülen Sanayi Mektebi, 1920 (url-81)

Şekil 3.42. Zabıta Müdürlüğü olarak kullanılan tarihi sanayi mektebi, 2012 (url-82)

3-Kayalıpark

Hükümet konağı arkasında kalan Kayalıpark sağ tarafında tarihi mescit sol tarafında yer alan İplikçi Camiyle beraber kentin tarihi merkezinin önemli parçası olmuştur. Günümüzde toplu taşıma duraklarının bulunmasıyla kentliler için buluşma alanı, oturma ve dinlenme alanı olarak kullanılır.

Şekil 3.43. Hükümet konağı arkasında kalan Kayalıpark, 2019 (kent rehberinden ekran görüntüsü alınıp düzenleme yapılmıştır.)

Şekil 3.44. Hükümet binası ve atlı tramvay, 1924 öncesi (url-83)

Ulvi Sultan Mesciti ve Türbesi, Hükümet Konağı'nın arkasında Kayalıpark içinde bulunan sekiz asır ayakta kalan tarihi bir yapıdır. Zaman içinde yıkılması büyük bir tarihi kayıp olmuştur (Uz, 2009). Günümüzde tekrar inşa edilerek tarihi değeri korunmaya çalışılmıştır.

Şekil 3.45. Ulvi Sultan Mescid ve Türbesi, 1924 öncesi (Odabaşı, 2000)

Hükümet Binasının batısında bulunan Ulvi Sultan Mescidi ve Türbesi'nin 1924 yılında yıkılmasıyla batı ucu Ziraat Bankası'na kadar uzanan ve sonradan Kayalı Park adını alan park yapılmıştır.

Şekil 3.46. Kayalıpark,1920 ve 2022 (hükümet konağı batı tarafı) (url-84)

Şekil 3.47. Hükümet binasının güneyindeki Jandarmanın binası, çitlerle çevrili alan Kayalı park 1920'li yıllar (url-85)

Kayalı Park'ın güney kısmındaki PTT binası ve Ziraat Bankası, 1927 yılında bir Alman firması tarafından inşa edilmiştir. Günümüzde de hala kullanılmaktadır.

Şekil 3.48. Kayalıpark, PTT binası, 2019 (url-86)

Şekil 3.49. Kayalıpark, Ziraat bankası, 1927 ve 2019 (url-87)

Parkın güney tarafı belediye otobüslerinin hareket noktası haline getirilip bazı küçük binalar eklenmiştir. Parkın bulunduğu yerde Osmanlı Dönemine kadar gelebilen Selçuklu Dönemi eseri Vefa Hatun Mescidi bulunmaktaydı. Son durumda ise bu binalar ve otobüs hareket noktaları kaldırılarak bugünkü haline getirilmiştir.

Şekil 3.50. Kayalıpark önu eski otobüs durakları 2002 (url-88)

Şekil 3.51. Kayalıpark önü otobüs durakları, 2005 (url-89)

Meydanda bulunan tarihi yapılardan biri de Alaeddin Caddesi üzerinde bulunan İplikçi Camidir. Şemseddin Altınoba tarafından 1201 yılında yaptırılmış, Somuncu Ebubekir tarafından 1332 yılında yenilenmiştir. Cami iplikçiler çarşısında bulunduğu için İplikçi Camii adını alan cami Klasik Eserler Müzesi olarak 1951-1960 yılları arasında kullanılmıştır. 1960 yılında tekrar ibadete açılmıştır. Selçuklu ve Osmanlı mimari özelliklerini taşımaktadır.

Şekil 3.52. Kayalıparkın sağ köşesinde bulunan İplikçi camii, 2019 (url-90)

Ramazan ayında pek çok dernek ve yardım kuruluşu Kayalı Park'ta stant açarak ihtiyaç sahiplerine fitre, zekat, gıda ve kıyafet yardımları yapmaktadırlar.

Şekil 3.53. Kayalıpark, yardım dernekleri (url-91)

3.1.3.3. Mevlana meydanı

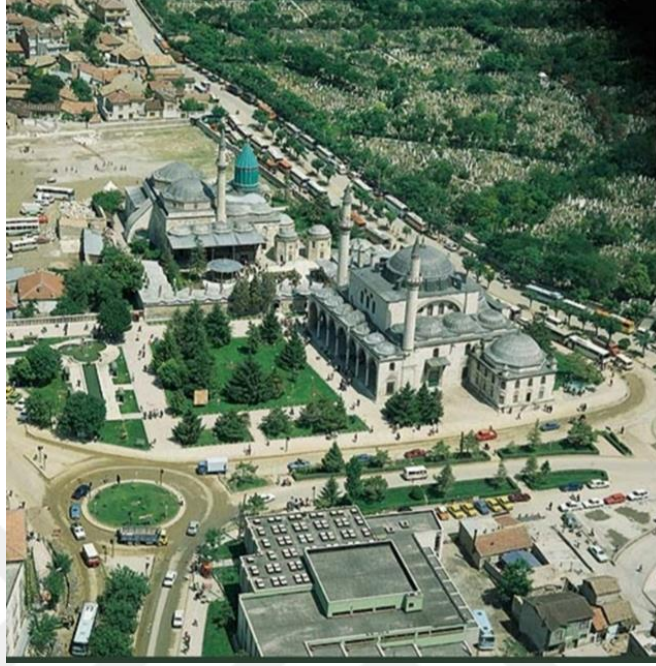
Mevlana caddesinin ulaştığı tarihi eskilere dayanan Mevlana türbesinin bulunduğu Mevlana meydanı üzerinde de tarihsel süreçte birçok değişim meydana gelmiştir.

Şekil 3.54. Mevlana Meydanı, 2019 (kent rehberinden ekran görüntüsü alınıp düzenlenmiştir)

Konya'nın simgesi olan Mevlana Türbesi, 1274'de mimar Tebrizli Bedrettin tarafından inşa edilmiştir. 1926 yılında müze haline getirilmiştir. Mevlana dergahı olan müze 19. yüzyılın sonuna kadar yapılan eklemelerle gelişim göstermiştir. Osmanlı padişahlarının bir kısmının Mevlevi tarikatından olması Türbe'ye özel bir önem

verilmesini sağlamıştır. Bu nedenle Osmanlı döneminden beri önemini korumuş ve ilgi odağı olmuştur.

Şekil 3.55. Mevlana müzesi etrafı peyzaj düzenlemesi yapılmadan önce (url-92)

Şekil 3.56. Mevlana müzesi peyzaj düzenlemesi yapıldıktan sonra (url -93)

Mevlana Türbesinin yanında bulunan Sultan Selim Cami, I. Sultan Selim'in Konya Valiliği sırasında 1558 yılında yapımına başlanmış ve 1567 yılında tamamlanmıştır. Osmanlı dönemi eseri olan cami günümüze kadar kentlilerin buluşma noktası olmuştur.

Şekil 3.57. Mevlana Meydanı, Mevlana müzesi ve Sultan Selim Camii görünüşü,1960 (url-94)

İlk kadınlar pazarı Türbeönü'nde kurulmuştur. Bağ ve bahçelerde üretilen sebzeler Sultan Selim Camii'nin önünde günü birlik satılmıştır.

Şekil 3.58. Sultan Selim Camii önü kadınlar pazarı 1915 ve 2019 kullanımı (url-95)

Yusuf Ağa Kütüphanesi, Konya'nın Cumhuriyet öncesi kütüphanelerinden bugüne kalabilen yazma ve Arap harfli basma kitaplarını kapsayan başlıca araştırma merkezidir. Tarihi birçok eseri bulundurması bir bakıma mirasçısı olması dolayısıyla Yusuf Ağa Kütüphanesi'nin kendinden önce ve sonradan kurulmuş Konya çevresi kütüphaneleriyle büyük bir ilişkisi vardır (Cunbur, 1963).

Şekil 3.59. Yusuf ağa kütüphanesi 1800'ler ve 2019 (url-96)

Mevlana meydanı ve çevresi yıllar içinde bir çok değişime uğramıştır. ‘‘Mevlana Kültür Vadisi’’ projesi çerçevesinde yapılan Mevlana türbesinin iyi görünür ve çekici olması amacıyla cami önündeki ağaçlar sökülerek mitinglerin yapılabilmesi için boşaltılan meydan halkın tepki göstermesine neden olmuştur. Ağaçlar yerine avlu mermer zemin kaplaması yapılmıştır. Yeni yapılan banklar kentlilerin meydanı kullanımı için yeterli olmamıştır.

Şekil 3.60. Mevlana Müzesi ve sultan selim camisi,2005 (url-97)

Şekil 3.61. Mevlana Meydanı, 2019 (url-98)

2014 yılında Sultan selim cami önündeki yeşil doku bozulup yerine meydan yapılmasıyla birlikte caddedeki yeşil doku da kaldırılıp toplu taşıma için tüm alan boşaltılmıştır. Mevcut durumda kentin doğusunda üniversite açılması şehir hastanesi kurulması ve kongre merkeziyle birlikte şehir merkezi kayması yaşanmıştır. Bu nedenle trafik yoğunluğu oluşmasıyla yeni ulaşım ağı planlanmıştır. Tramvay yolu yapılarak Mevlana aziziye cami arasındaki alan bölünmek zorunda kalmıştır.

Şekil 3.62. Mevlana Caddesi tramvay yolu yapılırken, 2014 (url-99)

Şekil 3.63. Mevlana Meydanı önü tramvay yolu, 2019 (url-100)

Günümüzde Büyükşehir Belediyesi'nin yapmış olduğu Benim Şehrim Kentsel Dönüşüm Projesi kapsamında Mevlana ve Aziziye Cami arasında kalan yeniden planlanmıştır. Mevlana Meydanı'nın etrafında yer alan Mevlana katlı otoparkından bedestene kadar yıkılması planlanmış Aziziye Cami ve Mevlana Meydanı arasında kesintisiz koridor oluşması düşünülmüştür. Bu meydan projesi kapsamında Mevlana Katlı Otoparkı ile çevresindeki iş yeri ve dükkanlar yıkılmıştır.

MEVLANA MEYDANI PROJESİ	
ALAN VERİLERİ	
KAPALI ALAN	34.730 m ²
AÇIK ALAN	11.537 m ²
OTEL ALANI	3.950 m ²
TİCARİ ALANLAR	5.900 m ²
TOPLAM ARSA ALANI	21.667 m ²

Şekil 3.64. Mevlana meydanı büyükşehir belediyesinin düzenlemiş olduğu alan verileri,2019 (url-101)

Şekil 3.65. Mevlana Meydanı karşısında Mevlana Katlı Otoparkı ve iş alanları görülmektedir, 2019 (url-102)

Şekil 3.66. Mevlana Meydanı projesi vaziyet planı, (url-103)

Şekil 3.67. Mevlana Meydanı projesi tasarlanan cephe görünümüleri (url-104)

3.1.3.4. Zafer meydanı

Meram ve Karatay ilçeleri arasında kalan Zafer Meydanı'nın, doğu tarafında Alaaddin Tepesi ve yakın çevresinde Mevlana Caddesi ve türbesi bulunur. Kuzey bölgesinde Kılıçarslan Kent Meydanı ve güney tarafında Anıt Meydanı bulunmaktadır. Alaadin tepesinin ışınsal kollarında yer alır. Bu meydan Konya kenti için toplanma özelliği açısından merkez kabul edilir.

Şekil 3.68. Zafer meydanı görünümü,2019

“20. Yüzyıl başlarında Alaeddin Tepesi etrafındaki yol açılmadığı için şehrin en önemli caddesi bugünkü Mimar Muzaffer Caddesi idi. Ortadaki kubbeli bina Rus Konsolosluğu olarak kullanılıyordu” (Karpuz, 1998).

Şekil 3.69. Mimar Muzaffer'den Yusuf Şar Konağı ve Muallimler Birliği (Karpuz, 1998)

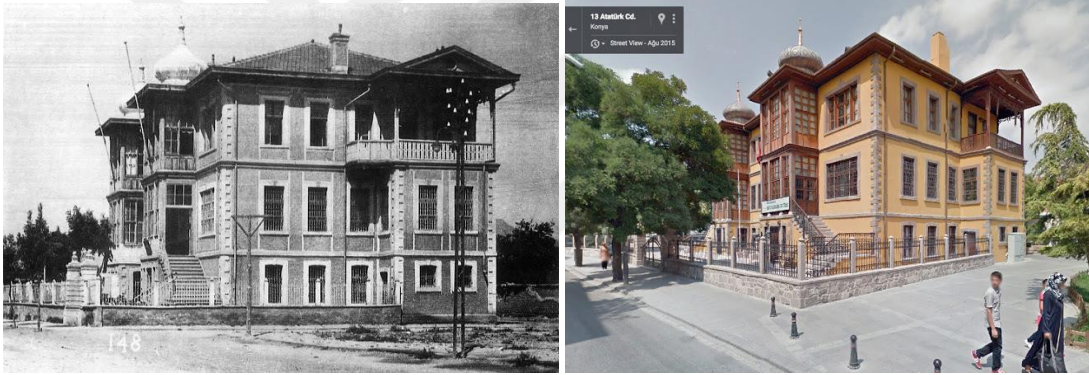
Tarihsel süreçte, zafer bölgesinde bulunan Yusuf Şar'ın konağı olan yapının daha sonra olgunlaşma enstitüsü olarak kullanılması, Atatürk Evi'nin müze olarak kullanılması zafer meydanının tarihi cephesini oluşturmaktadır. Ayrıca meydanda tarihi Selçuklu eseri olan Hoca Hasan Camisi bulunur (Şekil 3.71).

Şekil 3.70. Konya Zafer Meydanı, Arka soldaki Gazi Lisesi, Sağdaki Kolordu Binası yani geçmişteki Kız Ortaokulu, 1929 (url-105)

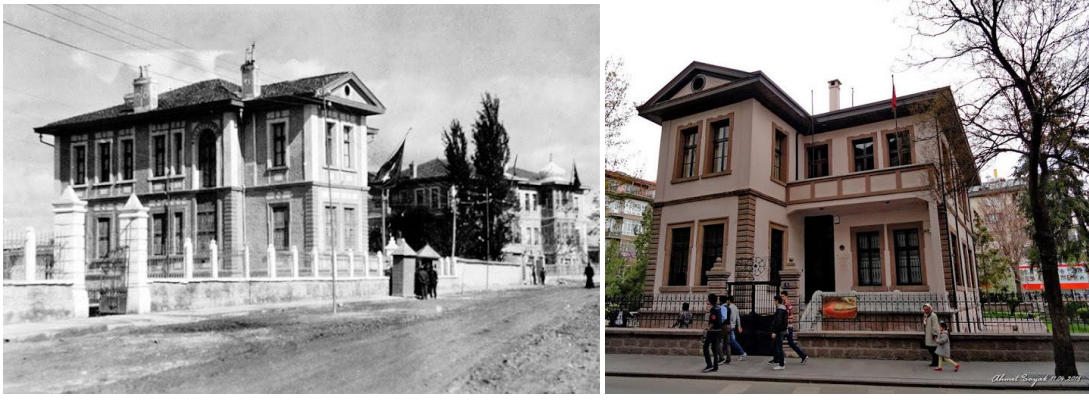

Şekil 3.71. Zafer bölgesinin yaklaşık 80 yıl önceki görünümü, Alâeddin Tepesi'nden güneybatı yönünde çekilmiş bu fotoğrafta günümüzde Olgunlaşma Enstitüsü olarak kullanılan Yusuf Şar'ın ikiz konakları ile Selçuklu eseri Hoca Hasan Mescidi (url-106)

Şekil 3.72. Konya kız Olgunlaşma Enstitüsü Zafer Meydanı 1960'lar ve 2019 cephe değişimi (url-107)

1912 yılında yapılan Köşkte ise Mustafa Kemal Atatürk'ün Konya'ya geldiği zamanlarda konaklamış zaman zaman da eşi Latife Hanım ile de birlikte konaklamıştır. Konya Kenti'nde yaşayan halkın Atatürk'e minnettarlıklarının bir ifadesi olarak 19 Temmuz 1928 günü, "Reisicumhur Gazi Mustafa Kemal Paşa'ya Konyalıların hediyesidir" kaydı ile Atatürk adına tescil ettirilmiştir. 1916 yılından sonra köşk, Vali Konağı olarak kullanılmaya başlanmıştır. Köşk, 1963 yılında Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğüne devredilmiş, bir yıl sonra da Atatürk Evi ve Müzesi olarak ziyaretçilerin kullanımına açılmıştır.

Şekil 3.73. Atatürk evi,1912 ve 2019 görünümü (url-108)

Alaaddin tepesine bağlı yolların açılması ve bu yörünge etrafında dönen kavşak yapılmasıyla zafer meydanına ulaşım kolaylaşmış ve kentliler tarafından aktif olarak kullanılmaya başlanmıştır.

Şekil 3.74. Zafer meydanı çevresi çift taraflı trafik (url-109)

2005 yılında Konya'nın merkezinde Zafer Meydanı'nda bulunan Kazım Karabekir Caddesi yayalaştırma projesi sonucu değişim geçirmiştir. Meydanda bulunan kafe ve işyerlerinin servis araçları hariç trafiğe kapatılarak sadece yayaların kullanımına açılmıştır.

Şekil 3.75. Zafer meydanı yayalaştırma projesi uygu görüntüsü, 2005 (Özkaynak ve Korkmaz,2019)

Şekil 3.76. Zafer meydanı trafiğe açıkken (url-110)

Şekil 3.77. Zafer meydanı yayalaştırmadan önceki hali,2005 (url-111)

Meydanda yer alan yapılar tarihsel süreç içerisinde korunarak günün gereksinimlerine göre işlev değişikliği yaşamışlardır. Zafer'den meydanından bir görünüm şekil 3.78 de yer almaktadır. 50 yıl öncesine kadar olan bu fotoğrafta Kibrit Apartmanı ile günümüzde Olgunlaşma Enstitüsü olarak kullanılan bina görülmektedir. Kibrit apartmanı günümüzde kafe olarak kullanılmaktadır.

Şekil 3.78. Zafer Meydanı, 1971 (url-112)

Şekil 3.79. Zafer Meydanı, Kibrit Apartmanı, 1960-2020 (url-113)

İşlev değişikliği yapılan yapılar gibi, tadilat projeleri yapılması yerine yıkılıp yeniden yapılan yapılar da bulunmaktadır. Meydandaki en önemli değişikliklerden biri Hoca Hasan Camii yanında bulunan Sosyal Hizmetler Müdürlüğü ve arkasında bulunan Çocuk Esirgeme Kurumu yıkılması ve yerine açık ve kapalı otoparkın yer aldığı Konevi Otoparkı, kafe ve oturma birimleri yerleştirilmesidir (Özkaynak ve Korkmaz, 2019).

Şekil 3.80. Sosyal Hizmetler Müd. yerine yapılan Kafem ve oturma birimleri (Özkaynak ve Korkmaz,2019).

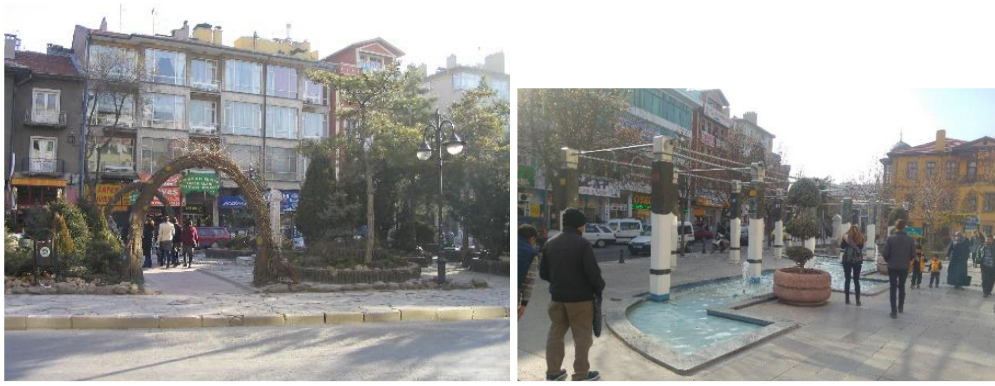

Şekil 3.81. Zafer Meydanı, eski otobüs durağı, 2005 öncesi (Korkmaz,2005)

Yayalaştırılmadan sonra kaldırımdaki yeşil alanlar aynı şekilde bırakılıp yeşil alan artırılmamış aksine meydana Nutuk Parkı hem de Gedavet Parkı kaldırılarak yeşil alan azaltılmıştır. Nutuk parkı yerine su elemanları ve süs havuzları yapılmıştır.

Şekil 3.82. Zafer Meydanı, eski Nutuk Parkı, 2005 öncesi (Korkmaz,2005)

Şekil 3.83. Zafer Meydanı, eski Gedavet Parkı ve günümüzde yerine yapılan süs havuzu (Korkmaz,2005)

Zafer meydanının tarihsel süreç içerisinde geçirdiği değişimleri uydu görüntüsü üzerinde analiz etmek için meydan 3 bölüme ayrılmış ve her bölümün yakın görünüşü şekillerde yer almıştır.

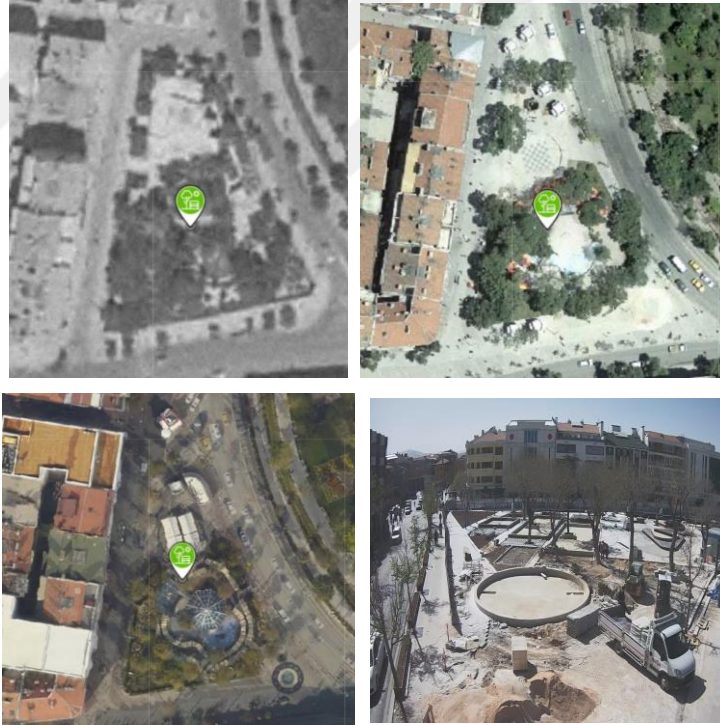
Şekil 3.84. Zafer Meydanı, 2019 (kent rehberinden ekran görüntüsü alınıp düzenleme yapılmıştır).

Şekil 3.85. Zafer Meydanı 1 numarayla gösterilen alanın yıllara bağlı değişimi, çift şeritli taşıt yolu,1975

Şekil 3.86. Zafer Meydanı 1 numarayla gösterilen alanın yıllara bağlı değişimi, yaya yolu düzenlemesinden sonra taşıt yolu, 2019

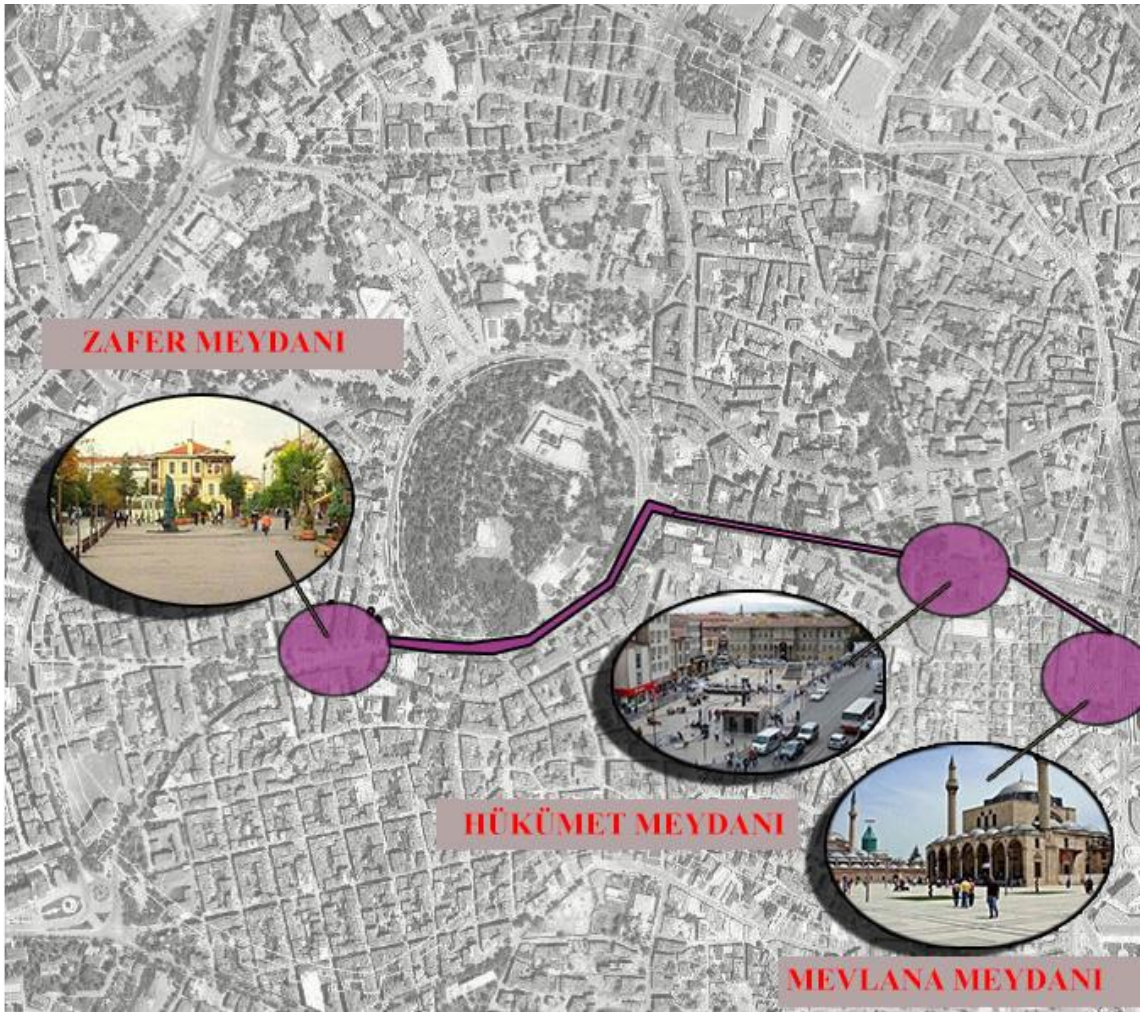
Şekil 3.87. Zafer Meydanı, 2 numarayla gösterilen alanın yıllara bağlı değişimi, sağ baştan sırayla 1975, 2005, 2019 ve günümüzde yapılan düzenlemeler

Şekil 3.88. Zafer Meydanı, 3 numarayla gösterilen alanın yıllara bağlı değişimi, sağ baştan sırayla 1975, 2005, 2019 ve günümüzde yapılan Kafe ve Oturma Birimleri, Konevi Otoparkı düzenlemesi

4. KONYA MEYDANLARI

Günümüz Konya kentinde, Aladdin Tepesi çevresinde oluşan Zafer Meydanı, Mevlana Caddesi üzerinde Hükümet Konağı, Şerafettin Cami önü, Kayalıpark ve Mevlana'nın olduğu alan ve Sultan Selim Camisinin önü, meydan olarak kullanılan tarihi mekanlardır. Bu meydanlar Alaeddin Tepesine ulaşan ana akslar üzerinde bulunur. Bu meydanlar zaman içinde gelişen ihtiyaçlar doğrultusunda oluşmuştur. Kentte yaşayanların ortak kullanım alanı olarak merkez özelliği göstermesi yanında Alaeddin Caddesi etrafında ticaretin ve sosyal işletmelerinin en fazla olduğu alanlar meydan olarak nitelendirilmiştir.

Şekil 4.1. Konya Kenti Meydanları

4.1. Zafer meydanı

Alaeddin Tepesi ve Mevlana Külliyesi arasında kalan Zafer Meydanı tarihi kent merkezi içerisinde yer alan Konya için önemli toplanma merkezlerinden biridir. Hem kuzey yönüne hem de batı yönüne doğru ışınsal olarak gelişen kanalların oluşmasında önemi büyüktür (Önder ve Aklanoğlu 2002).

4.1.1. Zafer Meydanı'nın biçimsel özellikleri

Meydanın uzunluğu yaklaşık 530 metre ve genişliği en dar kısımda 13 metre, en geniş kısımda 60 metreyi bulmaktadır. Alan olarak ise 41.402,90 m²'dir. Günümüzde en çok kullanılan ulaşım aksları Alaeddin Tepesinden batı, doğu ve güneye uzanan koridorları oluşturur (Önder ve Aklanoğlu 2002).

Şekil 4.2. Zafer meydanı tipi sınırları ve bağlantı yolları

Zafer Meydanı, Krier'in, sokak ve meydan kesişimleri şekilleri ile ilgili yaptığı grafik ifadeye göre, dörtten fazla sokak ve caddeyle kesişmesinden dolayı dikdörtgen biçiminde meydan olma özelliği taşır. Ayrıca, Zafer Meydanı, merkeze yönelik bir

meydan biçimindedir. Bu meydan, cadde ve sokakların kesişim alanında bulunur ve etrafında yüksek katlı ticaret merkezleri, alışveriş noktaları ve parkları ile birlikte kentin merkezi olarak görülür. Bu alan içerisinde meydan çevresi, park ve yaya yolları bulunmaktadır. Bu nedenle kapalı meydan olarak adlandırılır.

4.1.2. Zafer Meydanı'nın işlevsel özellikleri

Meydandaki yapılar genellikle ticari, konut, ofis kafe ve restaurant yapılarından oluşmaktadır. Alaaddin tepesi etrafında tramvay olması ve toplu taşıma araçlarının aktif olarak kullanılmasıyla meydana ulaşılabilirliğin fazla olması, kafeterya-lokanta ve eğlence mekanları gibi yapıların meydana çeşitlilik oluşturmaya neden olmuştur. Kentlilerin birçok isteklerini karşılayabilmesiyle Zafer Meydanı popüler ve merkezi bir yer olmasını olmuştur. Meydanın ticari özelliği olmasının yanında meydan içerisinde birçok aktivitenin birlikte yer almasıyla çok fonksiyonlu kent meydanı sınıfına girer.

Cadde üzerinde yaklaşık olarak 58 ticari işyeri bulunmaktadır. İşyerlerinin %22,2'si giyim, %40,7'si yemek (kafeterya, lokanta, pastane), %11,1 'i seyahat acentesi diğerleri ise; beyaz eşya, optik, ev tekstili, kozmetik ve parfümeri, güzellik salonları, eczane, çeyizlik ve hediyelik eşya gibi dükkânlarından oluşmaktadır. Bu kullanımlar meydanın aktifliğini sağlar; çünkü caddenin kullanıcıları yakın çevredeki devlet memurları ve diğer konumlarda çalışanlar, özel şirket çalışanları ve özellikle öğrencilerdir (Sözeri,2009)

Meydanın çevresinde bulunan birçok eğitim kurumu özel kurslar, kafeler ve sosyal aktivite imkanları olmasından dolayı kullanıcı profili genellikle öğrenciler yani genç nüfustur.

Şekil 4.3. Konya Zafer Meydanı görünümü (url-114)

Çizelge 4.1. Konya Zafer meydanı, sınıflandırma tablosu (kırmızı işaretli alanlar özellik gösterdiğini ifade etmektedir).

ZAFER MEYDANI		MEYDANIN YAPILDIĞI DÖNEM		
		SELÇUKLU	OSMANLI	CUMHURİYET
BİÇİM	KAPALI			●
	ÇEKİRDEKSEL			
	GRUP			
	AMORF			
	BASKIN			
İŞLEV	TİCARİ			●
	TRAFİK			
	DİNİ			
	REKREASYONEL			
	SOS. VE KÜLTÜREL			●
	TOPLANMA			
	ÇOK FONKSİYONLU			●

4.1.3. Değerlendirme kriterleri

Ulaşılabilirlik

Meydana ulaşım kentin birçok noktasından, otobüs, dolmuş, tramvay ile kolaylıkla sağlanmaktadır. Bu nedenle, minibüs, tramvay, otobüs gibi toplu taşıma araçlarıyla ulaşımı kolaydır.

Şekil 4.4. Zafer Meydanı tramvay hattı (url-115)

Şekil 4.5. Zafer Meydanı önünden geçen taşıt trafiği (url-116)

Zafer meydanı konumundan dolayı sürekli yaya kullanımına izin veren ve caddeyi dik kesen çok sayıda sokak ile kesişmektedir. Bu durum meydanın giriş noktaları ikiden fazla olmasına neden olur.

Şekil 4.6. Zafer Meydanı çevresi ana yollar ve bağlantı yolları

Meydanın ortasından geçen taşit trafiği 2005 yılında kapatılıp alan yayaların kullanımına açılmıştır. Çalışma alanının konumu gereği yapıların bir bölümü konut olarak kullanılırken, büyük bir bölümü de iş yeri olarak kullanılmaktadır.

Şekil 4.7. Yayalaştırmadan önce (Sözeri,2009)

Şekil 4.8. Yayalaştırılmadan sonra (Sözeri,2009)

Meydanın çevresinde bulunan Alaaddin ve Atatürk Caddelerinde yoğun kullanımdan dolayı otoparka ihtiyaç doğmuştur. Meydanda araç geçişine izin verilmediği için meydanla birleşen sokaklar otopark olarak kullanılmıştır. Bu ihtiyaç doğrultusunda sokaktan geçen diğer araçlar ve yayalara geçiş zorluğu yaşatmasıyla kapalı otopark ihtiyacı çok fazla hissedilmektedir. Bu nedenle Kafem işletmesinin ve park düzenlemesinin olduğu alanın altına kapalı Konevi Katlı Otoparkı yapılmıştır.

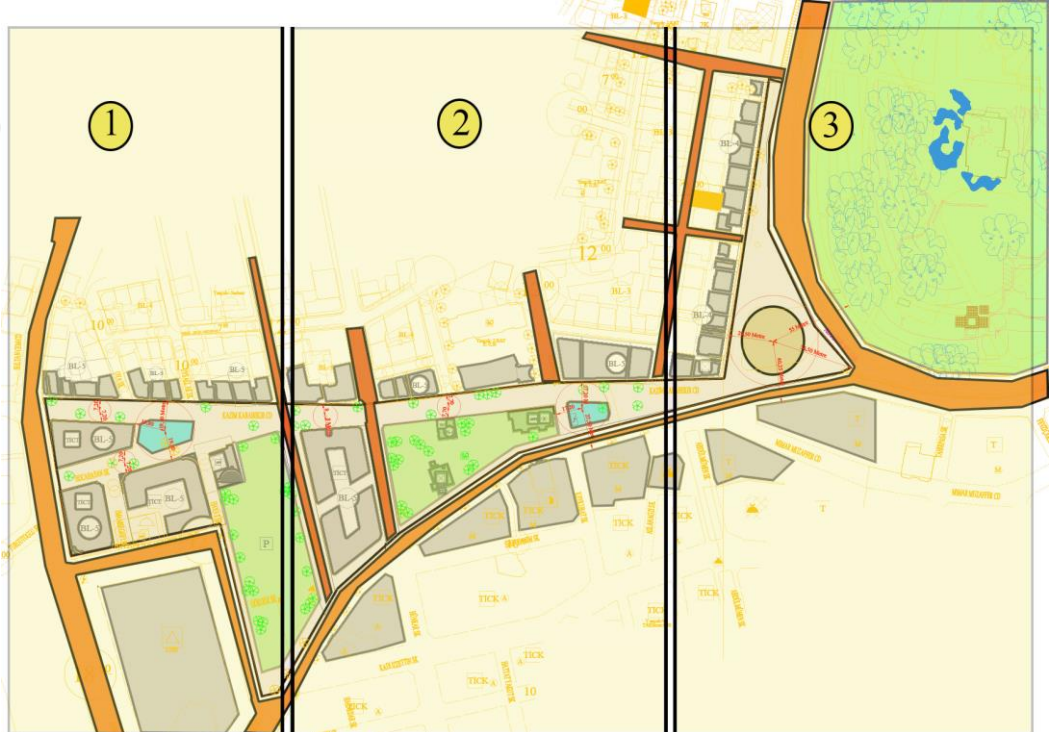
Şekil 4.9. Yaya aksını kesen araç yolu

Şekil 4.10. Yol kenarına park eden araçlar

Boyutu ve Kullanım Yoğunluğu

Kullanıcı yoğunluğuna göre meydan büyüklüğü değerlendirildiğinde birincisi eski konut alanlarında kullanılan; kentsel mekan içinde kişilerin birbirlerinin yüzlerini tanıyabilecekleri mesafe; 27 metre olan; yakınlık ölçeği kapsamına girer.

Şekil 4.11. Zafer Meydanı boyutu ve kapanma oranlarını hesaplamak için 3 bölgeye ayırıp incelenmiştir.

Bakan ve Konuk'un 1987'de yaptığı çalışmada, meydanların kapanma oranlarını değerlendirmiştir. Bu kaynaktan yararlanarak meydanın merkezinde bulunan bir kişinin

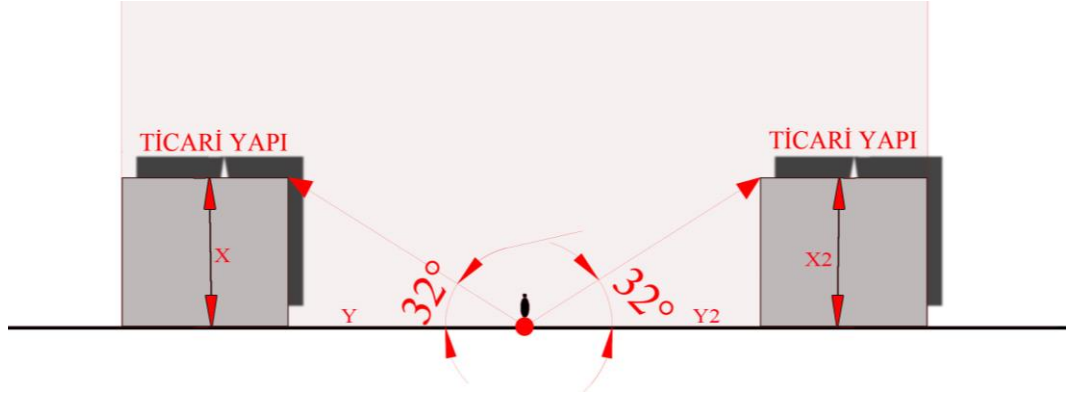
karşısında duran yapıya uzaklığının yapının yüksekliğine oranı ile aradaki açı kapanma sınırını belirlemektedir. Buna göre meydanın en yakın iki köşesini içine alan bir daire çizilerek bu dairenin merkezi meydanın orta noktası kabul edilmiştir. Bu noktadan yapıya uzunluk ve yapının yüksekliği arasındaki açı bulunmuştur.

Meydanın kapanma oranları, x/y: yaklaşık 1/1 (45 derece) ve 1/3(18 derece) oranları çıkmaktadır. Kapanmada sınır ve tam kapanma olarak çıkmaktadır. Meydanlarda kapalılık hissi oluşturması açısından bina yükseklikleri ve meydan uzunluğu oranları düzenli etkiyi oluşturur. Zafer meydanı tam bir kapanma özelliği gösterir.

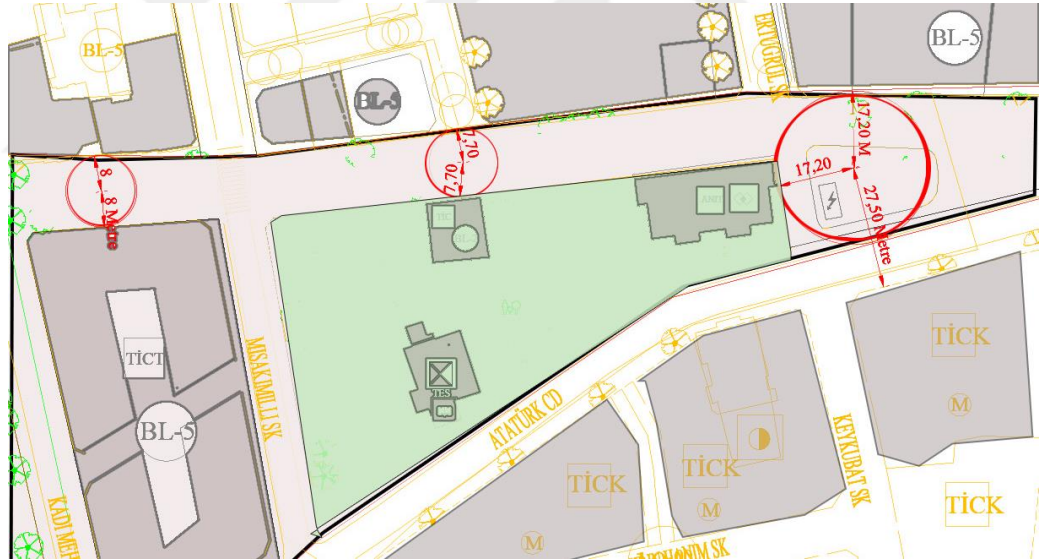
Şekil 4.12. Zafer Meydanı 1 numarayla gösterilen alanda meydan boyutları

Meydanın tam orta noktasında duran bir kişinin, yapıların yüksekliğinin meydanın uzunluğu ile yaptığı açı hesaplanarak kapanma oranı bulunmuştur. Buna göre 1 numarayla gösterilen bölgede meydanın yarıçapı yaklaşık Y:19,80 metre ölçülmüştür. Binanın yüksekliği ise ortalama X:15 metredir. Aradaki açı ise yaklaşık 1/2 (32 derece) çıkmaktadır. Bu da kapanmada sınır demektir.

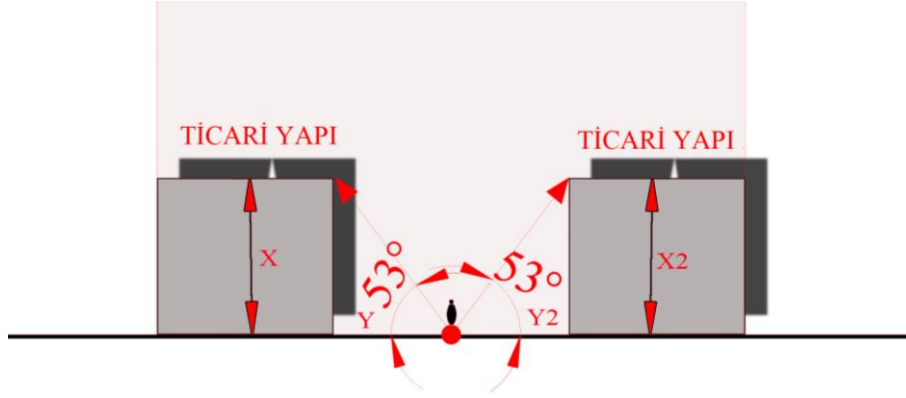

Şekil 4.13. Zafer Meydanı 1 numaralı gösterilen alanda meydan kesiti

Meydanın tam orta noktasında duran bir kişinin, yapıların yüksekliğinin meydanın uzunluğu ile yaptığı açı 2 numaralı bölgede binaların karşılıklı yer aldığı ve meydanın genişliğinin en kısa olduğu kenarda meydanın yarıçapı yaklaşık $Y:7-8$ metre arasında ölçülmüştür. Binanın yüksekliği ise ortalama $X:15$ metredir. Aradaki açı ise yaklaşık $1/1$ (53 derece) çıkmaktadır. Bu da tam kapanmayı oluşturur.

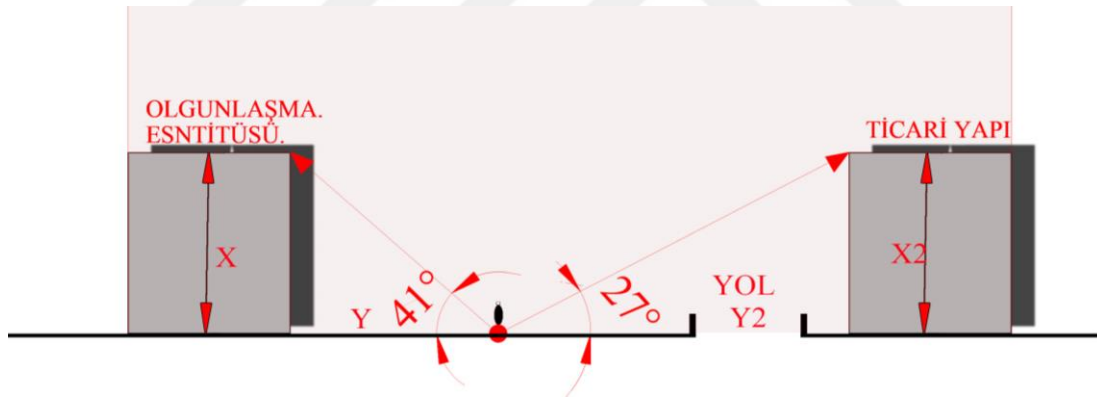

Şekil 4.14. Zafer Meydanı 2 numaralı gösterilen alanda meydan boyutları

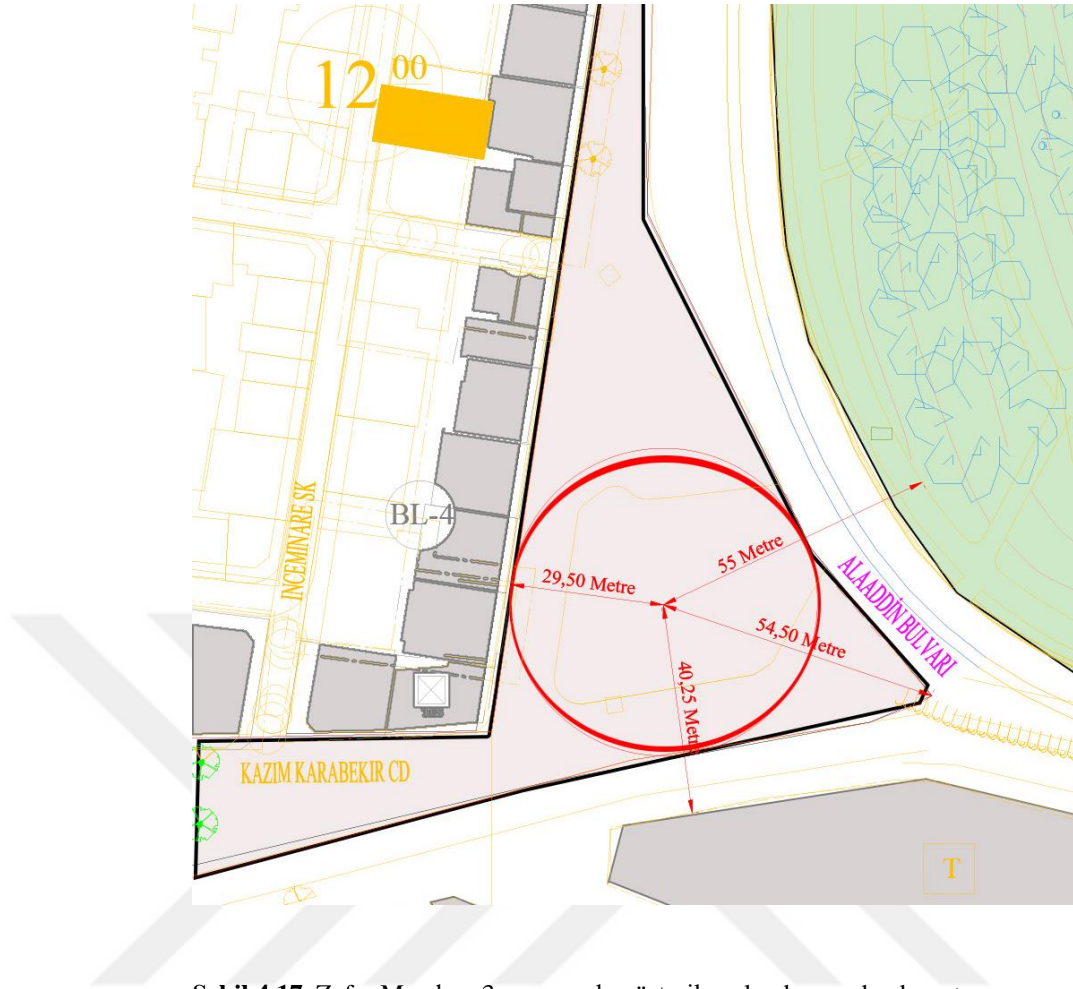
Şekil 4.15. Zafer Meydanı 2 numarayla gösterilen alanda dar alan meydan kesiti

2 numaralı bölgede tek cephede binaların yer aldığı yarıçap yaklaşık $Y:17$ metre binanın yüksekliği ise ortalama $X:15$ 'dir. Aradaki açı ise yaklaşık $1/1$ (41 derece) çıkmaktadır ve tam kapanmayı sağlar. Diğer cephesinden yol geçen daha geniş kısmında ise meydanın yarıçapı yaklaşık $Y2: 27$ metre ve $X2:15$ metre arasında ölçülmüştür. Aradaki açı ise yaklaşık $1/2$ (27 derece) çıkmaktadır. Bu da kapanmada sınırı oluşturur.

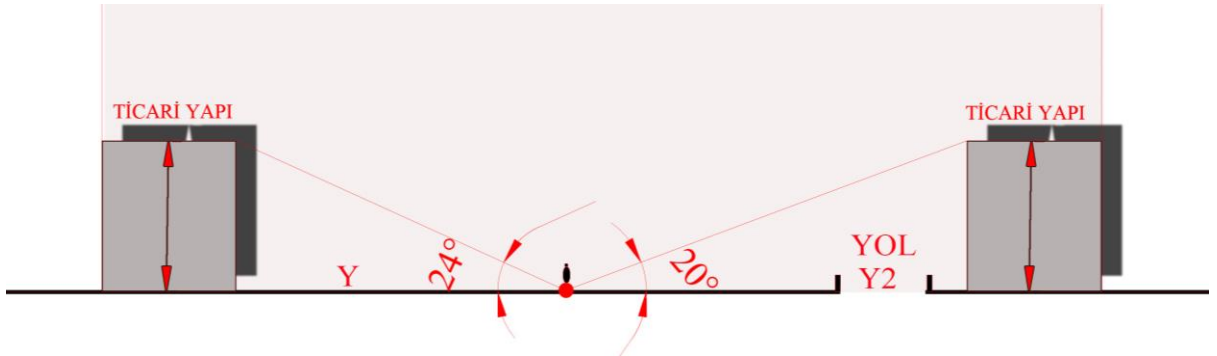

Şekil 4.16. Zafer Meydanı 2 numarayla gösterilen alanda dar alan meydan kesiti

3 numaralı bölgede tek cephede binaların yer aldığı yarıçap yaklaşık $Y:29$ metre binanın yüksekliği ise ortalama $X:15$ 'dir. Aradaki açı ise yaklaşık $1/2$ (24 derece) çıkmaktadır. Diğer cephesinden yol geçen daha geniş kısmında ise meydanın yarıçapı yaklaşık $Y2: 40$ metre ve $X2:15$ metre arasında ölçülmüştür. Aradaki açı ise yaklaşık $1/2$ (20 derece) çıkmaktadır. Bu da kapanmada sınırı oluşturur.

Şekil 4.17. Zafer Meydanı 3 numaralı gösterilen alanda meydan boyutu

Şekil 4.18. Zafer Meydanı 3 numaralı gösterilen alanda meydan kesiti

Büyükşehir belediyesi uygulamasından şehir kamerası ile Zafer Meydanı'nda canlı çekim yapılan yerler incelenmiştir. Belirli zamanlarda gündüz ve gece çekimi ekran görüntüsü alınarak kullanım yoğunluğu değerlendirilmiştir.

Şekil 4.19. Hafta içi kullanım yoğunluğu-gündüz çekimi, 12.2021

Şekil 4.20. Hafta içi kullanım yoğunluğu-gece çekimi, 12.2021

Şekil 4.21. Hafta sonu kullanım yoğunluğu-gündüz çekimi 12.2021

Şekil 4.22. Hafta sonu kullanım yoğunluğu-gece çekimi 12.2021

Şekil 4.23. Hafta içi kullanım yoğunluğu-gündüz çekimi 03.2022

Şekil 4.24. Hafta içi kullanım yoğunluğu-gece çekimi 03.2022

Meydan kullanımını değerlendirildiğinde hafta içi öğrenci ve iş için gelen insan yoğunluğu olmakla beraber gece kullanımında belirgin azalma görülmektedir. Hafta sonu ise gündüz ve gece çekimlerinde haftaya kıyasla alışveriş ve gezme amaçlı da

Ayrıca kentsel dönüşüm çalışmaları kapsamında meydandaki bazı yapıların cephe değişikliği ve tarihi Çamlıköşk kafesi yıkılarak peyzaj düzenlemesi yapılmaktadır. Meydanın tarihi cephesini oluşturan yapılar şekil 4.26,27’de yer almaktadır.

Şekil 4.26. Hoca Hasan Cami, 2019

Şekil 4.27. Kız Olgunlaşma Enstitüsü ve Atatürk Müzesi, 2022

İşlev çeşitliliği ve işleve uygun düzenlemeler

Meydanda kafelerin ve ticaret yapılarının yer alması ile sosyal ve ticari birimler iç içe geçmiştir. Meydanda bulunan kafelerde masaların dağınık şekilde yerleşerek gelişigüzel kullanılması yaya akışını kesmektedir.

Şekil 4.28. Yol üzerinde bulunan kafelerin düzensiz yerleşimi

Meydanda bulunan konutlar mevcut durumda kullanılırken; yoğunluğunun fazla olması ile ticaret ve işyerlerine artan talep ile çoğu konutlarda işlev değişikliği meydana gelmiştir. İç mekan düzenlemesinde değişiklikler yapılan pek çok konut yerini satış mağazaları, büro, kafe ve restoranlara bırakmışlardır.

Şekil 4.29. Kafe olarak kullanılan konutlar

Şekil 4.30. Büro olarak kullanılan konutlar

Şekil 4.31. Yeni yapılan iş merkezleri

Şekil 4.32. Meydanda yer alan ilçe sağlık müdürlüğü ve yanında kan alma merkezi

Şekil 4.33. Meydanda yer alan bankamatikler

Meydanlardaki işlev çeşitliliği etrafında alışveriş mekanlarının olmasıyla ve öğrencilerin aktif olarak kullanmasıyla hareketlilik kazanır.

Ticaret ağırlıklı meydan, trafik karmaşası gürültü ve hava kirliliğinden en çok etkilenen, ancak kentin tarih miraslarının yer aldığı kent merkezi olmuştur. Meydanın yayalaştırılması kent merkezlerine daha çok insan çekerek alışveriş olanağını ve sosyalleşmeyi artırmayı, iş hayatına katkı sağlamada etkili olmuştur.

Peyzaj durumu ve Donatı Elemanları

Yayalaştırılmış meydanların düzenlenmesinde en çok kullanılan kentsel donatı elemanlarından biri de su ögesidir. Durgun bir havuz ya da akan su ve fiskiyeli havuz

olarak kullanılabilen su unsurları, insanlara ferahlama duygusu vermesi nedeniyle kullanılmaktadır. Meydandaki yaya yolunun aktif kullanılması ve ticaret, eğlenme, dinlenme vb. ihtiyaçlarından dolayı bu mekânları tamamlayıcı elemanlar olan kentsel donatı elemanlarına ve oturma birimlerine ihtiyaç duyulur.

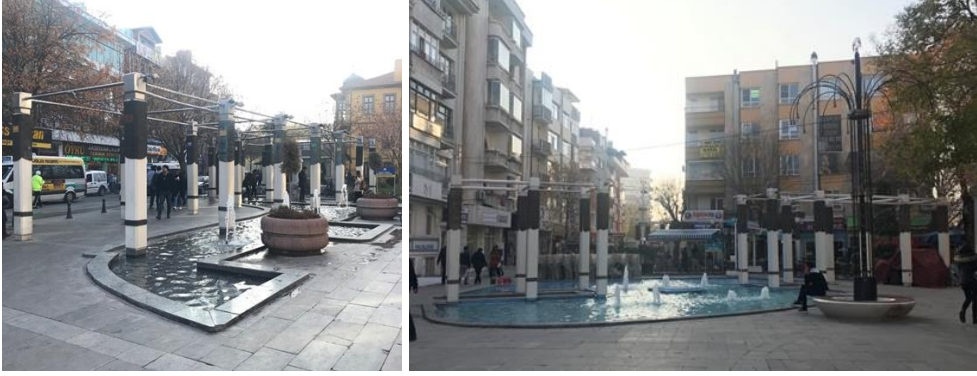
Kentsel donatı elemanı kullanılan olup etrafı süs kolonlarıyla sınırlanan su ögesi iki yerde bulunur. Sert zemin üzerindeki yeşil doku bütünsellik içinde olmamasına rağmen yeşil dokuyu oluşturmaktadır. Meydanda yeşil alan yeterli düzeyde olmayıp, sert zemin döşemesi yoğunluktadır.

Servis yolunun iki yanında bulunan çiçek saksıları, servis yolu zemin kaplaması ve yolun iki tarafında yer alan ağaçlar ile yönlendirme belirli ölçülerde sağlanabilmektedir.

Şekil 4.34. Zafer Meydanı peyzaj durumu ve çevresi

Meydanın etrafında yeşil doku olarak Alaaddin Tepesi ve yollarda kullanılan tarihi büyük ağaçlar ve süs ağaçları bulunmaktadır. Meydanda bulunan eski Gedavet Parkı'nın yeri korunarak yeni çevre düzenlemesi yapıp süs havuzları ve su perdesi tasarlanmıştır. Meydanda kentlilerin oturup dinlenebilecekleri yeşil alan yetersiz olup ve oturma birimlerinden de yeterince faydalanılamamaktadır.

Şekil 4.35. Zafer Meydanı süs havuzları

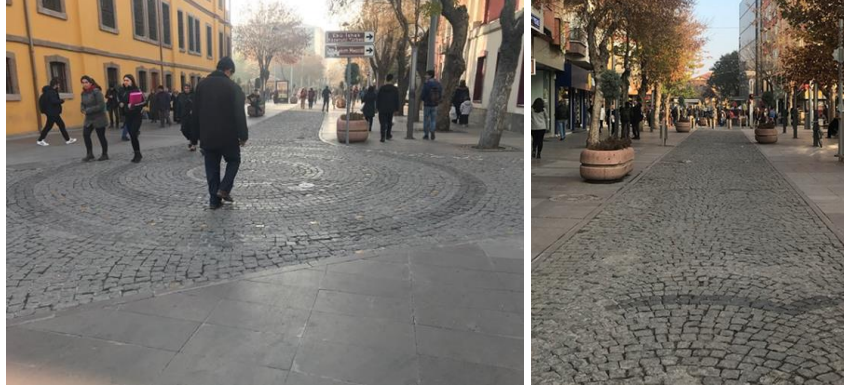
Şekil 4.36. Zafer Meydanı peyzaj öğeleri, donatı elemanları ve yer saati 2019 (yer saati restore çalışmaları sonucu kaldırılmıştır)

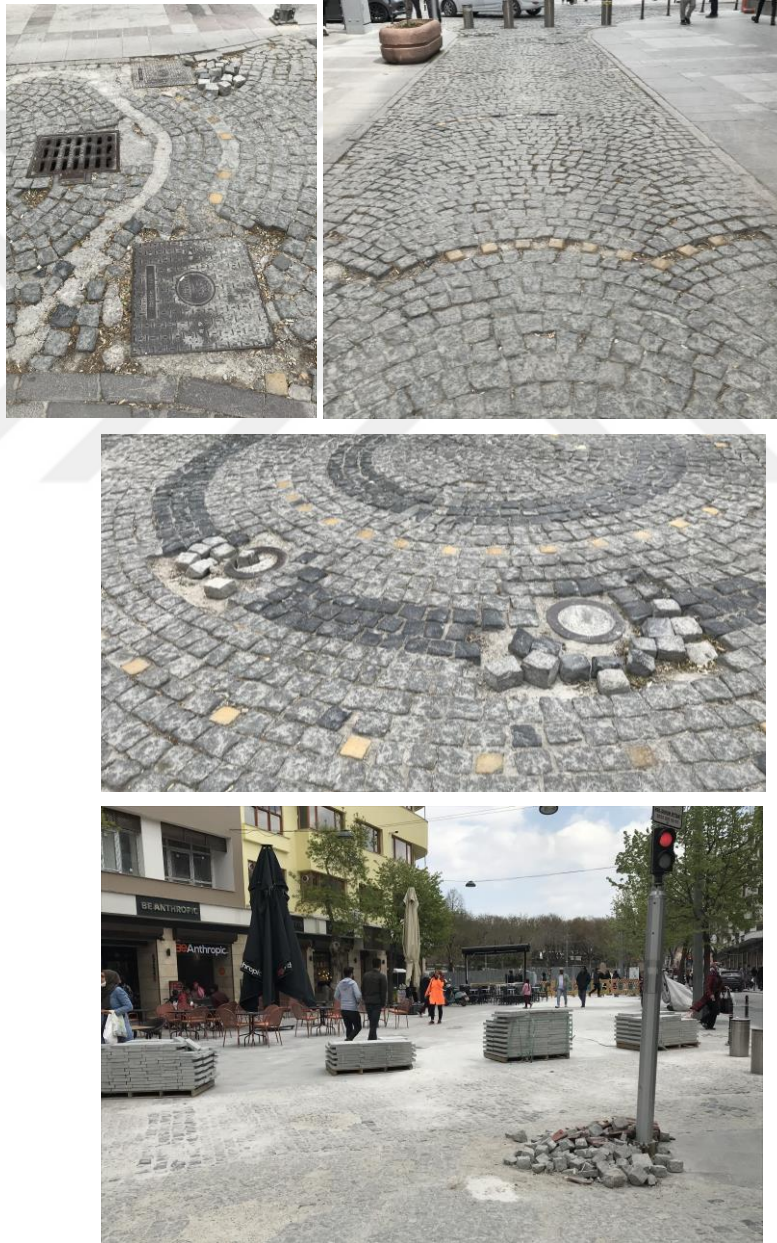
Şekil 4.37. Zafer Meydanı oturma elemanları

Zemin kaplaması

Meydanda araç yolu ve yaya yolu olarak üzere iki çeşit aksta zemin kaplaması vardır. Yaya yolu aksında zemin kaplaması olarak kaymayan zemin elemanları kullanılmıştır. Meydandaki işletmelere servis yapan araçların kullandığı akstaki yolda küp andezit taşı döşemesiyle kaplanıp yaya yolundan ayrılmıştır. Zeminde kullanılan kaymaz zemin elemanının 30 cm'ye 60 cm ölçülerinde olması ile, 60 cm'lik bölümlerde kırılmalar meydana gelmiştir. Yaya akışını ve görsel bütünlüğü olumsuz olarak etkilemiştir.

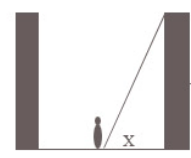

Şekil 4.38. Zafer Meydanı zemin döşemeleri

Şekil 4.39. Zafer Meydanı zemin döşeme problemleri

Çizelge 4.2. zafer meydanı meydan değerlendirme kriterleri tablosu (kırmızı işaretli alanlar özellik gösterdiğini ifade etmektedir).

DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ	ZAFER MEYDANI		DEĞERLENDİRME	
ULAŞILABİLİRLİK	Otobüs	●	Meydana ulaşımında toplu taşıma çeşitliliği vardır. Gündüzleri taşıma sayısı çok sık olmakta gece ise seyrekleşme görülür.	
	Dolmuş	●		
	Tramvay	●		
BOYUT ve KULLANIM YOĞUNLUĞU	Kullanım yoğunluğu	yakınlık ölçeği	●	Kentsel mekan içinde kişilerin birbirlerinin yüzlerini tanıyabilecekleri mesafe; 27 metre olan; yakınlık ölçeği ve bazı bölgelerde kentsel ölçek kapsamına girer. Kullanıcı profili genellikle gençlerden oluşur. Meydanın uzunluğu yaklaşık 530 m ve genişliği en dar kısımda 13 metre en geniş yerde 80 m'dir. çevre yapılar 3-5 katlıdır. x/y oranı yaklaşık 1/2 kapanmada sınır ve 1/1 ve tam kapanma olarak çıkmaktadır.
		kentsel ölçek	●	
		anıtsal ölçek		
	Kapanma oranı	1/1	●	
		1/2	●	
		1/3		
1/4				
SINIRLARIN VE GİRİŞLERİN TANIMLILIĞI	Çevre yapıların işlevleri	idari		Alanın tümü araç trafiğinden arındırılmıştır. fakat alanda araç trafiği ile yaya trafiği meydana ulaşan dar sokaklarda kesişmektedir. Meydanı sınırlandıran tarihi yapılar ve yeni yapılan iş merkezleri ve alışveriş dükkanları bulunmaktadır.
		ticari	●	
		dini		
		müze		
		kafe-restaurant	●	
	kütüphane			
Sınırların oranı		%75 yapılarla tanımlı, %25 park ile sınırlı	Meydana girişler belirgin ve algılanabilir düzeydedir.	
İŞLEV ÇEŞİTLİLİĞİ VE İŞLEVE UYGUN DÜZENLEMELER	Dinlenme	●	Meydanda kafelerin ve ticaret yapılarının yer alması ile birimler iç içe geçmiştir. Meydanda bulunan kafelerde masaların dağınık şekilde kullanılması yaya akışını kesmektedir İç mekan düzenlemesinde değişiklikler yapılan pek çok konut yerini satış mağazaları, büro, kafe ve restoranlara bırakmışlardır.	
	Konaklama			
	Tören			
	Ticari	●		
	Kültürel	●		
	Dini			
PEYZAJ DURUMU VE KENTSEL DONATI ELEMANLARI	Su ögesi	●	Meydanda yeşil alan ve sıralı yol kenarında ağaçlar vardır fakat sert zemin döşemesi yoğunluktadır. Aydınlatma elemanları yeterli düzeydedir. oturma ve dinlenme birimleri kullanıcı sayısına göre yeterli değildir. Zemin kaplaması belirli noktalarda yönlendirmeyi sağlamaktadır.	
	Yeşil doku	●		
	Aydınlatma	●		
	Zemin kaplaması	●		

4.2. Hükümet Meydanı

Hükümet meydanı grup meydan özelliği taşımasından dolayı etrafındaki Kayalıpark ve Şerafettin camisi önu bu meydanın parçaları olarak kabul edilmiştir.

Şekil 4.40. Hükümet Meydanı panorama çekimi,2022

4.2.1. Hükümet Meydanı'nın biçimsel özellikleri

Meydanın uzunluğu yaklaşık 300 m ve genişliği 170 m dir. Alan olarak ise 32,450 m²'dir. Meydan içerisinde, yer altı çarşısı ve yaya ulaşım yolları, Kayalıpark, Şerafettin cami çevresi bulunmaktadır. Kullanıcı yoğunluğuna göre meydan büyüklüğü değerlendirildiğinde büyük kentsel mekanlarda kullanılan 150 metrelik kentsel ölçek sınıfındadır.

Şekil 4.41. Hükümet Meydanı sınırları ve genel görünümü (yeşil renkli alan Hükümet Konağı önu, mavi renkli alan Kayalıpark, mor renkli alan Şerafettin Cami'nin bulunduğu alan)

Hükümet meydanı, dikdörtgen biçimli bir meydan olarak algılanmaktadır. Ayrıca çevresinde 3-4 katlı iş merkezleri, bedesten, yer altı çarşısı, Şerafettin camisinin bulunduğu meydan ile gruplanmış meydan sınıfına dahil olur. Meydanda bulunan Hükümet Binası meydanın ana aksını belirlemektedir. Meydanda bir cephe tamamen açık olduğu için tam kapalı bir mekan hissini vermemektedir.

4.2.2. Hükümet Meydanı'nın işlevsel özellikleri

Konya Kenti'nin ilk ve en önemli ticaret alanı olan meydan geleneksel merkez içinde yer alır. Günümüzde de kentin tarihi ve kültürel miraslarını bir arada bulundurur. Ayrıca, kentlilerin mal ve hizmet çeşitliliğine kolaylıkla ulaşabilmesiyle meydan çekirdek merkez haline gelmiştir. Hükümet Konağı'nın olması nedeniyle yönetsel merkez kimliğine de sahiptir. Zaman içinde değişen imar planlarına göre kat yüksekliklerinin artırılması ve çok katlı yapılaşmaya imkân tanınmasıyla meydan, merkezi iş alanına dönüşmüştür (Ter ve Özbek, 2005) Bu nedenle meydanı resmi ve ticaret meydanı olarak sınıflandırabiliriz.

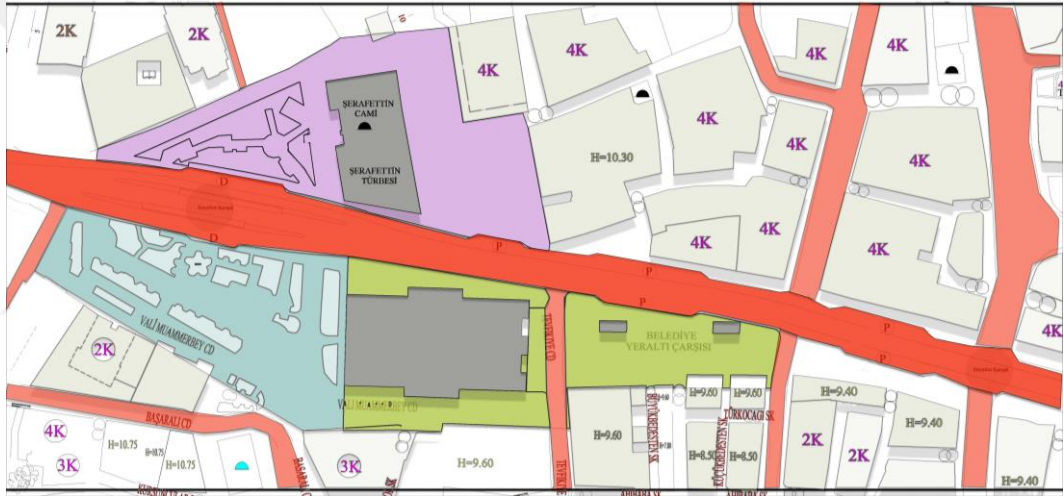
Çizelge 4.3. Hükümet meydanı, sınıflandırma tablosu (kırmızı işaretli alanlar özellik gösterdiğini ifade etmektedir).

HÜKÜMET MEYDANI		MEYDANIN YAPILDIĞI DÖNEM		
		SELÇUKLU	OSMANLI	CUMHURİYET
BİÇİM	KAPALI			
	ÇEKİRDEKSEL			
	GRUP		●	
	AMORF			
	BASKIN			
İŞLEV	TİCARİ		●	
	TRAFİK			
	DİNİ		●	
	REKREASYONEL			
	SOS. VE KÜLTÜREL		●	
	TOPLANMA			
	ÇOK FONKSİYONLU			

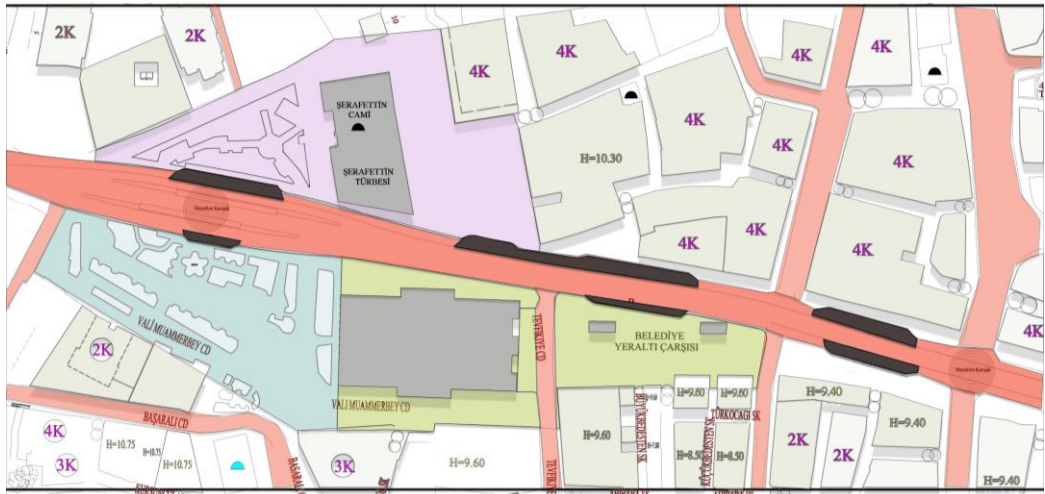
4.2.3. Değerlendirme kriterleri

Ulaşılabilirlik

Hükümet Meydanı'nın yanından geçen yolun Mevlana türbesine kadar gitmesi, meydanın ziyaretçiler tarafından kullanılmasını kolaylaştırmaktadır. Konumsal olarak merkezde olması nedeniyle yaya ve araç trafiğinin çok yoğun olmasına rağmen rekreasyonel işlevi bulunmamaktadır. Bu nedenle meydan resmi ve ticaret meydanı olarak sınıflandırabiliriz. Toplu taşıma duraklarının bulunması nedeniyle meydan aktif olarak kullanılmaktadır. Kentin her noktasından tramvay dolmuş ve otobüsle ulaşım mümkündür.

Şekil 4.42. Hükümet Meydanı, kırmızı renkli alanlar ana aks- sınırlar ve bağlantı yolları

Şekil 4.43. Hükümet Meydanı, siyah renkli alanlar araç parkları ve toplu taşıma durakları

Şekil 4.46. Hükümet Konağı önü araç park yeri

Şekil 4.47. Şerafettin Camii önü yol kenarına park edilen araçlar

Şekil 4.48. Hükümet Konağı arkası araç park yeri

Şekil 4.49. Kayalıpark önu toplu taşıma durakları

Şekil 4.50. Kayalıpark'tan Şerafettin Cami'ye bakış, toplu taşıma durakları ve tramvay hattı

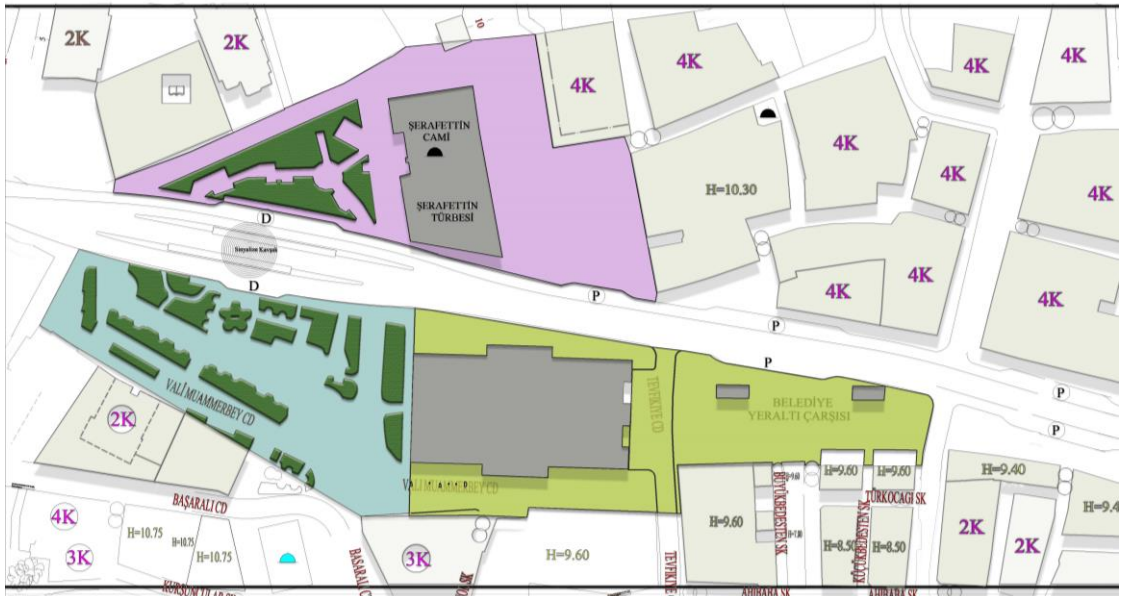

Şekil 4.51. Şerafettin Cami önu toplu taşıma durakları

düzyededir. Hükümet konağının bulunduğu meydan %50 si yapılarla tanımlıdır ve %50 si ise yol ile sınırlıdır. Şerafettin Caminin bulunduğu meydan ve Kayalıpark araç trafiğinden arındırılmıştır ve %75 yapılarla sınırlı iken %25 yol ile sınırlıdır.

Peyzaj durumu ve kentsel donatılar

Hükümet Meydanı'ndan geçilerek Mevlana Müzesi'ne ulaşılması, meydanın turistler tarafından kullanımını da sağlamaktadır. Konumsal olarak merkez bir noktada bulunması nedeniyle çok yoğun kullanılmasına rağmen rekreasyonel kullanımı yoktur. Bu da meydanın resmi ve ticari özelliğini ortaya koymaktadır. Ayrıca Şerafettin Camii'nin bulunması nedeniyle meydan namaz vakitlerinde ibadet amacıyla gelen kişiler tarafından aktif kullanılmaktadır.

Şekil 4.53. Hükümet Meydanı yeşil doku

Meydanda aydınlatma elemanları, çöp kutuları, ilan panoları, bitki kasaları, büfe, çeşme ve otobüs durakları bulunmaktadır. Kentsel donatı elemanlarının meydandaki dağılımı orantılı değildir. Genellikle oturma elemanları yetersizdir. Meydanın yeşil dokusunu Şerafettin Cami yanında bulunan park ve Kayalıpark'taki tarihi ağaçlar ve yeşil alan düzenlemesi oluşturur. Kayalıpark'ta buluna süs havuzu dışında su ögesi yer almamaktadır.

Şekil 4.54. Şerafettin Cami arkasında bulunan yeşil doku

Şekil 4.55. Kayalıpark'ta bulunan yeşil doku

Şekil 4.56. Meydanlarda bulunan aydınlatma elemanları

Şekil 4.57. Kayalıpark'ta bulunan süs havuzu

Şekil 4.58.Şerafettin Camii önünde bulunan süs havuzu

Şekil 4.59. Meydanda yer alan kentsel donatı elemanları

4.2.3.1. Hükümet konağı önü

Boyutu ve Kullanım Yoğunluğu

Kentlinin kullanımı açısından meydan büyüklüğü değerlendirildiğinde büyük kentsel mekanlarda kullanılan 150 metre ölçeğine yakın meydanlardır ve kentsel ölçek olarak değerlendirilirler. Kullanıcı profili genellikle ibadet için gelen orta yaş ve yaşlılar iş ve özel kurumlar için gelen çalışanlar ve yer altı çarşısı ile bedestene gelen genç ve orta yaşlı kesimden oluşur. Meydanın uzunluğu ortalama 107 metre genişliği ise 35 metredir. Alanı ise yaklaşık 3745 metredir. Bakan ve Konuk'un 1987'de yaptığı çalışmada, meydanların kapanma oranlarını değerlendirmiştir. Bu kaynaktan yararlanarak meydanın merkezinde bulunan bir kişinin karşısında duran yapıya uzaklığının yapının yüksekliğine oranı ile aradaki açı kapanma sınırını belirlemektedir. Buna göre meydanın en yakın iki köşesini içine alan bir daire çizilerek bu dairenin merkezi meydanın orta noktası kabul edilmiştir. Bu noktadan yapıya uzunluk ve yapının yüksekliği arasındaki açı bulunmuştur.

Şekil 4.62. Hafta içi kullanım yoğunluğu-gündüz çekimi, 12.2021

Şekil 4.63. Hafta içi kullanım yoğunluğu-gece çekimi, 12.2021

Şekil 4.64. Hafta sonu kullanım yoğunluğu-gündüz çekimi, 12.2021

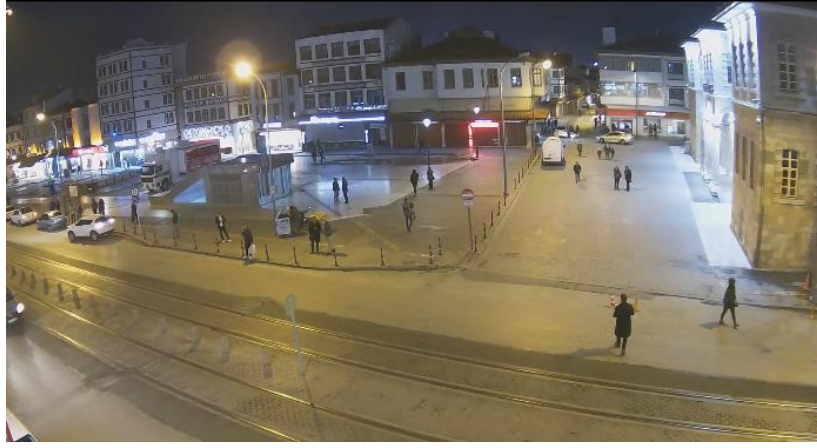
Şekil 4.65. Hafta sonu kullanım yoğunluğu-gece çekimi, 12.2021

Şekil 4.66. Hafta içi kullanım yoğunluğu-gündüz çekimi, 03.2022

Şekil 4.67. Hafta sonu kullanım yoğunluğu-gündüz çekimi, 03.2022

Şekil 4.68. Hafta sonu kullanım yoğunluğu-gündüz çekimi, 03.2022

Meydan kullanımını değerlendirildiğinde hafta içi alışveriş ve iş için gelen insan yoğunluğu olmakla beraber gece kullanımında idari yapıların kapanması ve dükkanların da akşamüzeri kapanması ile meydanın işlevi azalmaktadır. Kullanıcı sayısında belirgin azalma görülmektedir. Hafta sonu ise gündüz çekimlerinde hafta içine kıyasla alışveriş ve gezme amaçlı da insanların katılımı olması nedeniyle kullanım yoğunluğu daha fazladır. İklim koşullarına göre ise meydan idari yapıların, yer altı çarşısının olması ve toplu taşıma duraklarının olması nedeniyle sosyal ve kültürel imkanları sayesinde hem yazın hem kışın aktif olarak kullanılmaktadır.

İşlev çeşitliliği ve işleve uygun düzenlemeler

Meydanda tarihi yapıların ve ticaret yapılarının birlikte yer alması ile kurumsal ve ticaret birimleri iç içe geçmiştir. Meydanda bulunan yapılar halihazırda kullanılırken; yoğunluğun fazla olması ile ticarethanelere artan talep doğrultusunda bazı yapılarda işlev değişikliği meydana gelmiştir. Hükümet konağı karşısında bulunan iş merkezleri ve eski oteller iç mekan düzenlemesinde değişiklikler yapılarak yerini satış mağazaları, büro, restoranlara bırakmışlardır.

Ticaret ağırlıklı meydan, trafik karmaşası gürültü ve hava kirliliğinden en çok etkilenen, ancak kentin tarih miraslarının yer aldığı kent merkezi olmuştur. Meydanın önünden tramvay hattının geçmesi kent merkezine ulaşımı daha kolaylaştırmıştır.

Şekil 4.71. Hükümet Konağı karşısı yoğunluğu azaltmak için yapılan yer altı çarşısı ve sarraflar

Şekil 4.72. Tarihi Yüzüktaşı Binası ve Saray Çarşısı

Şekil 4.73. Sarraflar Çarşısı karşısında eski Şahin Oteli ve Fatih Çarşısı

Şekil 4.74. Fatih Çarşısı yanında Ziraat bankası ve yeni yapılan alışveriş dükkanları

Şekil 4.75. Hükümet Konağı ve Şerafettin Camiye bakış

Zemin kaplaması

Zemin kaplaması olarak bazı yerlerde farklılık gösterir ve bütünsellik açısından incelendiğinde birbiriyle uyumlu olmayan bir görüntü içerir.

Hükümet Konağı önü, yer altı çarşının bulunduğu zeminde belli bir kısma kadar traverten taş kaplama iken bazı bölümler doğal taş kaplaması bazı yürüyüş yolları ile andezit taş kaplaması ile kaplanmıştır. Hükümet Binası ile cadde arasında kalan alan tamamen sert zeminden oluşmakta ve hiçbir bitkisel materyal içermemektedir. Zemin materyali yer yer değişiklik göstermekte ve bütün olarak uyumsuz bir görüntü ortaya

çıkılmaktadır. Yer altı çarşısının bulunduğu alana iki basamakla inilir ayrıca meydan inen rampa bulunur. Meydanın bütün olarak algılanmasında etkili bir unsur olmuştur.

Şekil 4.76. Hükümet Meydanı rampayla meydana giriş

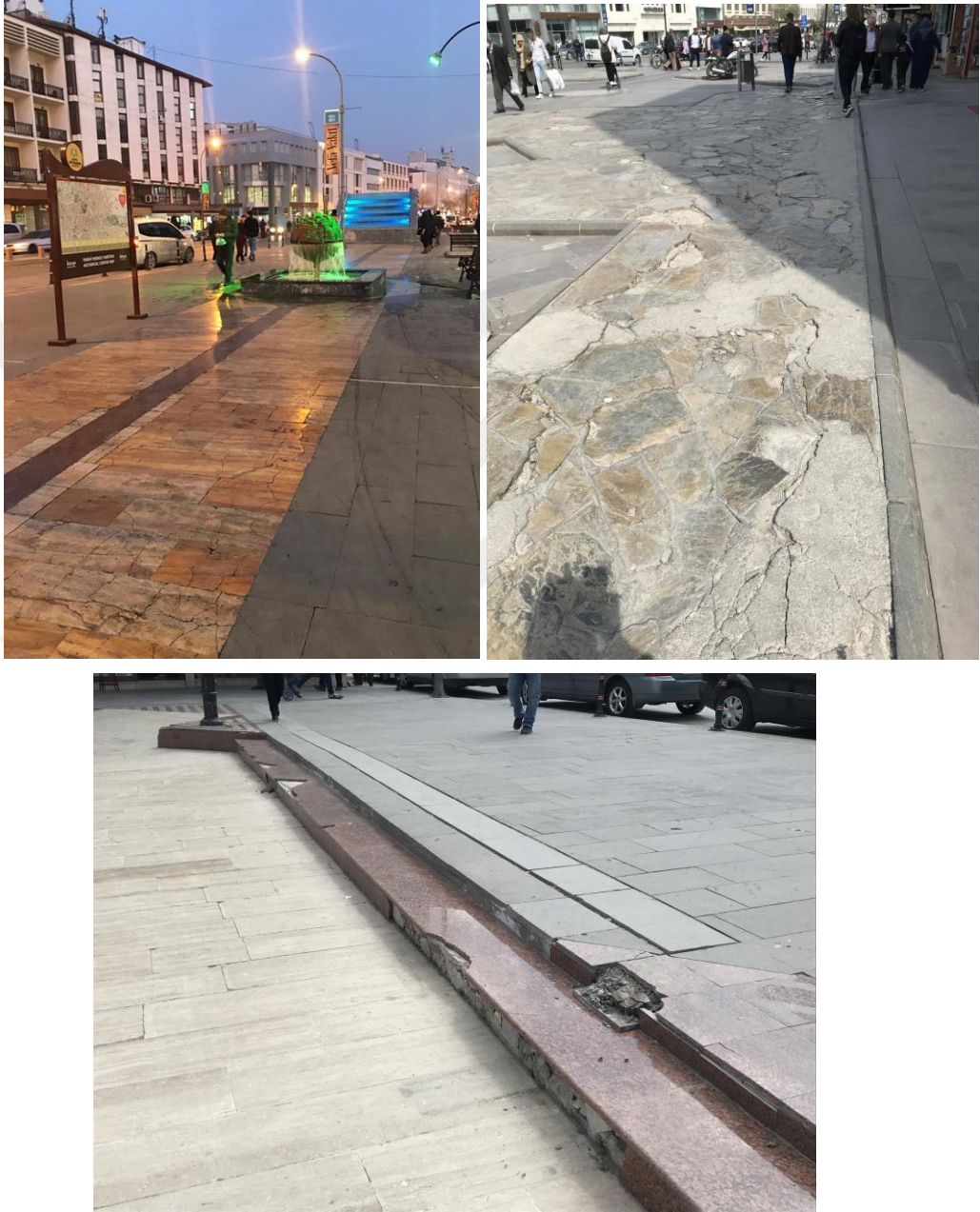

Şekil 4.77. Hükümet Meydanı zemin döşemesi

Şekil 4.78. Hükümet Meydanı bedestene araç girişi olan yerde andezit taş kaplaması bulunur.

Traverten taş ile kaplanan kısım da kışın kar yağması veya ıslanması ile kaygan bir zemin haline gelmektedir. Andezit taş ile kaplanan kısımlarda ise yer yer kırılmalar meydana gelmiştir.

Şekil 4.79. Zemin kaplamasında meydana gelen kırılmalar

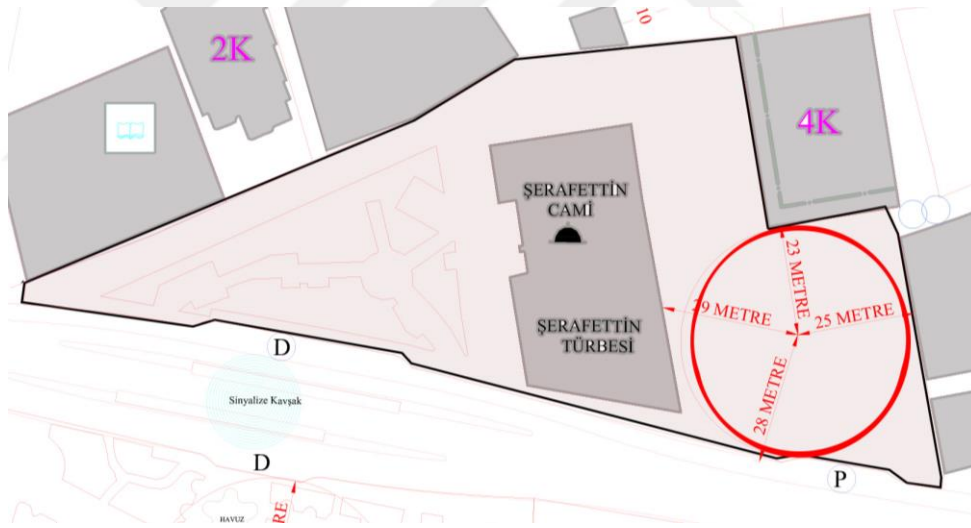
Çizelge 4.4. Hükümet Konağının bulunduğu meydan, değerlendirme kriterleri tablosu (kırmızı işaretli alanlar özellik gösterdiğini ifade etmektedir).

DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ	HÜKÜMET MEYDANI HÜKÜMET KONAĞI ÖNÜ		DEĞERLENDİRME	
ULAŞILABİLİRLİK	Otobüs	●	Meydana ulaşımında toplu taşıma çeşitliliği vardır. Gündüzleri taşıma sayısı çok sık olmakta gece ise seyrekleşme görülür.	
	Dolmuş	●		
	Tramvay	●		
BOYUT ve KULLANIM YOĞUNLUĞU	Kullanım yoğunluğu	yakınlık ölçeği		Kentlinin kullanımı açısından meydan büyüklüğü değerlendirildiğinde büyük kentsel mekanlarda kullanılan 150 metre ölçeğine yakındır ve kentsel ölçek olarak değerlendirilir. kullanıcı profili orta yaş ve yaşlılardır. Meydanın uzunluğu yaklaşık 107 m ve genişliği 34 m'dir. çevre yapıların yüksekliği yaklaşık 9-12 m'dir. x/y oranı yaklaşık 1/2 (30) ve 1/3(18) oranları bulunur. kapanmada sınır ve en az kapanma olarak çıkmaktadır.
		kentsel ölçek	●	
		anıtsal ölçek		
	Kapanma oranı	1/1		
		1/2	●	
1/3		●		
1/4				
SINIRLARIN VE GİRİŞLERİN TANIMLILIĞI	Çevre yapıların işlevleri	idari	●	Alan araç trafiğinden arındırılmamıştır. Hükümet konağı önü ve yan tarafı otopark olarak kullanılır ve meydanın iki cephesi yola bakmaktadır. Kayalıpark sınırlarını oluşturur fakat Şerafettin camiyle arasında yol olduğu için bütünlük oluşturmaz. Meydanı sınırlayan yapılardan ulvi sultan mescidi, yüzükaşı binası hükümet konağı ve bedesten meydanın tarihi cephesini oluşturur. Meydana girişler belirgin ve algılanabilir düzeydedir. Meydanın iki cephesi yapılarla sınırlanmıştır fakat tam olarak kapalılık hissi oluşturmaz.
		ticari	●	
		dini		
		müze		
		kafe-restaurant		
	kütüphane			
Sınırların oranı		%50 yapılarla tanımlı, %50 yol ile sınırlı		
İŞLEV ÇEŞİTLİLİĞİ VE İŞLEVE UYGUN DÜZENLEMELER	Dinlenme		Toplu taşıma noktalarının olması nedeniyle kentliler için tolanma-buluşma ve dağılma noktası olmuştur. Tarihi bedestenin yer alması çeşitli dükkanların ve sarrafların yer almasıyla kentliler alışveriş noktası olarak aktif kullanırlar. ayrıca yer altı çarşının olması alanda daha fazla iş merkezi ve dükkan olmasına imkan sağlamıştır.	
	Konaklama			
	Tören	●		
	Ticari	●		
	Kültürel	●		
	Dini			
PEYZAJ DURUMU VE KENTSEL DONATI ELEMENLARI	Su ögesi ve Yeşil doku		Meydanda içinde oturma birimleri ve yeşil doku hiç bulunmaz. Sert zemin döşemesi ile kaplıdır. Aydınlatma elemanları gece yeterli düzeyde değildir. Zemin kaplaması belirli yerlerde yönlendirmeyi sağlamıştır.	
	Aydınlatma	●		
	Oturma birimleri			
	Zemin kaplaması	●		

4.2.3.2. Şerafettin Cami'nin bulunduğu meydan

Boyutu ve Kullanım Yoğunluğu

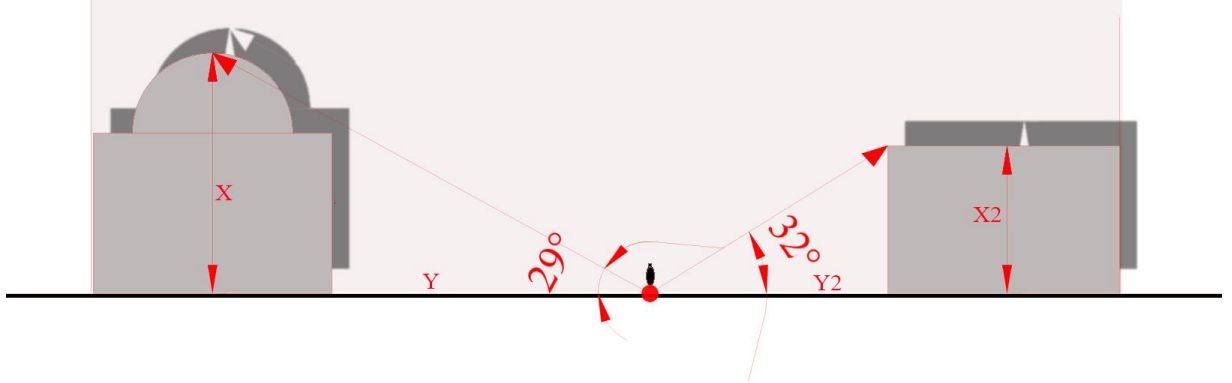
Kentlinin kullanımı açısından meydan büyüklüğü değerlendirildiğinde büyük kentsel mekanlarda kullanılan 150 metre ölçeğine yakın bir meydanlar ve kentsel ölçek olarak değerlendirilir. Meydanın uzunluğu yaklaşık 54 metre, genişliği ise 51 metredir. Meydanın alanı yaklaşık 2754 metrekare çıkmaktadır. Kullanıcı profili genellikle orta yaş ve yaşlılardır. Bakan ve Konuk'un 1987'de yaptığı çalışmada, meydanların kapanma oranlarını değerlendirmiştir. Bu kaynaktan yararlanarak meydanın merkezinde bulunan bir kişinin karşısında duran yapıya uzaklığının yapının yüksekliğine oranı ile aradaki açı kapanma sınırını belirlemektedir. Buna göre meydanın en yakın iki köşesini içine alan bir daire çizilerek bu dairenin merkezi meydanın orta noktası kabul edilmiştir. Bu noktadan yapıya uzunluk ve yapının yüksekliği arasındaki açı bulunmuştur.

Şekil 4.80. Şerafettin Cami'nin bulunduğu meydan boyutu

Meydanın tam orta noktasında duran bir kişinin, yapıların yüksekliğinin meydanın uzunluğu ile yaptığı açı hesaplanarak kapanma oranı bulunmuştur. Meydanın üç cephesi yapılarla sınırlı iken tek cephesinden yol geçmektedir. Buna göre alanda meydanın en kısa yarıçapı yaklaşık Y2:23 metre ölçülmüştür. Karşısında duran idari yapının yüksekliği ise yaklaşık X2:12 metredir. Aradaki açı ise yaklaşık 1/1 (32 derece) tam kapanma olarak çıkmaktadır. Meydanın ortasında duran bir kişinin Şerafettin

Cami'sine uzaklığı yaklaşık $Y:29$ metre'dir. Caminin yüksekliği ise ortalama $X:21$ metredir. Aradaki açı ise yaklaşık $1/2$ (29 derece) çıkmaktadır. Bu da kapanmada sınır demektir.

Şekil 4.81. Şerafettin Cami'nin bulunduğu meydan kesiti

Büyükşehir belediyesi uygulamasından şehir kamerası ile meydanında canlı çekim yapılan yerler incelenmiştir. Belirli zamanlarda gündüz ve gece çekimi ekran görüntüsü alınarak kullanım yoğunluğu değerlendirilmiştir.

Şekil 4.82. Hafta içi kullanım yoğunluğu-gündüz çekimi, 12.2021

Şekil 4.83. Hafta içi kullanım yoğunluğu-gece çekimi, 12.2021

Şekil 4.84. Hafta sonu kullanım yoğunluğu-gündüz çekimi, 12.2021

Şekil 4.85. Hafta sonu kullanım yoğunluğu-gece çekimi, 12.2021

Şekil 4.86. Hafta sonu kullanım yoğunluğu-gündüz çekimi, 03.2022

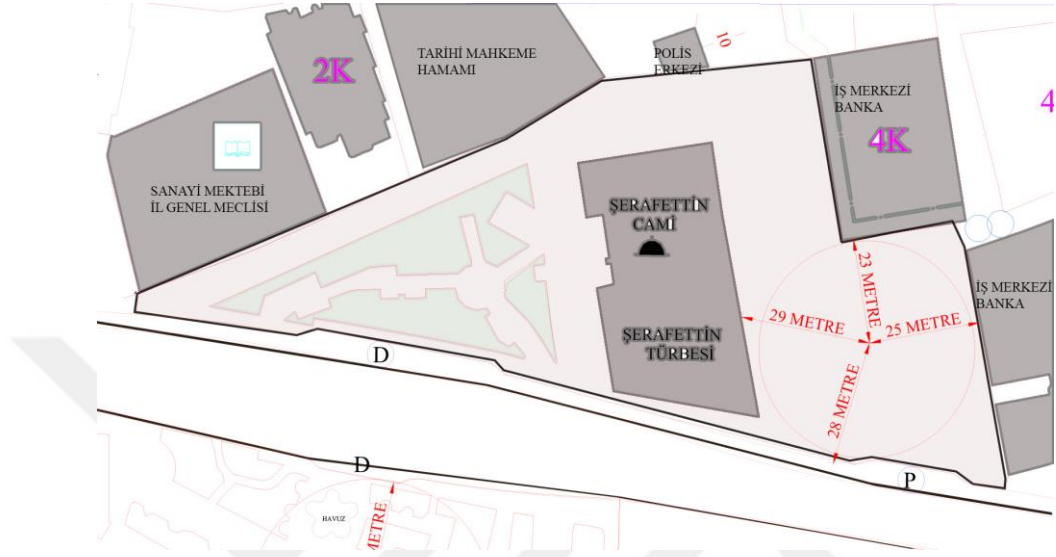
Şekil 4.87. Hafta sonu kullanım yoğunluğu-gece çekimi, 03.2022

Meydan kullanımını değerlendirildiğinde hafta içi ibadet için gelen insanlar ve çevrede bulunan resmi kurumlar ile bankalarda çalışanlar ve iş takibi için gelen insanların oluşturduğu yoğunluk olmakla beraber gece kullanımında idari yapıların kapanması ve dükkanların da akşamüzeri kapanması ile meydanın işlevi azalmaktadır. Kullanıcı sayısında belirgin azalma görülmektedir. Hafta sonu ise gündüz çekimlerinde hafta içine kıyasla alışveriş ve gezme amaçlı da insanların katılımı olması nedeniyle kullanım yoğunluğu daha fazladır. İklim koşullarına göre toplu taşıma duraklarının olması sayesinde hem yazın hem kışın aktif olarak kullanılmaktadır.

İşlev çeşitliliği ve işleve uygun düzenlemeler

Meydanda yer alan Şerafettin cami Osmanlı döneminden beri ibadet için gelen insanların buluşma noktası olmuştur. Tarihi Konya Çarşısının içinde olması kentin

merkezi haline gelmesini sağlamıştır. Caminin arkasında bulunan eski bedestenin yıkılmasıyla yapılan sanayi mektebi binası hala korunup günümüzde zabıta müdürlüğü olarak kullanılmaktadır. Tarihi mahkeme hamamı da restore edilmiştir. Hamamın etrafında kahvehaneler ve hediyelik eşya dükkanları ve lokantalar kullanılmaktadır.

Şekil 4.88. Şerafettin Cami'nin bulunduğu meydan çevre yapılar

Şekil 4.89. Şerafettin cami ve yanında bulunan tarihi Muallimhane

Şekil 4.90. Kültür ve Turizm Bakanlığı Vakıflar Genel Müdürlüğü ve Vakıfbank, tarihi yapı olan yapı kredi bankası binası ve yanında işyerleri işlevi ile düzenlenen yapılar

Şekil 4.91. Sanayi mektebi yerine kullanılan Zabıta Müdürlüğü

Şekil 4.92. Tarihi mahkeme hamamı ve evresi

Zemin kaplaması

Şerafettin Caminin bulunduğu kısımda doğal taş döşemesi yapılmıştır. Caminin arkasında bulunan parkın ve tarihi Mahkeme Hamamı'nın arasında bulunan yürüyüş yolunda arnavut taşı döşemesi yapılmıştır. Alan araç trafiğinden arındırılmıştır. %75 yapılarla sınırlı iken meydanın önünden yol geçmesi ile %25 yol ile sınırlıdır.

Şekil 4.93. Şerafettin cami önü zemin kaplaması geçişi

Şekil 4.94. Şerafettin cami önü zemin kaplaması geçişi

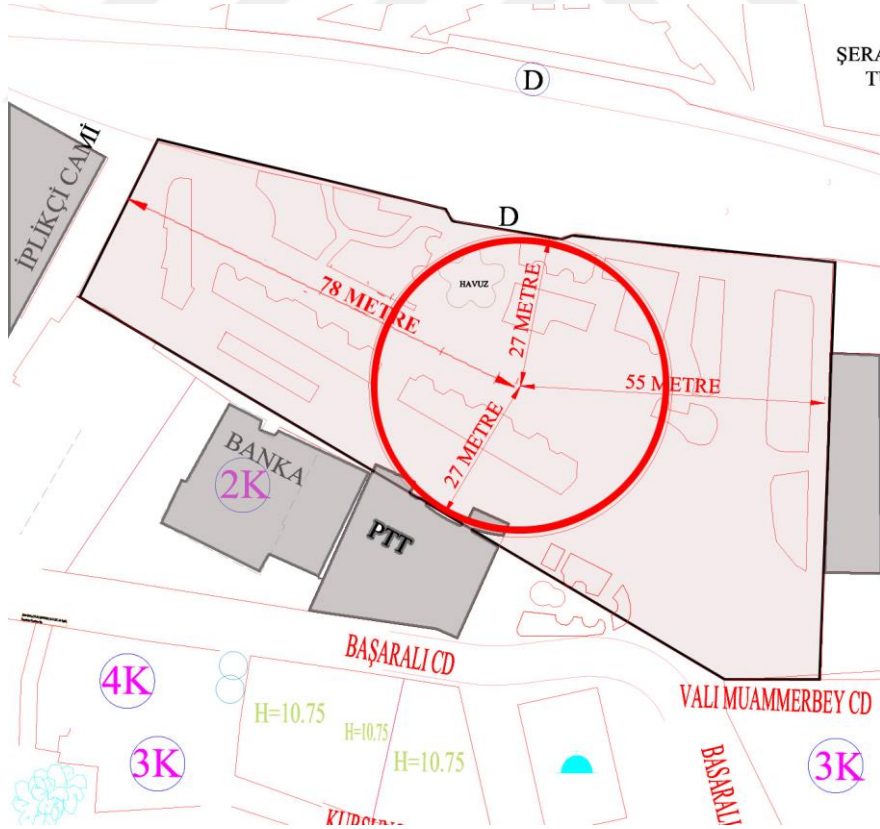
Çizelge 4.5. Şerafettin Cami'nin bulunduğu meydan, değerlendirme kriterleri tablosu (kırmızı işaretli alanlar özellik gösterdiğini ifade etmektedir).

DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ	HÜKÜMET MEYDANI ŞERAFETTİN CAMİ ÖNÜ		DEĞERLENDİRME	
ULAŞILABİLİRLİK	Otobüs	●	Meydana ulaşımında toplu taşıma çeşitliliği vardır. Gündüzleri taşıma sayısı çok sık olmakta gece ise seyrekleşme görülür.	
	Dolmuş	●		
	Tramvay	●		
BOYUT ve KULLANIM YOĞUNLUĞU	Kullanım yoğunluğu	yakınlık ölçeği		Kentlinin kullanımı açısından meydan büyüklüklüğü değerlendirildiğinde büyük kentsel mekanlarda kullanılan 150 metre ölçeğine yakındır ve kentsel ölçek olarak değerlendirilir. kullanıcı profili orta yaş ve yaşlılardır. Meydanın uzunluğu yaklaşık 51 m ve genişliği 54 m'dir. Caminin yüksekliği yaklaşık 21 m'dir. ve çevre yapıların yüksekliği yaklaşık 12 m'dir. x/y oranı yaklaşık 1/2 oran kapanmada sınır olarak çıkmaktadır.
		kentsel ölçek	●	
		anıtsal ölçek		
	Kapanma oranı	1/1		
		1/2	●	
1/3				
1/4				
SINIRLARIN VE GİRİŞLERİN TANIMLILIĞI	Çevre yapıların işlevleri	idari	●	Alan araç trafiğinden arındırılmıştır. Meydanı sınırlandıran yapılardan tarihi hamam ve sanayi mektebinin hala kullanılması meydanın tarihi cephesini oluşturur. Çevrede yer alan işyerleri ve bankalar kentliler tarafından kullanılır. Turistler için kafe ve restaurant sayısı ve yeterli değildir.
		ticari	●	
		dini	●	
		müze		
		kafe-restaurant		
		kütüphane		
	Sınırların oranı		%75 yapılarla tanımlı, %25 yol ile sınırlı	Meydana girişler belirgin ve algılanabilir düzeydedir. meydanın tek cephesinden yol geçtiği için yapılarla sınırlanmış hissi oluşturur.
İŞLEV ÇEŞİTLİLİĞİ VE İŞLEVE UYGUN DÜZENLEMELER	Dinlenme		Meydanda ticaret yapıları ve bankaların yer alması ile birimler iç içe geçmiştir. Şerafettin caminin olması ibadet için gelenler meydanın aktif olmasını sağlar. genellikle geçiş mekanı olarak kullanılır. özel günlerde tören alanı olarak tolanma ve buluşma noktası olabilir.	
	Konaklama			
	Tören	●		
	Ticari	●		
	Kültürel			
	Dini	●		
PEYZAJ DURUMU VE KENTSEL DONATI ELEMANLARI	Su ögesi ve Yeşil doku	●	Meydanda caminin arkasındaki park dışında yeşil alan bulunmamaktadır. Sert zemin döşemesi yoğunluktadır. Aydınlatma elemanları gece yeterli düzeydedir. Oturma ve dinlenme birimleri yoktur. Zemin kaplaması yönlendirmeyi sağlama amaçlı yapılmıştır.	
	Aydınlatma	●		
	Oturma birimleri			
	Zemin kaplaması	●		

4.2.3.1. Kayalıpark

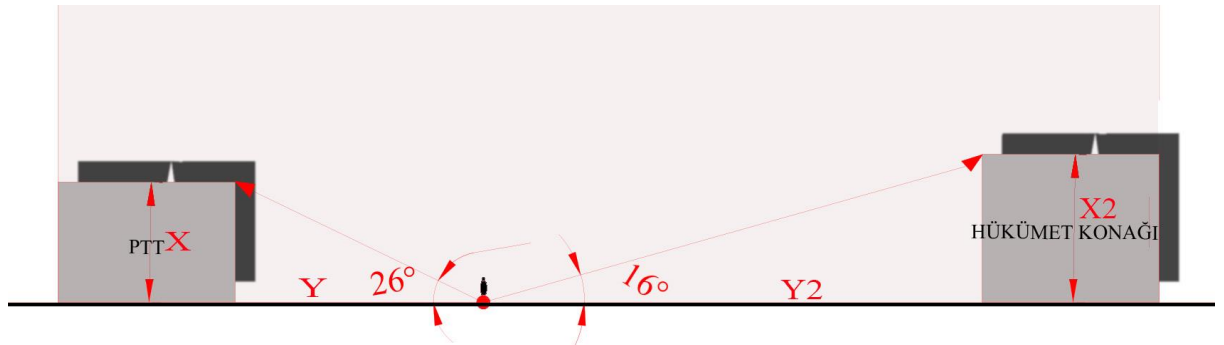
Boyutu ve Kullanım Yoğunluğu

Kentlinin kullanımı açısından meydan büyüklüğü değerlendirildiğinde büyük kentsel mekanlarda kullanılan 150 metre ölçeğine yakın bir meydanlar ve kentsel ölçek olarak değerlendirilir. Meydanın uzunluğu yaklaşık 133 metre genişliği ise 54 metredir. Alanın yaklaşık değeri ise 7182 metrekaredir. Kullanıcı profili genellikle orta yaş ve yaşlılardır. Bakan ve Konuk'un 1987'de yaptığı çalışmada, meydanların kapanma oranlarını değerlendirmiştir. Bu kaynaktan yararlanarak meydanın merkezinde bulunan bir kişinin karşısında duran yapıya uzaklığının yapının yüksekliğine oranı ile aradaki açı kapanma sınırını belirlemektedir. Buna göre meydanın en yakın iki köşesini içine alan bir daire çizilerek bu dairenin merkezi meydanın orta noktası kabul edilmiştir. Bu noktadan yapıya uzunluk ve yapının yüksekliği arasındaki açı bulunmuştur.

Şekil 4.95. Kayalıpark Meydan boyutu

Meydanın üç cephesi yapılarla sınırlı iken tek cephesinden yol geçmektedir. Buna göre alanda meydanın en kısa yarıçapı yaklaşık $Y:12$ metre ölçülmüştür. Karşısında duran idari yapının yüksekliği ise yaklaşık $X2:12$ metredir. Aradaki açı ise yaklaşık $1/2$ (26 derece) kapanmada sınır olarak çıkmaktadır. Meydanın ortasında duran bir kişinin Hükümet Konağına uzaklığı yaklaşık $Y2:55$ metre'dir. Yapının yüksekliği ise ortalama $X2:15$ metredir. Aradaki açı ise yaklaşık $1/3$ (16 derece) çıkmaktadır. Bu da kapanmada en az sınır demektir.

Şekil 4.96. Kayalıpark Meydan kesiti

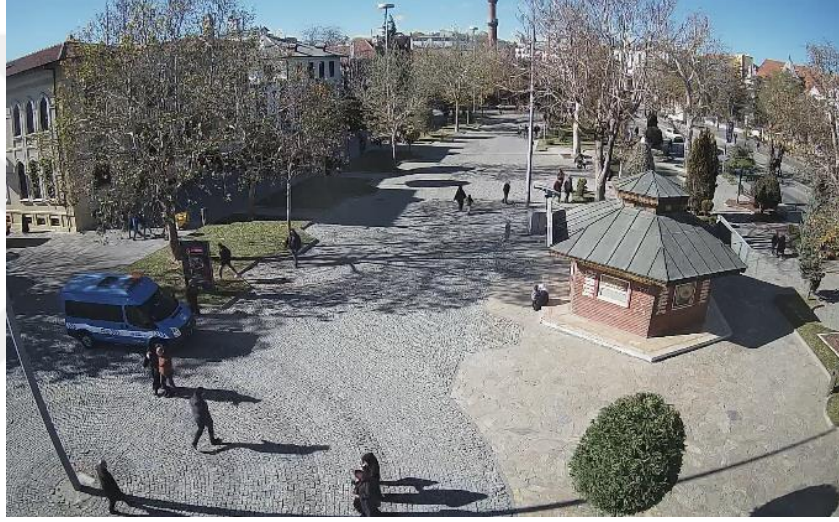
Büyükşehir belediyesi uygulamasından şehir kamerası ile meydanında canlı çekim yapılan yerler incelenmiştir. Belirli zamanlarda gündüz ve gece çekimi ekran görüntüsü alınarak kullanım yoğunluğu değerlendirilmiştir.

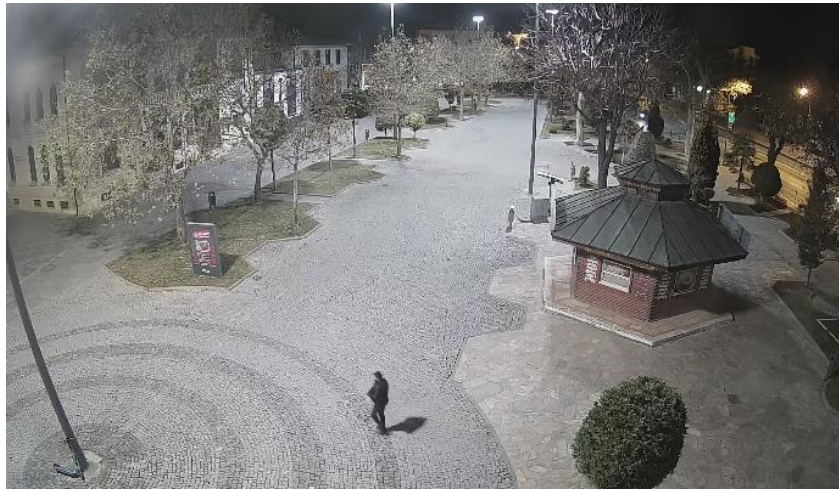
Şekil 4.97. Hafta içi kullanım yoğunluğu-gündüz çekimi, 12.2021

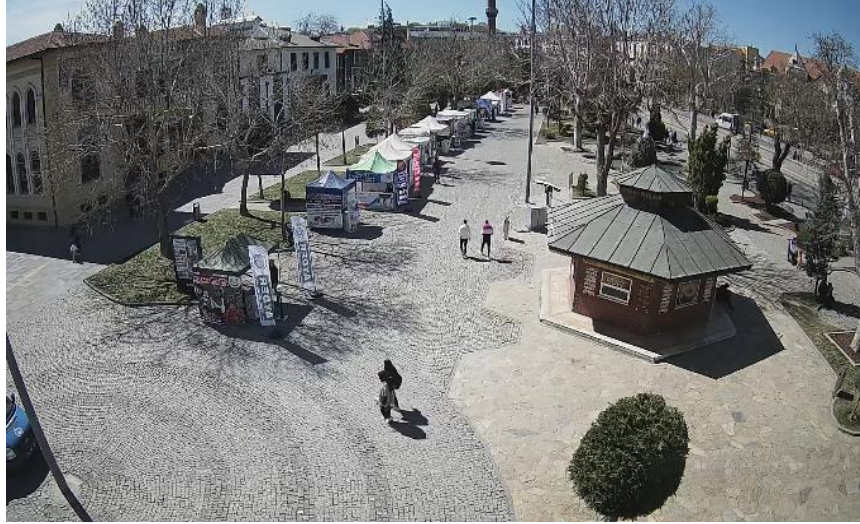
Şekil 4.98. Hafta içi kullanım yoğunluğu-gece çekimi,12.2021

Şekil 4.99 Hafta sonu kullanım yoğunluğu-gündüz çekimi, 12.2021

Şekil 4.100. Hafta sonu kullanım yoğunluğu-gece çekimi,12.2021

Şekil 4.101. Hafta içi kullanım yoğunluğu-gündüz çekimi,04.2022

Şekil 4.102. Hafta içi kullanım yoğunluğu-gece çekimi,04.2022

Meydan kullanımını değerlendirildiğinde hafta içi ibadet için gelen insanlar ve çevrede bulunan resmi kurumlar ile bankalarda çalışanlar ve iş takibi için gelen insanların oluşturduğu yoğunluk olmakla beraber gece kullanımında idari yapıların kapanması ve dükkanların da akşamüzeri kapanması ile meydanın işlevi azalmaktadır. Kullanıcı sayısında belirgin azalma görülmektedir. Hafta sonu ise gündüz çekimlerinde hafta içine kıyasla alışveriş ve gezme amaçlı da insanların katılımı olması nedeniyle kullanım yoğunluğu daha fazladır. Ramazan ayında yardım dernekleri meydanda yer alır. İklim koşullarına göre toplu taşıma duraklarının olması sayesinde hem yazın hem kışın aktif olarak kullanılmaktadır.

İşlev çeşitliliği ve işleve uygun düzenlemeler

Meydanda yer alan Hükümet konağı Osmanlı döneminden beri kutlamalar ve törenler için insanların buluşma noktası olmuştur. Hükümet konağının arkasında bulunan Ulvi Sultan Mescidi'nin yıkılmasıyla park olarak kullanılmaya başlanmıştır. Toplu taşıma durakları için merkez noktadır. Meydanın yeşil alan ihtiyacını Kayalıpark'ta bulunan ağaçlar ve kaldırım bulunan çim kaplama sağlar. Kentlilerin meydanı geçiş noktası olarak kullanırken yeşil doku sayesinde bekleme oturup dinlenmeleri için imkan sağlar. Meydanda bulunan cumhuriyetin ilk yıllarında yapılan PTT ve Ziraat Bankası hala kullanılmaktadır. Meydanın solunda yer alan İplikçi Cami de Osmanlı döneminden beri ibadet için kullanılmaktadır.

Şekil 4.103. Kayalıpark çevre yapılar

Şekil 4.104. Kayalıpark'tan Hükümet Konağına bakış, yeniden yapılan Ulvi Sultan Mesciti

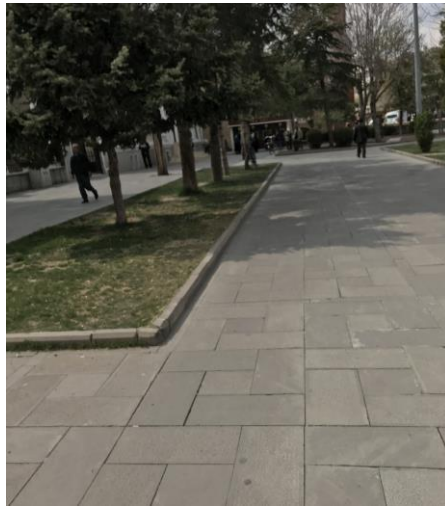
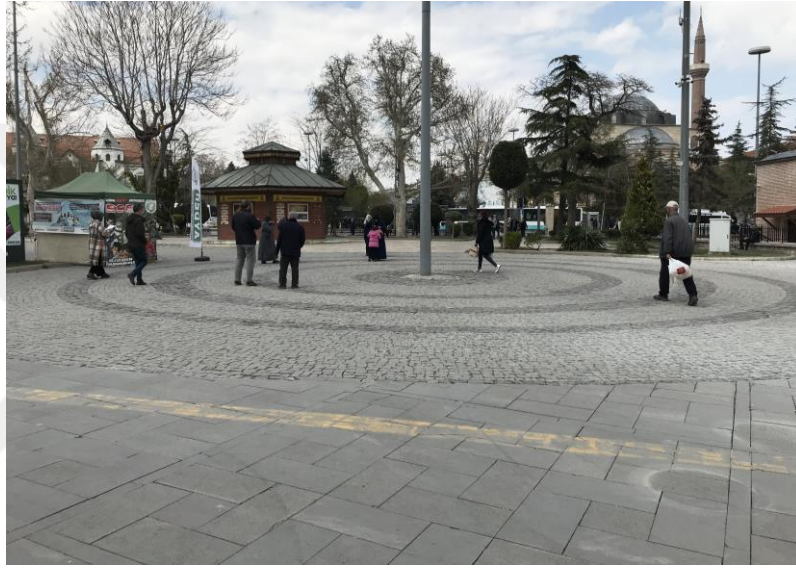
Şekil 4.105. Kayalıpark'ta bulunan PTT binası, Türk Telekom müşteri hizmetleri ve Ziraat Bankası ile bankamatikleri

Şekil 4.106. Kayalıpark'taki İnce Minareli Medrese ve meydanın ortasında bulunan büfe

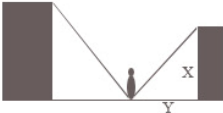
Zemin kaplaması

Kayalıpark'ta bulunan PTT binası ve bankaların önü ve hükümet konağının bulunduğu kısım doğal taş döşemesi yapılmıştır. Meydana araç girişinin yapıldığı yerde ve yürüyüş alanlarının bazı bölgelerinde yoğunlukla andezit taşı ile kaplanmıştır. Meydanda yeşil doku sert zemin döşemesi ile orantılıdır. Alan araç trafiğinden arındırılmıştır. %75 yapılarla sınırlı iken meydanın önünden yol geçmesi ile %25 yol ile sınırlıdır.

Şekil 4.107. Kayalıpark'ta zemin kaplama çeşitleri

Çizelge 4.6. Kayalipark, değerlendirme kriterleri tablosu (kırmızı işaretli alanlar özellik gösterdiğini ifade etmektedir).

DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ	HÜKÜMET MEYDANI KAYALIPARK		DEĞERLENDİRME	
ULAŞILABİLİRLİK	Otobüs	●	Meydana ulaşımında toplu taşıma çeşitliliği vardır. Gündüzleri taşıma sayısı çok sık olmakta gece ise seyrekleşme görülür.	
	Dolmuş	●		
	Tramvay	●		
BOYUT ve KULLANIM YOĞUNLUĞU	Kullanım yoğunluğu	yakınlık ölçeği		Kentlinin kullanımını açısından meydan büyüklüğü değerlendirildiğinde büyük kentsel mekanlarda kullanılan 150 metre ölçeğine yakındır ve kentsel ölçek olarak değerlendirilir.kullanıcı profili orta yaş ve yaşlılardır. Meydanın uzunluğu yaklaşık 134 m ve genişliği 54 m'dir. çevre yapıların yüksekliği yaklaşık 10-12 m'dir. x/y oranı yaklaşık 1/2 ve 1/3 oranları bulunur. kapanmada sınır olarak çıkmaktadır.
		kentsel ölçek	●	
		anıtsal ölçek		
	Kapanma oranı	1/1		
		1/2	●	
1/3		●		
1/4				
SINIRLARIN VE GİRİŞLERİN TANIMLILIĞI	Çevre yapıların işlevleri	idari	●	Alan araç trafiğinden arındırılmıştır. Meydanı sınırlandıran yapılardan cumhuriyetin ilk zamanları açılan ptt ve banka hala kullanılmaktadır. ulvi sultan mesciti ve iplikçi cami meydanın tarihi cephesini oluşturur. kentliler ve turistler için kafe ve restaurant sayısı ve yeterli değildir.
		ticari	●	
		dini	●	
		müze		
		kafe-restaurant		
		kütüphane		
	Sınırların oranı	%75 yapılarla tanımlı, %25 yol ile sınırlı		Meydana girişler belirgin ve algılanabilir düzeydedir. Meydanın tek cephesinden yol geçtiği için yapılarla sınırlanmış hissi oluşturur.
İŞLEV ÇEŞİTLİLİĞİ VE İŞLEVE UYGUN DÜZENLEMELER	Dinlenme	●	İplikçi caminin olması ibadet için gelenler meydanın aktif olmasını sağlar. Toplu taşıma noktalarının olması nedeniyle kentliler için tolanma-buluşma ve dağılma noktası olmuştur. park niteliği taşımasıyla kentliler sadece geçiş için değil oturup dinlenme mekanı olarak da kullanırlar.	
	Konaklama			
	Tören			
	Ticari	●		
	Kültürel	●		
	Dini	●		
PEYZAJ DURUMU VE KENTSEL DONATI ELEMANLARI	Su ögesi ve Yeşil doku	●	Meydanda içinde yeşil ağaçlarla çevrili park bulunur ve sert zemin döşemesi ile orantılıdır. Oturma birimleri yoktur. Aydınlatma elemanları gece yeterli düzeydedir. Zemin kaplaması yönlendirmeyi sağlama amaçlıdır. Meydanın ortasında tarihi kayalı süs havuzu bulunur.	
	Aydınlatma	●		
	Oturma birimleri	●		
	Zemin kaplaması	●		

4.3. Mevlana Meydanı

Mevlana Meydanı ve Mevlana Türbesi dünya çapında Konya'yı mimari kültürde tanıtmalarının yanında kentin de önemli bir sembolü olmuştur. Kentin 1465'te Osmanlı devletine geçmesiyle başkent olarak kullanılmamıştır fakat askeri kuvvetlerin doğu seferlerinde konaklayıp vakit geçirdiği bir yer haline gelmiştir (15 ve 16. yy).

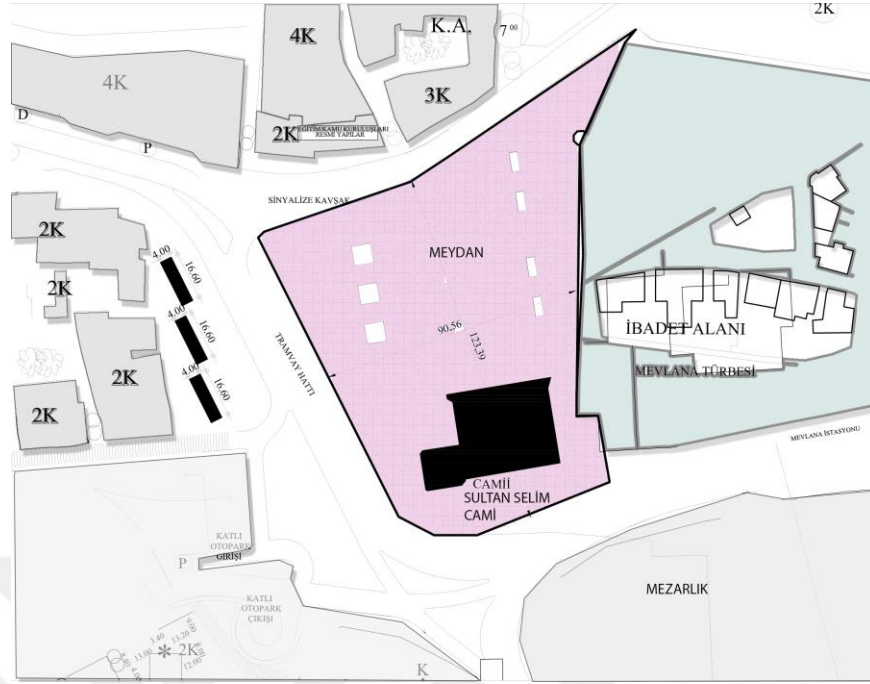
Şekil 4.108. Mevlana Meydanı panoroma çekimi,2022

Şekil 4.109. Mevlana Meydanı uydu görüntüsü,2019

4.2.1. Mevlana Meydanı'nın biçimsel özellikleri

Meydanın uzunluğu yaklaşık 123 m ve genişliği 90 m'dir. Alan olarak ise 11.656 m²'dir. Bireyin kullanımı açısından meydan büyüklüğü değerlendirildiğinde büyük kentsel mekanlarda kullanılan 150 metre ölçeğine yakındır ve kentsel ölçek olarak değerlendirilir. Meydan içerisinde, Sultan Selim Camii ve yaya yolları bulunmaktadır. Baskın meydan tipindedir.

Şekil 4.110. Mevlana Meydanı genel görünüm,2019

4.3.2. Mevlana Meydanı'nın işlevsel özellikleri

Mevlana Meydanı Mevlana Türbesi'nin bulunmasıyla dünyaca bilinir olup, turistik bir merkez olmuştur. Kültürel zenginliğinin yanında bu zenginliği kuşaklar arası aktarma niteliği vardır. Dinsel işlevli bir meydan olmasının yanında ekonomik olarak bölge halkına katkı sağlamıştır. Fakat etrafındaki konaklama alanlarından, dükkanlardan ve restaurantlardan turistik anlamda yeterince fayda sağlayamamaktadır.

Şekil 4.111. Mevlana Meydanı genel görünüm, 2022

Çizelge 4.7. Mevlana Meydanı, sınıflandırma tablosu (kırmızı işaretli alanlar özellik gösterdiğini ifade etmektedir).

MEVLANA MEYDANI		MEYDANIN YAPILDIĞI DÖNEM		
		SELÇUKLU	OSMANLI	CUMHURİYET
BİÇİM	KAPALI			
	ÇEKİRDEKSEL			
	GRUP			
	AMORF			
	BASKIN	●		
İŞLEV	TİCARİ	●		
	TRAFİK			
	DİNİ	●		
	REKREASYONEL			
	SOS. VE KÜLTÜREL	●		
	TOPLANMA	●		
	ÇOK FONKSİYONLU			

4.3.3. Değerlendirme kriterleri

Ulaşılabilirlik

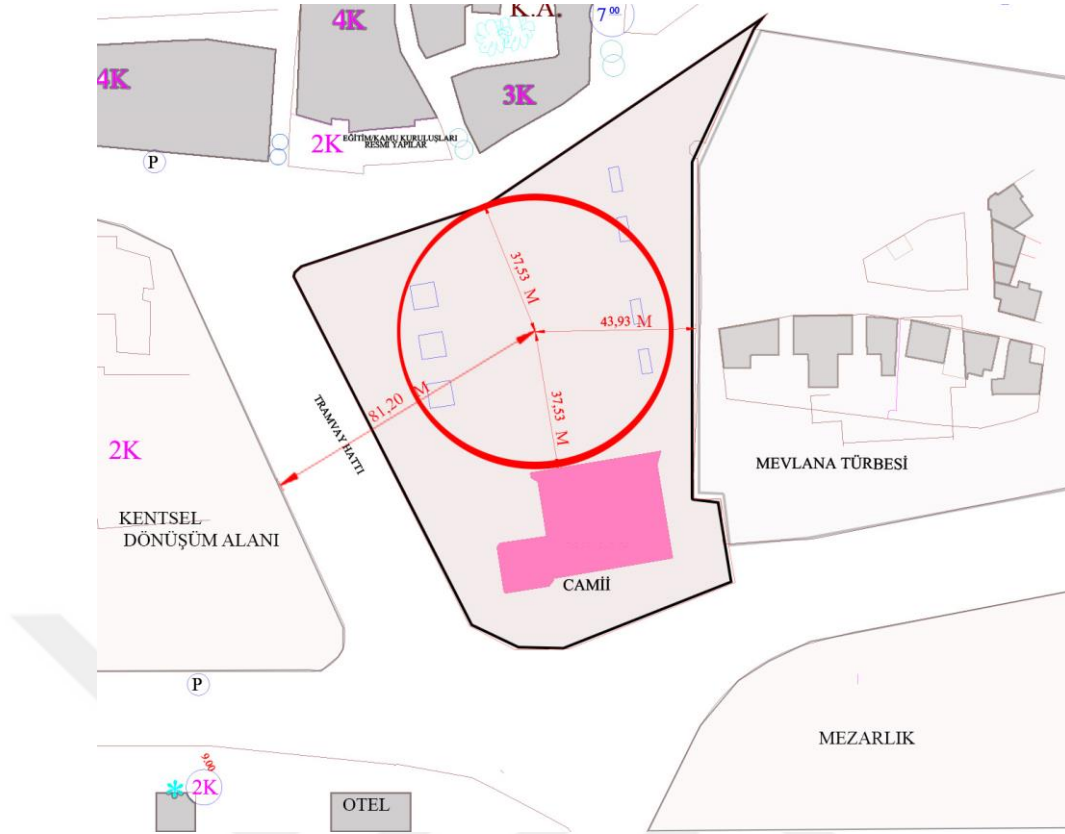
Konum itibarıyla geçirgenliğin çok yoğun bir yeri olmasına rağmen etkin bir kullanma söz konusu olmamıştır. Merkezi konumda olması ulaşım ve erişebilirlik olanaklarını arttırmaktadır. Meydana dolmuş, tramvay ve otobüs ile ulaşım sağlanabilmektedir. Meydanın iki cephesi yol ile sınırlanmıştır ve bu yol üzerinde tramvay aksı bulunmaktadır (Şekil 4.112). Yaya sirkülasyonu ile taşıt sirkülasyonu kesişmektedir. Meydan etrafında ana sirkülasyon hattına bağlantıyı sağlayan ara yollar da bulunur (Şekil 4.113).

Şekil 4.114. Mevlana meydanı tramvay hattı

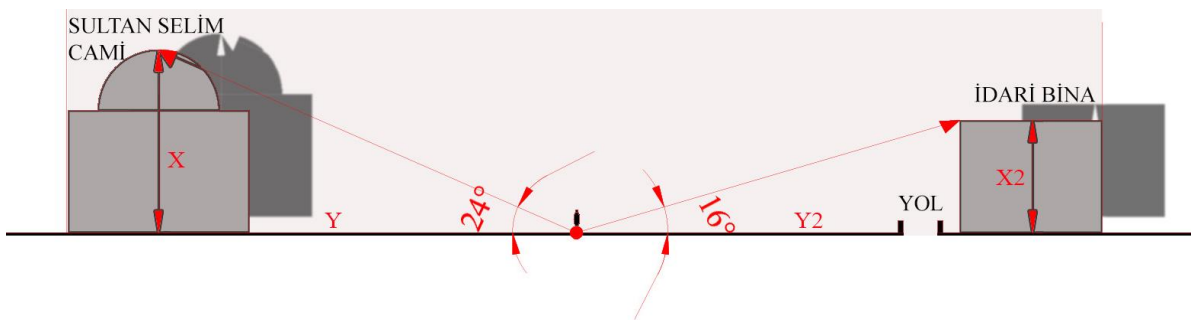
Boyutu ve Kullanım Yoğunluğu

Kentlinin kullanımı açısından meydan büyüklüğü değerlendirildiğinde büyük kentsel mekanlarda kullanılan 150 metre ölçeğine yakın bir meydanlar ve kentsel ölçek olarak değerlendirilir. Kullanıcı profili genellikle orta yaş ve yaşlılardır. Bakan ve Konuk'un 1987'de yaptığı çalışmada, meydanların kapanma oranlarını değerlendirmiştir. Bu kaynaktan yararlanarak meydanın merkezinde bulunan bir kişinin karşısında duran yapıya uzaklığının yapının yüksekliğine oranı ile aradaki açı kapanma sınırını belirlemektedir. Buna göre meydanın en yakın iki köşesini içine alan bir daire çizilerek bu dairenin merkezi meydanın orta noktası kabul edilmiştir. Bu noktadan yapıya uzunluk ve yapının yüksekliği arasındaki açı bulunmuştur.

Şekil 4.115. Mevlana Meydanı boyutu

Meydanın iki cephesi yapılarla sınırlı iken iki cephesinden yol geçmektedir. Buna göre alanda meydanın en kısa yarıçapı yaklaşık Y2:37 metre ölçülmüştür. Karşısında duran idari yapının yüksekliği ise yaklaşık X2:12 metredir. Aradaki açı ise yaklaşık 1/3 (16 derece) en az kapanma olarak çıkmaktadır. Meydanın ortasında duran bir kişinin Sultan Selim Cami'sine uzaklığı yaklaşık Y:37 metre'dir. Caminin yüksekliği ise ortalama X:18 metredir. Aradaki açı ise yaklaşık 1/2 (24 derece) çıkmaktadır. Bu da kapanmada sınır demektir.

Şekil 4.116. Şerafettin Cami'nin bulunduğu meydan kesiti

Büyükşehir belediyesi uygulamasından şehir kamerası ile Mevlana Meydanı'nda canlı çekim yapılan yerler incelenmiştir. Belirli zamanlarda gündüz ve gece çekimi ekran görüntüsü alınarak kullanım yoğunluğu değerlendirilmiştir.

Şekil 4.117. Hafta içi kullanım yoğunluğu-gündüz çekimi,12.2021

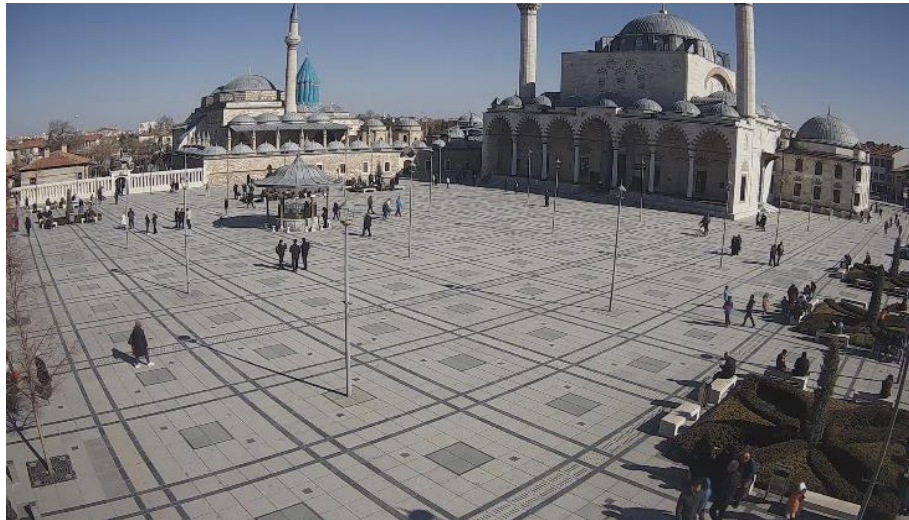
Şekil 4.118. Hafta içi kullanım yoğunluğu-gece çekimi,12.2021

Şekil 4.119. Hafta sonu kullanım yoğunluğu-gündüz çekimi,12.2021

Şekil 4.120. Hafta içi kullanım yoğunluğu-gündüz çekimi,03.2022

Şekil 4.121. Hafta sonu kullanım yoğunluğu-gündüz çekimi,03.2022

Şekil 4.122. Hafta içi kullanım yoğunluğu-gece çekimi,03.2022 (kandil akşamı)

Meydan kullanımında gece çekimlerinde kullanıcı sayısında belirgin azalma görülmektedir. Hafta sonu ise gündüz çekimlerinde hafta içine kıyasla Mevlana Türbesi'ni gezme amaçlı da insanların katılımı olması nedeniyle kullanım yoğunluğu daha fazladır. İklim koşullarına göre ise meydana sultan selim cami ve Mevlana Türbesi gibi dini yapıların olması nedeniyle hem yazın hem kışın aktif olarak kullanılmaktadır. Özellikle özel günlerde buluşma ve toplanma noktasıdır.

Sınırların ve Girişlerin Tanımlılığı

Meydanlar araç trafiğinden arındırılmıştır. Fakat Hükümet konağı Mevlana aksı boyunca devam eden yol aksı ve yol kenarlarındaki araçlar meydana yaya akışını kesmektedir. Meydanlarda tarihi yapılar korunup günümüz ihtiyaçlarına göre işlev değişikliği olmuştur. Yeni yapılan iş merkezleri ve dükkanlarda mevcuttur. Meydanlarda dini yapıların olması kullanımı artırmıştır.

Meydana girişler belirgin ve algılanabilir düzeyde değildir çok geniş bir alanın %50 si yapıyla tanımlı olan meydanın iki cephesinden yol geçtiği için %50 yol ile sınırlanmıştır ve kapalılık hissi oluşturmaz.

Şekil 4.123. Mevlana Meydanı çevre yapılar

Şekil 4.124. Mevlana Meydanı sınırları

Şekil 4.126. Mevlana Meydanı sınırları

İşlev çeşitliliği ve işleve uygun düzenlemeler

Tarihi, kültürel ve dini kimliği ile Mevlana Külliyesi tarihi kent merkezinin doğusunda yer almaktadır. Külliye'nin etrafında, geleneksel nitelikte el sanatlarına (halı, kilim, ahşap oyma, kuyumcu, deri giyim-kuşam vb.) yönelik hediyelik eşyaların satıldığı işletmeler bulunmaktadır. Ayrıca kentlilerin Mevlana Türbesi'ni hacca giderken ve hac dönüşünde ziyaret etmeleri, Mevlana Caddesi ve Türbe Caddesi'nde dini hediyelik eşya satan dükkânların yoğunlaşmasına neden olmuştur. Alanın turistik yapısı, bu bölgede pek çok otel ve lokanta ve hediyelik eşya dükkanlarının bulunmasında en büyük etkidir (Ter ve Özbek, 2005)

Şekil 4.127. Sultan Selim Cami ve Yusuf Ağa Kütüphanesi

Meydanda çevresinde yer alan yapıların şekil 4.128'deki görünümü yer almaktadır. Günümüzde bu yapılar restore edilerek farklı kurumsal işlevler yüklenmiştir.

Şekil 4.128. Mevlana Meydanı işlev değişikliği olan yapılar

Şekil 4.129. Mevlana Meydanı dergah otel, restoranlar, hediye eşya dükkanları ve İl Kültür Turizm Müdürlüğü

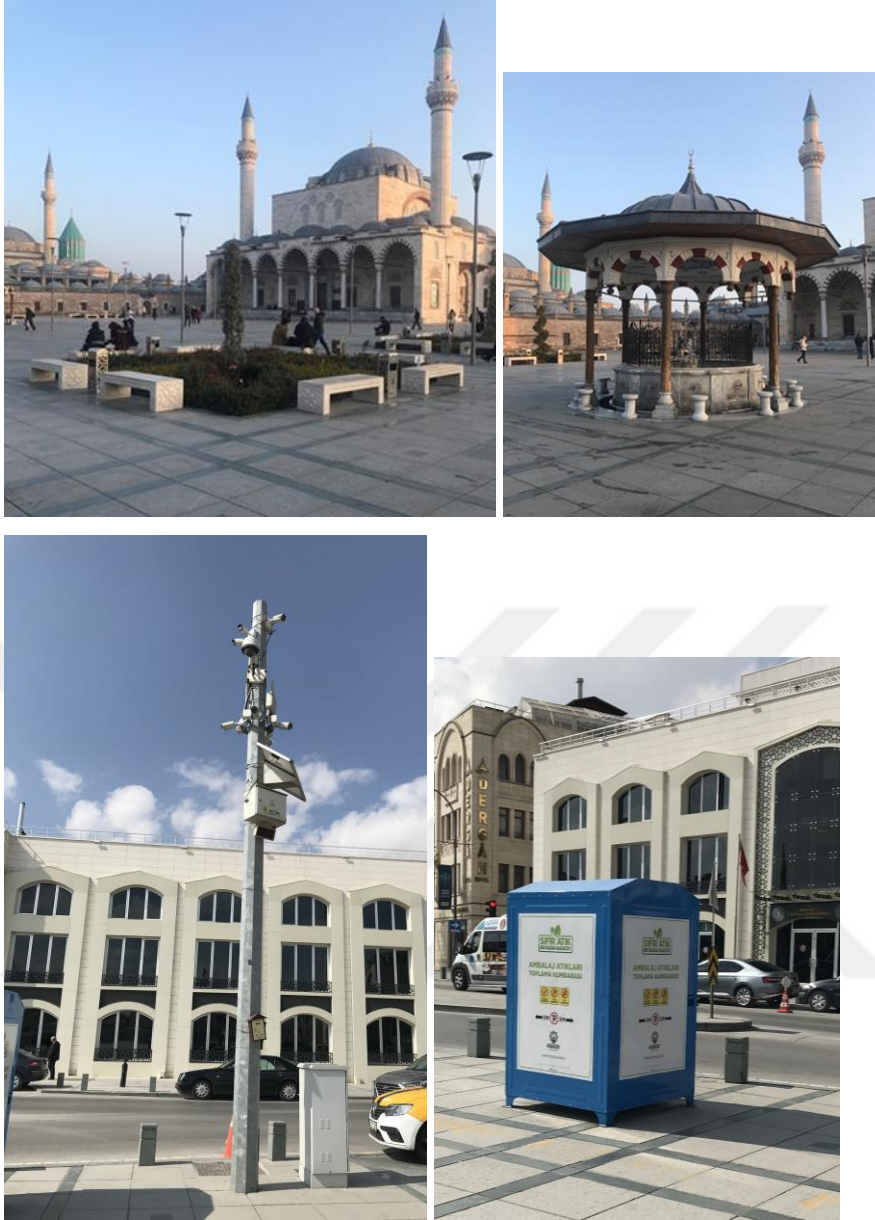
Şekil 4.130. Mevlana Meydanı kentsel yenileme projesi kapsamında yıkılan Mevlana Katlı Otoparkı ve işyerleri

Şekil 4.131. Mevlana Müzesi

Peyzaj durumu ve kentsel donatılar

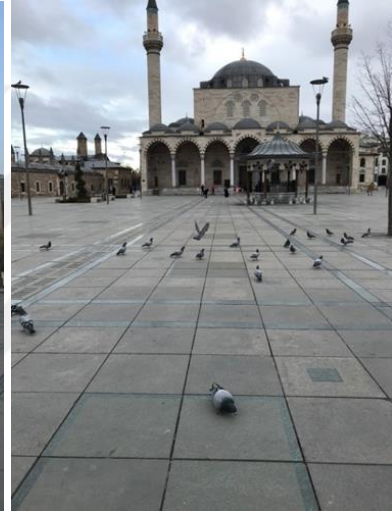
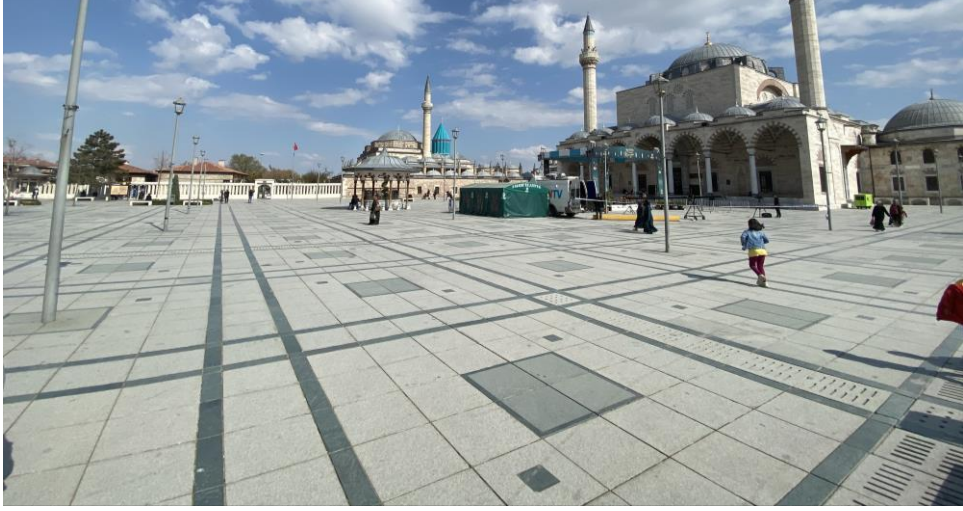
Mevlana meydanının da aydınlatma için kullanılan lambalar, belirli aralıklarla çevre temizliği için küçük çöp konteynırları, oturmak için yerleştirilen banklar ve çiçekler için büyük saksılar yer almaktadır. Genellikle yeni düzenlemede kullanılan yeşil doku ve oturma elemanları yetersizdir. Meydanda yeşil doku sert zeminle orantılı değildir ve sert zeminin baskın olduğu görülür. Meydanda bulunan açık alan ve yeşil alan mekansal beklenti ve halkın talebini giderecek düzeyde etkili olamamıştır.

Şekil 4.132. Mevlana meydanı donatı elemanları

Zemin kaplaması

Döşeme materyali Sultan Selim Cami önü ve Mevlana Türbesi'nin bulunduğu kısımda ise parke tas döşemesi yapılmıştır. İnsanları yönlendirici donatı elemanları ve zemin döşemesi bulunmamaktadır. Sert zemin baskınlığı görülür. Meydanı tramvay yolundan sadece beton bölücüler ayırmaktadır.

Şekil 4.133. Mevlana Meydanı zemin döşemesi

Şekil 4.134. Mevlana Meydanı aydınlatma elemanları

Çizelge 4.8. Mevlana Meydanı değerlendirme kriterleri tablosu (kırmızı işaretli alanlar özellik gösterdiğini ifade etmektedir).

DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ	MEVLANA MEYDANI		DEĞERLENDİRME	
ULAŞILABİLİRLİK	Otobüs	●	Meydana ulaşımında toplu taşıma çeşitliliği vardır. Gündüzleri taşıma sayısı çok sık olmakta gece ise seyrekleşme görülür.	
	Dolmuş	●		
	Tramvay	●		
BOYUT ve KULLANIM YOĞUNLUĞU	Kullanım yoğunluğu	yakınlık ölçeği		Kentlinin kullanımını açısından meydan büyüklüğü değerlendirildiğinde büyük kentsel mekanlarda kullanılan 150 metre ölçeğine yakındır ve kentsel ölçek olarak değerlendirilir.kullanıcı profili orta yaş ve yaşlılardır. Meydanın uzunluğu yaklaşık 123 m ve genişliği 90 m'dir. çevre yapılar arasında yol vardır. caminin yüksekliği yaklaşık 15 m'dir. x/y oranı yaklaşık 1/3 en az kapanma ve 1/2 en az kapanma olarak çıkmaktadır.
		kentsel ölçek	●	
		anıtsal ölçek		
	Kapanma oranı	1/1		
		1/2	●	
1/3		●		
1/4				
SINIRLARIN VE GİRİŞLERİN TANIMLILIĞI	Çevre yapıların işlevleri	idari		Alanında yaya trafiği ile araç trafiği kesişmektedir. Meydanı sınırlayan yapılardan Mevlana müzesi ve Sultan Selim cami ve Yusuf Ağa kütüphanesi alanın tarihi cephesini oluşturur. Turistler için kafe ve restaurant sayısı ve yeterli değildir.
		ticari		
		dini	●	
		müze	●	
		kafe-restaurant		
	kütüphane	●		
Sınırların oranı		%50 yapılarla tanımlı, %50 park ile sınırlı	Meydana girişler belirgin ve algılanabilir düzeyde değildir. meydanın iki cephesinden yol geçtiği için yapılarla sınırlanmış hissi oluşturmaz.	
İŞLEV ÇEŞİTLİLİĞİ VE İŞLEVE UYGUN DÜZENLEMELER	Dinlenme	●	Sultan Selim camisi olmasından dolayı ibadet için gelenler meydanın aktif olmasını sağlar. Genellikle geçiş mekanı olarak kullanılır. Özel günlerde tören alanı olarak toplanma ve buluşma noktası olabilir. Mevlana türbesinin yer alması meydanın turistik açıdan da önemli bir noktada olmasını sağlar. Çevrede yer alan işyeri ve alışveriş dükkanları kentsel tasarım	
	Konaklama			
	Tören			
	Ticari			
	Kültürel	●		
	Dini	●		
PEYZAJ DURUMU VE KENTSEL DONATI ELEMANLARI	Su ögesi ve Yeşil doku	●	Meydanda yeşil alan yeterli düzeyde olmayıp, sert zemin döşemesi yoğunluktadır. Aydınlatma elemanları gece yeterli düzeydedir. Oturma ve dinlenme birimleri kullanıcı sayısına göre yeterli değildir. Zemin kaplaması tasarımı vardır ama yönlendirmeyi sağlama amaçlı değildir.	
	Aydınlatma	●		
	Oturma birimleri	●		
	Zemin kaplaması	●		

Çizelge 4.9. Konya Kenti Meydanları, sınıflandırma tablosu (kırmızı işaretli alanlar özellik gösterdiğini ifade etmektedir).

KONYA KENTİ MEYDANLARI		ZAFER MEYDANI	HÜKÜMET MEYDANI	MEVLANA MEYDANI
BİÇİM	KAPALI	●		
	ÇEKİRDEKSEL			
	GRUP		●	
	AMORF			
	BASKIN			●
İŞLEV	TİCARİ	●	●	
	TRAFİK			
	DİNİ		●	●
	REKREASYONEL			
	SOS. VE KÜLTÜREL	●	●	
	TOPLANMA			●
	ÇOK FONKSİYONLU	●		
MEYDANIN YAPILDIĞI DÖNEM	SELÇUKLU			●
	OSMANLI		●	
	CUMHURİYET	●		

Çizelge 4.10. Konya Kenti meydanları, değerlendirme kriterleri tablosu (kırmızı işaretli alanlar özellik gösterdiğini ifade etmektedir).

DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ		ZAFER MEYDANI	HÜKÜMET MEYDANI KAYALIPARK	HÜKÜMET MEYDANI ŞERAFETTİN CAMİ ÖNÜ	HÜKÜMET MEYDANI HÜKÜMET KONAĞI ÖNÜ	MEVLANA MEYDANI	DEĞERLENDİRME	
ULAŞILABİLİRLİK	Otobüs	●	●	●	●	●	Meydanların hepsi ulaşım arterleri üzerinde yer aldığı için çeşitli toplu taşıma araçlarıyla erişebilirlik sağlanır. Gündüzleri taşıma sayısı çok sık olurken gece seyrekleşme görülür.	
	Dolmuş	●	●	●	●	●		
	Tramvay	●	●	●	●	●		
BOYUT ve KULLANIM YOĞUNLUĞU	Kullanım yoğunluğu	yakınlık ölçeği	●				Kentlinin kullanım açısından meydan büyüklüğü değerlendirildiğinde zafer meydanı dışında büyük kentsel mekanlarda kullanılan 150 metre ölçeğine yakın meydanlardır ve kentsel ölçek olarak değerlendirilir. Kullanıcı profili genellikle orta yaş ve yaşlılardır.	
		kentsel ölçek	●	●	●	●		
		amıtsal ölçek						
	Kapanma oranı	1/1	●					Meydanın kapanma oranları, x/y: yaklaşık 1/2 (30) ve 1/3(18) oranları çıkmaktadır. Kapanmada sınır ve en az kapanma olarak çıkmaktadır. Meydanlarda kapalılık hissi oluşturması açısından bina yükseklikleri ve meydan uzuluğu oranları düzenli etkiyi oluşturur. Zafer meydanı tam bir kapanma özelliği gösterir.
		1/2	●	●	●	●	●	
1/3			●		●	●		
1/4								
SINIRLARIN VE GİRİŞLERİN TANIMLILIĞI	Çevre yapıların işlevleri	idari		●	●	●	Meydanlar araç trafiğinden arındırılmıştır. Fakat Hükümet konağı Mevlana aksı boyunca devam eden yol aksı ve yol kenarlarındaki araçlar meydana yaya akışını kesmektedir. Meydanlarda tarihi yapılar korunup günümüz ihtiyaçlarına göre işlev değişikliği olmuştur.yeni yapılan iş merkezleri ve dükkanlarda mevcuttur.at meydanlarda dini yapıların olması kullanımı artırmıştır.hükümet konağı etrafında parçalı mekanlarda arasında yol olduğu için bütünlük oluşturmaz.	
		ticari	●	●	●	●		
		dini		●	●			●
		müze						●
		kafe-restaurant	●					
	kütüphane					●		
Sınırların oranı		%75 yapıyla tanımlı %25 yol ile sınırlı	%75 yapıyla tanımlı %25 yol ile sınırlı	%75 yapıyla tanımlı %25 yol ile sınırlı	%50 yapıyla tanımlı %50 ile sınırlı	%50 yapıyla tanımlı %50 ile sınırlı	Meydana girişler belirgin ve algılanabilir düzeydedir. %75 yapıyla tanımlı olan meydanın tek cephesi yol ile sınırlanmıştır ve kapalılık hissi oluşturur fakat %50 yol olan meydanlar tam olarak kapalılık hissi oluşturmaz.	
İŞLEV ÇEŞİTLİLİĞİ VE İŞLEVE UYGUN DÜZENLEMELER	Dinlenme	●	●			●	Toplu taşıma noktalarının olması nedeniyle kentliler için tolanma-buluşma ve dağılıma noktası olmuşlardır. Tarihi yapıların yer alması çeşitli dükkanların ve alışveriş imkanlarının olması kentliler için çekim noktası oluşturmuştur. Fakat kentliler dışında iş için gelen yabancılar ve turistler için konaklama imkanı ve yeme -içme ve oturma alanları yeterli düzeyde değildir. Dinlenme alanlarının olmaması kentlilerin meydanları çoğu zaman sadece geçiş noktası olarak kullanılmasına neden olur. Özel günlerde tören -kutlama- merasim alanı olarak da kullanılırlar.	
	Konaklama							
	Tören			●	●	●		
	Ticari	●	●	●	●			
	Kültürel	●	●		●	●		
	Dini		●	●		●		
PEYZAJ DURUMU VE KENTSEL DONATI ELEMANLARI	Su ögesi ve Yeşil doku	●	●	●		●	Meydanlarda genellikle oturma birimleri, yeşil doku ve su ögesi bulunmaz. Sert zemin döşemesi yoğunluktadır. Aydınlatma elemanları kullanılmıştır. Zemin kaplaması yönlendirmeyi sağlama amaçlı yapılmıştır. Zemin kaplamalarında onarım ve bakım eksikliği vardır. Genellikle arnavut kaldırımı kullanılmıştır. Yeşil doku olarak meydanların yanındaki parklar ve yol boyunca sıralı ağaçlar bulunur.	
	Aydınlatma	●	●	●	●	●		
	Oturma birimleri	●				●		
	Zemin kaplaması	●	●	●	●	●		

5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Kentteki meydanlar; tarihsel süreçte aşamalı olarak koşulların etkisiyle organik bir gelişim göstermişlerdir. Hükümet Meydanı ve Mevlana Meydanı işlek sokaklara ulaşılan kavşak üzerinde bulunma ve idari, dini veya kültür yapılarının etrafında biçimlenme özellikleri ile şekillenmiştir. Zafer Meydanı ise toplumsal yaşamın gereklilikleri olan alışveriş, pazar veya ticari etkinliklerin gerçekleştiği mekan olarak gelişim göstermiştir.

Kentteki meydanlar planlı gelişim göstermediği için bazı eksiklikleri beraberinde getirmiştir. Bunların giderilmesi için planlama ve tasarım açısından ele alınmaları ve yeniden düzenlenmeleri gerekmektedir.

Konya’da meydanlar, kentin bütün bireyleri için erişilebilir bir konumda olmalarına rağmen yoğun kullanım söz konusu değildir. Yalnızca günün belirli saatlerinde ve geçiş amaçlı yürüme, dinlenme ve iş takibi gibi sınırlı amaçlar doğrultusunda kullanılmaktadır. Meydanlar daha çok resmi törenler, miting ve toplantılarda kullanılan, mekânsal olarak kurgulanmamış, tören alanı niteliğine sahip ve park görünümlü alanlardır. Konya’da meydanların kullanımı daha çok yaya sirkülasyonu ve araç trafiği amaçlı olarak gerçekleştiği için bu mekanlar meydan olarak algılanmayıp, insanların geçip gitmelerine neden olmaktadır. İnsanların bir araya gelmelerinin yanı sıra toplu halde veya bireysel olarak etkinliklerini meydana gerçekleştirebilecekleri imkanlar olmalıdır. Meydanların bir geçit olmaktan çok bir mekan olarak algılanabilmesi için meydan özelliğine uygun olarak kullanılacak donatı elemanları ve meydanla gerçekleştirilebilecek aktivitelerle meydanın nitelik ve niceliğinin artırılması sağlanabilir. Kullanıcı özellikleri ve ihtiyacına göre çeşitli etkinliklerin bu meydanlarda gerçekleştirilmesi mekânsal kullanımını arttıracaktır. Tarihi ve kültürel niteliklerin vurgulanarak günümüz kullanımına uygun fonksiyonlara yer verilmesi gereklidir. Konya kent merkezinde bulunan ve aynı zamanda tarihi mekanlar olan Mevlana Meydanı ve Hükümet Meydanı; mekânsal büyüklükleri yeterli olmasına rağmen döşeme, donatı elemanları, plastik elemanlar yönünden oldukça yetersizdir. Kullanılacak donatı elemanlarının; malzeme, ölçü, biçim, renk ve doku özelliklerinin mekânsal nitelikleri ön plana çıkaracak şekilde olmasına dikkat edilmelidir. Sert zemin, bir mekânın meydan olarak algılanmasında önemli bir faktördür. Farklı renk ve dokuda döşeme elemanları kullanarak monotonluğun giderilmesi sağlanmalı ve yönlendirme özelliği kazandırılmalıdır. Bitkisel düzenleme;

sert zeminin yumuşatılmasına ve görsel zenginliğin artırılmasına yardımcı olmalıdır. Yaya aksı boyunca bu ağaçları da içine alan yeşil bantlar tasarlanarak hem yönlendirme sağlanabilir hem de sert zemin azaltılarak yeşil alana dönüştürülebilir. Su etrafındaki oturma birimleri ve bu birimlerin yeşil alanlar ile entegre edilmesi gerekmektedir.

Hükümet Konağı, Şerafettin Cami ve Kayalıpark'ta bulunan tarihi değerler Mevlana külliyesine kadar birbiriyle ilişki ve Mevlana olgusunu destekleyecek ve daha üst seviyelere taşıyacak bir potansiyele sahiptir. Fakat bu tarihi değerler Mevlana'dan uzak ve kopuk bir görünüme sahiptir. Bu mekânlar ve değerler birbirine çok güçlü bağlarla bağlı olan mekânlardır. Ama yanlış sergilenme nedeniyle birbirinden kopuk ve bağımsız olarak kent dokusu içinde yer almaktadır. Bu mekânların ve diğer tarihi dokuda yer alan farklı dönemlere ait mimari değerlerin bütünlük içinde algılanmaması Konya kenti için önemli bir eksikliklerdir. Bu eksikliğin giderilmesi kente ekonomik, kültürel, fiziksel olarak çok büyük katkı sağlayacaktır. Aynı zamanda kentin tarihi ve gerçek yapısı tanıtılmış olacaktır.

Mevlana Celâlettin-i Rumi ile uluslararası platformda yer edinmiştir ve bu sayede kentte büyük etkinlikler gerçekleşmiştir. Bu sebeple kentin iyi planlanması kent kimliği için büyük önem taşımaktadır. Mevlana Meydanı olarak Sultan Selim Cami'nin önü kullanılması Mevlana Türbesi'nin önemini ve değerini yansıtmamaktadır. Turistler için ise meydan çevresinde Mevlana kültürünü ve o önemi yansıtacak işlevde yapılar bulunmamaktadır. Ayrıca konaklama ve restaurant sayısı yeterli değildir. Sultan Selim Cami önünde dini günler kandiller ya da mitingler dışında toplanma amaçlı buluşulmaması sorunu çıkmaktadır. Meydanda bir aktivite olmaması çevre yapıların da kafe-restaurant gibi işlevlere sahip olmamasıyla gün içinde kentlilerin gelip vakit geçirdikleri bir mekan değil de geçiş mekanı olarak kullanılmasına yol açar. Selçuklu ve Osmanlı dönemi dokusunu yansıtacak yapı cepheleri yapılabilir. Günümüzde Mevlana meydanı karşısında yapılan türbe önü kentsel tasarım projesi bu kapsamda yapılan bir dönüşüm çalışmasıdır. Meydanın kullanılabilirliği ve çevresi için iyi bir etki oluşturacağı düşünülmektedir.

Mevlana Caddesi üzerinde bulunan Hükümet Konağı, Kayalıpark, Şerafettin Cami'nin olduğu meydanlar Alâeddin Tepesi ile Mevlana Türbesi arasında yer alan ve tarih boyunca ekonomik, eğitim, dini, politik, sosyal ve kültür merkezi olmuştur. Bu merkez olma durumu halen de devam etmektedir. Sonraki nesillere de aktarılabilmesi için anıtsal yapıların korunması ve koruma tedbirlerinin geliştirilmesi sağlanmalıdır. Kentin hafızası durumundaki eserler doğru uygulamalarla korunmalıdır.

Cadde üzerinde bulunan bu meydanlar önünde toplu taşıma bekleme durakları bulunduğu için kentlilerin bu sürede vakit geçirip gölgesinde bekledikleri alanlar, büfeler ve kafeteryalar artırılmalıdır. Kayalıpark bu anlamda yeşil dokusu ile kentlilere durup dinlenebilecekleri bir mekan sağlarken oturma elemanlarının yetersizliği sorunu ortaya çıkmaktadır. Zemin kaplaması olarak yürüyüş yolları doğal taş kaplaması iken meydanın orta noktası andezit taş kaplamadır. Meydanda zemin kaplaması yaya hareketini belirli ölçülerde yönlendirmeyi sağlamaktadır. Hükümet konağı önünde bulunan meydan ise oturma birimleri dışında aydınlatma elemanları da gece yeterli düzede değildir. Bunda meydanın etrafındaki yapıların ticari özellikte olması ve gece iş yerlerinin ve resmi kurumların kapanmasıyla kentlilerin bu saatlerde yalnızca geçiş alanı olarak kullanmasının etkisi olabilir. Nüfus artışı sonucu ihtiyaçlar da değişmiş, ulaşım sisteminin yenilenmesi zorunlu hale gelmiştir. Günümüzde elektrikli tramvay hattı yapılmıştır. Bu ihtiyaç beraberinde caddenin ve buna bağlı sokakların da yeniden düzenlenmesini zorunlu kılmıştır. Konya'daki bütün taşıt trafiği Alaeddin Tepesi'nin etrafına buradan da Mevlana Caddesine toplanmıştır. Caddenin bu trafiği kaldıramayacağı görülmüştür. Tarihi yapılar bu trafik hareketliliğinin baskısı altında bozulmaya devam etmişlerdir. Tarihi yapıların restorasyon ve basit onarımlarla, görsel anlamda bozulmalar düzeltilmeye çalışılmıştır.

Zafer Meydanı, çevresi işyeri ve dükkânlarla çevrili yaya ticaret yolu niteliğindedir. Zafer Meydan'ında, yapılan düzenleme ile yaya ticaret yolu niteliği kazanması, yaya- taşıt karmaşası sorunu da ortadan kaldırmıştır. Yayalar bu alanda rahatça hiçbir engel ile karşılaşmadan güven içinde gezmekte, zemin katta bulunan dükkânları gezebilmektedir. Meydandaki yapı sıklığının oluşturduğu boğucu ve sıkıcı görüntü kullanılacak bitki materyali ile dengelenebilir. Özellikle rahatlık veren çiçek ve çalıkların kullanımına yer verilebilir. Meydanda çeşitli su gösterili ses efektinin etkileyeceği havuzlar yapılmış olmasına rağmen gerekli bakım yapılmadığından kullanıcılar tarafından hoş karşılanmamakta ve akvaryum tarzı izlenebilecek su gösterileri ile meydanda kullanıcının dinlenerek vakit geçirmesi sağlanmalıdır. Yaya ticaret yolu, tamamen trafikten ayrılmış yol demek değildir. Bu ticaret alanlarındaki aktiviteleri desteklemek için servis ihtiyaçlarına gerek vardır. Zafer Meydanı'nın bir alışveriş mekânı olma özelliği nedeni ile yayaların dinlenme, güneşten-yağmurdan korunma gibi ihtiyaçları kent mobilyası ile karşılanmalıdır. Meydanda bulunan işletmeler alanın trafikten arındırılmış bir yaya mekanı olmasından faydalanarak yer bulamadığı gerekçesiyle yayaların geçişlerini sınırlandırmaktadır. Yaya yolunun

genişliğine, ticaret kapasitesine ve yaya yoğunluğuna göre yayalara alternatif aktivite alanları ortaya çıkmaktadır. Duraklama bölgeleri (yol üstü kafeterya, lokanta, büfe, fastfood vb.), rekreasyon bölgeleri (açık oturma elemanları ve oturma grupları vb.) gibi alanlar mekana aktivite zenginliği ve çeşitliliği sağlayabilir. Meydanda bulunan çeşme gibi donatı elemanlarında ve sert zemin döşemelerinde oluşan hasarlar dikkate alınmalıdır. Belediyenin meydanın bakımına ve temizliğine özen göstermesi gerekmektedir.

Bu çalışma kapsamında kullanıcının ihtiyacını karşılayabilecek mekânsal niteliklerin birçoğuna sahip Avrupa kentlerindeki meydanlar incelenmiştir. Avrupa kentlerinde meydan anlayışı genellikle kent hayatıyla bütünleşik tasarlanmış ve gelişmiştir. Bu meydanlarda kentlilerin buluşmasına ve çeşitli aktivitelerin gerçekleşmesine imkan sağlayan düzenlemeler mevcuttur. Meydanları çevreleyen yapıların işlevi ve cephe düzenlemeleri bu mekanları tanımlı hale getirerek kullanıcıda aidiyet algısı oluşturan mekanlardır.

Konya kenti meydanları çalışma kapsamında incelenen Avrupa kent meydanları karşılaştırıldığında meydanların belirlenen mekânsal niteliklerin bir kısmına sahip olduğu fakat tarihi dokuyu tam olarak hissettiremediği anlaşılmaktadır. Zafer meydanı, Kayalıpark ve Şerafettin Cami'nin bulunduğu alanı çevreleyen yapılar ve bağlantı yolları meydana canlılık kazandıracak nitelikte iken Mevlana meydanı ve Hükümet Konağı'nın bulunduğu alan ulaşım ağının düğüm noktasında olması meydanı yayalar için tanımsız ve kullanışsız bir hale getirmektedir. Hükümet Konağı önü ve Mevlana meydanı kent için bir buluşma, toplanma mekanından çok üzerinde vakit geçirilmeyen bir geçiş mekanına dönüşmüştür. Ayrıca mekan üzerinde durup, dinlenilebilecek, çeşitli aktivitelere olanak sağlayacak yaya kullanımına açık tanımlı bir alana sahip değildir. Avrupa meydanları incelendiğinde kullanıcı çeşitliliği bağlamında incelendiğinde çok farklı kültürlerin ve yaşam biçimlerine sahip insanları bir araya toplayan bir mekan niteliğindedir. Araç ve yaya akışını ayıran trafik çözümlenmesi getirilmesi, yapı cephelerinin meydanı tanımlayacak şekilde düzenlenmesi ve kentlilerin kullanım ihtiyaçlarına göre kentsel donatılarla yeniden düzenlenmesi meydanın aktif kullanılmasını sağlayacaktır. Meydanın halkın ihtiyaçlarına cevap verebilmesi, kent halkının sağlıklı iletişim kurmasına ve toplum kültürünün gelişmesine ortam hazırlayacaktır.

KAYNAKLAR

- Akman, K. 2020, Kent Meydanlarının Önemi ve Değişen İşlevi, Akademik Düşünce Dergisi | Sayı:1, ISSN: 2687-6124
- Apak, H. 2015, Kentsel Bellekte Meydan, San Marco Meydanı, Kent Kültürü ve Yönetimi Hakemli Elektronik Dergi | Cilt:8 Sayı: 3.
- Atalay, N.2010, Kent Meydanı: Kamusal-Estetik Çerçeve Eleştirel Bir Değerlendirme, Doktora Tezi, İTÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü
- Aykılıç, B. 2015, Kentsel Mekân Olarak Meydanlar, Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü
- Bakan, K., Konuk, G., 1987. Türkiye’de Kentsel Dış Mekanların Düzenlenmesi, Tübitak Yapı Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara 104 s.
- Dağıstanlı, Ö., 1997. Meydanın Evrimi, Mekansal Analizi ve Sosyal Açından Önemi. Yüksek Lisans Tezi, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı, İstanbul.
- Dostoğlu, N.T. (2007). "Kentler ve Meydanları". Mimarlık Dergisi. Mart-Nisan 2007. Sayı 334.
- Erdönmez, M. E. & Apak, H. (2015). Kenstel Bellekte San Marco Meydanı. Kent Akademisi , 8 (23) , 73-96 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kent/issue/34397/379889>
- Fauole, P., 1995. Squares in Contemporary Architecture. Waanders Publishers Architectura & Natura Press, Amsterdam.
- İnceoğlu, M.,Aytuğ, A.(2009). "Kentsel Mekânda Kalite Kavramı". MEGARON (edergi). Cilt 4, Sayı 3, Sayfa 131-146. (http://www.megaronjournal.com/jvi.aspx?pdire=megaron&plng=eng&un=MEGARON-24772&look4=#.U0FPsfl_sYE). Erişim: 18.01.2014
- Kuştepe, A. (2011). Mevlâna Caddesi Tarihi Dokunun Analizi ve Süreç İçinde Değişimi. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü
- Krier, R. (1979). Urban Space. Academy Edition. London. p.17-28.(<http://predmet.fa.uni-lj.si/siwinds/s1/u2/su1/>) Erişim: 20.07.2014
- Lynch, K.(1960). Kent İmgesi. İrem Başaran (çev.). İstanbul. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları. 1. Baskı.
- Moughtin,C. (2003),Urban.design_street.and.square.pdf
- Odabaşı, A.S., Özönder, H., Karpuz, H., 2000, Eskimeyen Meram, Konya, 14-86.

- Oktaý, D., 1995. Kamusal Mekan Anlam ve Kullanımı: Gazi Magusa Namık Kemal Meydanı'nın değerlendirmesi, Kentsel Tasarım ve Uygulamaları Sempozyumu, Mimar Sinan Üniversitesi, Mimarlık Fakóltesi, Őehir ve Bölge Planlama Bölümü, Mayıs, İstanbul
- Oktaý, D., 1999. Kentsel Ortak Mekanların Nitelięi ve Kent Yaşamındaki Rolü, Yapı Dergisi Sayı 207
- Önder, S., & Akanoğlu, F. (2002). Kentsel Açık Mekan Olarak Meydanların İrdelenmesi. Selcuk Journal of Agriculture and Food Sciences, 16(29), 96-106.
- Önder, S. 2002, Konya Kenti Meydanlarının Planlama ve Tasarım Yönünden Değerlendirilmesi, S.Ü. Ziraat Fakóltesi Dergisi 16 (30): 102-111
- Öztürk, A. 2009, Kentsel Kamusal Alan Olarak Meydanlar: Mekan ve Yaşama Kurduğu İlişki, İTÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- ROTH, L.M., 2002. Mimarın Öyküsü, Kabalcı Yayınevi , İstanbul, 267 s
- Rob K., 1979, Urban Space, Foreword by Colin Rowe, Rizzoli International Publications, Inc. New York.
- Sala, İ., 2009, Geçmişten Günümüze Meydan Tasarımında Yönetimsel Farklılığın Etkileri Tıran Örneği, MSGU.
- Semerci, F. 2008, Kentsel Tasarım Gereklilikleri Açısından Beyazıt Meydanı Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniveersitesi. Fen Bilimleri Enstitüsü
- Semerci, F. 2014, Meydanların İşlevsellik Analizi: İstanbul Tarihi Yarımada Örneği, Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi. Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Sertkaya, İ. (2011). Kent meydanları: Adana 5 Ocak meydanı örneği üzerine bir irdeme (Master's thesis, Fen Bilimleri Enstitüsü).
- Sözeri, S. 2009, Zafer Meydanı'nın YayalaŐtırılmasının Peyzaj Mimarlığı Tasarım Kriterleri Açısından İrdelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü
- Şahin, S. 2015, Kentte Meydanın Rolü: Ankara -Kızılay Meydanı, Yüksek Lisans Tezi, Atılım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Taşçı, H. 2012, Kent Meydanı ile Kent Kimliği İlişkisi Üsküdar Meydanı Örneği, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
- TAYŐI, Ő.E., 2006. İstanbul Tarihi Yarımada Meydanlarının Oluşumunu Etkileyen Çevresel Faktörler ve Meydanların Mimari Kurgusu, Mimar Sinan Üniversitesi, Yüksek lisans tezi, İstanbul

Ter, Ü. ve Özbek, O., 2005, Kent Merkezlerinin Oluşumunda Alansal Gömülülük: Konya Tarihi Kent Merkezi [online], Gazi Üniv. Müh. Mim. Fak. Der. Cilt 20, No 4

Tönük, S., Barkul, Ö., 1999. Piazza, Plaza, Square, Meidan, Meydan, Ege Mimarlık Dergisi, 1999/2-30 Sayısı

Tümer, Gürhan, 2007, “İnsanlar, Kentler ve Meydanlar”, Mimarlık, s:334, İstanbul.

UZ, M. 2017, Resim ve Belgelerle Eski Konya -1-, Akademik Sayfalar, cilt: 17 • sayı: 19

Uz, M.A., Doğan, M., 2010, Belgelerle Adım Adım Eski Konya, Eski Belediye Binası ile Hükümet Binası Arasındaki Bölge, Merhaba Gazetesi Akademik Sayfalar, Cilt 10, Sayı 17, 257-260.

Vardar, A., 1990. Meydansız Kentler, Planlama Dergisi 3-4, TMMOB Şehir Plancıları Odası Yayını, Ankara

Vitruvius, 1960, The Ten Books of Architecture (tms by Morris Hieky Morgan), Dover Publications, Book V, Chapter 1, New York.

Zucker, P., 1959, Town and Square From The Agora to The Village Green, Columbia University Press, New York, 287 p.

İnternet Kaynakları

<http://www.mimdap.org/?p=328>

<http://www.lifeisdiscover.com/verona-gezi-notlari/>

<https://www.sabah.com.tr/galeri/turizm/dunyaca-unlu-meydanlar/23>

<http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=52&RecID=1287>

<http://www.hurriyet.com.tr/turkiye-nin-en-guzel-10-meydani-346416>

<http://www.konya.bel.tr/>

<https://kentrehberi.konya.bel.tr/>

<https://www.google.com.tr/intl/tr/earth/>

<https://www.tarihtarih.com/>

<https://tr.pinterest.com/tevfikataberk/konya-foto%C4%9Fraflar%C4%B1-alb%C3%BCm%C3%BC/>

<https://www.google.com.tr/search?q=piazza+navona>

<http://www.paris-architecture.info/PA-034.htm>
www.konya.bel.tr/haberayrinti?haberID=6323
<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/konya/gezilecekyer/mevlana-muzesi>
<http://www.konya.gov.tr/konya-hukümet-konagi-tarihcesi>
<http://konya.com.tr/portfolio-item/serafettin-cami/>
<https://www.trthaber.com/haber/kultur-sanat/konyada-ticaretin-kalbi-tarihi-bedesten-carsisi-386368.html>

https://www.academia.edu/29430383/jan_Gehl-Life_Between_Buildings

<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/405848>

<http://www.mimdap.org/?p=328>

<https://www.turkcebilgi.com/venedik>

<https://tr.wikipedia.org/wiki/Siena>

https://tr.wikipedia.org/wiki/Tiananmen_Meydan%C4%B1

Şekil Dizini İnternet Kaynakları:

url -1

<https://www.aydinlik.com.tr/haber/anadolunun-en-saglam-antik-kenti-assos-59534>

url -2

https://nl.m.wikipedia.org/wiki/Bestand:Stoa_in_the_Agora_of_Miletus,Turkey.jpg

url – 3

<https://www.viator.com/tours/Athens/Best-of-Athens-City-Tour-First-Entry-Acropolis-Tour-Ancient-Agora-and-Plaka-Walk/d496-111977P3>

url- 4

<https://br.depositphotos.com/stock-photos/pomp%C3%A9ia.html>

url- 5

<https://www.discoveruscany.com/siena/piazza-del-campo.html>

url – 6

<https://www.alamy.com/stock-photo/palazzo-comunale-toscana.html>

url – 7

<https://br.freejpg.com.ar/imagens/premium/1215449750/torre-mangia-e-palazzo-pubblico-prefeitura-na-piazza-del-campo-siena-italia>

url – 8

<https://tr.depositphotos.com/stock-photos/fuente-toscana.html>

url – 9

https://tr.wikipedia.org/wiki/K%C4%B1z%C4%B1_Meydan

url – 10

<http://omerfarukeren.blogspot.com/2010/07/palio-di-siena.html>

url -11

<https://stockagency.panthermedia.net/m/stock-photos/27449123/aerial-view-of-kremlin-at-moscow/>

url – 12

<https://www.gorkemliyollar.com/moskova-rusya-gezi-notlarim/>

url – 13

<https://tour-moscow.com/kremlin/>

url – 14

<https://www.n-tv.de/mediathek/bilderserien/politik/Russland-feiert-den-Tag-des-Sieges-article12795431.html>

url – 15

<https://www.pinterest.com/pin/293859944410736568/>

url – 16

<https://stringfixer.com/tr/Procuratie>

url – 17

<https://hotelabc.abouthotelier.gr/taxidi-sti-diaskedasi/>

url – 18

<https://www.pinterest.se/pin/281263939198481867/>

url – 19

<https://www.pinterest.com/pin/293859944410736568/>

url – 20

<https://www.galaksirehberim.com/2017/11/san-marco-bazilikas.html>

url -21

<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/405848>

url – 22

<https://www.pikist.com/free-photo-ijmyd/tr>

url – 23

<https://www.pikist.com/free-photo-ijmyd/tr>

url – 24

<https://www.neolacakki.com/news/venedikte-baktikca-bakasiniz-gelecek-mimariler-444>

url – 25

<https://slideplayer.biz.tr/slide/3672373/>

url – 26

https://www.tripadvisor.com.tr/ShowUserReviews-g187870-d191227-r359638757-Torre_dell_Orologio-Venice_Veneto.html

url – 27

<http://utenti.quipo.it/romeartlover/Vasi21.htm>

url – 28

<https://www.pinterest.ie/pin/46795283606215668/>

url – 29

<https://davidhannafordmitchell.tumblr.com/page/1164>

url – 30

<https://tatil2.home.blog/2019/12/26/roma-campidoglio/amp/>

url – 31

<https://itap-world.com/news/europe/vatican-city-state-holy-see/id/1068>

url – 32

https://stringfixer.com/tr/Medan_Merdeka

url – 33

<https://www.arkitera.com/gorus/istanbul-taksim-meydani-kentsel-tasarim-yarismasi-uzerine-gorusler-elestiriler-ve-oneriler/>

url – 34

https://stringfixer.com/tr/1989_Tiananmen_Square_protests

url – 35

<https://lh3.googleusercontent.com/exzA3558H0yUjbcDa9O-gdXxY1drgIFirfTRZCQR7uD2MQoJFjUsgIK2DFHBCMbuDmFcnUo=s160>

url – 36

<https://lh3.googleusercontent.com/nG0bK1f9lbHTS2drwu8SvNJNrMLKy9oztXOKOv0Q8vHRuxdLBHvqvYZcvrU7LN-EYsHHo3U=s85>

url – 37

<https://www.alamy.es/imagenes/karavanserai.html>

url – 38

https://de.wikipedia.org/wiki/Datei:Constantinople_center.svg

url – 39

<http://www.kanalistanbul.com.tr/tarih-26-subat-1863-yer-at-meydani/>

url – 40

<https://www.wegonative.com/article/top-activities-for-a-cultural-day-out-in-istanbul>

url – 41

<https://www.aa.com.tr/tr/tarihi-yasatan-carsilar/bursanin-ticaret-ve-alisveris-vitrini-kapali-carsi/1254564>

url – 42

<https://twitter.com/bursadabugun/status/1149908026649915395>

url – 43

https://lh3.googleusercontent.com/TJ_4VBSe6qyeaSVfLTJJ3TYw-hhU_OhwdF5eborwm1ma5ctqUnW7HilzOjKb8VVztTD5w=s161

url – 44

<https://www.tatilcity.net/things-to-do/sultanahmet-meydani/>

url – 45

<https://www.benduydum.com/sultanahmet-meydani/>

url – 46

<https://tr.wikiloc.com/yuruyus-rotalari/kastamonu-sehir-merkezi-28111033/photo-18710608>

url -47

<https://yolcu360.com/blog/kars-gezi-rehberi/>

url – 48

<https://www.haberturk.com/tarihi-meydanda-proje-belirsizligi-2488366-ekonomi>

url – 49

<https://www.borsagundem.com/haber/taksimde-eylem/152226>

url – 50

[https://it.wikipedia.org/wiki/Piazza_Grande_\(Modena\)](https://it.wikipedia.org/wiki/Piazza_Grande_(Modena))

url – 51

https://en.wikipedia.org/wiki/Place_des_Vosges

url – 52

<https://www.trips2italy.com/categories/milan/>

url – 53

https://www.google.com/search?sa=G&hl=tr&tbs=simg:CAQSYQmIvAGM2Ft78hpWCxCwjKcIGjoKOAEEhSkF9stjxLoL_1gk7ROYL7oH1y-MLxoa-4Tk5TCgT7RAEdgadyKOSveiS--a2OaRKG0gBTAEDAsQjq7-CBoKCggIARIEpuIoBwg&q=saint+mark%27s+basilica&tbm=isch&ved=2ahUKEwj7hOzr0Kj3AhUwpIkeHW-tDHoQwg4oAHoECAIQMw

url – 54

<https://www.recuperoanniscolastici.co/recupero-anni-scolastici-bologna/>

url – 55

<https://www.nycgo.com/attractions/times-square>

url – 56

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Piazza_San_Pietro.jpg

url – 57

https://tr.wikipedia.org/wiki/Plaza_de_Santa_Ana

url – 58

https://www.konya.bel.tr/images/cevregurultuharitalari/finalrapor_proje.pdf

url – 59

<https://www.tarihidim.com/kategori/makale/page/2/>

url – 60

https://lh3.googleusercontent.com/3ohBdKmhWAQPeHz5Dcaxc8v_vRwEKD-1NunUBEaNt0UyOmof6jm1tq4ptwTfWmHizDu=s158

url – 61

https://lh3.googleusercontent.com/MKpE3qxYED_EAht9NjMUWyxTaMRAzXILcNPtMLEnZuw6zbz4cvggAYKWY3-1AXeCDpiuw=s113

url -62

https://lh3.googleusercontent.com/6InNGDvMHV6mTz5SiWhwh5jk5tbCPf1pmexICmZI6Cf_33UFyn89D6XRH2z1ug04N0M_=s128

url – 63

https://www.konhaber.com/fotogaleri-mevlana_caddesi_ne_tarihi_dokunus-1136.html

url -64

<https://lh3.googleusercontent.com/VfaLQujJN56oiGAay0RDm9HeQbY1tXhbFdukSrWNDdnX4POImPEfPzefMs0EzISKQ2Iq7XI=s128>

url – 65

https://lh3.googleusercontent.com/yzBjo3vPVqbDmgoPxUTN10vToY1qEpgKmo0ue0bZX_zxs4ESOa6O79wFHU6HzrWAfkcDiw=s127

url- 66

<https://www.pusulahaber.com.tr/eski-konyayi-gezme-ye-hazir-misiniz-3-1364g.htm>

url – 67

<http://tojqih.net/journals/tojsat/volumes/tojsat-volume09-i02.pdf>

url- 68

<http://www.eskiturkiye.net/91/konya-hukumet-meydani>

url- 69

www.myekran.net/genel/42-konyanin-tarihi-fotograflari/

url- 70

www.myekran.net/genel/42-konyanin-tarihi-fotograflari/

url – 71

<http://archive.rajkowska.com/pl/filmy/91>

url- 72

www.merhabahaber.com/d/file/cilt-17,-sayi-19,-14-haziran-2017.pdf

url- 73

www.merhabahaber.com/d/file/cilt-17,-sayi-19,-14-haziran-2017.pdf

url – 74

<https://www.pinterest.com/pin/448389706652196100/>

url- 75

https://lh3.googleusercontent.com/qdjVVPeO4pxB-kgno_fbdA_S_4wn4HKkOV9jA1LLDpiEl_4OuAGuopUvUc7rM8iQ5iz=s126

url- 76

https://lh3.googleusercontent.com/jEFwzA7nyvo4oTdfCRosSUJY3k4rj1_pFGO51RdOJmnXe1NCCxMJ9H8BeTcaSNNX_Nm6Og=s170

url- 77

<https://twitter.com/tarihikonya/status/1340738337523568642?lang=eu>

url- 78

<https://mapsus.net/TR/mahkeme-hamam-13207>

url- 79

<http://wowturkey.com/forum/viewtopic.php?t=47403>

url- 80

<https://lcivelekoglu.blogspot.com/2017/04/eski-fotograflarn-izinde-bir-sehrin.html>

url- 81

<https://archives.saltresearch.org/handle/123456789/97304>

url- 82

<https://lcivelekoglu.blogspot.com/2017/04/eski-fotograflarn-izinde-bir-sehrin.html>

url – 83

https://lh3.googleusercontent.com/86OnLMIwrZtXW2FS8VgrH89kyQTTK2R_xbZPnehAxbf-O4BfoOHO7zEgEGraMS7ecT9IUA=s166

url- 84

<https://www.merhabahaber.com/eskiden-nerede-ne-vardi-10-23083h.htm>

url- 85

https://lh3.googleusercontent.com/ULzA-2C7cGbAI5Q4IQ5qQz-wxLHMPYuiUSWlok_d8v--wWzGy9pGKE9nIN9NO6QDgSZGIhA=s136

url- 86

https://lh3.googleusercontent.com/BaXxHbxZXut0HCQ-o2GsBPIM3RPnMid8wB_JXsK3IswgW6ZH3URf_1wV5VEtXCqPIkv-A=s157

url- 87

<https://www.merhabahaber.com/eskiden-nerede-ne-vardi-10-23083h.htm>

url- 88

https://mobile.twitter.com/trafik_konya/status/1495425951408214020

url – 89

http://jfa.arch.metu.edu.tr/archive/0258-5316/2009/cilt26/sayi_2/1-18.pdf

url- 90

http://mehmet-urbanplanning.blogspot.com/2012/03/tarihsel-cevre-koruma-politikalari_03.html

url – 91

<https://lh3.googleusercontent.com/FHN83BZbSV4VfAn5ZHjqESyv2cfeFi2p1jEk4JIjI VYBcrm2A16kIMOWrjV6pDKo-tee9w=s170>

url- 92

<https://www.merhabahaber.com/d/file/cilt-17,-sayi-24,-11-ekim-2017.pdf>

url – 93

www.myekran.net/genel/42-konyanin-tarihi-fotograflari/

url- 94

www.myekran.net/genel/42-konyanin-tarihi-fotograflari/

url- 95

www.merhabahaber.com/d/file/cilt-17,-sayi-19,-14-haziran-2017.pdf

url- 96

www.merhabahaber.com/d/file/cilt-17,-sayi-19,-14-haziran-2017.pdf

url -97

<https://www.merhabahaber.com/d/file/cilt-17,-sayi-24,-11-ekim-2017.pdf>

url – 98

<https://www.merhabahaber.com/konyanin-kalbinde-yaya-olmak-1833054h.htm>

url – 99

<https://www.bogaziciproje.com.tr/en/our-projects/konya-tramvay-2>

url - 100

<https://www.bogaziciproje.com.tr/en/our-projects/konya-tramvay-2>

url – 101

<https://www.konya.bel.tr/haberbasin.php?haberID=4652&hDurum=FOTO>

url – 102

https://lh3.googleusercontent.com/P-9PaqWVADWFX7EcacThbkQEMVg1VfHLfdXdoIVGo34hjQ4D5Uer8WVYHhK0HnB_DHDoRw=s130

url – 103

https://lh3.googleusercontent.com/LejpvHqIZc03JUuSUL0WqUZz-6gShk6p6jJMW2MIQIf8C5xp119wj_yZyNeBzzxpTYZAD7s=s130

url – 104

https://lh3.googleusercontent.com/lnHkCuIFBjPU1xzQg9SaCRvPFZ5FxFrKY2FI6rLj6aW_EHGYpaX_S_3saSQ4rt0UfBIF=s145

url – 105

<https://lh3.googleusercontent.com/SKecm5-NcNvPyKFGdHkX7ppKvepgmljDnWsxqX4aWsaXRuxdBBI4xUGsghodstSLBbsM=s110>

url – 106

<https://www.google.com/imgres?imgurl=https%3A%2F%2Fi.pinimg.com%2Foriginals%2F8f%2F18%2F4f%2F8f184fd928b11a29e6757e3b549a454e.jpg&imgrefurl=https%3A%2F%2Fnasaplan.web.app%2Fhalis-karatay.html&tbnid=zAjQA258jvD9hM&vet=12ahUKEwiT0PHisbD3AhUrsHIEHW0SCXAQMygAegQIARAK..i&docid=6Sts21Yoc6yhdM&w=1800&h=694&q=section%20of%20plain&hl=tr-US&ved=2ahUKEwiT0PHisbD3AhUrsHIEHW0SCXAQMygAegQIARAK>

url – 107

<https://www.konyayenigun.com/bir-omur-caybasi-makale,10247.html>

url – 108

<https://www.merhabahaber.com/d/file/cilt-16,-sayi-32,-2-kasim-2016.pdf>

url – 109

<https://www.pinterest.com/pin/301389400062256920/>

url -110

<http://www.myekran.net/genel/42-konyanin-tarihi-fotograflari/>

url – 111

<http://www.myekran.net/genel/42-konyanin-tarihi-fotograflari/>

url – 112

<https://www.konya.bel.tr/haberbasin.php?haberID=901&hDurum=FOTO>

url – 113

https://lh3.googleusercontent.com/qMD3IKmtKonBYmPHC_qkJE7xbIXeuMdBhElbWq6KSVgzR08NubWv1pETzDqkVj_drJ54=s129

url – 114

<https://www.google.com/url?sa=i&url=https%3A%2F%2Ftr.facebook.com%2Fguzelkonya%2Fposts%2Fzafer-kibrit-apartman%25C4%25B1-1960%2F345936378849969%2F&psig=AOvVaw2asmOnuocXN23GgJn1mMRX&ust=1651017558550000&source=images&cd=vfe&ved=0CAkQjRxFwoTCMDd3-61sPcCFQAAAAAdAAAAABAD>

url – 115

<http://www.adjournal.net/articles/74/7415.pdf>